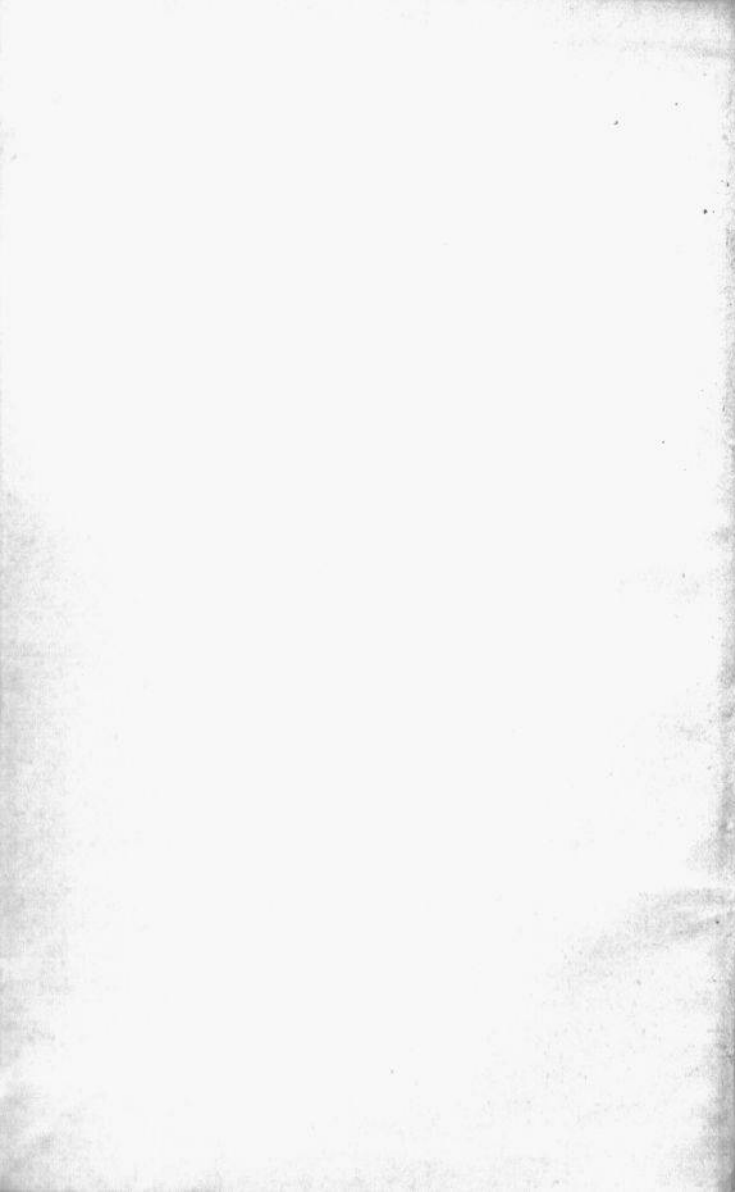
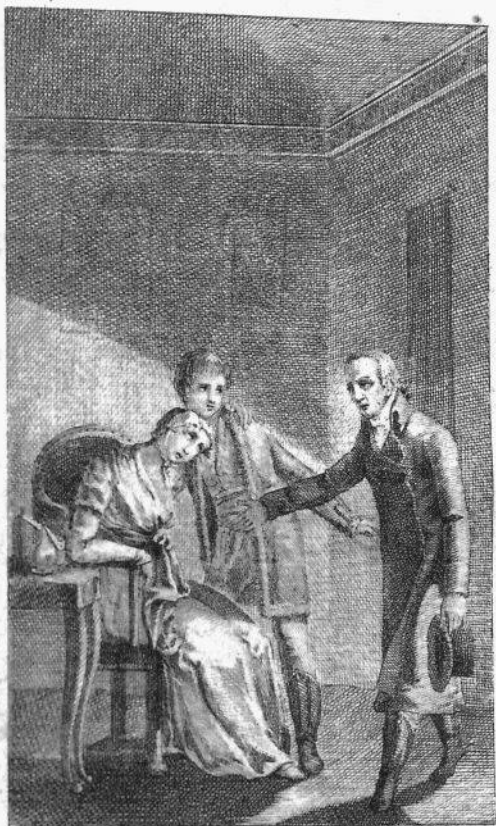

K 20. —

Dupl

Schindelbauer

176. lap.

Veronka! én neked megbocsátok.

Gróf

KACZAI-FALVI LÁSZLÓ,

v a g y

a'

TERMÉSZETES EMBER.

Történet.

.....

A'

Magyar Aglájának

Szerzője által.

—•••••—

P E S T E N N.

Patzkó Ferencz József Költségével.

1 8 0 8.

1903

GRÓF
KACZAJFALVI LÁSZLÓ,
AVVAGY
A
TERMÉSZETES EMBER.

Mattyasóczy Mattyasóczy
Sándor.

i f

ELSŐ SZAKASZ.

Az öreg Gróf remete akar lenni.

Nem, nem, szent Természet! felkiáltott egyszerre, az öreg Gróf Kaczajfalvi János, szemeit az égre emelvén; itt a' te együgyű és gyönyörködtező szépségeidnek csak egyikét se idomatlanítsa meg a' szemfényvesztő mesterség; és ha az egész világonn senki sem szentel neked oltárt, szentelek én itt egyet e' kies magányosságban. Itt választok magamnak a' te öledben lakást, távúl azoktól a' szörnyetektől, a' kik magokat embereknek nevezik.

Így szállott a' Gróf, 's ledölvén egy hantós halomra egy régi tölgynek árnyékában, érzékeny szemmel tartotta kis fiát, ki egy lepke után szaladozott, melly körülötte repdesvén, minékutánna egy darabig már ide, már amoda csalta maga után, végtére sebesen fel-

emelkedett, 's a' hegyek közé eltűnt. Utánna nézvén komor tekintettel egy üdeig a' gyermek, azután atyához fordúlt, 's kis kezével arra mutatván, a' merre a' lepke elrepült, annak a' kis madárnak, mondá, nincs esze!

Ollyanok a' világnak örömei, mondá az atya. Körülöttünk lebegnek szüntelen', már erre vonnak bennünköt magok után, már meg' amarra, 's mikor utánok kapunk, elenyésznek, 's elhagynak bennünköt minden reménység nélkül.

Meredtt szemmel hallgatta atyát a' gyermek, 's azt gondolta magában, hogy csak megfogná ő még is azt a' kis madarat, ha vissza jönne.

Az öreg Kaczajfalvi, gazdag Gróf létere, nagyon szerencsétlen ember volt. Baráttjai megcsalták, egyenes-szívűségével tudta nélkül némelly alacsonyságokra visszaélvén. Egy szerencsétlen, kit ő a' nyomorúságnak ifzonyú mélyéből feleségestül gyermekestül kiragadott, hamis hitet tett le ellene, 's csak egy hajzálonn múlt, hogy jótévőjét böcsületétül és minden jószágátül meg nem fosztotta. Testvér öcse, kit fia gyanánt szeretett, meg hagyván magát venni ellene, esküdt ellenség gyanánt dolgozott czinkos társaival végő romlásánn. Elkeseredvén tehát, letette ragyogó tisztségét, 's jószágára költözvén, egy gyönyörű de szegény

gény kisasszonynak hitves karjai között hamar elfelejtette az áruló világnak alacsony bosszúságait. Ez neki László fiát szülte, mire ő viszontag hitvessét szép jövedelmű özvegyüléssel megajándékozta, szentül fogadván, hogy kívánságának legkisebbikét sem hagyja tellyesítés nélkül. Ezen asszonyság, kinek megelégitése a' Grófnak legbuzgóbb gondgya volt, hű és érzékeny férjét gyalázatosan elhagyta. Elszökött ő egy gaz emberrel, egy franczia lovászzal, ki országunkban egy elszegényedett Marquisnak neve alatt már idegen nyelveket, már jövevény tánczokat tanítván, végre a' Grófnak házába mint nevelő becsúszott. Alacsonyságait azzal fejezte be az asszony, hogy magát a' világ előtt szépíteni akarván, férjének nevét még ocsmány rágalmazásokkal is megmocskolta.

Átok! kiáltya vala a' Gróf keserves bosszúságában, mikor feleségének gonofzságát meghallotta, íszonyú átok annak a' fejére, a' ki gunnyóját legelőször más ember' gunnyója mellé építette. Bezárkozott azután, 's mély magányosságban töltött egy egész holnapot, a' nélkül hogy házából kilépett volna. A' holnap végével megjelent ugyan ismét a' faluban, de csak keresztül menvén rajta jószágának legvadabb erdejébe, hol mellyében az embergyűlölést naponkint nevelgette. Itt egyszer idesto-

va tébolyogván, végtére eggy völgybe jutott, melly három magas hegy között feküdt, mellyeknek bércei sűrű fákkal és még sűrűebb bokrokkal voltak benöve. Titkos borzadással lépett ő be ennek a' völgyek hős homályaiba, 's letelepedett a' patakocskához, melly a' meredek kősziklárúl tiszta kristály gyanánt lerohanván, 's minden akadálnál híg gyöngyökbül álló bokréta gyanánt felszökvén, végre a' laposonn tovább andalgott. Végénn a' völgynek szorosabban vonódtak öszve a' hegyek, mellyek között feküdt, 's eggy kősziklához ragaszkodtak, melly meredeken és magosan nyúlt fel az égbe. Ama' fél keréknek tetejénn, mellyet e' hegyek formáltak, felette vastag tölgyfák állottak, mellyeknek ágai egymásba fonódván, szép, magas és hős ernyöt képzettek. Ezen ernyő alatt a' mohos kősziklára könyökölt a' Gróf, 's mellette folyván a' csörgő patakocska, elméjét a' múltt üdökrül való csendes álmodozásba szenderítette.

Elvások, egészen elvások ezektül az útalatos emberektül, mondgya vala ezen szempilantásban teli kedvetlenséggel, 's tekintetét egyfersmind erre az elzártt völgyre függsztvén. Minekutánna figyelmetesen megvizsgálta minden rézeit, végre lassacskán felkelt, és szemeit újra már a' két felül álló meredek hegyekre, már a' völgy' végénn álló kősziklára, már a'

fe-

felette függő ernyőre vetete. Itt, úgymond végtére, itt akarok meghalni. Ezt a' pusztaságot a' Természet az én számomra alkotta, megsalátkozott szerencsétlen szívemnek menedékhelyül. Itt akarok meghalni!

Ezzel haza szaladt, munkásokat fogadott, és két hónap alatt a' házat felépítette. Tiszteességes volt ez, és igen alkalmas, csak egy contignátióra, hátul a' völgyben a' magas közfíklánál. Szobái kevesek, külső falai pedig részént luggal, részént jó illatú szulákkal voltak befedve. A' kellemetes kert, teli árnyékos és tekervényes ösvényekkel, teli virágokkal és balsamillatú növényekkel, teli lomb-ernyőkkel és kedvesen zöldellő csemete-házacskákkal, a' völgynek déli részénn vonódott le a' három hegynek nyílásáig. Közepénn folyt keresztül kerengősen a' patak egy nagy és mély víztartóba, mellyet friss vízzel megtöltvén, egymásba nőtt bokrokból álló fődél alatt elégre a' völgyből kiosontott.

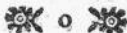
Az egyik szobában könyvek voltak és egy kulcs-czimbalom; a' másikban a' Gróf lakott kis fiával; a' másik kettő hálószoba volt, az egyik pedig a' szolgáé. Egy mulató ház a' kertben, egy tekeasztal a' házban, kőboltozatok környöskörül a' völgyben, mellyek a' kert felé oszlopokonn állván, nyitva voltak: ezekből állott az egész készület a' Grófnak ma-

gányos életére. A' völgynek éjszaki részénn egy szép mezőt szabott ki egy pár tutzat juh' számára legelőnek. Feltette azonkívül magában, hogy egy pár agarat is tart, mellyekkel nyúlászni lehessen. Embergyűlölése pedig arra bírta, hogy a' hegyeknek tetejét környöskörül teli plántáltatta kökénnyel, csipkével, galagonyával, és mindenféle tövissel, mellyekből eleven és áthathatatlan sövény lett. A' völgynek ajtaját sűrű ágbogak takarták el, mellyhez az öszvenőt az ágak alatt tekervényes ösvény vezetett, 's melly szüntelen' be volt zárva. Egy csengetőcske, mellynek dróttya az ajtónn kívül függött, adott a' Grófnak mindenkor jelt, mikor vele jobbágyainak valamelyike beszélni kívánt.

E' készülétek megtetetvén, öszvehívatta még egyszer falújának lakosait, és jószágainak árendássait. Én tikteket elhagylak, mondgya vala az utólsóknak; de jaj annak közölleték a' ki jobbágyaimnak valamelyikét nyomorgatni merészli. A' legkisebb igazságtalanságot úgy fogom nézni, mint gyilkosságot. Azután jobbágyaihoz fordúlván, tik pedig, úgymond; éllyetek békességben, és fellyebbvalóitoknak úgy engedelmeskedgyetek, mint nekem. Közel van hozzátok jövődöbéli lakásom; ha valakinek közölleték panasza lesz, jöjjön hozzám, csengessen a' kert' ajtajánn, 's atyát

atyát fog bennem ezentúl is találni. Bár melly kicsiny legyen is a' rövidség, mellyet nektek árendássaim okoznának, folyamodgyatok hozzám fiúi bizodalommal. Eltökéltt akaratom, hogy boldogok legyetek, ha mindgyárt Uratok nem boldog is.

Ezt mondván, kihozta kastélyából három esztendőös fiát, 's új lakásába vitte. Jobbágyainak könyhüllajtásai és szíves áldásai követték magányosságába. Az Úr Isten áldgya meg a' mi jó Urunkot! kiáltyák vala utánna a' magosabb helyekről be a' kertbe. Lassanlassan csendesség támadván a' Gróf körül, 's a' magányosságban való gyönyörködést mélyebben kezdvén érzeni, térgyre esett, 's felemelvén kezeit, szent Termézet! úgymond, a' te kebeledben akarok én itt élni és halni, messze azoktól a' szörnyetektől, kik magokat embereknek nevezik. E' rövid ígékből elegendőképen ki lehet venni az öreg Grófnak eltökéltt szándékát. Feltette ő magában, hogy a' világtól egészen elválk, mellyet legiszonyúabb zavarnak, legrettenetesebb mélységnek tartott. Feltette magában azt is, hogy egyetlen egy fiából természetes embert nevel, semmivel sem ösmerkedtetvén meg, a' mit a' várasai társaságok kigondoltak. Magányosságban akarta a' gyermeknek szívét és eszét formálni. Termézet! így szóllott ő magában reggelenkint, té-

gedet tisztellek én ezentúl, mint egyetlen anyánkot, dajkánkot, és vezérünköt. Ezt pedig azért mondotta magában minden reggel, hogy magát feltett szándékában naponkint megerősítse, melly kiváltkép oda czélozott, hogy ama' parányi környékből, mellyben lakott, a' mesterségnek mindennémű szüleménnyeit egészen számkivesse.

MÁSODIK SZAKASZ.

A' természetes nevelés.

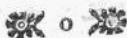
Tömve lévén a' Grófnak feje az újjabb Filozofusoknak amaz elmefuttatásával, mellyekkel az emberi nemzetnek természetes állapotját, minekelötte polgári társaságokba öszvevonódott volna, lerajzollyák; valamint a' régi poétáknak agyaskodásaival is, mellyekkel az emberi nemzetnek gyermekkorát mint legboldogabb aranyüdököt magasztallyák; könnyű volt neki arra a' gondolatra jutni, hogy fiának természetes nevelést adgyon, melly nélkül nevedéke, az ő itélete szerínt, boldog nem lehetett. Meg
nem

nem gondolta ő, hogy az embernek természetéhez tartozik a' tökéletesedésre való hajlandóság, és ama' sorsának jobbítására készítő ösztön, melly ötet az oktalan állatoktól megkülömbözteti, és hogy erre való nézve az emberi nemzet soha az úgy nevezett puszta természetes állapotban nem élhetett, sem együgyű gyermekkorában örökké meg nem maradhatott.

A' nevedék Grófocskának első gyermekélesztendeiben tűrhetőképén ment a' dolog még a' faluban a' természetes neveléssel; mire nézve a' Gróf erősen feltette magában, hogy a' völgyből, mellybe most átköltözött, a' nagy világban szokott módosságot és udvariságot egészen kiirtya. Első reggel, melly neki e' magányosságban világított, behítta magához, és imígy szólította meg Istók nevű régi szolgáját: Hallod - e Istók! ezen szempillantástúl fogva megszűnik köztünk az Úr és a' szolga. Nekem erre fontos okaim vannak, és te engemet felette nagyon lekötelezel, ha egészen elfelejted, hogy Urad vagyok. Érted - e Istók?

Ammint parancsollya Gróf Uram, felelé Istók egy főhajtással.

En tetölled sem a' Gróf Uram nevet nem akarom hallani, sem a' főhajtást látni. Érted - e Istók?

Az öreg embernek ismét a' nyelvén volt már ama' felelet: ammint parancsollya Gróf Uram! és feje ismét előre kezdett hajlani. Amazt elnyelte, a' kezdődő főhajtásból pedig testét sem előre sem vissza nem merte mozdítani.

Értetted-e Istók! a' mit mondtam? Te itt az vagy, a' mi én vagyok. Kis fiam még gyermek, és így nekünk engedelmeskedni mindaddig köteles, még mink neki szolgálatot tenni kénytelenek vagyunk. Ezen szempillantástúl fogva nem vagy szolgám, és én tégedet minden kötelességtől felzabadítalak. Érted-e Istók?

Értem! felelé a' szolga piruló orczával, mivel a' Gróf Uram név, mellyhez nagyon hozzá volt szokva, ismét nyelvére akart jönni.

Ülly tehát ide mellém, Istók! együk meg együtt a' reggelit.

Az öreg ember sokáig vonakodván, a' Grófnak egynehány kénytelenítése után leült, 's azt kívánta magában, hogy bár inkább sáncmunkánn a' számkivetésben volna. Ízetlenebbén soha sem evett még egész életében.

Hallod-e Istók! az én nevem Kaczajfalvi, a' tiéd Istók, a' fiamé Laczi. Valamint én neked azt mondom: Te! úgy te is nekem azt mond: Te!

Istók-

Istóknak verítéke nagy csöppekkel toltott ki homlokából.

No 's hát Istók! mond meg, mi nekem a' nevem?

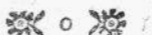
Az Úrnak a' neve — kezdé felelni az öreg szolga.

Ostoba! mondá viszontag hevesen a' Gróf, *a' te neved!* így beszéllé velem, nem pedig: *az Úrnak a' neve.* Te vagyok én neked, valamint te viszontag nekem.

Az öreg Istók szígyenletében elpirúlt, 's nem mert a' Grófra egyébkép, hanem csak oldalvást és lopva tekinteni.

Istók! meg ne haragíts! Azt akarom én, hogy te itt szintollyan Úr légy, mint én. Ne hadd magadnak a' dolgot ezerszer mondani. A' te akaratod itt szintúgy tellyesedgyen, mint az enyím! Lemondok ezentül fogva minden uraságrúl, mellyet nekem magadra adtál. Nem akarok náladnál több lenni, és így átlátod, hogy te engemet szintúgy illethetsz *Te* névvel, mint én tégedet.

Erre Istók minden bátorságát öszve kapartván, Gróf Uram tehát engem' ezentül sem mire sem akar kénylizeríteni? és én azt cselekedhetem, a' mit akarok? kérdezi vala halk szózáttal.

Kezded már egyszer a' dolgot érteni? A-
karj, cselekedgy', a' mit tetszik! Szabad vagy
vele.

Én tehát ezen szempillantástúl fogva *Gróf*
Uramnak akarom az Urat nevezni, nem pedig
Te névvel illetni.

Takarodgy szemeim elől, balgatag ember!
mondá hevesen a' Gróf.

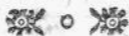
Soha Istók gyorsabban nem engedelmes-
kedett, mint ennek a' szónak. Felugrott azon-
nal és kiszaladt a' konyhába.

Az öreg Gróf megfontolván a' dolgot, kön-
nyen átlátta, hogy, ha szolgájának tellyes sza-
badságot akar adni, arra sem kényfzerítheti,
hogy ötetúgy ne híjja és nevezze, ammint neki
tetszik. Más módokrúl gondolkodott tehát,
mellyekkel Istókbúl természetesebb embert fa-
raghasson. Saját házátnem mellze építetett
neki egy módos és szép házacskát, csinálta-
tott bele szinte olly együgyü és jó házi esz-
közököt, mint az övéi voltak, 's neki ajándé-
kozta a' völgynek felével együtt pecsétes írás
által. Ammint tehát a' házacska elkészült,
bevezette szolgáját a' Gróf, és kezébe adta az
írást, mellyben még tökepénzt is ajándékozott
neki a' végbül, hogy szabadságát állandó láb-
ra emelje. Istók az írást olvasván, saját sze-
mének is allig tudott hinni, 's könyes tekinte-
tet már a' papírosra, már a' Grófra függesz-
tet-

tette. Hallod-e, Istók Uram! mondá végtére a' Gróf; látod ebből, hogy a' sors minket szomszédoknak tett. Megengeded-e, hogy némelykor meglátogassalak? Istók meg nem tudván válaszítani, ha szívéből beizéll-e a' Gróf, vagy csak csúfollja? minden felelet helyett az asztalra vetette az írást, és a' Grófot az új házacskával együtt ott hagyván, előbbeni szobájába ment. Csak nagy nehezen vehette a Gróf arra, hogy az új lakást ajándékban elvegye; ezt pedig végbe vivén, nagyon reméllette, hogy Istók a' szolgát lassankint elfelejtvén, úgy fog vele élni és bánni, mint jó baráttyával.

A' Grófnak egyéb ügyekezetei, mellyekkel az emberektől, kiket gyűlölt, egészen elválni, és a' puszta természetnek állapottyába visszatérni iparkodott, szinte olly hevesek, és többnyire szinte olly célhibázók voltak, mint az első. Szerencséjére az szolgált, hogy szíve egyenes és ezze derültt volt, és hogy ügyekezetei, mellyek magokonn az embergyűlölésnek bélyegét viselték, akkor történtének, mikor fia még nagyon ifjú volt, kinek tehát nem ártottak úgy, ammint egy korosabb nevedéknek ártottak volna. A' mi ruháját illeti, ez közönséges volt, és fiáétúl, sőt még Istókétúl is, semmiben sem különbözött. Rövid hajok természetesen lebegett fejek körül, és együ-

gyü

gyü táplálékjok majdnem csak gyümölcsből, zöldségből és felette kevés húsból, italok pedig tejből, vízből és néhanéha egy pohárka jó és tiszta borból állott. Istóknak egészségkötelessége a' főzés volt. Hafzontalanok voltak minden ellenkezései, mellyekkel magát a' Grófnak asztalától el akarta vonni. Megesküdött ez, hogy minden segítség nélkül örökre elhagyja, ha ebben szót nem fogad. Hozzá szokott lassankint Istók a' Grófnak különösségeihez. Ez ötet megmeg látogatta hajlékocskájában, ő pedig a' Grófot, még a' gyermek a' völgyben idestova szaladozott, úgy mulatván magát, amint lehetett. Így múlt el az egyik esztendő a' másik után. Kaczajfalvi és Istók egészségesebbeknek és vidánabbaknak érzették magokat; a' gyermek pedig gyors lett, mint a' virgoncz özecke, szép, mint a' kis Ámor, erős és bátor, mint egy férjfiú.

Reggelenként, mihelyt a' nap felkelt, kiugrott bőrágából, kiszaladt a' kősziklához, mellyből a' szép forrásvíz görgött, 's meglüroztötte fejét, mellyét és vállait. Lerepült azután a' kertbe, megöntözte virágjait, 's a' legmagosabb fákról reggelit szedett. Magajólakván, vitt Attyának és Istóknak is egyegy kosárka gyümölcsöt szobáikba. Visszament végre ismét a' kertbe a' víztartóhoz, hol magát úszással mulatta, vagy elment az ebekkel a'
he.

hegyekre nyúlakot kergetni. Az attyát a' kertben megjeleni látván, elejébe szaladt nagy örömmel, 's elbeszéllette neki reggeli munkáját és előkerült kis eseteit. Segített azután attyának vetni és plántálni. A' mit ez ásott, azt ő begerebelte, vagy gyomlált, vagy ifiú fákat kötözött, vagy attyátúl ótani tanult, még a' nap fellyebbre emelkedett. Őszveültek azután egy lugas alá, 's az öreg a' gyermeket tanítgatta.

Ama' szükség, melly ötet arra kénytelenítette, hogy fiát oktassa, arra is kényszerítette egyszersmind, hogy jól megfontolja, mit akar tulajdonképen a' természetes neveléssel? Én ugyan az emberektül egészen elakarok válni, mondá magában; de bezzeg a' fiam, ha majd egyszer megnő? Erre a' gondolatra ránczba vonódott a' homloka, mellyet kezével kedvetlenül megmeg dörgölt; mire fejét hevesen megrázván, azonn bosszonkodott, hogy az ő legkedvesebb gondolattya és ügyekezete fiára semmikép sem illik. Mi legyen a' gyermekbül, ha egyszer felnő? így kérdezgette magátül ezer-szer, és szinte annyiszor kénytelen is volt magának azt felelni, hogy e' völgy az ő fiának örök lakása nem lehet. Ezerféle tündéreknél tündérebbe elközök tüntek eszébe, mellyekkel a' lehetetlenséget lehetségesnek tehetni vélte. Eggy kis leányt akart a' völgybe hozatni, hogy

azt fia' számára felnevellye. Majd meg azután azt tette fel magában, hogy a' gyermeknek a' szerelemről soha semmit sem szól. Így habozván, ezerféle dolgot akart és ismét nem akart elkövetni, hogy a' gyermeket örökre a' völgyhöz csatolhassa, 's az egyik módot végtére sükeretlenebbnek és haszontalanabbnak találta a' másikanál. Egész estvéket töltött háza előtt gondolkodással, fontolással és elmélkedéssel, 's estvénkint habozóbb lett az iránt, mit tévő legyen e' fontos állapotban?

Érzette ő, hogy a' természetesen nevelt gyermek vaktában zuhan majd be a' világba, és így még attyánál is szerencsétlenebb lesz. A' sok gondolkodás után csak abban az egyben tudott megállapodni, hogy a' gyermeknek a' vele született szabadságot egészen meghaggya. Soha se tanulhassa ő meg, úgymond, mit tesz parancsolni, és mit engedelmeskedni? A' szabadsághoz való hajlandósága megútáltattya majd vele az embereket, kik váltólag már uralkodnak, már szolgálkodnak. Kénytelen lesz, magányosan élni, hogy szabad lehessen. A' szabadságnak e' szeretete még ama' bilincseket is szét fogja törni, mellyeket szívének az affonyi furcsaság koholand. Szerelmet fog keresni, és szerelmet nem találván, vissza repül a' magányosságba, hol e' veizedelmes indulá-

tot hiúságnak ösmervén, únalommal és undorodással fog alacsony csalárdságaira visszatekinteni. Egyenes és józan legyen az esze! Ne ked fogadom, Istenem! felemeltt kezeimmal, hogy csak tiszta igazságra tanítom. Semmi előítélet, semmi babona meg ne homályosítsa elméjét. Így azután az embereknek ezerféle nevetséges vélekedései minden bizonnyal visszavezetik ötet e' völgybe, hol szabadon gondolkodhat mindenről, a' mit megfoghat. Ezt mondván, a' ház' ajtajának felébe azonnal felírta nagy betűkkel e' két szót: *Igazság* és *Szabadság*, hogy soha el ne felejtse azt a' nagy czélt, mellyet magában a' kis Grófnak nevelésére nézve feltett.

Az öreg Kaczajfalvinak valaha magyar ugyan, de csupán csak tudós nevelője volt, kitül felette sok és messze terjedő tudománybéli kincseket gyűjtött, mellyeknek számát, azóta hogy magányosságban élt, nagyon megszorította. Szeretett ő amaz emberek' módgyára, kikben a' tudósság a' bölcsességet elfojtya, elmefuttatásával az igaz világból a' felhők közé repülni, és ott magának egészen új világot alkotni. Ezt cselekedte ő fiának nevelésére nézve is, mellynek módgyárúl nagy entuziazmussal agyaskodott. Fejét mindazáltal ezen indúlatos gondoskodás soha még eddig olly nagyon meg nem zavarta, mint most, mikor ma-

gával az iránt tusakodott, mivel kellene fiának oktatását tulajdonképen kezdeni? Még a' tudományokban is talált ő ezen alkalmatossággal előitéleteket, tévelygéseket, hipoteziseket, sőt még tárgyatlan vélekedéseket is. Százféle könyveket olvasván, szemébe tűnt most neki mindenütt, a' mit eddig észre nem vett, hogy a' tudományok, mellyekben eddig maga is olly annyira büszkélkedett, véghetetlenül szoros szövetségben állanak a' külömbféle nemzeteknek szokásaival és vélekedéseivel, és hogy következőképen fiának az olvasás a' természetes nevelésre nézve semmi hasznot sem hozhat, sőt hogy egy könyvet sem talál, mellyet e' nevelésbéli ügyekezetének veszedelme nélkül kezébe adhatna. Próbálgatta ő egynéhányszor ezen akadályoknak elmellőzését, és csak könyv nélkül mutogatott a' gyermeknek valami keveset a' tudományokból. De a' kis Grófnak kérdései azonnal meggyőzték őtet az iránt, hogy az együgyü természet, a' minőnek ő azt magában képzelte, nem igen képes sok tudományt elviselni.

Eltökélllette végtére magában, hogy azokat a' tudománybéli dolgokat mind elmellőzi, mellyeknek valóságát meg nem lehet egyenesen az érzékenységeknek tapasztalásából mutatni. A' Mathézist, a' Természetnek históriáját, a' Mechanikát, és az experimentális Fizikát kezdet-

dette tehát vele gyakorolni, mellyek a' gyermeknek egész elméjét elfoglalván, eszének élességet, egyenességet, és természetességet adtak, szívének pedig az igazsághoz olly határatlan fzeréttet, hogy még az atya is kénytelen volt a' tanulásban serénykedni, hogy külömbféle kérdéseire sükeresen megfelelhessen.

A' kézi munka vette el még most is a' napnak legnagyobb részét. Az öreg Gróf vele már esztorgályozott, már gyalolt, már ácsolt, már köfalat rakott, 's végtére tízféle mesterembert fogadott fel, hogy fiát a' völgyben kézi munkákkal mulassák. Az öreg Úr mindenkor jelen volt, hogy az ártalmas beszéllgetéseket meggátolhassa, és a' mesterembereknek erős parancsolatot adott előre, hogy a' gyermeknek vélekedéseit meg ne tántorítsák. A' gyermeket ezen embereknek a' völgyben való megjelenése egyenesen ama' kérdésekre vezette ugyan: hogy honnan jönnek? és hová mennek? de gyermekes tudatlanságát könnyű volt az öregnek illy feleletekkel megelégtíteni: Ők is olyan völgyekben laknak, fiam! mint miink. Szükölködvén sok ollyas nélkül, a' mi nekünk van, látod, hogy ők minket építeni, 's külömbféle fzerszámokat és házi eszközőket csinálni tanítanak; miink pedig ezért nekik virágokat adunk és ifjú fákat, mellyek nélkül ők

szükölködnek, 's mellyekkel völgyeiket ők is be akarják ültetni.

Az efféle foglalatosságok a' kis Grófnak testi tehetségeit kétség kívül nagy tökéleteségre vitték, és az öregnek szinte dobogott a' szíve örömeben, mikor a' tizenkét esztendő gyermekét szép karcsú testével, és bátor, derültt, de mindazonáltal még is illendő tekintettel maga előtt állani, vagy a' kertben sétálni látta.

HARMADIK SZAKASZ.

A' természetes nevelést maga a' természet megjátfsza.

Régi hibának tartom én azt a' tudós nyelvekben, hogy a' mesterségest a' természetesnek átalellenébe helyeztetik. Hisz az emberi természetnek fő tulajdonsága az, hogy mesterségeket üzzön, 's ez által sorsát megtökéltebbítse. Az olyan embert tehát, a' ki minden mesterség nélkül a' vad magányosságban él, inkább fél embernek kell tartanunk, hogysen

természetesnek. A' természet arra ösztönözvén bennünköt, hogy eszünkkel mindennemű boldogságunknak gyarapítására és előmozdítására éllyünk, annál természetesebbnek kell az embert neveznünk, mennél tökéletesebb. Meg fogjuk azonnal a' kis Grófban látni, mikép vezetí őtet maga a' természet arra, hogy vad állathoz illő magányosságábúl józan eszének segedelmével kiüssön, és emberhez illő jobb sorsra törekedgyen.

Megtanította őtet az öreg Gróf a' musikára is, mellyben olly szép előmenetelt tett, hogy a' fekvő sípot mesterül fújta. De minekutánna ebben a' mesterségben sem talált tanulni való új dolgokat, végtére olly kérdéseket tett, mellyek attyát megrezzentették. Egyszer, ammint Istóknak az öreg Gróf valamit parancsolt, és amaz elment, hogy a' parancsolatot tellyesítse, betolván a' kis Gróf a' földbe az ásót, melly szinte kezében volt, hallod e, úgymond attyának, nekem egy kérdésem van! Mikor te Istóknak azt mondog: hozd ide az öntöző edényt, Istók megcselekszi. De azt soha sem hallom, hogy Istók teneked mondaná: hozd ide az öntöző edényt, és ammint én tégedet ösmerlek, te meg sem cselekednéd, ha mondaná is. Mond meg nekem, Atyácskám! honnan van ez?

Az öreg Gróf nem tudott harnarjában mit felelni. De végtére csak arra fakadt még is: Ha Istók nekem mondaná, én is megcselekedném.

Úgye? mondá erre a' gyermek. De Istóknak csak többet kell még is cselekedni, mint nekünk. Némellykor, mikor a' nap süt, mink az ernyek alá megyünk az árnyékba, és nyugosunk, Istók pedig dolgozik. Láttam én sokszor, hogy ő is örömet elment volna nyugodni, de rád tekintvén, csak megmaradt még is a' munkánál. Pedig ő nem olly erős, mint te vagy. Ha én Istóknak volnék, gunnyómban maradnék, és saját kertemben dolgoznék, a' tiédet pedig rád hagynám. Mond meg nekem, miért nem cselekszi ő ezt?

A' Gróf elmosolyogta magát. Hallod-e Laczi! Istók tud ásni, plántálni, vetni, defákot ótani nem tud. Nem tudgya, mikor kell plántálni, és a' magot nem ösmeri. Mind ezekre én tanítom; ő pedig nekem ezért dolgozik. Ha nekem dolgozni nem akar, én őtet semmi-re sem tanítom, és akkor azután felkopik az álla.

Azért tehát, mivel te többet tudsz, mint Istók? mondá a' gyermek, Így hát, mivel én is nem sokára tudok már ótani, és a' magokat ösmerem, Istók nekem is kénytelen lesz dolgozni?

Ha

Ha okosabb leszel, igen is!

Azután pedig, ha egyszer annyit tudok, a' mennyit te, neked sem dolgozok többre?

Az öreg Gróf nem tudta, igennel felellyen-e erre, vagy nemmel?

De még egyet akarok tőled kérdezni! Te engem' megtanítasz arra, a' mit tudsz. Hát tégedet ezekre ki tanított?

Az atyám.

Tehát te is kicsiny vóltál, mint én?

Kétség kívül! — Hallod-e, a' tengeri nyúlak megrongálták amott virágos ágyaidot.

Úgy e? A' virágoknak az nem sokat árt. Vallyon melly kicsiny voltam én elejénte?

Illy parányi.

És honnan jöttem ide, édes Atyácskám? Már ez nekem sokszor eszembe jutott. Hiszen csak kellett valahonnan kinőnöm, mint a' párlántát is a' földből látom kiserdülni. Ezt mond meg most nekem.

Ezt én nem tudom, felelé az öreg Gróf komor tekintettel.

Kár! — De azt legalább tudod még, hol láttál meg engemet legelőször?

Arra, hogy ezt neked elbeszélhessem, sok üdö kívántatik.

A' gyermek messze elhagyítván ásóját, van üdönk, mondá, elegendő, 's ezzel letelepedett

az atya' lábaihoz, hogy beszédgyét annyival figyelmetesebben halgathassa.

Mászor, fiam! mászor, mondá az öreg Gróf, 's felkelvén, elsompolygott. Mély gondolkodásba merültt azután az iránt, micsoda jó útonn módonn felelhetne meg a' gyermeknek efféle kérdéseire, a' nélkül hogy eszének vagy szívének ártson. Érzette ő hogy a' gyermeknek ösméreteiben rések vannak, mellyeket oktatás által kell helyre hoznia, ha azt nem akarja, hogy azokat maga a' gyermek veszedelmes képzések által kipótollya. Eltökéltette tehát magában, hogy ezen oktatást olly kíméléssel, a' minővel csak lehet, lassankint elkezdí. Egynehány nap múlva azt beszéltette a' gyermeknek, hogy az egész föld teli van olly völgyekkel, mint az övék; de elhallgatta ezen alkalmatossággal mind azokat, a' mik a' gyermeknek, bár ha csak messzéről is, értésére adhatták volna az embereknek és a' polgárirendeknek külömbségét. Mindenik völgybe egy pár házacskát helyeztetett, ollyant, mint az övék, mellyeknek lakossait mind jó és dolgos embereknek tette, ismét elhallgatván mind amaz ügyekezeteket, mellyekkel az ész és a' serénység a' természetet megszépítette. Az embernek eredetéről végtére egy szép mesét mondott, melly a' gyermek' képzésének legkisebbet sem árthatott; az oktatásnak terjedtebb

foly-

íolytatását pedig egyáltalában később üdök-
re halasztotta.

Gondollyunk magunknak egy született
vakot, kinek a' jótévő Istenség egyszerre meg-
adgya szeme' világát. Amaz álmétkodás, mel-
lyel ő a' körülötte lévő dolgokat csudálná, ha-
sonló volna a' kis Grófnak álmétkodásához.
Ezer kérdést tett egy húzomban ezen emberek-
rül, mindenik kérdését azzal az óhajtással fe-
jezvéen be: bár csak ezeket a' szép völgyeket, és
a' benne lakó embereket maga megláthatná.
Szemei szüntelen' azokonn a' magos bérezekenn
jártak, mellyek a' völgyet bekerítették. Mun-
kájátúl megszünvén, virágjai hervadoztak, 's
legkedvesebb viola-ágyait a' szapora gyom e-
gészén ellepte. A' víztartó mellett ülven, éb-
ren álmodozott, 's már egyik már másik ke-
zére támasztotta fejét. A' kérdések, mellye-
ket atyának tett, valahányszor meglátta, ele-
gendöképen elárúlták, micsoda gondolatokban
foglalatoskodik. A' völgyet elvégre úgy néz-
te, mint fogházát. Fél napokat töltött a' kert-
nek rostély ajtajánál, kinézvén a' sűrű gallya-
sokra, mellyekkel a' hozzá vezető út be volt
kerítve, 's mellyek neki sokkal zöldebbeknek,
illatozóbbaknak és kellemetesebbeknek látszo-
tak lenni a' kertnek legszebb gallyassainál. Ne-
ki ment elvégre, 's átmászott rajta; de félén-
kebb volt még is, hogysen a' völgytül me-
llyebb

szőbb mert volna menni. Visszatért tehát, és csak tekinteteivel hatott ki messzebb a' völgybül ama' helyekre, mellyeket messzünnen látott. Az ajtótúl nem örömet távozott. Kívánságainak csak egyike sem mulatott már a' völgynek szük korláti között; mind kitortek belölle, és csak képzeltt szomszédságaiban andalogtak. A' többi embereknek gunnyóiban találta fel gondolattyával azt a' boldogságot, mellyet neki az atya saját hajlékában hasztalan' ígért. Ama' rajzolatok, mellyeket neki a' szomszéd völgyekről az öreg Gróf szóval csinált, az ő képzésében sokkal ragyogóbbak voltak. Rósa színű fényben úszott minde-nike, 's gunnyóik teli voltak gyönyörű étellel és édes örömmel. Buzgó szívvel és könyező szemmel kívánczozott ki az emberek közé. Sas-kesely tekintetekkel nézegette a' magos hegyeket, mellyek a' völgyet bekerítették, 's napon-kint fellyebb és fellyebb mászott oldalaikonn, a' nélkül hogy teteikre fel mert volna menni.

Ezenközben csengetett egyszer valaki a' kert' ajtajánn. Kimondhatatlan örömmel repült a' kis Gróf a' rostély ajtó felé, fenn szóvalkiáltván ama' szavakat: Csenget valaki! Az öreg Gróf kinyitván az ajtót, két jobbágyot talált előtte, kik vele szóllani akartak. A' kis Gróf melléjek kullogott, 's nagy figyelmetességgel hállgatta szavaikat. Az öreg Úr megígérte nekik,

kik, hogy maga elmegy velek; a' mi legottan meg is történt, mihelyt felkészült, és fiának, valamint Istóknak is, megparancsolta, hogy a' házra szorgalmasan vigyázzanak. Allig ment el, hogy a' kis Grófban ellentállhatatlanul fellobbant ama' gondolat, hogy a' hegynek legmagosabb tetejére felmásszon. Felrepült tehát oda, a' hol a' fák legsűrűbben állottak. Ezek közül egy kopárságról nagy gyönyörűséggel nézett le a' völgyre, melly kies rajzolat gyanánt látszott alatta feküdni. Végre felért a' hegy' tetejére amaz áthathatatlan eleven sövényhez, mellyel az öreg Gróf a' völgyet bekerteltette. E' mellett menvén, egy résre akadt, és ezenn magát hevesen áttörte. Nem érzette ő a' szúrásokat, mellyekkel a' tövisek orcáját és kezeit felszaggatták. Tovább hatott bátran, meredett tekinteteit szüntelen az előtte álló tárgyakra szögezvén. A' csemeték végre megritkúlván előtte, még egy halomra kellett felmennie, honnan telhetetlen szemei egy átláthatatlan térségbe merültek, melly lábai alatt külfömbféle kellemetes és eddig nem látott tárgyakkal díszeskedett. Azt gondolta örömeben hogy le kell neki ugrani e' gyönyörűségeknek tengerébe. Szökdösött, sítt, tapsolt, kurjongatott, mintha megbódult volna.

Még eddig tekintetei a' tárgyakot egymástól meg nem különböztették. Gyönyörű zavar

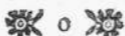

gyanánt úsztak szemei előtt a' vegyültt szépségek. Csak lassanlassan kezdette a' tárgyakot egyenkint vizsgálni. Amott emberek foglalatoskodtak valamiben a' mezőn. Örömmel merültt szívének sebes dobogásával nézte őket. Itt meg szénával rakott négy lovú szekér kezdett szemei előtt mozogni. Ezek lovak! mondá fenn szóval; óh! minden bizonytalovak. Amott meg sok házat látott együtt és közöttök tornyot. Kinyújtván kezét, egyik újjával a' falura mutatott mosolyogva, 's azt mondá: áh! ott az emberek laknak! Melly nagy az ö völgyök! Melly szépek és magasak a' házaik! Az atyának a' faluja volt, mellyet látott. Majd azután megsajdított egy folyóvizet, melly a' napnak sугáriban a' térségenn keresztül hem-pelygett. Mosolyogva nézett rá sokáig, meg-meg rázván fejét; de ki nem tudta tanulni, mi legyen az, a' mi olly szépen ragyog? Így vizsgálta ő meg egyenkint a' térségnek minden tárgyait, nagy örömmel tapsolván mindenikének. Vagy kétszer felemelte volt már lábait azzal a' szándékkal, hogy ebbe az ösmeretlen nagy völgybe lerepül; de az atyától való tartás, és egy bizonyos félelem, mellynek okát maga sem tudta, csak visszavonta őtet még is e' szándéktól.

Egy tompa hang, mellyet nem messze magától véletlenül meghallott, figyelmetessé tette

ette ötet ama' tájékra, a' honnan érkezett. A' kolompok' hangja volt, mellytül megrezzent. Lebukott tehát egy bokor megé, és szemeit a' gyanús tájékra merefszette. Tehenek voltak, mellyek a' hegynek tetejénn legelgettek. Elejénte megijedt tölök, és ammint feléje jöttek, hátra kezdette magát vonni. De minek-utánna szinte merevedve megvizsgálta volna termeteiket, megösmerte ama' rajzolatokból, mellyeket az öreg Gróf tanulásnak okáért elejébe terjesztett. A' tehenek után a' pásztor érkezett. Az embernek tekintete rettentőbb volt neki az állatokénál. Szaladni kezdett. Állj meg te! kiáltya vala utánna a' pásztor. Ő pedig még gyorsabban futott. Szerencséjére feltalálta a' tövissövényt, átütött rajta, és a' tövisek újra megfzaggatták orcáját és kezeit. A' napnak nyugtával leért a' völgybe, 's egyenesen Istóknak karjai közé vetette magát, hangos szóval mondván: Áh! mit nem láttam én, Istók! mit nem láttam én mindent!

Istók azalatt kimondhatatlanúl kínlódott. Sokáig kereste a' gyermeket, és fel nem találhatta; még végre véletlenül felemelvén szemeit, a' hegynek tetejénn megsajdította. Eleget kiáltott neki, ammint csak kiálthatott; de sokkal távúlabb volt tőlle, hogysen csak szavával is elérhette volna. Áh! mit mond majd az öreg Úr, ha itt nem talállya? Így sóhajtozott

zott magában minduntalan' az öreg ember. Végre még a' hegyre is fel akart mászni, hogy a' szökevényt haza vezesse; de allig ment egynehány lépést felfelé, azonnal átlátta, hogy ezerszer kitöri a' nyakát, minekelötte a' bérczre feljut. Melly nagynak kellett tehát öröme- nek lenni, mikor a' kis Grófot ismét mellyé- hez szoríthatta, vizsgálása miatt ápolgató fe- nyegetésekkel megdorgálhatta, 's kiváltkép, hogy neki elég korán megparancsolhatta, hogy atyának e' veszedelmes ügyekezetrül egy szót se szóllyon.

De miért ne szóllyak? kérdezé a' kis Gróf álmélkodással.

Azt én legjobban tudom, mondá viszon- tag Istók.

Atyának elérkezése után fél óráig hall- gatott az ifiú Gróf, de tovább lehetetlen volt magát tartóztatnia. Atyám, úgymond, én lo- vakot láttam.

Hol? kérdezé az öreg Kaczajfalvi álmél- kodással, ammint az Ifiúnak tüzes szemeit élz- re vette.

Istók nem akarja, hogy ezt neked meg- mondgyam.

Erre a' gondos atya egynehány kérdéssel kivette fiából az egész titkot, azután pedig gondolatokba merült. Az emberek után való esdeklés természetes volna benne, mondá ma-

gában, megrázzván fejét, és a' port az asztal-
rúl letörölvén. Fiának ügyekezetére tehát sem
jót, sem rosszat nem mondott. Más nap est-
ve felé két eleven vérű, és szép ló legelt a'
völgyben a' kert' ajtaja előtt. Az ifjú Gróf ösz-
vecsapta álmélkodásában kezeit, ammint a' lo-
vakot meglátta, 's örömében felkiáltván: lo-
vak! lovak! úgymond, karjánál fogva oda
rángatta az attyát. Ennek parancsolattyára
megfogták az örök a' lovakot, 's egyikére az
öreg Gróf ülven, a' másikára pedig az ifjú,
együtt lovagoltak egy darabig a' völgynek
síkabb részeinn. Ezen új foglalatosság kiverte
egyikét holnapra az ifjú Grófnak fejébül a' he-
gyekenn túl fekvő nagy völgyet. De azután
meghűlvén vére a' lovagláshoz, kívánsággal
tellyes tekintetei megmeg csak a' hegyeknek
tetejénn mulatoztak.

NEGYEDIK SZAKASZ.

*A' természetesen neveltt Ifjú kitör a' nagy
világba.*

Az öreg Gróf kezére támasztván fejét, gon-
dolkodni kezdett, mi móddal lehetne fiát leg-
Term. Ém- C kön-

könnyebben arra birni, hogy a' völgyben önkint megmaradgyon? Tusakodásának egész fogantya csak az volt, hogy elkerülhetetlenül szükségesnek ösmerte, hogy fiának erre tellyes szabadságot engedgyen. Az öreg Istók gondolatokban látván ülni a' Grófot, megkérdezte mély elmélkedésének okát, mellyet előlle a' gondos atya el sem titkolt. Most ötet, így szóllott azután hozzá Istók, csak a' vizsgaság késziteti ezekre; de mikép lessz majd akkor a' dolog, ha más egyéb is elkezdi készitetni?

És ez mi volna? kérdezé a' Gróf.

Az ifiú már most tizenöt esztendőös, mondá vizzontag Istók, és így, azt tartom, a' vére is lassankint felhevül. Ő most engemet, ha magamot kaphat, külömbféle dolgokrúl felette buzgón kérdezget.

És te mit felelész neki?

Ugyanaz a' bökkenője, hogy nem tudok neki mit felelni. Az ember csak nem arravaló, hogy magányosságban éllyen.

Az igaz! mondá a' Gróf, megdörgölvén homlokát. Behívatta azután az Ifiút, 's azt beszéllette neki, hogy vannak a' világonn ama sok jó emberek között, kik az övékhez hasonló völgyekben laknak, olyanok is, kik, noha egyébaránt okosan beszéllenek, olly esztelenek még is, hogy magok sem tudgyák, mit akarnak? 's kikerül azt lehet mondani, hogy szíveik eszek-

eszekkel, cselekedeteik ítéletekkel szüntelen' ellenkeznek. Némellyek közüllök megfodrosíttyák hajokat és liszttel behintik; némellyek egészen elvágják, csak tarajt hagyván belölle fejek' tetejénn. Némellyek szakállaikot egészen leberetvályák; mások pedig zfineget hagynak belölle füleikiül fogva állaikig, vagy szájok körül szörkolzorút. Vannak, kik magas kőházakban lakván, egész életekben semmit sem tesznek egyebet, hanem csak élnek. Mások éjjel nappal csak azonn vannak, hogy másoknak keresményeit álnokság által vagy erőszakosan magokévé tehessék. Az ifiú Gróf majd meghalt nevéttében, hogy az emberek olly esztelenek lehetnek, a' minőknek ököket az attya rajzolta.

Ebbül a' magányosságból ki fogsz menni, Fiam! így fejezte be beszédgyét az öreg Kaczajfalvi, de most még nem. Szívednek előbb erőre kell jutni, hogy az álnok tekintet el ne csábíthassa; eszednek jól meg kell érni, hogy az emberek' bolondságainak és gonofzságainak ellent állhasson. Az ifiú Gróf azt gondolta magában, hogy arra valóban kevés ész kell, hogy az ember a' bolondot bolondnak ösmerje, 's mikor e' beszéllgetés után az attya őtet mellyéhez szorította és megcsókolta, ő viszontag az attyát arra kérte, hogy próba gyanánt vezesse el most legalább egyszer az emberek

közé. Ezt az atya megígérte, és az Ifiú éjjel nappal mind csak az emberekrül és bolondságaikrül álmodozott.

Az öreg Gróf valóban eltökéllette volt magában, hogy fiát a' világgal lassankint és olly vigyázva, ammint az Ifiúnak természetes érzeménnyei megkívánnyák, megösmerkedtetí, és hogy végtére az emberek közé egészen kivzeti. Ámde hogy erre a' szükséges készületeket megtehesse, kénytelen volt, a' völgytül egynehány napra búcsút venni. Allig ment el a' faluba, hogy Istók az ifiú Grófot szemmel tartván, úgy követte mindenfelé, mintha árnyéka volt volna. Látván az Ifiú, hogy minden lépését nyughatatlan tekintettel visgállya, élzre vette, hogy az öreg ember attúl fél, ne hogy ismét olly ügyekezetre vetemedgyen, a' minő a' minapi volt. Ezt tehát fel is tette magában, 's mivel Istóktúl semmikép meg nem szabadúlhatott, a' völgynek egyik szélétül a' másikához olly sebesen kezdett idestova szaladozni, hogy a' szegény szolga kénytelen volt, az Ifiút szabad kényyére hagyni. Az öreg Gróf nyilván meghagyta neki, hogy meg ne éreztesse vele, hogy valamiben gátolni akarja.

Szabadságban látván magát az ifiú Gróf, gomolyogva rohantak gondolati amaz édes ügyekezetre, hogy a' hegy' tetejére ismét felrepüllyön. Felmászván a' bokrok között, megint

gint feljutott a' magosra, de a' völgynek másik részénn. Mosolyogva nézte ő Istókot, hogy a' völgyből mind csak az általellenben lévő hegyre tekintgetett, hasztalan' keresvén szemével az ifjú szökevényt ama' bérczekenn, melyekre a' minap feltörekedett volt. Átütvén végtére a' tövises sövényenn, feljutott ugyan a' hegy' tetejére, de semmit sem láthatott, mivel az egész környék felette sűrű erdőből állott. A' hegy' tetejénn idestova járt egy darabig, de nyílást sehol sem találhatott. Szemejt a' sűrű erdő mindenütt meggátolván, hogy az ösmeretlen völgybe le ne láthassanak, le osontott egy keveset félénk lépésekkel a' völgy felé, 's vissza tekintgetett üdönkint a' hegyre, hogy úttyát ismét meglelhesse.

Egynehány legelő nyájakonn kívül semmi egyébre nem akadt. Az erdő' széléhez jutván, egyszerre egy kies térséget látott maga előtt feküdni, melly falukkal teli volt. A' térség' elejénn közel a' hegyhez, mellyről lejött, Rósafi Pál Viczispány Úrnak faluja és gyönyörű kastélya tünt szemébe. Lassú lépésekkel közelített ő ehhez a' kis bokrok között, melyek az erdő' szélénn voltak. Egyszerre vizsgálga tekintettel megállott, mert maga előtt egy széles és mély vizet látott, melly az erdő és a' falu között folyt. Mindgyárt a' vízenn túl kezdődött virágos ágyakkal a' kert, mellyek

kö-

között imitt amott kőképek állottak. Szeme legelőször is a' kertnek jobbik részénn repült kereftül, mivel közel a' kastélyhoz embereket látott, kik benne sétálgattak. Meredve függtek ezekenn tekintetei. Örömet közelített volna hozzájok, ha a' nélkül, hogy észre vegyék, megtörténhetett volna. E' gondolattal tusakodván, megsajdított a' kertnek széle körül egy bokros helyet, mellybe magát elrejttesse, 's fejével egyet hunyorítván, onnan könnyen visszafzaladhatz, úgymond magában. Erre mosolyogva neki szalad a' folyónak, 's egy nagy főkéssel bele ugrik. Mikor éppen a' levegőben volt, hasító kiáltás tünt fülébe. Kivtven tehát fejét a' habok alól, gondosan átnézte a' vidéket, mellybül a' szózat érkezett; de semmit sem látván, a' mi őtet a' visszatérésre bírhatta volna, átúszott a' másik partra, felment vigyázó lépésekkel a' kertbe, 's felkereste tekinteteivel a' bokros helyet, mellybe magát elrejttesse.

Bal felé indulván, egyszerre megijedt, és szinte megmeredvén, megállapodott; mert három lépésnyire egy emberi termet állott előtte, melly hasonlóképen megijedt volt. Ruházattyából affzonyi személynek ösmervén, félelme azonnal elenyészett. Az örülő vizsgaság volt, melly szívét helyette elfogta. Meredett tekintettel vizsgálván termetét, meg nem nyerhet-

hette magátúl, hogy örömében ne mosolyogjon, valahányszor szeme közé nézett. Átjárta szemével már ábrázattyát, már nyakát, már kezeit. Öltözetébül nem tudott mit csinálni. Az öreg Grófnak gúnyoló rajzolásai jutottak eszébe. Fejénn a' bandzsal kalap felette nagy és bokrétás volt, dereka nagyon rövid, szoknyájának hátúlsó része olly hosszú, hogy a' földet söpörte. Mosolyogva vizsgálgatvan mind ezeket egy darabig, egyet hunyorított végtére fejével, 's azt mondta magában: az Atyám igazat mondott!

Ki vagy te, vakmerő? kérdezé elvégre az affzonyi termet szelíd, kellemetes és hízelkedő szózáttal.

Erre az Ifiúnak szeme felderült; de feleletével késett, mivel a' kellemetes szózatnak folytatását várta. Fájt neki, hogy elnémúlt. Én, úgymond, Laczi vagyok.

A' leányzó elnevette magát. Laczi? De tulajdonképen mi vagy?

Most meg a' legény nevette el magát. Én, úgymond, legéuy vagyok.

A' leányzó elhallgatott egy szempillantásig, és a' csöpögő ifiút vizsgálgatni kezdte. Ruhája együgyű volt ugyan, de még sem volt parasztos, ammint messzéről vélte; beszédgye pedig még ennél is kevesebbet hasonlított a'

parafztokéhoz. Szóéjtése hibátlan és tiszta, szózattya pedig szép hangú volt.

De hát te vallyon ki vagy? kérdezé már most az Ifiú.

A' leányzó nem felelt, mivel nézésébe merült volt.

Ki vagy? mondom, kérdezé újjra az Ifiú, 's egy nagy lépéssel közelebb ment hozzá.

A' leány két lépésnyire hátra vonván magát, mit akaríz te itt? mit keresel e' kertben? mondá viszontag egy kevés félténkséggel.

Amott azt akarom megnézni, felelé az Ifiú, 's oda mutatott barátságos tekintettel a' házra, a' kőképekre és a' sétáló emberekre.

A' leányzó erre fejét egy keveset meg-rázván, honnan jöttél ide? ugymond.

Amonnan a' völgyből! De mond meg már egyfzer, hogy hínak? Már harmadszor kérdezem.

En Rósaft Pál Viczispánynak, a' leánya vagyok, a' kihez e' falu tartozik.

Hát neved nincsen?

Engem' Manczinak neveznek, mondá mosolyogva a' Kisasszony.

Manczi! jó Manczi! ne tedd magadot, kérlek, olly bolondnak, mondá az Ifiú, bolízonkodó tekintettel mutatván bokkrétás kalapjára.

A' szegény Kisasszony nem tudta, mit gondoljon? 's azonn ügyekezett, hogy a' kastélyhoz közelebb juthasson. Ha ezeket a' dolgokat, úgymond, meg akarod nézni, jér velem, megmutatom.

Szívesen, mondá az Ifjú, 's ammint a' Kisasszony mellett ment, oldalaslag szüntelen' rá nézett és mosolygott. Hallod-e Manczi! így szólította meg végtére, mond meg te nekem, ha igazán asszonyi személy vagy-e?

Az vagyok,

Leány?

Az.

Hány esztendő's vagy már?

Tizenhat, felelé Manczi reméllő tekintettel.

Hát ez a' tarka lepedő minek takarja be ezt a' szép fejer ruhádot? 's ezt mondván, megfogta szélét ama' képtelen' nagy kezkenőnek, melly hátúl majd földig ért.

A' Kisasszony elpirúlt, 's féltében sietni kezdett.

Ne szaladgy olly nagyon, Manczi! Hallod-e! mutasd meg nekem egyszer a' lábadot.

Boldog Isten! sohajtá csendesen Manczi, garádicsonkint nevekedvén félelme. Laczi pedig megkapta ruháját, és egy keveset félrevonta, hogy lábát megláthassa. Ammint az
 atyám

atyám mondgya! Hegyes papucs, bocskorfizijal felkötve. Kár, hogy te is viseled.

Manczi úgy sietett, hogy majd lélekzetébül is kifogyott.

De minek szaladsz olly nagyon, Lyánka! Mennyünk lassabban; 's ezt mondván, megfogta kezét és tartóztatta. Manczi elkiáltotta magát. Mi bajod, hogy úgy kiáltasz? kérdezé az Ifiú, 's megrezzenvén eleresztette a' kezét. A' leány olly sebesen szaladt, mint a' megijedt özecke; ő pedig utánna sietvén, szüntelen' arra kérte, hogy ne szaladgyon. Manczi végtére háromszor pihegvén ezen ígéket: Hála Istennek! beomlott egy-rundélába, a' hol felette sok Urak és Affzonságok ültek.

Most már a' sor az Ifiúon volt, hogy megijedgyen. Átrepülvén tekintetével környöskörül az egész társaságonn, a' kerek épületnek külföbén megállott. Manczi' orczájából és ama' tekinteteibül, mellyeket az ifiú Grófra vetett, kiki láthatta, hogy ettül ijedt meg. Kérdezték ugyan, mi baja? de lélekzete nem volt még annyi, hogy felelhetett volna. Csak az újjával mutatott az Ifiúra, ki szemeit azonban egy pár gyermekre függesztette, kik a' rundéla' közepénn játszottanak. Nagyon bárátságosan mosolygott reájok. Ezek gyermekek? kérdezé végtére, újjával reájok mutatván. Vizsgá tekintettel néztek reá mindnyájan.

jan. Majd azután szemeit megmeg Manczira vetette, ki egy ifjú embernek karjára akaszkodott volt, 's minekutánna rá mosolygott volna, ismét a' gyermekekre nézett.

Most már Manczi képes lett eibeszélni, a' mi vele történt. Ez a' legény, úgymond, a' víznek túlsó partyán állván, különösen mosolygott magában, 's egyszerre a' vízbe ugrott. Én magamot elkiáltottam. Azután megállott előttem, 's külömbféle bolondságokról kérdezősködött. Azt tartom, hogy — — Itt újjal saját homlokára mutatván, értésére adta a' társaságnak, hogy az Ifiút esztelennek tartja. Kiki közülök Laczira fordította szemeit, az Affzonyságok pedig elvonódtak félénken e-gélf' a' rundélának túlsó ajtajáig.

Hallod - e, ki vagy te? kérdezé egy ifjú legény, egy pár lépéssel közelebb menvén Laczihoz. Ez pedig rá vetvén szemeit, átvizsgálta nyírtt fejét és arany zsinóros ruháját, és nem felelt.

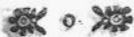
Kicsoda vagy te? Öcsém! kérdezé tőlle Rósa Pál, a' Viczispány.

Én Laczi vagyok, mondá az Ifjú viszontag, és szemeit egyszersemind Manczira fordította.

'S hát itt mit keresel?

Nézni jöttem. — Ezek gyermekek? kérdezé újra, 's leült a' földre a' fiú gyermek

ele.

elejébe, ki reá hasonlóképen figyelmetes lett. Allighogy ezt mosolyogva apolni kezdette, oda jött hozzá a' kis leányka is, kit ölébe vett. Már az egyikre nézvén, már a' másikra, könyübe borúltak szemei örömeiben.

Szereted a' gyermekeket? kérdezé egy ifiú Úr, gúnyoló tekintettel közelítvén hozzá.

Okosabbak náladnál, mondá viszontag Laczi, neá tekintvén a' földrül.

És te ezt honnan tudod?

Nézd csak meg a' ruhádot, 's ezeknek a' ruháit; nyírt fejedet, 's ezeknek a' haját. A' gyermekeknek el nem volt vágva a' hajok.

Kár ezért az ifiú emberért, suttozták egymásnak egynehány Asszonyok. Termete nem rútt.

Megsajdítván ismét Manczit, felkelt, és hozzá ment. A' Kisasszony hátra lépett előlle. Manczi! mi rosszat cselekedtem én neked? kérdezé tőlle érzékeny szózáttal. Úgy szeretlek, hidd el, mint az édes atyámat.

Erre a' társaságnak tekintetei felderültek. Némellyek még nevetésre is fakadtak. Kit szeretsz még mást közülünk, kérdezé tőlle egyvalaki.

Szelíd mosolygással a' gyermekekre mutatván, ezeket! úgymond. Szeretném, ha az anyimék volnának, és ha Manczi volna az anyyok.

Manczi elpirúlt, és az egész társaság kacagásra fakadt.

Manczi tehát neked tetszik?

Manczi nekem tetszik. Csak azt nem szeretem benne, hogy kopasz. Levette tudni illik a' Kisasszony a' fejéről a' kalapot, mihelyt a' rundélába beért. Mond meg nekem, kedves Manczim! így folytatta beszédgyét az Ifiú, miért nem hagytad lefüggni szép vállaidra hajfűrtyeidet, mint én? És ebben a' hosszú farkú ruhában hogy tudsz járni?

Manczi elpirúlt és hallgatott.

Most már az Ifiúnn kiki csudálkozni kezdett. Vallyon ki lehet? kérdezé kiki a' mellette állótúl.

Ehetnél-e? Laczi! mondá neki az egyik ifiú legény, és megkínálta egy tányért biskótával.

Szomjan is vagyok, felelé Laczi, és így jobb, ha gyümölcsöt eszek, mint kenyeret.

Gyümölcsünk nincsen.

Hisz amott tele vannak vele a' fák. Ezt mondván, madár gyanánt felrepült egy fára, 's legkarcsúbb ágairúl körtvét szedett. Megtömvén velek zsebeit, olly sebesen mászott le róla, mint reá fel, 's a' legszebb körtvékkel megkínálta Manczit; azután mindenik gyermeknek adott egyet, 's a' többit magának tar-

totta. Manczi mosolyogva vette el tőlle az ajándékot, és elpirúlt.

ÖTÖDIK SZAKASZ.

*Gróf Kaczajfalvi László a' nagy világnak
társaságában.*

Allig ette meg az ifjú Gróf az első körtvét, hogy a' Kisasszonyt ígéretére megemlékeztetvén, Manczi! úgymond, te nekem meg akartad mutatni amott azt a' magos kőgunnyót. Jöjjfe tehát velem! Hidd el, nem bántalak; mert én jó vagyok. Ezt mondván, kezével megkínálta.

Manczi az attyára nézett; ez pedig nevetve intett neki, hogy tegye meg, a' mit tőle az Ifjú kíván. A' Kisasszony tehát kezet adván neki, kivezette a' kertből. Utánnok ment az egész társaság.

Óh! kedves Nagyságos Uraim! mondgya vala hangos szózáttal a' kert' ajtajánál egy koldús.

Mi bajod? kérdezé Laczink, szemeit a' koldúsra merefztvén.

Hat gyermekemmel nincs mit ennem; kezdé panaszolni a' szegény.

Micsoda? mondá viszontag az ifjú Gróf, nagy ámúlással. Hát teneked nincs házad, kerted, szántófölded, mellybül élhess?

Semmim sincs, kedves — — Úrfim! Az utolsó szót csak nagy nehezen és azért adta feleletéhez, mivel látta, hogy Kisasszonyt vezet.

Manczinak kezét eleresztvén Laczink, nincs házad, úgymond, nincs kenyered, és szegény öreg ember létedre hat gyermeked van?

Némellyek a' vendégek közül az öreg embernek azonban alamisnát adtak.

Hallod-e Öreg! mondá neki végtére az Ifjú rebegő, és érzékeny szózattal, eredgy hamar, és hozd ide gyermekeidet. Siess, és térj vissza mennél hamarább. Az atyám' völgyébe vezetlek velek együtt; ott ellakhattok a' mi gunnyóinkban mindaddig, még a' tiéteket felépíttük. Van nekünk kenyérünk, gyümölcsünk, tejünk és borunk; eleget ehetsz és ihat sz gyermekeiddel együtt. Ezt mondván, megcsókolta az öreg koldúsnak a' kezét, 's könnyörületes mosolygással nézett még egészer reá. Hajad már ôsz, mint Istóknak, a' mi jó Istókunknak, és még is éhezned kell! Ezt én meg
nem

nem foghatom. De miért nem panaszoltad előbb valakinek szükségedet?

Oh Istenem! hányszor panaszoltam én azt? De a' szívek, kedves Úrfim! az emberi szívek nagyon kemények.

Hazudsz, Öreg! kiáltá erre hevesen és meredett tekintettel az Ifjú. Úgy-e Manczira hogy hazudik? Ezt mondván, Manczira tekintett, és szemeit könyezni látván, minden bizonnyal hazudik, úgymond, mert Manczi sír. De ezt az öreget, édes Manczim! és gyermekeit, akármit csinálsz, neked nem hagyhatom. Tekörülötted sok is az ember; mink pedig völgyünkben csak hárman vagyunk.

Hát a' gyermekekkel mit csinálsz majd az atyád' völgyében? kérdezé Laczinktúl egyik a' vendégek közül, ki az egész jelenést érzéketlen mosolygással nézte.

Megösmerkedtetem őket a' palántákkal és az állatokkal. Megtanítom őket a' földmérésre. Megbeszéllem nekik, mikép támad az eső, a' hó, a' villámlás, a' mennydörgés? Nem unyák ők el magokat, azt fogadom. Megtanítom őket még sípolni is.

Az egész társaság elbámúlt, 's egymásra nézett. Fúvod te a' sípot? — — és kótákból? kérdezik egyszerre egynehányan. Azalatt, hogy egy travért hoztak, az öreg koldúshot fordúlván Laczink, eredgy, úgymond jó Öreg!

és hozd el azonban gyermekeidet. Majd azután alsó ajakára fektetvén a' sípot, egynehány természetes járásokat fútt; végre pedig kótákból ezenn az eszközzön olly gyönyörűen, olly kellemetesen, és olly érzékenyen játszott, hogy nem győztek elegendőképen sem reá nézni, sem rajta csudálkozni.

Manczi erre kihozta a' hárfáját, 's amint rajta egynehány accordokat kezdett játszani, az ifiú Grófnak keze a' síppal együtt lassankint lelankadt. Énekelni kezdvén a' hárfához a' Kisasszony, égő tekintettel vizsgálta Laczink, 's egy székre melléje lebocsátkozott. Lehetetlen volt az áriának végét kívárnia. Egyszerre megölelte, a' hárfával együtt magához szorította, 's érzékeny tüzellel felkiáltott: Manczim, édes Manczim! A' Kisasszony elsikótván magát, felugrott, és édes anyjának karjai közé szaladt. Laczi utánna indúlt; de egy ifiú legény, a' házi Gazdának mellszérül való attyafia, mellyénél megkapta, e' szókat dörögven szeme közé: állj meg! egy tapodtat se próbáld tovább menni! Az ifiú Gróf rá merészlén szemeit, beteg vagy-e? úgymond, vagy más valami bajod van? 's ezt mondván, feletlenül könnyen elvette mellyérül a' kezét, és félre lökte. Erre a' heves legény a' Gróft öklével mellybe talzította, 's azonnal ismét neki szögezte öklét, hogy másodszer megtalzítsa. A'

Grófnak vére orczájába emelkedett. Mit cselekedtem én neked, úgymond, te gonosz ember, hogy engemet öklözol? Ezt mondván a' második tafzítást felfogta, és a' legényt olly sebesen lekanyarította maga megé a' földre, hogy esni is allig látták. Közelebb menvén azután Manczihoz, kedves Manczim! úgymond, te némellykor előllem elszaladsz. Nem szeretsz talán úgy engemet, mint én tégedet?

Most már a' társaság át kezdette látni, hogy az ifjú Grófnak helyénn van az esze, és csak azt nem tudta megfogni, mikép jutott légyen illy különösségekhez? A' sok kérdések után kivették végtére belöle, hogy ő Gróf Kaczajfalvi Jánosnak a' fia, ki tizennégy esztendő előtt a' világot három esztendőös fiacskájával elhagyván, a' magányosságba vonódott. Majd azután új kérdések által elég hihetöképen kitanúlták azt is, hogy fiának az öreg Gróf különös nevelést adott. Ezek meglévén, arra akarták venni, hogy a' Viczispány' házánál hállyon, mivel a' nap már alkonyodni kezdett; de erre mindaddig rá nem állott, még meg nem ígérték neki, hogy Istóknak hírt adnak, kinek miatta való aggodásait átlátta. Manczi végtére eggy pár jó szóval és eggy pár szíves tekintettel rá birta, hogy édes attyának, a' Viczispánynak, kérését tellyesítse.

Könnyen meg gondolhattuk magunkban, hogy estve elég okot talált még Laczink arra, hogy az embereknek bolondságainn nevéssen, és hogy elég okot adott viszontag arra is, hogy ötet a' társaság megnevesse. Az asztalnál Manczi mellett ülven, nem győzött elegendőképen az ételeknek sokaságánn csudálkozni, mellyeket az asztalra tettek, 's mellyeknek legnagyobb részét ehetetlennek találta. Felkelvén tehát, hozott magának egy asztalkárúl gyümölsöt, mellyhez kenyeret evett, és egy kevés borral vegyített vizet ivott. Allig ült az asztalnál fél óráig, hogy sok nevetése után felugrott, 's egyiket a' szolgák közül megszólítván, én már jóllaktam, úgymond; most üll le te, és egyél. Az inas majd elkacczantotta magát; a' Gróf pedig erővel oda tolta, a' hol üres helyet hagyott, és minden bizonnyal rá is kényfszerítette volna a' leülésre, ha mindnyájan egyenlő szózattal nem bizonyították volna, hogy az inas már evett. Megkerülgette azután az asztalt, 's mosolygással nézte a' pompát, melly rajta ragyogott.

A' Viczispánynak kérdésére, miképet tetszenének neki mind ezek? tik, úgymond, valóban únalmas emberek vagytok, és ha Manczi nem volna, már én régen az én öreg Istókomhoz visszatértem volna. Édes Manczim! így szoll vala ismét a' Kisasszonyhoz, meg cziró-

gatván orezáját, mikép lehetsz te olly balgag, mint ezek az emberek? Ha én neked volnék, tudod-e, mit csinálnék?

No 's, mit csinálnál tehát? Kérdezik egyszerre többen; még Manczi csak lopva nézgetett reá.

Felkelnék, oda vetném a' fejemről ezeket a' czifraságokat, testemről ezt a' csudálatos öltözetet, kezemet oda nyújtanám Lačzinak, 's elmennék vele az attyához az ő szerencsés völgyébe.

'S hát ott azután mit csinállyon? Kérdező egy faunus ábrázatú, vastag és vénlegény, Potrohosi Péter, Manczi' anyjának a' bátyja.

Mit csinállyon? felelé a' Grof; okosabb dolgokat, mint te egész életedben csináltál. Hallyadsza, Manczi! melly boldog volna nekünk ott életünk. Reggel, minekutánna én a' forrásnál meg fürdenék, felkölténélek egy szép áriával a' sípomonn, hogy te is megfürödj. Azután együtt mennénk a' kertbe. Te nekem virágokat öntözni segítenél; én pedig az egész völgybül öszveszedném számodra a' legszebb gyümölcsöt. Egész nap musikálnánk, dolgoznánk, és énekelnénk. Estve legszebb darabjaimot fúnám a' síponn, még el nem aludnál.

Nagy kaczagásra fakadt az egész társaság, Manczi pedig elpirúlván, lesütötte szemeit, és magában nagyon bosszonkodott, hogy a' mit Laczi mond, azt a' társaság mind nevetésnek talállya.

Még az asztalnál feltették volt magokban némellyek, hogy Laczit olly ruhába öltöztetik, mellyet a' nagy világnak szokása szépnek tett. De bármennyit fáradoztak is, rá nem birhadták mindaddig, még Manczi egy esedező tekintetet nem vetett reá. Elvezették tehát egy mellék szokába, 's felöltöztették egy huzár hadnagynak katona ruhájába. Visszaérkezhén vele a' társaságba, a' dámák rész szerint barátságos főhunyorítással, rész szerint pillogó tekintettel, rész szerint kellető mosolygással fogadták.

Manczi felette nagyon elpirúlt, 's mikor első tekintetét rá vetette, égni érzette orcáját. Nemes egyenességgel állott előtte a' karcshú, magos és izmos ifjú. Hosszú barna hajának fodrai szép rendetlenséggel folytak le vállaira. Eggyik kezével a' kardot tartván, jobbját oda nyújtotta Manczinak, kire nagy és tüzes szemei barna szemöldökeik alól szelíden mosolyogtanak. Lehetetlen volt, hogy a' legényre sokáig nézzen. Szemérmes szemeit a' földre sütötte. Manczim, édes Manczim! Ezen ígéssel közelített hozzá, feléje nyújtván

kezét. Oda nyújtotta kezét Manczi is, a' nélkül hogy tudta volna, mit eselekszik? Azonban másik karjával átfogta Manczinak a' derekát, 's magához vonván, orczája' elejébe hajtotta le orczáját, hogy közelről nézhessen szeme közé. Manczi még vissza sem vonhatta orczáját az övétől, ammint Potrohosi, ki a' tréfát nagyon szerette, és Sógoránál magának, mivel Manczit örökössének választotta, mindent megengedett, nagy kaczagással felkiáltott: Brávo Lyánka! Engem' úgy segéllyen, mindnyájunk' láttára megcsókollya a' legényt! Ettől az ifú vitéztől vegyetek magatoknak példát, Legények! Ez tud ám igazán az ostromhoz.

Manczinak szemei könnyübe borulván, Uram Bátyám engemet ok nélkül kínozt, mondá Potrohosinak, a' ki szinte teli torókkal nevetett.

Kicsoda? kérdezé Laczi; ez a' dagadt ember kínozt tégedet? Eggy pár könyecskét látván Manczi' orczájánn legörgeni, még sír is miatta? úgymond, 's Potrohosit megfogván hirtelen' kezénél, egész az ajtóig forgatta maga előtt, 's végtére széles hátának fölégezvén mind a' két kezét, megfoghatatlan gyorsasággal tolt ki az ajtón a' szobából, azután pedig a' kapunn a' mezőre, és kizárta. Nyerítő kaczagás kísértette ki Potrohosit, 's egészen elnyomta szitkait, mellyeket fél nevetve és fél

bol-

bosszonkodva pökdösött az Ifiúra. Így múlt az estve kaczagás és szünetlen nyájaskodás között. Csak Manczi lett mindenik szempillantással komorabb és csendesebb. Valahányszor Laczit kinevették, mindannyiszor ő elpirúlt, és a' nevetés' tárgyára lopva tekintgetett. Bár melly gorombául kínoztá is báltya, kinek végtére Laczink a' visszajövetelt megengedte, csak rajta kapatta magát még is vagy tízfzer ezen estve az Ifiúnak gondatlan egyfzersmind és bámuló vizsgálásainn.

Laczinak olyan ágyat vetettek, a' minőt maga kívánt, 's melly hasonló volt ahhoz, mellyhez völgyében ízokott. Lefeküdvén, két egész óráig nem hagyták aludni képzésének ingerrel tellyes rajzolattyai: elfzenderedvén pedig, gyönyörű álmokképek lebegtek körülötte. Valamint virogatásában, úgy álmaiban is, Manczi volt a' fő kép. A' hajnalnak első sugárja nyitva találta már szemeit, 's egész életében ma történt legelőször, hogy ébren lévén, az ágyban maradt. Könyökére támasztván fejét, átvisgálta a' múltt napnak történeteit, 's már nevetett, már elkomorodott, már meg könybe borúltak szemei, ammint képzése ennek vagy amannak a' tárgynak megújításába merült. Ah! felsohajtott végtére fenn szóval, ma már Manczit el kell hagynom! Erre Potrohosi felébredt, ki magának kikérte volt,

hogy

hogy Laczinkkal egy szobában hálhasson. A' tréfás vén legény közt és a' mi természetes ifjú Grófunk között csak hamar fontos beszélgetés támadt, mellyben Laczink minden tartóztatás nélkül megvallotta, hogy Manczit jobban szereti, mint kedves Istókját, sőt még mint saját attyát is. Természetes kifejezései amaz indulatoknak, mellyeket Laczi magában érzett, Potrohosit jó kedvre ingerlették. Már is gondolkodni kezdett ő ama' lepcsességéről, mellyeket vele üzni fog, és ama' szígyenítésekről, mellyekkel Manczit kínozni fogja, kit csúfság-ból szent Viczlipuczlinak nevezett, mivel kétes értelmű beszédgyeire teli torokkal nevetni nem akart. Azt várta ő még estve Laczinktúl, hogy nem könnyen haggya majd magát Manczitúl elválasztani; a' mi neki sok alacsony tréfára adott volna alkalmatosságot. De meg kellett volna neki azt gondolni, hogy a' természetes ember nem szemtelen. Mert ha a' természet az oktalan állatoknak tökéletesebb épületű nemeit a' szemérmertességgel felékesítette, ammint a' nőstény majomban, és az elefántnak mind a' két nemében tapasztallyuk, mikép volna lehetséges, azt magunkkal elhitetni, hogy e' szép erkölcsöt az embertúl megtagadta legyen? Csak a' romlott nevelésű várasi ember fosztya meg magát e' kellemetes adománytúl,

ki még gyermekségében a' sok rossz példa által természetlenségekre ragadtatik.

HATODIK SZAKASZ.

A' két szerelmes a' kertben, Potrohosi pedig a' lesben.

Potrohosi ezeket meg nem fontolván, arra akarta Laczinkot birni, hogy mennyen be Manczihoz, minekelötte felkel. Bezzeg Laczi! úgymond, nem volna ám bolondság, Manczit felverni; 's ezt mondván, öltözködni kezdett.

Manczit felverni? felelé az Ifiú. Van-e neked eszed, te eleven bálvány? Hisz azonkívül, hogy ez nem illik, Manczi is felijedne, és reám méltán megharagudna.

Ne légy olly balgatag, kérlek! mondá viszontag Potrohosi. Ha én veled vagyok, az illendőséget meg nem sérted. A' mi pedig a' felijedést illeti, nem szükséges, hogy nálla lármat üss. Költsd fel csendesen, és hídd el magaddal a' kertbe.

Potrohosinak az volt egyedül a' szándéka, hogy ezen ártatlan költésbül okot vehessen Húgának kínzására. Laczink tehát hamar felöltözött, és Potrohosi utánn csendesesen Manczi' ajtajához lappangott, melly be volt zárva. A' vén legény, nem akarván ügyekezetevel felhagyni, külömbféle kulcsokat hördött öfzve, mellyek közül az egyik a' Kisasszony' szobáját végre megnyitotta. Csendesesen vitte ő ezt végbe, 's Laczinkot betolván, az ajtót utánn ismét bezárta. Az Ifiú' a' lebocsátott kárpitok miatt homályosnak lelvén a' szobát, azt pedig, hogy Potrohosi be nem ment vele, illetlen csalárdságnak nézvén, az ajtótúl szólítgatta Manczit egynehányszor, hogy felkelvén, jöjjön vele és vastag bátyjával a' kertbe. Szavát mindenik szólításnál fellyebb és fellyebb emelvén, Manczitúl pedig semmi feleletet nem vehetvén, végtére fenn szóval szólította meg, a' minn Potrohosi az ajtónn kívül nem győzött eleget nevetni. Ennek biztatására elment az utánn az ágyhoz, és Manczinak hültt helyét találta. Sok édes álmodozási utánn, mellyeknek fő tárgya az ifiú Kaczajfalvi volt, korán felébredvén, olly teli volt szíve, hogy a' szük szobában nem maradhatott. Felkelt tehát, 's éjjeli köntössére egy könnyű palástot vetvén, kiment az illatozó kertnek szabad levegőjébe, és ott egy gallyfödél alatt a' hantzfófára dölt.

Hallván Potrohosi, hogy Manczi a' szobából már kirepült, kieresztette a' Grófot, ki megvetéssel tekintvén reá, te, úgymond, nekem rossz embernek látszol lenni. Ha Manczimnak bátyja nem volnál, én többé, azt tudd meg, rád sem néznék. Nekem megigérni, hogy velem bejössz, és kinn maradni, sőt még az ajtót is rám zárni — —

Legyen eszed, mondá visszontag Potrohosi. Mihelyt Manczi' szavát hallottam volna, bementem volna hozzátok én is. Ő már minden bizonytal a' kertben van a' munkásoknál. Jöjjfe velem, keressük fel!

A' kertben nekem nem kellez. A' munkások, a' kik ott Manczival vannak, náladnál jobb emberek. Eredgy, feküdj le, és hortyogj! a' kertben nekem nem kellez. Ezt mondván, leszaladt a' kertbe; Potrohosi pedig utánna lappangott, 's hűgának kedves gallyfödélét ösmervén, közelebb útonn a' hantzófa megé vette magát a' sűrű gallyak közé, melyek miatt ötet sem hűga sem Laczink észre nem vehette. Manczi könyökére támasztván fejét, a' madarak' csevegésénél a' hűsben szinte elszenderedett. Laczi lábhegyenn közelített hozzá. A' legszebb és leggyönyörűebb paradicsomnak látása el nem ragadhatta volna úgy szemeit, mint az aluvó Manczinak tekintete. Megállott, mintha a' földhöz volt volna bűbájol.

jolva, 's mosolygó orczával vizsgálta kelleme-
 tességeit. Allig mert lélekzetet venni. Az egész
 legény csupa szem volt. Kezei lecsüggöttek,
 szemei a' szerelemtől szinte csillogtak, arca
 úgy megpirúltak, hogy egy pár nyílt rósa-
 nak gondoltad volna lenni, tagjainn pedig egy-
 gyenge remegés futott keresztül. Így állott
 egy darabig lelketlen kép gyanánt, melly az
 emberre meredett szemmel néz. Az élet végé-
 re vissza kezdett szívébe térni. Egynehány ös-
 meretlen indulatok zúrzavar gyanánt gomolyo-
 tak fel mellyének mélyeibül. Leereszkedett
 Manczi előtt egyik térgyére, 's megcsókolta
 kinyújtott lábára lecsüggő kezét, illy szóka
 fakadván: édes szép Manczim! A' Kisasszony
 felijedvén, rá meresztette szemeit. Jó reggelt,
 Manczim! mondá Laczi, 's oda nyújtotta kezét
 örvendetes és érzékeny tekintettel. Manczi el-
 akarta magát kiáltani; de az álmoság, melly
 megkábitotta, és az ijedés, hogy maga előtt
 illy véletlen vendéget látott, elfojtották mel-
 lyében a' szózatot. Ajaki megnyíltak ugyan,
 de hangot nem adhattak.

Melly szép vagy, édes Manczim! elkez-
 dette ismét Laczink, 's melly nagyon szeret-
 lek! E' szókkal egy pár könyecske forrott ki
 szép szemébül, 's legördült mosolygó ajakára.
 Szívére vontá azután csendesen Manczi' ke-
 zét, 's mellyéhez szorította.

Manczi visszavonván karját, mit akar itt a' Gróf? úgymond komor tekintettel. Mennyen dolgára! E' két szót nyughatatlan keménységgel ejtette ki.

Laczi ellenben felemelvén öszvetett kezeit, 's olly tekintetet vetvén reá, melly szívébe hatott, édes Manczim! úgymond, ki nem mondhatom, miként szeretlek. Engedd meg, hogy nállad maradgyak. Hidd el, úgy szeretlek, mint magad magadot. Olly szép vagy, Manczim! mint — — sokkal szebb, mint az egész világnak legszebb virágjai!

De mit akarsz itt, kérlek?

Fel akartalak az ágybúl verni, hogy jönél le velem ide a' kertbe. Te engem' meglöztél. Ah Manczi! allig alhattam miattad valamit. Egész éjszaka láttalak, de úgy — szakasztott úgy, ammint most látlak. Óh Manczi! az én mellyem olly teli volt, hogy majd megszakadt. Sírnom kellett. Jobb kezedenn feküdtél álmomban, és bal kezed — — itt bal kezét megcsókolván, óh Manczi! úgymond, ha tudnád, miként szeretlek!

Ezen ígék félenken jöttek ki szorúlt mellyébül, és könybe borúltt szemei kérlelő szelídséggel függöttek Manczi' szemeinn, kinek kezét már mellyéhez már ajakihoz szorítgatta. A' Kisasszony semmikép végbe nem tudta vinni, hogy a' legényre megharagudgyon. Eredgy,

jó Laczi! úgymond, eredgy! Menny amoda a' munkásokhoz; én azonban felmegyek a' szobába, és felöltözködök.

Elmegyek veled én is.

Ezt meg nem engedhetem, mert az illendőséget megsérténé.

De mond meg hát nekem előbb, ha fizesz - e te is viszontag engemet?

Erre sem felelhetek meg.

'S miért nem?

Ha *nemmel* felelnék, gorombaság volna tőlem; ha pedig *igennel*, az illendőséget sérteném meg.

Az illendőséget? De akkor csak nem sértenéd meg még is, ha igazat mondanál?

Még akkor is. Kelly fel térgyeidrül, jó Laczi! menny a' munkásokhoz, és légy nyugodt szívvel. Ezt mondván, ammint Laczinknak karjait megfogta, hogy térgyeirül felsegítse, orczája amannak orczájához olly közel esett, hogy a' hátul lesekedő bátya csókra gondolta a' legényhez lebocsátkozni. Brávo! Derekasán! kiáltya vala ez a' gallyak közül, te kis boszorkányka! Régen jövendeltem már én ezt a' mi szent Viczlipuczlinkrül. Ihol karjai között a' szép legény! Korán reggel úgy megsókolgattya, mint hímjét a' gerlicze! Ha ide nem hozott volna az eset, tudgy' Isten! —

Áh hogy bánhat Uram Bátyám velem illy igazságtalanúl? Én ártatlan vagyok! 's ezt mondván, elfakadt sírva.

Ártatlan? Brávo, szent Viczlipuczlim, brávo!

De mit sírsz te megint Manczi! mondá Laczi. E' miatt a' vastag ember miatt? Azután Potrohosira tekintvén, ez úgymond, nevet, Manczi pedig sír. Mondgyátok meg nekem, miért? — Manczi! gyere te velem sétálni. Ez a' hízott ember, a' ki tégedet mindúntalan' megríkat, maradgyon itt.

Potrohosi erre olly hangosan kezdett kaczagni, hogy nem csak a' munkások, hanem még azok is meghallhatták, a' kik a' kastélynak azonn a' részénn háltak, melly a' kert felé volt.

Áh édes Uram Bátyám! az egélsz házat felvesi szavával az álombúl. Gondollya meg, melly veszedelembe ejti jó híremet és nevetem.

Az ifiú Gróf Manczira tekintvén, 's fejét megrázván, azt akarod, úgymond, hogy a' kastélyban az embereket felköltse? Azt én mindgyárt magam megcselekszem.

Maradgy! rikóttya vala Potrohosi kaczagva. Mi a' manó jut eszedbe, hogy te az embereket álmokból felvered? Hallod-e Laczi!
mond

mond meg nekem igazán, ha tégedet Manczi valóban megcsókolt-e?

Laczink tetétül fogva talpig meg vizsgálván Potrohosit, neked, úgymond, vastag ember! ammint látom, egy csöpp efzed sincs. Eredgy dolgodra! Manczi sír! Eredgy, mondom, jó szerével. Manczi velem maga akar lenni.

Már a' más! mondá Potrohosi; így hát csak el kell mennem; 's betakarván magát há-
ló ruhájába, menni kezdett.

Az Istenért! vigye magával, Uram Bátyám, ah! vigye el magával, kérem.

Alkudgyunk, Húgom Asszony! felelé Potrohosi. Valld meg itt nekünk igazán, hogy szereted. Akkor azután elviszem magammal.

Uram Bátyám! az egekre kérem, mit gondol?

Egyébaránt itt hagyom, és — —

Manczi látván, hogy bátyja menni akar, megkapta a' kezét.

De mit parancsolgatsz te, gonosz ember! ennek a' szép leánynak? kérdezé komor tekintettel Laczink. Megmondgya ő azt nekem nálad nélkül.

Annyival jobb, mondá Potrohosi, 's ki-
rántván Manczi' markából kezét, elsietett.

Szeretem, édes Uram Bátyám! szeretem; csak vigye el magával amazonn az útonn.

Már

Már most megelégszek veled, és ezen szempillantástúl fogva nem vagy szent Viczlipuczlim, hanem édes húgom. Eredgy a' szobádba és öltözködj. Te pedig, Laczi! gyere velem amarra haza.

Laczi nem ment volna el vele, ha Manczi szépen nem kérte volna, ki szobájába szaladván, az ágyra dőlt, és mérgében sírt. Bementek szobájokba a' férjfiak is, hol Laczi az ablakba ülven, gondolatokba merült, Potrohosi pedig felöltözvén, Húgához ment. Halod-e Manczi! én az egész esetet eltitkolom, és így legkisebb okod sincs sírni. De mond meg nekem minden tréfa nélkül, ha ez a' természetes legény tégedet el akarna venni, elmennél-e hozzá? Ne légy Viczlipuczli, hanem igazán felelly.

Édes Uram Bátyám! az ifjú Gróf az ő tökéletlen nevelése miatt mindenben hátra van.

Nem igaz, hogy te öröla ebben a' vélekedésben vagy! Minek pirúltál el tehát, mikor kérdeztelek? Hogy tik lányok az illy dolog körül úgy kerengetek a' felelettel mindég, mint a' macska a' forró kása körül! Mindent láttam én, mindent hallottam, a' mit a' kertben mondottál és cselekedtél. Felelly egyenesen, elmennél-e hozzá?

Manczi leü ötte szemét, és újjaival egy selyem szálacskát ki 's be sodorgatott. Ős-
Term. Ém. E mer.

merte bátyját, és tudta, hogy az illy dolgoknak kinyomozásában nagyon járatos.

Öltözködgy fel, Manczi! Meglássuk, mi lehet a' dologbúl? Énnekem ez a' legény magának is sokkal jobban tetszik, mint azok az arany zsinóros, ezüst gombos, nagy kalapú, széles kardú, nyírott hajú széltömlők, akik egyebet nem tudnak, hanem tanúlt főhajtással fogat mutatni, mint a' hamis kutyák, s vigyorogva egyikét complementumot mondanis mellyek pufzta levegőmozgásbúl állanak. Ezzel Potrohosi elment.

Manczi a' dologrúl mélyebben kezdván gondolkodni, megvallotta magának, hogy Laczihoz, mikor az uniformisban látta, nem volt érzéketlen. Szerelmének bizonyításait azonkívül olly igazaknak és szembetünőknek találta, hogy méltán háladatlanak tartotta volna magát, ha azt viszontag való szerelemmel meg nem jutalmazná. A' tükörhöz ülven, maga nem tudta, mikép történt, hogy ma olly együgyüen öltözködött fel, ammint csak lehetett. Ha bátyjának csúfolásátúl és önnön magának áruló pirulásátúl nem tartott volna, semmit sem vett volna magára ollyast, a' mit Laczink rajta megnevetett. A' tükörbe tekintven, elijedt magátúl, olly piperétlen volt. Hajtárajját tehát felemelte még egy keveset, csak hogy a' módának kedvezni tessen, és lement

kávézni. Öltözködésével annyi időt vesztett, hogy a' früstöknél utolsó volt.

HETEDIK SZAKASZ.

Laczkink az attyához visszatér.

Szinte édesdeden nevetett Laczkink azon, hogy az emberek fekete vízbe fejer tejet töltenek, és ezt a' vegyületet früstökül isszák, amint látván, hogy minden ember az ajtóra tekint, megfordúlt, és Manczit egygyű rubájában bejönni megsajdította. Áh az én Manczim! úgymond fenn szóval, az én kedves Manczim! Be szeretem, hogy itt vagy egyszer. Alig gyöztelek már várni. És áh! melly szép, melly gyönyörű vagy ma! Tedd le, kérlek, ezt a' kalapot! 's ezt mondván, fejerül a' bandzsával kalapot maga levette. Úgy! No most nézézétek már meg ezt a' gyönyörű leányt!

A' földbe bújt volna szígyenletében a' Kissallzony, mikor a' kaczagást hallotta, mellyel a' vendégek fogadták.

De ma reggel, folytatá szavait barátságos csevegéssel a' mi természetes Laczink, sokkal szebb, ezerszer szebb voltál a' kertben a' gallyfödél alatt. Áh! mikor ott olly szépen feküdtél — —

Manczi elhalaványodott, Potrohosi pedig mértékletlen hahotára fakadván, akármilyen leányok, úgymond, ha a' természet ezerszernem alkalmatlanabb a' titoktartásra, mint a' hiúság!

Nofza erre a' vendégek, és kivált az ifiú legények, körülvették azonnal Manczit, ki azt sem tudta bosszúságában, hová üsse le szegények, körülvették azonnal Manczit, ki azt sem tudta bosszúságában, hová üsse le szegényeit? Laczink megfogta kezét; de ő kiragadta szorította illy kérdéssel: haragszol talán, Manczim? Légy jó, Édesem! és ne haragudgy!

Azónban utánnok érkeztek a' szobából a' vendégek is, Manczi pedig nagy háborodással kiragadván magát karjából, 's haragos tekintet vetvén reá, takarodgy, úgymond, és ne jöjj nekem többé szemem' elejébe. Ezt mondván, felszaladt a' garádicsonk szobájába.

Laczi meredett tekintettel nézett utánna; azután pedig lassan megfordulván, a' földre ütötte szemeit, öszveránczolta vagy kétszer homlokát, megrázta fejét, 's jószívű keseréssel azt mondotta: Szegény Leányka! Az atyám igazat mondott. Erre nagy elevenséggel fel-

tekintett, mondván: ah, az atyám! E' szavak után pedig nyil gyanánt repült ki a' kastélyból a' kertnek, beugrott a' vízbe, átúszott a' túlsó partra, a' legsűrűbb bokrok és csipkék között felmászott a' hegyre, 's két óra múlva meglátta atyának kellemetes völgyét, melybe örvendetes kiáltások között sebesen leszáladt. Istóknak örömkkiáltásai hírül adták azonnal az öreg Grófnak, hogy az elveszett Ifjú visszatért. Hamar kitörülvén szemeiből a' könnyeket, elejébe sietett kedves fiának az érzékeny atya elég nyugodtt tekintettel. Laczi sebes és hangos örömkkiáltással karjai közé vetvén magát, ah, édes atyám! úgymond, Manczit láttam, az én szép Manczimot láttam.

Az öreg Gróf ellappangott vele egy gallyfödél alá, a' hol egy rövid beszéllgetés által, mely hidegvérűnek és indulat nélkül valónak lenni látzott, egyenes szívű fiábúl az egész esetet kivette. A' természetes nevelésnek planumai egyszerre füstbe mentek. Majd azután az öreg Gróf mély gondolkodásba merülvén, áterzette, itt lenni már az üdejét annak, hogy fiát a' nagy világba kivezesse. Átlátta azt is, hogy Rósafi Pálnak Manczi Kisasszonya mélyen behatott Laczi' szívébe; mely vélekedésében ötét az Ifjú is minduntalan' megerősítette. Egyenesen meg vallotta ő, hogy Manczit az egész világonn legjobban szereti, és amaz

el.

ellenvetések, mellyeket neki az öreg Gróf Man-
czinak öltözetéről, nyírtt hajáról, és magavi-
seléséről tett, olly erőtlének voltak előtte, hogy
csak hideg mosolygással hallgatta. Az öreg
Kaczajfalvi tehát szükségesnek találta, hogy
fiával az emberi nemzetet, és annak történe-
teit úgy ösmertesse meg, ammint magokban
vannak. Elővette vele a' históriának filozofiá-
ját, mellyből ő a' nemzeteknek külömbféle re-
ligióit, kormányait és szokásait a' culturá-
nak nevedésével együtt álmélkodva tanulta.
Anyanyelvén kívül a' németet, francziát,
olaszt és anglust rész szerint beüzellvén, rész
szerint értvén, többféle könyveket olvasott e'
nyelvekben az emberi nemzetnek tetteiről, és
így nem csak a' száraz históriát, melly puszta
nevekből, esztendő számokból, 's egymastól
elfszakasztott esetekből áll, hanem a' történetek-
nek okait, következéseit és belső összefüggé-
sét is megtanulta. Már nevetett, már sírt, már
szökösött örömeben, már meg rezketett remü-
lésében, ammint a' külömbféle jelenéseket ol-
vasta, mellyek között az országok a' világ'
kezdetéről fogva habzottak.

Meghallván édes attyától, hogy őtet a'
sors egykét száz szegény embernek urává tette,
megduplázta serénységét a' külömbféle tanulá-
sokban, hogy jobbággyait annyival könnyeb-
ben megboldogíthassa. Fáradtság nélkül átlat-

ta ő tudni illik amaz arany igazságot, melyet édes atya naponkint elejébe terjesztett, hogy az olyan földes Uraságok, mellyek mindent másokra bízván, idegen szemmel látnak, idegen füllel hallanak, idegen kézzel írnak, idegen ésszel okoskodnak, mind magoknak, mind jobbággyaiknak ifzonyú rövidségeket, és helyrehozhatatlan károkat okoznak. Arra ugyan, hogy olly ruhába öltözködgyön, a' minőt a' hozzá hasonló ifiak viselnek, nagy nehezen rá állott az ifjú Gróf, de haját elnyírni tellyességgel nem engedte.

Az öreg Istók véghetetlenül örült, mikor e' változásokat látta, 's az nap, hogy a' Gróf a' völgyet fiával együtt legelőször elhagyta, térgyenn állva köszönte az Istennek, hogy a' természetes nevelésnek végét szakasztotta, mellyből soha semmi jót nem remélt. Laczink felette édes egyszersmind és szívszorongató reménységekkel ment atya mellett a' völgynek sűrű erdejénn keresztül, 's ammint a' gyönyörű térség szemébe tünt, örömében elpirúlt és és megtüzesedett, lépései pedig úgy meggyorsultak, hogy édes atya allig győzött utána sietni.

Elérkezvén végtére Kaczajfalvára, hátul mentek be a' kertenn a' pompásan épült palotába. Ehhez bejutván, az öreg Gróf csenge-
tett,

tett, 's azonnal mindenfelül öszveszaladtak családgyepei, 's mély tisztelettel megállván előtte, parancsolattyaikat várták. A' Gróf szemmel tartotta fiát minden jelenésnél, hogy láthassa, minémű érzeményeket okoznak benne? Nyissátok meg fiamnak a' zöld szobákat, mondá a' Gróf. Egy inas megnyitván az ajtót, melly e' szobákba nyílt, mély alázatossággal megállott mellette. Ezek a' te szobáid, fiam! ezek pedig inassaid! Ezt mondván, három emberre mutatott, kiknek egyike éleletes, ketteje pedig ifjú volt. Laczi megvizsgálván ököttetétül fogva talpig, alázatos állásaikat mosolygással nézte, és a' szobába bement.

Első tekintete ama' képekre esett, mellyek Hogárth' rajzolásai után rézre metszve a' szobában függtek. A' rajtok lévő szatírás caricatúrákat meg nem foghatván, szüntelen csak fejét rázta. Megnyitotta azután az ablakot, 's kinézett az udvarra, hol éppen sok ember gyűlt öszve, mivel az öreg Gróf öszvehívatta jobbággyait, hogy fiát velek megösmertesse. Laczinknak fejében annyiféle gondolatok támadtak, hogy egynél sem tudott megállapodni. Megnyitott még egynehány szobát, mellyek az első mellett voltak, 's áimélködva nézte a' pompát, melly a' Viczispány' szobáinak pompáját messze felhaladta.

Eggy inas kávét hozott, 's letette az asztalra. Nekem ez nem kell, mondá Laczink mosolyogva, nem tudván igazán, mikép bánnyon az inassal, 's egyyáltallyában, mikép viselje magát? Hogy hínak tégedet? kérdezé elvégre az inast.

Jánosnak, Nagyságos Uram!

Hallad-e János! nem tudod te, mit jelentenek ezek a' képek?

Nem tudom. Ő Méltósága, az öreg Gróf fogja tudni.

Laczi semmit sem mert többé tőle kérdezni. Azonban az öreg Gróf elérkezvén, levezette fiát az udvarba, hol jobbágyai már sorban állottak. Íme! gyermekeim, mondá nekik a' jó Úr, ismét nállatok vagyok, 's hozátok hozom fiamot is. Nektek neveltem én ötet. Ha én egyszer meghalok, ő szinte olly jó és kegyes uratok lesz, mint én vagyok. Ügyekezsetek rajta, hogy szeretetét megérdemellyétek. Ő a' tiéteket meg fogja érdemlenni.

Az Úr Isten áldgya meg a' mi jó Urunkot, felkiáltottak erre a' jobbágyok. Áldgya meg a' fiát is, utánna vetette egyy öreg ember, és te gye olly jó és kegyes Úrnak, a' minő az atya!

Laczi csendes tekintettel és ránczolt homlokokkal vizsgálta ökök.

Nézd jövendöbéli jobbággyaidot, fiam, mondá azután Laczinak az atya. Nincs szívedenn semmi, a' mit nekik mondani akarnál?

Laczi még egyszer áttekíntvén ökö, 's a legöregebbiket megszóllítván, hany esztendős vagy? úgymond, 's egyfersmind kezét adott neki.

Kilenczven esztendős vagyok, kedves édes Úrfim! mondá az öreg ember, Laczi' kezét a jaka felé emelvén, hogy megcsókollya.

Minek akarod te az én kezemet megcsókolni? kérdező Laczi, 's az öreg embernek kezét egyfersmind szívéhez szorítá.

Szereted-e ezeket az embereket? Fiam! tudakozá tölle az atya.

Hogy szerethetném ökö, mikor nem ömerem? felelé az ifú Gróf fenn szóval.

Akarsz-e velek, a' hol lehet, jót tenni!

Hogy is tehetsz illy csudálatos kérdést? mondá erre álmélkodva Laczink, 's elfordulván, bement a' palotába. Szobájának közepén megállván, megrázta fejét egynehányszor, és gondolkodásba merült. Melly különös ma, mondá magában, az én atyám!

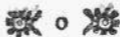
NYOLCZADIK SZAKASZ.

A' természetes ember szeret vtgadni, 's vtgasságában másokkal jót tenni.

Egyszerre musika kezdett zengeni az udvarban. Az öreg Gróf oda rendelte előre a' szomszéd mezővárasbúl a' cigányokat. Laczink majd nyakát törte, úgy repült le a' garádicsonkonn, 's a' falunak mind a' két nembéli ifiúságát egy nagy diófa alatt tánczóló félben találta. Hozzájok sietvén, még messzéről csudálta a' falusi leányokat könnyü ruhákban csoportonkint állani, 's ammint oda ért, éppen tánczolni kezdettek. Bámuló szemmel vizsgálta a' tánczólókat, mosolygott, a' kurjongató legényekkel elel rikótotta magát, 's végre közéjek ugorván, egy ifiú szép leánynak kezét megragadta, 's a' lejtöt úgy járta vele, ammint tudta. A' táncz utánn mellyéhez szorítgatván a' szemérmes leányt, nem győzte apolgatni, 's ammint az új tánczot a' vidám párok elkezdették, hevesen megforgatta tánczosnéját ő is, és öröme olly zabolátlan lett, hogy szüntelen

kur-

kurjongatott. Elfáradván, maga mellé vont a' leányt egy padra, 's érzékeny apolgatások között bezzéllgetni kezdett vele. A' leány elpirúlván, már elfordult tőle, már fejét mellyére sűtvén nevetett, már meg ülésérül felszőkött. A' Gróf ellenben megmeg kapván, vissza vont a' padra, és nyájaskodását megújította.

Jó vagy - e hozzám? lyánka! Szeretsz - e? kérdezé tőlle minduntalan. A' leány pedig semmit sem felelvén, lele sűrötte fejét, és nevetében mind csak czinczogott. Végre egy falusi legény elejekbe állván, így izéllította meg a' Grófot: Nagyságos Uram! Margitnak énki - vülem senkit sem szabad ízeretni, mert ő nekem jegyesem. Margit! jöjjsze velem! Még rossz hírbe is hozza utóllýára Nagyságod a' leányt! Gyere Margit!

A' te jegyesed? kérdezé a' Gróf meredett tekintettel. Az annyit tesz, hogy feleséged legyen?

Annyit, Nagyságos Uram!

Hát miért nem teszed feleségednek?

Mert az Atyám nem engedi.

Az Atyád? Mi köze ahhoz az atyádnak?

András a' Grófnak, mondását helyesnek találván, amott áll az atyám! mondá mosolyogva. Ha egy jó szót akarna neki Nagyságod érettünk adni!

A'

A' Gróf hozzá menvén, hallod-e, úgymond, te öreg ember! mi közöd neked ahhoz, ha a' te fiad házasodni akar?

De nagyon is nagy hozzá a' közöm, Nagyságos Uram! mondá viszontag az öreg ember. Azt a' leányt ő nekem el nem veszi, ha a' fejére áll is; mert láttya Nagyságod, az egész leánynak, ammint előttünk áll, semmije sincs, hanem a' mi rajta van.

Rendes! De hát ha a' fiad őtet úgy akarja feleségének tenni, ammint előttünk áll?

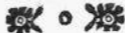
De én ám nem akarom, hogy akarja.

Nagy álmélkodással nézett a' Gróf az öreg emberre; azután pedig megfordulván, és a' leányt megsejtvén, mond meg nekem Öreg úgymond, mi hijával van ez a' szép leány?

Legalább kétszáz forint hijával, Nagyságos Uram!

Az én Atyámnak van-e kétszáz forintya? kérdezé a' Gróf, és hallván, hogy még több is van, felzaladt az attyához, és kétszáz forintot kért tőle. Az öreg Gróf minden kérdés nélkül kezébe adta. Visszafzaladván tehát, már meiszérül kiáltotta Andrásnak: Házasodgy! itt a' kétszáz forint.

Körülvették azonnal a' Grófot a' falusi legények, 's ammint András kezéhez vette a' pénzt, felemelte azt, 's örömeiben idestova szökdösött vele, mint az örültt. A' Gróf vég-

végre megfogván, arra kérte, hogy házasodjon meg tőstént.

Szívesen, felelé András, ha a' Prédikátor nem ellenzi.

Hol van a' Prédikátor? kérdezé a' Gróf. Gyere, vezess hozzá. Hát neki e' dologhoz mi köze van?

Ő ad bennünket őszve.

Hisz azt én is megtehetem. Gyertek ide! Megértvén, hogy erre csak a' Prédikátornak van hatalma, megfogta az új párnak kezét, 's magával a' Prédikátor' háza felé hurcolta. A' tánczoló nézőikkel együtt mind utánok mentek. Az öreg Gróf az egész esetet látta és szívesen nevette. A' Prédikátor házához látván közelíteni egy ifjú Úrnak vezérlése alatt a' sereget, nem győzött rajta csudálkozni. Meghallván cselédgyeitől, hogy a' seregnek vezérje maga az ifjú Gróf, elejébe ment, és sok főhajtások között örvendezni mondotta magát közéjek való érkezésénn; de ez ki sem hagyván őtet beszélni, haggy te most békét ezeknek, jó Öreg, úgymond. Íme egy pár jegvest hozok hozzád, kik őszve akarnak házasodni. Azt mondgyák, hogy csak te csinálhatz belőlök férjet és feleséget. Add hát őket őszve itt mindgyárt!

A' Prédikátorelbámúlt; de hallván, hogy a' dolog nem tréfa, és hogy maga a' Méltóság

gos Gróf, ki kétfüz forintot adott reá, a' helyben való öszveadást kéreti, 's az új pár' elejébe állán, az agyendábúl olvasni kezdett. De Laczink hozzá lépven, olvass mászszor, úgymond, és tedd meg most e' párral, a' mire kértelek. A' Prédikátor erre megharagudván, keményen nézett a' Grófra, és semmit sem felelt, hanem az olvasást tovább folytatta. Eggygazda ember megsúgván a' Grófnak, hogy éppen ezen olvasás által adatnak öszve a' jegyesek, ez amannak szeme közé mosolygott, és félre vonván magát, csendes gondolkodásba merült. A' Prédikátor attúl tartván, hogy a' Gróf ismét megtámadgya, majdnem hideg verítéket izzadott. Eljutván pedig amaz ígékhez, hogy az Úr Isten az első embert a' paradicsomba helyeztette, a' Gróf tovább nem hallgathatott. Az első embert? úgymond. Óh édes öregem! honnan tudod te ezt? Az első embernek bővebb történeteit nagyon szeretném tudni.

A' Prédikátor még nagyobb haragra gerjedvén, ahha! úgymond nagy buzgósággal, ne háborgassa Gróf Uram az Úrnak szolgáját, mikor hivatalyában foglalatoskodik!

A' Gróf ezt át nem értvén, kérlek, úgymond, ne haragudgy, hanem beszély nekünk még többet az első emberrül!

Hozzá kullogván erre öregebbik szolgája, kérem Nagyságodat, úgymond, várakozzon
kér-

kérdéseivel mindaddig, még a' czeremóniának vége nem szakad. Szót fogadott a' Gróf, és a' Prédikátor nagy szívszorongatások között öszveadta az új párt. Jött ugyan még egynehányszor kedve a' Grófnak a' kérdezgetésre azok iránt, a' miket olvasni hallott, de meggyőzte magát még is. Csak mikor az első emberre szállott átkokat hallotta tőle, el nem tűrhette azokat szó nélkül, mivel abban a' vélekedésben volt, hogy azokat a' Prédikátor az új párnak fejére mondgya. Eredgy, úgymond, jó Öreg! a' te csudálatos zsembeskedésseddel. Ne töviseket, ne bojtorványokat, hanem szép tiszta búzát teremjen nekik szegényeknek az ő szántóföldgyök. A' Prédikátor nagy elégedéssel mosolygott, mikor az *Ament* kimondhatta, 's a' szobából azonnal kitakarodott. A' Gróf utánna sietett ugyan, 's külömbféle kérdésekkel ostromolta; de a' Prédikátor el nem tudván magával hitetni, hogy ezt ő jó szívből és tudományra való vágyakodásból cselekszi, a' feleleteket külömbféle kifogásokkal mind el-mellőzte.

Az egész sereg visszasietett a' Gróf' udvarába a' félbeszakadtt mulatságnak folytatására, mellyet az ifjú Gróf olly véletlenül és olly hamar lakadalommá változtatott. Ama' vidám háladatosság, mellyet neki az új pár nem annyira szóval, mint bizodalmas apolásokkal mu-

tatott, szívében szelíd és édes érzéseket okozott. Rendre járta a' falunak legényeit, 's azt kérdezgette tőlök, ha nem akarnának-e megházasodni? Jó akarattját megköszönvén, ma már erre későnek mondták az üdöt. Így múlt el öröm, táncz és nevetkezés között az egész estve.

Más nap reggel Laczink az ifiú párhoz szaladt. A' menyecskét szinte férjének karjával átölelve találta, kivel egy hantpadonn ülven, édesen nyájaskodott. A' szerelemnek ezen ingerlő enyelgését egy üdeig mosolygó tekintettel nézvén, olly ragyogó fénnel támadt fel fejében egyszerre Manczi' képe, mint a' derültt éjzaka után a' nyári nap. Szíve dobogott, arcjai felpirúltak, karjai önnukint előre nyúltak, mintha a' levegőt akarta volna megölelni. Végre egy mély fohászkodása elárulta jelenlétét a' figyelmetlen ifiú párnak. Nem győzték ezek neki a' boldogságot, melyhez őket olly kegyesen segítette, sem köszönni, sem rajzolni, 's az ifiú férjnek nyájaskodásai, és a' menyecskének szemérmes öröme úgy behatottak szívébe, hogy végtére illy szókra fakadt: András! én is olly boldog akarok lenni, mint te; és így még ma elmegyek Manczihoz, és feleségemnek tetetem. Ezt mondván, az attyához sietett. Atyám! úgymond, engedd meg, hogy

Term. Em.

F

én

én is ily boldoglehessek, mint András. Manczít én elveszem, és ide hozom.

Az öreg Gróf maga mellé vonván fiát a' szófára, hosszas oktatások által figyelmetesnek akarta tenni arra, hogy e' lépés felette fontos, mivel tölle függ jövődébéli egész életének boldogsága vagy boldogtalansága. Ösmered-e Manczít elegendőképen, édes fiam? Tudod-e bizonyosan, hogy szíve jó? Laczink e' kérdésre elámúlt, 's mivel sem igennel, sem nemmel nem tudott reá hamarjában felelni, mély álmódosításokba merült. Ő ugyan Manczi' jószágáról nem kételkedett, de csupán csak a' végbül, hogy ez iránt édes attyát is meggyőzhesse, külömbféle módokrúl gondolkodott, melyekkel azt, hogy Manczinak jó szíve van, nyilván megmutathassa.

Más nap reggel sietve ment az attyához, ki még az ágyban feküdt. Hallod-e édes jó Atyám! mennyünk mink ma Manczihoz. Az öreg Grófnak nem volt üdeje. Fia tehátazonnal felült a' lóra, 's az öreg Istókkal, ki allig győzött utánna nyargalni, Rósafi Pál Úrnakfalujába sietett.

KILENCZEDIK SZAKASZ.

*A természetes ember szerencsétlen ember-
társához könyörületes.*

Az olyan állatok, mellyeknek testépületében inak is vannak, érzéseiket és indulattyaikat bizonyos hangokkal szokták kinyilatkoztatni, mellyek az efféle állatoknak mindegyik neménél másmásfélék. Illy csikkelyetlen hangokkal árúllyá el indulattyaikat az ember is, el-sikótván magát, mikor megijed, kaczagván, mikor az öröm véletlenül meglepi, nyögván, mikor szenved. Az indulatoknak e' nyelve, valamint az állatoknál, úgy az embernél is haszontalan volna, ha a' többi állatokat, mellyek egy és ugyanazon nemhez tartoznak, réizvé-
telre nem kényyszerítené.

Allig bödíti el magát az elrémültt hornyú, azonnal oda siet az anyja, és ellenségével harczra kel. Allig kezdi szerelmes nyögését a' nöstény gerlicze, azonnal ott terem apolására a' hím is.

Ezen állati nyelvnek az emberben is olly nagy az ereje, h. y az elrémültt szerencsétle-

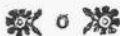
neknek kiáltása még az olyan hidegvérű embert is hirtelen megragadgya, kinek szívét a veszedelemnek bármelley hathatós rajzolásai soha el nem rémíthetik. A' várasai nevelésű embert, kit az idegen nyomorúságnak semminémű festései meg nem érdekelhetnek, könyörületességre indíttják a' szenvedőknek nyögései, ha azokat saját füleivel hallani kényteleníttetik. A' természetes embert pedig annyival hathatósabban megragadgya az embernek ezen állati nyelve, mennél menttebb az úgy nevezett finom nevelésnek amaz útálatos mérgétől, melly az emberi szívet megérzékeltleníti.

Példáját adta ennek Gróf László, a' Vicsispány' falujába belovagolván, ammint fülébe az első házaknak egyikéből kellemetlen sikótás tünt. Megállítván lovát, meredtt tekintettel nézett a' házra, mellyből a' jajgatás minden szempillantással erősebben hallatott kitolódni. Végre kibukott a' háznak ajtajából egy férfi, kezénél fogva hurczolván magatán egy síránkozó asszonyt, kit az útszára talzított. Itt ordíts, a' mennyit akarsz, de a' házba vissza ne próbálly jönni, kiáltá utánna a' kegyetlen, a' sívó rívó asszonyt egy görcsös bottal fenyegetvén. Allig ment a' férfi vissza a' házba, kirohant belöle édes anyja utánna egy tizenöt esztendő leányka bozótos haj-

hajjal, szilaj tekintettel, és takaratlan mellyel, mivel a' férjfi hajánál fogva vetette ki a' pitvarba, szinte mikor fésűlködött, melly alkalmatossággal nyakárúl a' kendőt is elvesztette. Jajgató annyához sikótvá érkezvén, karjai közé omlott illy szókkal: Áh szegény szerencsétlen Anyám! Gróf László hozzájok nyargalván, nyil gyanánt leugrott a' lórúl, 's az egyiket egyik karjával, a' másikat másikával megölelvén, mi bajotok? úgymond; kicsoda az, a' ki benneteket bánt?

Az egész beszédbül, mellyel kérdésre a' szerencsétlenek zokogva és hosszasan feleltek, semmit sem értett egyebet, hanem hogy a' leánynak atya az 'uraság' erdejében egy szarvast lött, és hogy e' miatt ökö't a' házbúl kivetik, minden vagyonkájoktól megfosztyák, és kenyér nélkül hagyják.

Van-e annak az embernek esze? mondá erre nagy álmélkodással a' Gróf, 's beszaladván a' házba, megragadta karjánál fogva az uraság' hajdúját, kivonta a' házbúl minden legkisebb szó nélkül egész' a' sírátkozó affzonyig, és onnan úgy elkanyarította, hogy az útza' közepére bakázott. Ezen ösmeretlen ifiúnak megjelenése, szótkalansága, és merészsége, mellyel a' hajdút megragadta, 's a' házbúl kivetette, úgy megkábitotta ennek az eszét, hogy semmikép sem tudta magát öfzveszedni.

Azalatt a' Gróf az asszonyt leányával együtt a' házba visszavezette, erősen ígervén, hogy ökö't el nem hagyja. A' szobában térgyre estek előtte a' szerencsétlenek. A' leány megragadván kezét, csókolgatta és mellyéhez szorítgatta, melly a' könyhullajtásoktól egészen nedves volt; még az anya érzékeny kifejezésekkel kölzönvén jó akarattyát, további pártfogásáért esedezett. A' Gróf nem tudván velek mit kezdeni, 's nemes érzéseitől elragadtatván, hasonlóképen térgyre esett, 's mivel ökö't felemelni hasztalan' próbálgatta, térgyenn állva apolta és vigasztalta már a' leányt, már az anyát. A' könnyörülés hamar megízülte szívében e' jelenésnél a' szeretetet, melly azonnal maga is nagyra nevedett.

A' hajdú azonban észére térvén az útszánn, meggondolta, hogy csak gyerkőcze, és tudgy' Isten! micsoda jöttmentt legény az, a' ki ötet hivatallyának végrehajtásában gátolni akarja. Beugrott tehát a' házba, 's térgyepelni látván az asszonnal és a' leánnyal a' Grófit is, még nagyobb merészségre kapott. Hallya Kelmed, úgymond a' Grófnak, ki adott Kelmednek arra hatalmat, hogy az igazságot meggátollya.

A' Gróf felugorván, hideg vérrel és tudakozó szívvel kérdezé tőlle: hát te vagy talán az igazság?

A' hajdú e' kérdést csúfságnak vévén, neki rohant a' leánynak, 's kezénél megragadván, takarodgyatok ki, úgymond, töstént, semmirevalókaczerók! De egy hathatós öklöt érezvén hátára mennykő gyanánt esni, eleresztette a' leányt azzal a' szándékkal, hogy a' Grófnak fordul, kitül a' keserves ütést származni helyesen gondolta. Meg nem várta ezt a' Gróf, hanem átfogta karjaival az egész hajdút, lisztes zfák gyanánt kivitte a' házbúl, 's magátúl nagy erővel meffze elvetette. A' hajdú, még karjai között csüggött, majd kiadta a' lelkét, mivel a' Gróf nagyon magához szorította volt. A' ház előtt pedig káromkodott ugyan egy darabig, de visszamenni nem mert.

A' Gróf újjra elbeszéltette magának az egész dolgot, melly miatt ökö't a' hajdú olly kegyetlenül üldözi. Elejénte el nem tudta magával hitetni, hogy az embernek jussa ne legyen, akármelly vad állatot agyonn löni; de minekutánna a' síránczó leány ezt igaznak lenni bizonyította, a' történetnek előadásán megnyugodott. Értekeztek még együtt e' tilalomnak okairúl, ammint Potrohosi, kinek karjárúl kutyaüző nagy korbács függött, egynehány inassal hozzájok érkezett.

Hallod. e vastag! így szólította meg ötet még meffzérúl a' Gróf, mit csinál az én Manczim? Potrohosit meglátván az aszony, leányával

val együtt rettenetes rívásra fakadt, még amaz ellenben a' Grófot megsejtvén, hangos kacagásnak eredt. Tégedet talállak én itt Laczi! úgymond. Mi ördögöt keresel te e' háznál?

Az igazságot megvertem, mondá viszontag a' Gróf, 's most ezeket a' síránkozókat vigasztalom. Ezzel a' leányhoz fordúlt, és kegyesen megölelvén, kérte, hogy nyugodt elmével legyen. Majd azután Potrohosit szólítván meg, gyere velem, úgymond, Man-czihoz!

Mentsen meg előbb bennünköt, édes Úrfim! mondá a' leány, a' Grófnak kezét megcsókolván.

Hallod-e vastag! maradj te addig itt, és ha az igazság ismét ide találna jönni — — Ezt mondván, szemébe tünt az inasok mellett álló hajdú. Nézzed'ze, kérlek! Amott áll megint az a' gonosz ember, a' ki ezt a' szegény alfszonyt saját házából kivetette, mivel férje szarvast lőtt.

-Azt ő az én parancsolatomra cselekedte.

A' te parancsolatodra? Hát te már nem tudsz egyebet a' világonn, hanem csak szép lyányokat ríkatni? Vastag! teneked, látom, egy csöpp efzed sincs. De ennek a' leánynak és az anyjának haggy békét, azt javaslom. Ezt mondván, a' leány' elejébe állott háttal, 's

már

már Petrohosira, már a' hajdúra fenyegető tekintettel nézegetett.

Akármi legyenek, ha ő az egész világgal meg nem vána! mondá Potrohosi kaczagva. Jöjjse velem, Laczi! a' te kedvedért megbocsátok most egyszer ezeknek az embereknek. Ez a' legény a' szerencsések! mondá azután az asszonynak és a' leánynak, a' Grófra mutatván.

A' hajdú morogva elkullogott, a' Gróf pedig még egyszer megölelvén a' felvidúlt leányt, elment Potrohosival a' kastélyba, hová Istók a' lovakot utánna vezette.

TÍZEDIK SZAKASZ.

A' várasai és a' természetes ember felette nehezen értik egymást.

A' szoba' ajtaja meg nyílván, Manczinak repült a' Gróf, és elragadtatása kimondhatatlan volt. Sem örömkialtásai meg nem szünhettek, sem kézcsókolásai. A' szegény Kisasszony erőtlen prédája volt indulattyának, apoló ajakinak,

és ölelő karjainak. Hafztalan' ügyekezett e' galambocska azonn, hogy karjai közül magát kifejtse; 's rokonyinak hangos hahotáit hallván, megharagudott ugyan, de azért szíve még is a' Gróftúl el nem idegenedett. Apolásait édeseknek találta, 's öleléseit emelkedő mellyel fogadta, jóllehet védő kezeivel mind ezeket, mind amazokat bajnokné gyanánt ellenzette. A' Grófnak első szélvész es öröme elvégre lecsillapodott, és Manczi egy székre, mint a' lakadalom után való reggel a' menyasszony, szemérmesen leülvén, lesütötte szeméit, 's a' Gróftot szemtelennek, dühösnek, gorombának nevezte, de olly lassú morgással, hogy szavait senki sem érthette.

Azalatt Pötrohosi elbeszéllette a' Grófnak vitéz cselekedetét, 's végtére azt kérdezte tőle, mikép jutott legyen e' csatához? A' Gróf olly természetesen 's egyfzersmind olly indúlatoosan adta elő e' kis történetet, hogy a' hallgatóknak már nevetniek kellett rajta, már meg hozzá tiszteletre gerjedniek. Még beszélt, addig Manczi szüntelen' szemmel tartotta, de csak lopva. A' nemesfízüség, melly testállásából és orczávonásaiból kiragyogott, a' bátorság, melly homlokán ült, szabad tekintetei, 's az embereknek kegyetlenségéről és bolondságairól való merész jegyzései! Ezeket látván,

ván és hallván, lehetetlen volt, hogy Manczi hozzá jó ne legyen.

Ammint hallgatói nyilvánvaló magasztalására fakadtak, a' Kisasszonyhoz fordulván, Manczi! úgymond, nekem veled sok beszédem van; de csak magaddal akarok szólni, mert az a' vastag ember megint megríkatna. Jer velem a' kertbe.

Potrohosi ezt hallván, már is kaczagásra fakadt; mire Manczi sértettnek mutatván magát, Gróf Uramtól, úgymond, én semmit sem akarok négy szem között hallani.

Kérlek, Manczi! hadd el te nekem azt a' Gróf Uramot, mikor velem beszéllsz. Tölled ez nekem nagyon fáj. Mond: *te!* és nevezz Laczinak.

Potrohosi a' többieknek intvén, a' szobából egymás után mindnyájan kimentek. Utánok indult Manczi is. Ne eresz ki Laczi! monda hangos szóval a' bátyja. A' Gróf szomorú szemmel tekintvén Manczira, és kezét szelíden megfogván, nem cselekszem! úgymond. Kényseríteni nem akarlak. Ha magadnál szívesen nem látsz, ismét haza lovaglok. Azt gondoltam, hogy szeretsz.

Manczi nem tudta, mit tévő legyen? 's a' földre tekintvén, a' Grófnak kezét meg találta nyomni. Szeretsz, édes Manczim! monda

dá egyszerre a' Gróf, minden bizonnyal szeretisz, mert kezemet nyomod.

Potrohosi elkacchantotta magát, Manczi pedig elpirúlt, és kezét a' Gróf' kezéből kiragadta. De szünny meg már egyszer nevetni, te kobak ember! mondá Potrohosinak a' Gróf haragosan. Gyere velem Manczi! a' kertbe; ott kezemet annyiszor nyomhatod, a' mennyiszor akarod.

Mennyen az Úr, a' hová tetszik. Gróf Uram — — Ezt Manczi bosszankodva mondotta, 's egyszerre meggondolván magát, félben harapta szavait.

Gróf Uram szép legény! azt akartad mondani, úgy-e? kérdezé nevetve Potrohosi.

Manczi az ablakba ment, és rá könyökölt, a' Gróf pedig már az egyikre, már a' másikkra tekintett. Végre Potrohosi is elosontott.

Édes Manczim! mondá a' Gróf hízelkedő szózáttal, most már magunk vagyunk. Manczi körül nézte magát, 's a' Gróf' mondását igaznak találván, elpirúlt. Hallod-e, Manczi! én tegnap Andrásnál voltam, 's ifjú feleségével egy hantpadonn találtam. Édesen apogatták egymást, és senki sem nevelte ki őket, mert házasok. E' jelenésnél eszembe jutottál, 's azonnal feltettem magamban, hogy feleségemnek teszlek. Elmentem az atyámhoz, 's megmondtam neki, hogy én elveszlek.

Man.

Manczi rá tekintett, de azon szempillantásban ismét az ablakra fordította szemeit. Én tégedet, Manczi! nagyon szeretlek, mondá tovább a' Gróf, mellyéhez szorítván a' Kisasszony' kezét; jobban szeretlek, hogysesem szóval megmagyarázhatnám.

Manczi ismét rá tekintett, és szemeit könybe borúlni látván, meg nyomta kezét. 'S mit felelt — — mondá hirtelenében, és szavát azonnal félben szakasztotta.

Az atyám? kérdezé a' Gróf. Óh ő sokat, felette sokat felelt, és olyast is, a' mit egészen át nem érthettem. Tudod-e, azt mondá a' többi között, ha tégedet Manczi szeret-e, vagy sem? Ösmered-e a' szívét? Ha ő rossz szívű volna, akkor hozzávaló szereteted a' házasságban megszűnne, és így boldogtalan lennél. Ezekhez oda függesztette azt is, hogy azon esetben, ha rossz volna a' szíved, és anya lennél, — a' Kisasszony itt kezét a' Gróf' kezéből kivonta — még gyermekeinket is gonoszoknak vagy legalább bolondoknak nevelnéd.

Hallgass, kérlek! mondá erre Manczi. És te az atyádnak ezeket mind elhitted?

Nem hittem el, Mantzi! hanem ide jöttem, hogy megkérdezzelek, ha olyan vagy e, vagy sem? Mond meg hát nekem minden egyéb előtt, édes Mancsim! ha szeretsz-e?

Hogy szerethetnék? Hisz' én tégedet szinte olly keveset ösmerlek, mint te engemet.

Én jó legény vagyok, Manczi! Ezt nemes egyenességgel mondván, szívére tette kezét. Én tégedet soha sem bántalak meg. Gyermekünk — —

Óh! hallgass, kérlek! mondá viszontag Manczi, a' Gróf' ajakira nyomván tenyerét. Ne beszéllj nekem ilyeneket, kedves Láczim! Nagyon ifjú vagyok még én a' férjhez-menésre, valamint te is a' házasodásra.

Azt az én atyám nem mondotta, és ő, kedves Manczim! ezeket a' dolgokat mind tudja. Azért hát ne vonakodgy, kérlek, hanem mond meg egyenesen, akaríz-e feleségem lenni, vagy sem?

Manczi elejente eggykét szempillantásig hallgatván, e' szókra fakadt: Rendes ember! mellyek után ismét elhallgatott, 's fejét vagy kétszer megrázván, már a' Grófra tekintett, már meg az ablakra. Nem tudta eggy szóval, mit feleljen? Végre a' Grófhhoz imígy szólott: ha az atyád akarja, az én atyámmal ez iránt beszélleni fog, 's akkor azután majd meglássuk!

Manczi! te engemet nem jól értettél. Az én atyám nem akar házasodni; úgy szinte a' tiéd sem. Tégedet, Manczi! tégedet akarlak

én elvenni. Édes Manczim! mond meg nekem, szeretsz-e? E' kérdéssel fejét Manezi' vállára eresztette. Manczi pedig csak egy sohajtással felelt. Mit fohászokodsz, édes Manczim? Ha talán mást jobban szeretsz nálamnál, mond meg nekem egyenesen.

Manczi a' Grófot átfogta és egy keveset magához szorította, a' nélkül hogy észre vette volna, mit cselekszik? Ezt cselekedte a' Gróf is, szinte magán kívül ragadtatván. Apolgatásai tüzesek és majdnem szilajok voltak. A' Grófnak hevessége Manczit is elragadta. Vizyonolni kezdette már a' Grófnak apolásait, ammint ennek szemeiből szilaj tüzet lövödni látván, 's karjait rezketni, mellyét pedig magosra emelkedni érezvén, egy homályos érzeménytől megborzadott, 's magát a' Grófnak karjai közül kiragadta. Laczi! úgymond törött szózáttal, 's ezt mondván, a' szobából ki repült.

A' Gróf az ablakra támasztván homlokát ösmeretlen édességet érzett mellyében habzani, új életet minden tagjaira terjedni. Ő engemet, látom, nem szeret! mondá végtére hosszas gondolkodás után, 's egynehány könyek híggyöngyök gyanánt görgöttek ki szemeiből. Manczi engem' nem szeret! mondá még egyszer, 's nedves tekinteteit a' földre függesztette. Az ajtóra nézett azután egy darabig azzal a' reménység-

séggel, hogy Manczi ismét visszatér. Az ajtó megnyílt, és Manczi helyett Potrohosi lépett be hozzá.

TIZENEGGYEDIK SZAKASZ.

A' természetes leánykérő.

Te itt egyedül magad? Laczi! kérdezé Potrohosi; és olly szomorúan? Mi a' manó! még sírsz is. Mond meg nekem, ki bántott?

Manczi engem' nem szeret, mondá a' Gróf, fejét rázván. Elszaladt tőlem; pedig én ötet kimondhatatlanúl szeretem.

Potrohosi az egész esetet könnyen kicsalta belőlle. Szegényke! mondá azután, most már magam is látom, hogy Manczi téged' nem szeret. Mellyéhez szorított, apolgatott, rezketett, 's végtére elszaladt. Lehetetlen, hogy szeressen.

A' Gróf e' gúnyolást igazságnak vette, leült egy székre, és sírt. Manczi pedig azonban a' kertnek legsűrűbb gallyassában ült, és Laczija után foházkodott. Potrohosi a' Gró-

fot,

fot, a' ki azonnal lóra ülni és haza akart menni, allig tudta arra birni, hogy maradgyon. Légy te békességes türéssel, mondá Potrohosi, ki magában eltökéllette volt, hogy a' legényt oltalmába veszi; Manczi a' te feleséged legyen.

A' nélkül hogy szeressen? kérdezé a' Gróf. Te némellykor úgy beszéllsz, mintha egy csöpp eszed sem volna. Én búbánatomban meg tudok halni, de azt soha sem engedem, hogy Manczi arra kényszeríttessen, a' mit nem akar. Erre Potrohosi megtudakozta tölle érezhetetlenül, ha az öreg Gróftudgya-e Manczihoz való szerelmét vagy sem? 's megértvén, hogy tudgya, azt találta tölle kérdezni, ha az atya e' szerelmet helyben haggya-e?

Az én atyámnak több esze van, felelé a' Gróf, mint mindnyájaknak. Azt mondgya ő, hogy a' szerelmet sem kényszeríteni nem lehet, sem akadályoztatni. Magátúl kell neki támadni, magátúl elenyészni.

Annyival jobb! mondá Potrohosi, és Manczi' atyához menvén, elbeszéllette neki az egész dolgot. Rövid tanácskozás után eltökélték magokban, hogy ezt a' szövetséget GrófKaczajfalvi' házával, mihelyt annak rendgye szerint fog ajánlatni, elfogadgyák. Potrohosi azután a' kertoe szaladt, és Manczit fel-

kereste. Manczi! úgymond tetetett ijedéssel, a' mi szegény Laczink!

Manczi elhalaványodván, felugrott, és ülésére ismét visszazarogyott.

Lyánka! mondá tovább a' bátyya, ha a' haláltúl meg akarod menteni, szaladgy.

Manczi a' gallyasbúl kirohanván, egyenesen a' Grófnak karjai közé omlott, ki könyező szemmel szinte a' gallyasba lépett. A' Gróf megijedt; Manczi nem különben. Mi lelt, Manczi? Mi az oka, hogy olly halavány vagy? A' Kisasszony viszontag a' Gróf' halaványságának okát nem merte kérdezni.

Jertek ide, gyermekek! mondá Potrohosi; üllyetek mellém, hadd segítselek ki beneteket álmodozástokból. Minekutánna jobbjára Manczi, ballyára pedig a' Gróf, leültek, így szóllította meg hűgát: Neked Manczi! azt javaslom, hogy most ne légy Viczlipuczli, hanem igazszívű, derék és jó hűgocskám. Az atyád tudgya, a' mit cselekszek. Azután a' Grófhöz fordúlván, hallod e Laczi! úgymond, te ezt a' leányt szereted, és azt kívánod, hogy feleséged, és gyermekeidnek anyja legyen, úgy-e?

Azt! felelé a' Gróf. Én még tégedet, amint látom, megszeretlek.

Ezt magam is reménlem, mondá viszontag Potrohosi. Neked pedig, jó hűgocskám! volna-e kedved illy tisztességes kívánságának tel-

tellyesítésére? Azért el ne pirúilly! mert én ezt az illendőségnek szokott törvényei szerint értem.

Kedves Uram Bátyám! — —

Akkor azután gyermekeid engemet nagy bátyóknak neveznének. Laczi nekem azt be-
széllette, hogy te ötöt gyűlölöd, mivel mellyed-
hez szorítván, rezkettél, apoltad, 's végtére
főtedben elszaladtál. Így hát Manczi! akaríz-
e gyermekeinek anyja lenni?

Kérem édes Uram Bátyámat! — —

Engem' ne kérj, hanem mond meg egye-
nesen, akaríz-e vagy sem? Ha nem akaríz,
ez a' szilaj legény felugrik a' lóra, és másutt
keres magának Manczit. Akkor azután a'
sok sívástúl rívástúl a' házban meg nem ma-
radhatunk. Tudgyuk, édes gyermekem! jól
tudgyuk mink a' te begyednek minden titkait.
Ha a' minap itt a' kertben meg nem lestelek
volna benneteket, tudgya! mit nem súgtál vol-
na mindent a' Gróf' fülébe. Azért hát mond
ki szaporán, akaríz-e vagy sem?

Manczi elpirúlván, oda nyújtotta kezét a'
Grófnak, és szemeit lesütötte. A' Gróf meg-
ragadván kezét; sírva fakadt. Hát csak bol-
dogtalan legyek, még élek? kérdezé törött
szózáttal.

Manczi álmélkodó tekintetet vetett hirte-
len' reá, Petrohosi pedig mentéjének csúccsát

megragadván, van-e neked eszed? Laczi! úgymond. Hát nem hallod, hogy feleséged akar lenni. Kérlek, Manczi! nyisd meg ajakidot, és rágd a' szájába, hogy akarsz. Ővele olly értelmesen kell beszélleni, mint az újságok szoktak.

Manczi végre megnyitván ajakit, én, úgymond, tégedet szeretlek.

Erre a' Gróf oda bukott térgyeire a' Kissasszony' elejébe, azután pedig ölbe fogván, mellyéhez szorította, felkiáltott, kurjongatott, sírt örömeben, és észre nem vette, hogy karjain Manczi elhalaványodott. Magához térvén ez, feltekintett a' Grófra, most nézvén legelőször egyenesen szemé közé. Majd azután elpirúlt, és olly kellemetesen mosolygott reá, hogy maga Potrohosi e' szókra fakadt: Irigylem ennek a' szilaj fattyúnak ezt a' gyönyörű tekintetet. Szeressétek egymást, édes gyermekeim! 's legyetek egymás által boldogok. Ezt mondván, a' Gróft megölelte; ez pedig őtet átfogván, olly hevesen és olly erősen szorította magához, hogy Potrohosi elbödítette magát, és az nap százszornál többször kérdezte Manczitúl, mikép tudgya ennek az erős legénynek öleléseit kiállani?

A' megelegetett szerelemnek első szélvészelmúlván, bővebben kezdette tudakozni

Potrohosi, mikép engedte meg neki az öreg Gróf, hogy Manczit szerezse? E' kérdésre Laczink mély gondolkodásba merült, mellybül a' szorgalomnak felette eleven jeleivel felébredvén, Manczi! úgymond, kérlek, felelly meg nekem előbb, de igazán, ezekre a' kérdésekre: ha jó vagy - e? ha nem vagy - e gonosz szívu? és ha gyermekeidet olly okosan akarod - e nevelni, hogy balgatagságok után ne indullyanak, a' minőköt én e' napokban még terajta is — —

Manczi ki nem hagyta beszélleni, hanem ajakait tenyerével hamarjában befödte.

A' Gróf Potrohosihoz fordulván, annyit tesz - e ez, úgymond, hogy okosan akarja nevelni?

Annyit, mondá Potrohosi visszontag, édesen nevetvén.

Jöjjfe tehát velem Manczi! mondá a' Gróf, és a' Kisasszonyt maga után vont. Mentekben átát fogván, 's erősen magához szorítván, vitte inkább, hogysem vezette. Bejutván a' kastélyba, Potrohosi hangos szóval hirdette a' győzedelmet, mire Manczinak szülői 's egynehány rokonyi öszvefzaladtak.

Most már kérd meg a' leányt annak rendgye szerint, mondá Potrohosi a' Grófnak. Íme! a' leánynak az atya előtted áll. A' Gróf a' Viczispányra meredett szemmel tek

vén, azután pedig Potrohosihoz fordulván, mit mondtál, úgy mond, hogy cselekedgyek?

Manczi' attyának mond meg, hogy leányát kívánod.

Úgy - e? Azután a' Viczispányhoz fordulván, így szóllott a' Gróf hozzá. Manczi az én feleségem lessz, mert ő engemet szeret. Azért tehát mennyünk a' Prédikátorhoz, hadd adgyon bennünköt öszve.

Ez a' legény még mindnyájunkot elbolondít, mondá Potrohosi kaczagva. Hallod - e, Laczi! ez a' dolog nem megy ám olly hamar, ammint gondolod.

Szeretném tudni, mi mehetne nálánál hamarább? mondá viszontag a' Gróf. 'A' Prédikátor egy kis fertály óráig előnkbe olvas egy könyvből, 's az egész dolog megvan.

Akármi legyek, ha ez a' legény mindenkor igazat nem mond, valahányszor csak száját feltáttya, mondá Potrohosi csendesebben azoknak, a' kik mellette állottak.

Ezzel a' jelenlévők között nagy vetekedés támadt; de a' Gróf egyáltalában senkinek sem akart engedni. Az ő legfőbb oka az volt, hogy Manczi rá állott. Manczi' szülői pedig azt vítatták, hogy lehetetlenséget kíván. A' Gróf erre felhevülván, okokkal kezdette megmutatni, hogy az, a' mit ő kíván, felette könnyen meg lehet, 's az ellenkező résznek okait

kinevetvén, ama' bolondságok közé tartozni mondotta, mellyekkel magokat a' mindennapi emberek nevetségessé teszik. Végtére Manczi' kezét megragadván, mond meg nekem Manczi! úgymond, szeretsz - e engemet? Manczi e' kérdésre egyy érzékeny tekintettel felelt. Ha tehát szeretsz, gyere velem a' Prédikátorhoz.

Úgy de látod, kedves Laczim! hogy az édes atyám velünk jönni nem akar.

Ha nem akar, hadd itt, felelé a' Gróf, a' Kisasszonyt kezénél fogva az ajtó felé vonván. Erre közönséges zaj támadt. Potrohosi nevetett, Rósafi Pál Úr nagy lármával jegyzőszágot, özvegyülést, pecsételt contractust kívánt, a' Viczispányné fontos okokkal megmutatta, hogy kofzorú és új selyemruha nélkül az özvegyadást végbe vinni nem lehet, a' többiek közül pedig az egyyik ezt, a' másik amazt vitatta. A' sokféle szózatból végre nagy lárma lett, mellyet a' Gróf az ő hangos szavával egészen lenyomván, esdekelve kérte Manczit, hogy seukire se hallgasson, hanem mennyen vele a' Prédikátorhoz. Manczi ellenben tellyes erejével azonn volt, hogy kezét a' Gróf' kezéből kifejtse. Eleresztette végre a' Grófönkint, és elhallgatott. Elcsendesedtek utánna lassankint a' többiek is; mire megmeg egyfzerre mindnyáján hangos hahotára fakadtak, melly egy-

ne-

nehány üdöperczig tartott. Csak Manezi és a Gróf volt egyedül, a' kik a' dolgot nevetségesnek nem találták.

A' Gróf komoran körül tekintvén magát, így szólította meg végre hathatós szózáttal a' Kisaffzonyt: Manezi! te nekem azt mondtad, hogy szeretíz, és hogy feleségem akaríz lenni. Itt áll az atyád, itt állok én. Válassz! kinek akaríz közülünk engedelmeskedni?

Manezi két lépéssel közelebb menvén hozzá, én a' tiéd vagyok, mondá szépen hangzó szózáttal; még egyszer mondom, hogy a' tiéd vagyok, és hogy karjaid között boldog életet remélek. De az édes atyámnak karjai között tizenöt esztendőt töltöttem már olly boldogságban, mellyért elegendő hálát soha sem adhatok. Édes atyámnak gondviselése nélkül már régen nem volnék. Az ő szeretete volt, melly engemet ezerféle veszedelemből kiragadott. Laci! én neked ígéretem szerint, mint jegyesemnek, szerelemmel, de édes atyámnak ellenben hozzám való szeretetéért szeretettel és engedelmességgel tartozok. Ezt mondván, térgyre esett édes atya előtt az érzékeny szívű Kisaffzony, 's atyai kezeit csókolta és könnyhullajtásával áztatgatta.

Meredt szemeit a' falra függesztvén a' Gróf, gondolatokba merült. Egyszerre Rósa-fi Pál Úrnak térgyeihez rohant Marzi mellé é

is, és kezét megcsókolván, bocsáss meg! mon-
dá felette szívreható érzékenységgel, bocsáss
meg nekem Manczimnak édes atya! Ha nekem
az én atyám azt parantsolná, hogy Manczit el ne
vegyem, én neki engedelmeskednék. Ezt mond-
ván, felkelt, 's egy székre leülvén, nyugodt
elmével kérdezte, mikor fog a' Prédikátor a'
könyvből elejekbe olvasni? Kevés üdö múlva,
felelének neki, ha egyébaránt az öreg Gróf Ka-
szajfalvi nem ellenzi. Eggy darabig gondol-
kodván a' Gróf, egyszerre felugrott, és Man-
czihoz lépven, Manczi! úgymond, a' te szíved
jó. Engemet szeretz, és édes atyádnak enge-
delmeskedsz. A' te szíved valóban jó!

TIZENKETTEDIK SZAKASZ.

A' jó ebéd, és az éhezők.

Nagyságos Uraim! mondá az inas, az aszta-
lonn az étel! A' nevetés, mellynek okát a'
Gróf át nem tudta látni, lassankint elenyész-
vén,

vén, az Urak végtére az asztalhoz ültek. A' Gróf a' feltett külömbféle ételeknek neveit megkérdezvén, egy jó tányér zöldséget meg-evett, a' többieket pedig mind megköszönte. Egy kérdés adta elő azután magát a' természetnek tudományából, melly a' beszéllgetőköt több hasonló kérdésekre, sőt még a' mathesisnek mélységeibe is elvezette. A' Gróf ezekről olly helyesen értekezett, hogy mindnyájan csudáltak. Ha pedig olly dolgokról volt a' beszéd, mellyek öelőtte ösmeretlenek voltak, olly okos kérdéseket, olly sükeres és világos ellenvetéseket tett, hogy egy Orvos, a' ki szinte csak ebéd előtt érkezett, nem győzött rajta elegendőképen álmélkodni, és csupán csak azért, hogy szép elméjében gyönyörködhessen, külömbféle tárgyakról mélyebb és mélyebb értekezésekre csábította. Hellyelközel mosolygásra is adott a' Gróf alkalmatosságot, mikor egy pár szavával a' szokásba vett convenientiát feltaszította.

Sültt szarvashús tetetvén az asztalra, a' Gróf ennek az ételnek a' nevét is tudakozta. A' feleletet hallván, szarvashus! úgymond halkkal és komoran, 's rövid gondolkodás után felugrott a' székről, kirepült az ajtónn, 's a' garádicsokonn lerohant a' faluba. A' szarvashús eszébe hozta neki ama' leányt, kinek atyja szarvast lött, 's kit szülőjével együtt az igazsá-

ságnak karjaitúl megszabadított. Nem emlékezett ő meg elég világosan ezen esetnek végéről, és attúl tartott, hogy ne talán az igazság az ő görcsös bottyával e' szerencsétleneket újjra megtámadta.

Nagy buzgósággal rohant be a' házba, hol a' leányt annyával együtt egy férjfinak karjai között találta, kinek orczáját ezek apolták és könyeikkel áztatgatták. A' leánynak az atya volt, a' ki szinte rejtekébül, mellyben félelembül tartózkodott volt, visszaérkezett. Amint a' Gróf a' szoba' ajtaját megnyitotta, felkiáltott háladatos örömmel a' leány: ihol! itt jön éppen a' mi őrző Angyalunk; 's ezt mondván, elejébe repült. Az annya és atya e' kiáltásra megfordulván, a' Grófnak lábaihoz borúltak. A' férjfi megragadta egyik kezét, csókolta, és könyeivel mosogatta.

Mi bajotok, kedvesim? kérdezé komoran a' Gróf. Én szinte azt akartam látni, ha nem jött-e megint hozzátok vissza az igazság?

Uram! édes Uram! elkezdé a' férjfi törött szózáttal, 's érzékeny háladatossággal, az Úr Isten fizesse meg az Úrnak! Ezt az ártatlan gyermeket feleségemmel együtt az éhségnek halálátúl mentette meg az Úr. Az Isten láttya lelkemet, hogy tolvaj nem vagyok. Az éhség kényyszerített reá. Nem volt mibül élnünk. Még e' nyomorúltt hajléknak a' fele sem az enyím már;

már; pénzt kellett felvennem reá. Ezt is elköltvén, puskát kértem kölcsön, 's allig hogy egy szarvasra kisütöttem, rajta kaptak, 's e kellett szöknöm. Rég üdötül fogva ma eszünk legelőször főttet Manczi Kisasszony' kegyelmébül.

Mancziébül? kérdezé derültt mosolygással a' Gróf, és könyes szemeit megtörülte. De mond meg te nekem, Apjok! miért nem dolgozol? Hisz', ammint látom, erő nélkül nem szükölködsz.

Miért nem dolgozok? Van nekem, Istennek hála! egy pár egészséges karom, mellyekkel dolgozhatnék; de négy hólnapi betegségem minden szerszámomtól, 's ezekkel együtt kegyeremtől is megfosztott. Szántóföldecskémnek is el kellett végre a' szomszédomnak zálogosítanom. E' nyomorútt háznak a' fele még, a' mit sajátomnak mondhatok.

Csak ennek a' háznak a' fele? kérdezé a' Gróf, öszvecsapván kezeit. Hát miért nem panaszoltad meg eddig Manczinak?

Panaszolkodni nem szabad, vagy legalább nem tanácsos; mert az Uraság koldúst a' faluban meg nem szenved. A' Gróf felemelvén könyező szemeit, 's a' mély könyörtületességnek éles tekintetével az égre nézván, Istenség! úgymond, nincs kenyerek, nincs munkájok! hogy kenyeret kereshetnének! Eggy pár kenyec-

nyecske legördülvén arczainn,' mennyi pénzre volna, úgymond, szükséged?

Ha kétfáz forintom volna, mindenemet visszaválthatnám, 's azonban, még munkám hasznot hozna, élhetnék is belőle.

Hídd el ide azt a' gazdát, a' kinek adós-sa vagy. Hadasi György nagy örömmel átszaladt a' szomszédgyához, és egynehány üdö-percz után megjelent vele. Hallod-e, így szólott hozzá a' Gróf, te ennek visszaadod a' földgyét, és szérszámait, én pedig megadom neked a' pénzt, mellyel tartozik.

Szívesen! mondá erre a' szomszéd. Ő ne-
kem száznyolczvan forintommal adós.

Jól van! Én holnap neki kétfáz forintot hozok, és ő neked az adósságot lefizeti.

Holnap? Hát az Úr kicsoda?

Én Gróf Kaczajfalvi László vagyok.

Gróf Kaczajfalvi János Urnak a' fia?

Az!

Nagyságos Uram! mondá a' szomszéd, nem akarna nekem egy kis írást adni arról, hogy nekem száznyolczván forintommal adós?

Minek? Én írni nem tudok.

Írni nem tud? és én Gróf Kaczajfalvinak tartsam? mondá a' szomszéd, fejét rázván. Mi-helyt Hadasi György kezembe adgya a' pénzt, és is visszaadom neki minden jószágát. Ezzel elment.

A' Gróf át nem tudta ugyan látni, miért nem hisz szavának e' gazda? de azt csak látta még is, hogy a' dolog nincs különben. Visszament tehát komoran a' kastélyba, 's belépén az ebédlő szobába, így szólította meg Potrohosit: Hallod-e, Manczi' bátyya! adgy te nekem kétszáz forintot.

Két ezret, ha akarod, édes Öcsém! Mire szándékozod fordítani?

Annak az embernek, a' ki a' szarvast megölte, nincs több fél házánál; annak adom.

Potrohosi azonnal kezébe adta a' kívánt summát; ő pedig visszafzaladt vele Hadasihoz, 's az egész házat felvidámította. Körülvették mind a' hárman, kezeit csókolták, őrző angyaloknak nevezték, és jó akarattyát zokogó szózáttal köszönték. A' Gróf sírva fakadván örömeben, kezet adott Hadasinak, és azt mondotta neki: most már serényen dolgozz, hogy új bajba ne ess. Azután Veronkát, Hadasinak leányát, megölelvén, és magához szorítván, nem sokára, úgymond, ismét meglátogatlak benneteket. Ezzel a' házból kisietett. Fenn szóval küldötték utánna a' romlástúl megmentett szegények háladatos áldásaikat.

Bemenvén könyes szemmel a' Vicsispány-nak ebédlő szobájába, hol a' vendégek még mindnyájan együtt voltak, fel'salá járt egy darabig. Szemei szinte csillogtak, és egész

tekintetéből ki lehetett venni, hogy mellyében nagy dolgokat forral. Végre megállván a' szoba' közepénn, azt, úgymond, ki kell tudakoznom! Ezzel az ajtó felé indúlt. Hová akarisz megint menni? kérdezé Potrohosi, úttyát elállván; még Manczi felugorván a' székről, kezénél fogva tartóztatta.

Eressz el, édes Manczim! haza kell mennem, felelé a' Gróf komoran. Kaczajfalvánn is lehetnek öly boldogtalan szegény emberek, mint itt Veronkának az atya.

Hisz' arra, mondá Potrohosi, holnap is elegendő üdöd lesz.

Gondolod? Mentél-e te már egyszer éhen az ágyba, mióta a' világonn vagy? Én, édes Manczim! mindaddig nem maradhatok, még meg nem tudom, ha az atyám' falujában nincsen-e valaki, a' ki éhezik? Ezzel kiment, és lovát megnyergeltette. Az öreg Istók' allig tudta magát meggondolni, mikor a' Gróf már tartotta neki a' kengyelt, hogy a' lóráfzokása szerínt felsegítse. Maga is felvetvén azután paripájára magát, sebesen haza nyargalt.

Istenemre mondom! ezen ifiú emberhez nem gyözök elegendő tisztelettel viseltetni, mondá Manczinak az Orvos, megcsókolván kezét. Manczi köszönetet mosolygott szeme közé e' vallásért, 's a' Grófnak jó szívéül az Orvossal sokáig befzélletett.

TIZENHARMADIK SZAKASZ.

A' halál és a' Prédikátor.

Azalatt a' Gróf Kaczajfalvára érkezvén, a' falu' végénn leszállott a' lórúl, Istókot haza küldötte, maga pedig bement az első házba, és a' gazdát cselédgyeivel együtt a' vöcsoránál találta. Nektek van, látom, mit ennetek! mondá örömmel, ammint a' szobába belépett. A' vöcsorálók azonnal felkeltek, 's elejébe menvén, megköszöntötték. Minekutánna megértette volna töllök, hogy van mibül élniek, azt kérdezte a' gazdátúl, ha van e a' faluban valaki, a' ki éhséget szenvedne? Éhséget? mondá a' gazda. Istennek hála! a' mi Méltóságos öreg Grófunknak pedig szíves közönet! az egész helységben csak egy sincs.

A' Gróf az égre emelvén csillogó szemeit, az én Atyám ő! úgymond érzékeny örömmel. Sebesen kiszaladt azután a' házbúl, és haza sietett, hogy édes attyának lábaihoz borúlván, háladatosságát ezen emberségért ki nyilatkoztassa.

Úttyában egyy másik ház előtt nagy sívást, rívást és jajgatást hallván, bement. Elejébe repült a' házbúl szinte magánn kívül egyy menyecske, 's meg az udvaronn megölelvén a' Grófot, oda vagyok! úgymond, ah örökre oda vagyok! A' Gróf e' kiáltásra megborzadván, besietett a' szobába, hol az ágyon egy halavány férjfiút talált, kinek szemei szinte homályosodni és meredni kezdettek. Ágyánál egyy kesergő öreg ember, és egyy sírányozó öreg asszony állott, kikbe bárom sívó gyermek kapafzkodott volt.

Mi történik itt? kérdezé a' Gróf hevesen. Ah! a' fiam haldoklik, úgymond az öreg ember zokogva. Haldoklik? kérdezé a' Gróf, 's e' jelenést, melly öelötte még ösmeretlen volt, látni akarván, az ágyhoz közelebb tolódott. Meredett szemmel nézte egyy darabig a' beteget, 's megmeg borzadt. A' beteg' kezére tévén kezét, álmétkodva tapasztalta, hogy hideg verítéket izzad. Kérdéseket tett neki, de feleletet egyyikre sem vett.

A' haldoklónak hörgései erősödni kezdvén, a' menyecske ismét berohant a' szobába, 's elhalaványodván, rezketve nézte a' beteget. Anyicska! mondá elég hangos de törött szózat-
tal a' haldokló. A' menyecske oda sietvén, a' betegre borúlt, és retténetes jajgatásra fakadt. Az öreg ember imádkozott, az öreg asszony

pedig, kinek szemeiből a' könyek egymást űték, haldokló fiának homlokárúl a' verítéket törülgette. A' beteg végre egyszer vagy kétszer megrázkodván, kinyújtotta tagjait, és meghalt.

Az Úr Isten adta, mondá zokogva az öreg ember, az Úr Isten el is vette! Áldasson az Úrnak neve! Ezt mondván, öszvekúcsolta kezeit, 's előre görnyedvén, könyező szemeit a' földre függesztette. A' két alszony azonban a' gyermekekkel együtt hangos sírásra fakadtak; a' Gróf pedig rezketni és halványodni kezdvén, végre elájúlt, és a' holtta-ra lerogyott.

Mikor ájulásából ismét magához tért, már akkor a' szoba ~~tele~~ volt emberrel, a' kiterített holt test a' deszkánn feküdt, az öregek sírtak, az ifiú özvegy pedig egybe kúcsolván feje felett kezeit, rájuk sem hallgatott azokra, a' kik vigasztalni akarták. Áh Istenem! mondá egynéhányszor, hová legyek e' három neveletlen árvával? Végy magadhoz, Teremtőm! minket is, ha táplálónkot elvetted!

A' Gróf el nem tűrhetvén tovább e' szomorú jelenést, kitolakodott az emberek közül az útszára, 's felemelvén öszvetett kezeit könyező szemeivel együtt az égre, Mennyei Bölcsesség! úgymond, ne haggy még engem' meghalni. Hadd élni Manczit is, édes atyámmal együtt! Óh melly rettenetes dolog a' halál!

Érzem, kegyelmes Istenem! érzem magamban, hogy könyörgésemet meghallgattad!

Ezzel haza sietvén, édes atyának karjai közé rohant azzal a' kérdéssel, ha egészséges-e? és ha nincsen-e valami baja? Egész estve csak a' haldoklóról beszéllgetett, és tekintetében csak a' mély szomorúság uralkodott. Az öreg Grófnak sokáig kellett vele bajlódni, még belőlle azokat kivehette, a' mik ma vele és Manczival történtek.

Más nap a' halálnak képe emlékezetéből lassankint elenyészvén, Manczié pedig feléledvén, édes atya' elejébe terjesztette forró kívánságát, mellyel Manczit feleségének tenni ohajtja, valamint amaz akadályokat is, mellyeket e' kívánságának Rósa Úr vetett.

Az öreg Gróf legkisebbet sem ellenzette ugyan ezt a' házasságot, mivel a' tudósításokból, mellyeket Manczi Kisasszonyról az egész környékből öszvefzedett, bizonyos lett a' felül, hogy Manczit minden ember jó szívű, szép eszű, és nemes erkölcsű Kisasszonynak tartja. De az ifjú Grófnak szerelmét nem nézvén egyébnek futó gerjedelemnél, attúl félt, hogy soha ebből olly szeretet nem támadhat, mellyre állandó barátságot kell építeni azoknak, a' kik a' házasságban boldog életet viselni kívánnak. Az ifjú Gróf erősen bizonyította ugyan atyának, hogy Manczi ötet szereti, hogy ő viszon-

tag Manczit örökké fogja szeretni, és hogy Manczi jó leány; de az öreg Gróf megmutatta neki ellenben, hogy ezek mind igazak lehetnek, és ő még is rettenetes veszedelembé ejthetné mind magát, mind Manczit, ha e' házassággal sietne. Errenézve esdekelve kérte, hogy halassa még el egy kevés üdöre az egybekelést, a' mit édes atyának meg is ígért. Szeretni fogom, mondá azután az öreg Gróf, ha gyakran oda jársz. Adgya Isten, édes fiám! hogy meg ne csalóddgy. Erre az ifjú Gróf csak mosolygással felelvén, azt kívánta viszontag az atyától, hogy nézze meg Manczit maga; a' mire magát az öreg Úr azonnal le is kötelezte.

Egynehány napot azzal töltött el azután az ifjú Gróf, hogy házról házra járván, maga megtudakozta, ha nincsen - e a' jobbágyok között olly szegény, a' ki éhezik? E' mellett pedig, valahová ment, olly buzgón ajánlotta segedelmét, és a' hol kellett, olly bőven mutatatta meg cselekedettel jó akarattját, hogy a' jobbágyoknak szeretetét egészen megnyerte, a' szegényebbeknek pedig oszlopa és reménye lett. Minden embertől megtudakozta, miben foglalatoskodik? micsoda mesterséget üz? micsoda hivatált visel? 's ez által sok ollyas dolgokat megtanúlt, mellyek előtte mindedig ismeretlenek voltak.

Elment a' Prédikátorhoz is, és megtudakozta tőlle, ha van-e neki miből élnie? Feleletéből hallván, hogy tisztességes jövedelmei vannak, a' foglalatosságokat akarta tudni, melyekért e' jövedelmeket veszi. Útnak indulván, az ajtó' külsőében eszébe jutott neki a' haldokló, kinck halálánál maga jelen volt, 's visszafordulván a' Prédikátorhoz, de miért nem vizsgáltad tehát a' minap azt a' szegény asszonyt, a' kinck a' férje meghalt?

Az özvegy engem' nem hívatott.

Nem hívatott? Imént jövök egy ember tül, a' ki nekem azt mondta, hogy ő a' falunak éjjeli őrzője, kinck kötelessége azt hozza magával, hogy mihelyt tüzet lát, azonnal lármát üssön. Ezt is tehát, mikor a' ház már ég, hívatni kell előbb, hogy lármát üssön?

Az éjjeli őrnek ez kötelessége.

Hifzen te is azt mondtad, hogy a' szomorúaknak vizsgálatása hivatalodhoz tartozik. Pedig, hallod-e! ha én azt az asszonyt megvizsgálhattam volna, nem adtam volna a' te egész jövedelmedért. Ezzel megrázta fejét, és elment. A' Prédikátor hálát adott az Istennek, hogy az ifjú Grófnak oktan kérdéseitől megmenekedhetett.

Otthon a' Gróf az atyát kérdezte meg ez iránt, és nagyon megörült, mikor hallotta, hogy

hogy más nap a' templomban a' prédikáció-
búl maga megitélheti, ha tetszik, miből áll a'
népnek oktatása? Az atya más nap a' templom-
ba menvén vele, arra kérte előre, hogy a'
Prédikátort, még a' népet oktattya, meg ne
szóllítsa, mint az új párnak öszveadásánál. Ezt
az ifjú Gróf megígérte, 's beült az atyával az
Uraságnak zárt székébe a' prédikáló széknek
állaellenében.

A' zsoltárnak lassú és! pompás éneklése,
mellyet az öreg Gróf versenkint elejébe olva-
sott, kimondhatatlanúl megillette. Szemei köny-
be borúlván, olly tiszteletre gerjedett, hogy
tudta nélkül térgyeire bocsátkozott. A' lelki
pásztor a' prédikáló székben megjelenvén, az
ifjú Gróf felállott, és vizsga szemeit reá füg-
gesztette. Ezt a' Prédikátor látván, elpirúlt,
mivel a' minapi öszveadásnál tett kérdései em-
lékezetébe tűntek. Majd azután elhalaványod-
ván, rezketni kezdett, az éneknek pedig vége
szakadván, meredt és vad tekinteteket vetett
már az ifjú Grófra, már a' községre. Az ifjú
Gróf halaványodni és rezketni látván, még
meredtebb szemeket függesztett reá, és há-
borodását majd az ájulásig üzte. Elkez-
dette végtére beszédgyét rezkető szózattal; de
valahányszor az ifjú Grófra tekintett, mindan-
nyiszor beszédgyének fonalát elvesztette. At-
túl

túl félt minden szempillantásban, hogy az ifjú Gróf megszólíttya. Így az, a' mit beszélt, öszvefűggés nélkül való zavar lévén, akadozni kezdett; a' mi belső szorongatásait megfzaporította. Kimondhatatlanul megháborodott tekintetét az ifjú Grófra szögezvén, végre elhallgatott.

Rosszúl van szegényke! mondá az ifjú Gróf elég fenn szóval Istóknak, ki szinte mellette állott. A' Prédikátor meghallván mondását, elővette kezkenőjét, és orczáját törülgetni kezdte. Istók a' Papnak baját jól átlátván, az ifjú Grófnak mondását pedig színfogásnak vévén, elkérte az öreg Gróftól ama' kis üvegecskét, mellyben magánál illatos párát hordozott, felsietett vele a' Prédikátorhoz, 's átadván neki szagolásnak okáért, megsúgta egyszerűs mind azt is, hogy az ifjú Gróf minden bizonytal meg nem szólíttya, még prédikáll, mivel ezt az attyának szentül megigérte.

A' Prédikátor a' párából egynehány csöppet kezkenőjére öntvén, 's órrához értetvén, magához tért, 's beszédgyét újra elkezdte. Ebben ő sükeresen megmutatta, hogy tökéletes és jámbor életet kell viselnünk, ha igaz keresztény ember' módgyára félelem nélkül akarunk meghalni. Beszédgye az ifjú Gróft úgy megillette, hogy a' prédikáció után karjai közé szorítván a' lelki pásztort, meg-

csókolta, és bizonyossá tette a' felül, hogy egész életében úgy fogja e' szép oktatásért tisztelni, mint édes attyát.

TIZENNEGYEDIK SZAKASZ.

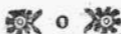

A' szerelemföltés.

Egynehány nap múlva ismét Manzihoz lo-
vagolt az ifjú Gróf, de senkit sem találván ott-
hon, egy darabig a' kertben sétálgatott, az-
után pedig Veronkához ment. Az egész há-
zat együtt lelte. Egynehány apolások után,
mellyekkel Veronkát heves ifjú' modgyára meg-
köszöntötte, 's mellyeket a' leány szemérmes
érzékenységgel fogadott, Hadasival mélyebb
beszédbe ereszkedett. Hadasi, még ifiabb volt,
a' török háborúban katonáskodott. Egyik sző
a' másikat szülte. A' Gróf olly feszültt figyel-
metességgel hallgatta Hadasit, mint a' ki a'
berbitelő búbájosra elbámúl; Hadasi pedig olly
tűzzel, 's olly eleven színekkel rajzolta elejé-
be a' hadi eseteket, a' minököt az afféle kato-
nától csak várni lehet, a' ki több ütközetek
ben

ben szerencsésen forgott. Így múlt el a' reggel. Hadasi nagyon örült, hogy a' hadi eszközöknek magyarázását reggel elvégezhetette, allig várván, hogy dél után az ütközeteknek bővebb rajzolásához foghasson, mellyekben saját kezével sok Törököt levagdalt.

A' Gróf, a' nélkül hogy tartóztatták volna, nállok ebédelt, 's Hadasiné leányával együtt minden erejét megvetette, hogy jótévjököt teheségek szerint megvendégelje. Az asztalnál a' Gróf Veronka mellett ült, 's a' paradicsomban vélte magát lenni, olly nagy volt öröme. Hadasi majd minden ételnél újabb dolgokat beszélt a' tábori életről, 's ama' tartományoknak szokásairól, állatiról, és növötényeiről, mellyekben táborozott. Ebéd után lerajzolta a' Grófnak azokat, a' mik az ütközetekben történni szoktak: az ágyúknak szünetlen ropogását, a' szörnyü mélszárlást, mikor a' dolog egyszer kardra kel, és a' Törököknek kegyetlenségét, kik még az elevenen elfogott, és sebeikbül könnyen kigyógyíthatandó katonáknak fejét is leriszállják. A' Gróf, ki Veronkát térgyére ültetvén, ölébe vette, hogy e' szörnyü eseteket vele együtt hallgassa, már álmélkodott, már borzadt, már meg fejét Veronka' vállára bocsátotta, mintha el akarta volna tekintetét ama' jelené.

nésektől fogni, mellyektől irtózni elegendőképen nem győzött.

Azalatt a' Viczispánynak egész háza megérkezett, 's ama' hírre, hogy az ifjú Gróf Kazajfalvi a' kastélyban volt, és lovát az istállóban hagyván, ismét elment, Manczi egy szempillantásra szobájába repült, és onnan leorozkodott a' kertenn keresztül a' faluba Hadasi' házához. Nem ok nélkül gyanította ő, hogy a' Grófot itt találja. Még messzéről meghallván szavát, közelebb lappangott, 's meg akarván a' Grófot lepni, maga lepett meg ama' különös jelenéstől, melly vizsga szemébe tünt. Az ablakhoz jutván tudni illik, szinte akkor rejtette fejét a' Gróf Veronka' mellé, hogy tekintetét ama' mézszárlástól elfordítsa, mellyet Hadasi lerajzolt. Manczi ezt látván, szinte megmerevedett. A' leány az ölében? az ő feje pedig a' leány' mellé? E' gondolatra elhalaványodott, és azon szempillantásban ismét elpirúlt.

Manczi Kisasszony! mondá fenn szóval Hadasiné, az ablakra mutatván.

Manczi? kérdezé hevesen a' Gróf.

A' Kisasszony azalatt az ablak mellett sebesen elment a' kastély felé.

A' Gróf fél szemmel megsejtvén, utána repült. Manczi! Manczi! gyere ide, itt vagyok!

A' Kisaffzony, mintha a' Grófot nem is hallotta volna, tovább sietett. A' Gróf tehát utánna rugaszkodott, elérte, és egyik kezét megragadta. Mit akar a' Gróf? kérdezé Manczi haragosan. Ereessen el! Ezt mondván, kifacsarta kezét a' Grófnak kezébül, ott hagyta, és úttyát tovább folytatta.

A' Gróf egyikét szempillantásig megállván, ismét utánna szaladt, 's megfogván kezét, édes Manczim! úgymond érzékeny szózat-
tal és kérlelő tekintettel,

Mennyen a' Gróf, a' hová tetszik, én magam akarok maradni, mondá Manczi hevesen, 's kezébül kiragadván magát, elsietett. A' Gróf egy üdeig utánna nézett, azután pedig Hadasihoz vizlátért. A' Kisaffzony szinte akkortalált hátra tekinteni, mikor a' Gróf a' ház' ajtajánn belépett, 's ajakait harapdálván, nagy méreggel haza ment.

A' Gróf ismét leülvén székére, magához vonta Veronkát, 's az ablakra vetvén tekintét, hát azután, úgymond, hogy volt?

Hadasi az ütközeteknek rettenetes rajzolását nagy tüzzel folytatta; de a' Gróf ellenben sem meg nem borzadt többé, sem Veronkát magához nem szorítgatta. Közepénn a' legiszonyúabb rajzolásnak felkelvén, hadd el, úgymond, a' többit holnapra! Nyughatatlan elmével búcsút vévén, a' kastélyba ment.

Man-

Manczi, ammint a' Grófot bejönni látta, szobájába ment, és bezárta magát. Sem kéréssel, sem parancsolatokkal rá nem vehette a' bátyya, hogy szobájából kijöjjön. A' Gróf majdnem sírva fakadt, hogy Manczit egész este nem láthatta. Baját még csak mellzérül sem gyanítván, betegnek vélte.

Más nap reggel előtalálván, szíves-sajnákodással imígy szólította meg: Édes Manczim! mi bajod volt neked tegnap? A' Kisasszony ellenben semmit sem felelvén, olly hidegséget mutatott hozzá, hogy magaviselésében a' jelenvalók közül kiki megbotránkozott. Manczi' bátyya öszve akarta őket békéltetni de a' Gróf a' Kisasszony' elejébe állván, nyers szózáttal és férjfiás tekintettel imígy szólította meg: Reám te, ammint látom, neheztelész. Mond meg nekem, mivel bántottalak meg?

Semmivel sem! legkisebbel sem! mondá viszontag Manczi, a' Grófnak tekintetétül egy keveset megijedvén.

Miért haragszol tehát reám, ha meg nem bántottalak?

Manczi erre meggörbítvén szép száját, Hm! úgymond, tartozok tán a' Grófnak cselekedetimről számot adni?

A' Gróf feszültt szemmel nézett egy darabig reá. Azután mind a' két kezét szemével együtt az égre emelvén, jól mondta az

atyám,

attám, úgymond fenn szóval, hogy megcsal-
latkoztok! Eggy könyörű tekintetet vetett még
egyszer Manczira, és szemei könybe borúltak.
Olly szép, mondá elkeseredve, és olly csa-
lárd! Isten hozzátok! Ezt mondván, lassú lé-
pésekkel lováért az istállóba ment.

Potrohosi Manczihoz közelebb menvén,
Lyánka! úgymond, neked nincs eszed.

Manczi sírva fakadt, 's kezeivel orcáját
eltakarta.

Haza lovagol, mondá tovább a' báltya,
és soha sem látod többé. Eredgy, javaslom,
és békélly ki vele. Ahol, nézdíze! kivezeti
már az istállóbúl a' lovat. Fogadgy szót,
Lyánka! 's enyhítsd meg. Ezzel a' legénnyel,
látod, nem lehet játszani. Ő a' te laptád so-
ha sem leffz.

Manczi részént erőltetésből, részént jó sze-
rével kiment a' kapu' elejébe, hol a' Gróf a'
lóra akarván felülni, 's paripájának nyakát si-
mogatván, csak tudnám, úgymond elég fenn
szóval, úgy hogy Manczi meghallotta, csak
azt az egyet tudnám, mit vétettem neki?

Laczi! mondá erre félénk szózáttal a' Kis-
asszony, hát csak elmégy?

A' Gróf megfordulván; meglátta a' kö-
nyező Manczit, 's visszament hozzá. A' Kis-
asszony elejébe nyújtotta kezét; ő pedig meg-
fogta, megcsókolta, és könyeivel megáztatta.

Potrohosi érezhetetlenül felemelvén Manczi-
nak másik kezét, a' Gróf' nyakára tette, és a'
Kisasszonyt karjai közé lökte. Allig nézhettek
egymás' szemébe, már is egymás' ölében vol-
tak. Eggy pár szempillantás alatt megbűjjült
köztök a' békesség. A' Grófhhoz mutatott hi-
degségét mentegeetni akarván Manczi, azt ta-
lálta mondani, hogy a' feje fáj. A' Gróf te-
hát minduntalan' öszvenyomogatta két kezével
a' fejét, szíves szorgalommal bizonyítgatván,
hogy ez a' főfájás ellen nagyon foganatos.

A' kertben sétálván a' Gróffal, csak el-
nem tűrhetette még is a' Kisasszony, hogy meg
ne kérdezze, mit csinált tegnap Hadasi' házá-
nál? Ő nekem, felelé a' Gróf, rettenetes dol-
gokat beszéllett a' hadakozásról. Áh édes Man-
czim! jó, hogy eszembe hoztad. Ezeket ne-
ked is meg kell hallgatnod. Jöjjsze velem
mennyünk együtt hozza! Ezt mondván, Man-
czit kezénél fogva maga után vonta.

Allighogy új vetekedés nem támadt köz-
tök, mivel Manczi e' sietségről egynehány szö-
ges mondásra fakadt. De meggondolván vég-
tére magát, dél utánn, úgymond, elmegyek
veled.

Ebéd utánn tehát Hadasihoz mentek. Ve-
ronka nagy örömmel szaladván jótévője' elejé-
be, 's karjai közé rohanván, óh-az én kegyes
Grófom! úgymond. De ammint a' Gróf megett
Man-

Manczi Kisasszonyt megsajdította, hamar kifejtette magát a' Grófnak karjaiból. A' Kisasszony erősen feltette ugyan magában, hogy nyugodtt elmével fogja nézni a' Grófnak Veronkával való magaviselését, de a' leánynak öröme, mellyel a' Grófot fogadta, feltett szándékából egyszerre kiforgatta. Elfelejtvén, hogy a' Gróf jelen van, olly büszke és gúnyos tekintetet vetett Veronkára, mint egy megbántott királyné. Veronka ezt látván, félre vonta magát rezketve, és szemeit lesütötte.

A' Gróf azt gondolván, hogy ismét az Uraság' hajdúja van görcsös bottyával a' háznál, a' kitül szegény Veronka úgy retteg, köfűl nézte magát, 's véletlenül meglátta, hogy Manczi e' szegény leányra mérges tekinteteket vet. Manczi! tán megint fáj a' fejed? kérdezé a' Gróf, gyanakodva rázván a' fejét. Jöjj-
 lize ide, jó Manczi! ne légy olly komor! Ezzel a' Gróf leülvén, 's a' Kisasszonyt térgyére akarván vonni, üllý ide! úgymond, a' másik térgyemre pedig üllýön Veronka.

Én Veronkával nem osztozok, mondá boszfonkodva Manczi. Neki engedem az egész ülést.

Melly csudálatos vagy te, Manczi! Már miért nem akarsz te itt Veronkával ülni.

Én olyan leánnyal, a' kivel jót teszek, osztozni nem akarok,

Veronka e' szóra sírva fakadt; az attya pedig megszólalván, a' jótéteményt elfogadni nem szígyen, kedves Kisasszonykám! Hiszen maga is a' Király az Istennek jóvoltából él.

A' Gróf már az egyikre, már a' másikra tekintvén, van-e nektek eszetek? úgymond bosszonkodva. Ülly te, Manczi! a' hová akarasz. Te pedig Veronka! jöjjse ide, 's légy vídám. Mond meg nekem, ki bántott? Hát te, Apjok! mit állasz ott, olly komoran, mint-ha a' török vágott volna meg? Manczi! megbántottad talán ezt az öreg embert? Manczi az ablakba könyökölvén, kinézett, és nem felelt. Ülly le Apjok! és beszéllj nekünk valamit a' török háborúról; Manczi is akarja hallani.

A' Kisasszony nekem soha sem bocsátaná meg, ha jelenlétében leülnék.

Neked, Apjok! nincs eszed, ha te azt gondolod, mondá a' Gróf, kinek ügyekezetei, hogy a' hadakozásról való beszéllgetést folyamatba hozza, mind fogatlanok voltak. Manczi már az ablakonn nézett ki, már meg lopva Veronkára tekintett, ki a' fal mellett állván, titkon sírdogált.

Már ma, Apjok! ammint látom, mibőlünk semmi sem lesz. Jöjjse Manczi! menyünk haza. Jer velünk Veronka te is!

Veronka azzal mentegette magát, hogy dolgai vannak; a' Gróf pedig ránczba vont homlokkal Hadasiéktúl elbúcsúzott. A' kastély' udvaránn keresztül a' kertbe jutván Manczival, ki mellette lesütött szemmel és komor tekintettel ment, imígy szóllította meg emezt: Hallod - e, Manczi! én téged' szeretlek; de az öreg Hadasi jobb náladnál.

'S Veronka is, úgy - e?

Veronka? — Veronka tégedet meg nem bántott; te pedig őtet sírásra fakasztottad.

Óh a' sírás nagyon illett neki. Kétszerte szebb volt, mint egyébkor.

Azt jól mondod. Én rá néztem, mikor sírt, és nyilván láttam, hogy neki a' sírás jobban illett, mint neked a' te ránczoltt homlokod. De a' sírás neki szegénykének fájt. Manczi! tik szátokban hordozzátok szüntelen' az Istent. Az Isten gazdag is, jó is. Te gazdag vagy; de jó vagy - e egyfzersmind? Mit vétett neked az a' szegény leányka?

A' társaság, melly szinte a' kertben mulatott, hozzájok érkezvén, Manczi lecsillapodott. A' Grófnak érzékeny apolásai hamar elszélesztették azután a' szerelemföltő buzgóságot, melly Manczi' szívében habozott, és így a' Gróf kevés tődő múlva ismét a' szerelemnek és az elragadtatásnak gyönyörű karjai között csüggedezett.

Estvefelé ellovagolt. Manczi a' hosszú kertenn keresztül leszaladt egész' az ország' útyáig, melly Kaczajfalvára víz, hogy még egyszer rá kiálthasson, ha majd a' kertnek kerítése mellett ellovagol. Eggy borostyánybokr megé állván, kinézett az útra, melly a' faluból kijött, de a' Grófot nem győzte kivárni. Még eggy egész fertály óráig lesekedett, és a' Gróf még sem jött. Erre ama' fekete gondolat emelkedett fel gyanakodó mellyében: Veronkánál van! Kiszökvén tehát a' bokrok között, felszaladt a' mulató házba, melly eggy dombonn állott, 's mellyből az egész faluba be lehetett látni, 's megsajdítván Hadasi' háza előtt a' Grófnak paripáját, ott van a' semmirevaló! úgymond; 's belappangott szilaj tekintettel a' kastélyba, és szobájába bezárkozott,

TIZENÖTÖDIK SZAKASZ.

Az irígységnek fondorkodása.

Hazafelé lovagolván a' Gróf, az egész úton csak Manczinak csudálatos magaviseléséről gondol.

dolkodott, minduntalan' megrázván fejét, mivel e' kellemetlen jelenésnek okát ki nem tanulhatta. Nem ösmerte még ő a' szerelemfélétségnek alacsony indulattját; de ha ösmerte volna is, Veronkával való társalkodása olly ártatlan volt, hogy előbb elhíttetett volna magával akármit egyebet, mintsem azt, hogy ez adott volna Manczinak okot a' versengésre.

Haza érkezvén, mind egy szálíg elbeszéllette az attyának, a' mi vele történt, és arra kérte, hogy oldgya fel neki e' dolog iránt való kételkedéseit. Az öreg Gróf könnyen átlátta, hogy a' szerelemfélétség bírta Manczit azokra, a' miket cselekedett; de fiának észét ez iránt fel nem világosította, mivel bizonyosan nem tudhatta, ha nem adott-e helyes okot arra, hogy Manczi reá megnehezteljen? Csak arra kérte tehát egyedül, hogy ítéleteivel e' dologban ne hirtelenkedgyen.

Manczi azalatt szobájában ült és sírdogált. Bátyjának leginkább szemébe tűnt ama' hidegség, mellyet a' Grófhhoz mutatott. Mihelyt tehát vele négy szem közit szólhatott, szorgalmasan megtudakozta tőle neheztelésének okát. Hoffzas vonakodások után megvallotta neki Manczi az egész dolgot, 's félelméből sükeres gyanút, gyanújából pedig bizonyos valóságot koholván, megmutatta: hogy Hadasiék a' tapasztalatlan Gróft el akarják tőlle Veronka'

számára halászni. Végre Battyának azért eszedezt, hogy Veronkát, a' ki neki úttyában van, valahová elfuszakollya.

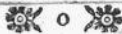
Beszédgyének a' szerelemfélétség olly szívreható erőt, gyanakodásainak pedig olly nagy lehetőségét adott, hogy maga Potrohosi imígy fejezte be a' tanácskozást: Jól mondog, Manczi! azt a' fityfiritty lyánkát el kell útabúltakarítani.

Ide járult az is, a' mit Potrohosi még azon estve az egyik inastúl hallott, hogy Hadasiné öfzve találván vefzni szomszédgyával, ezt a' Grófnak pártfogásával fenyegette, úgymint a' ki az ő leányát szereti, és ennek kedvéért meg nem szenved, hogy szülőit valaki bántsa. Csipeire szögezvén kezeit az aszony, imígy szólott elvégre szomszédgyához: nem sokára majd máskép fütyül Kelmed, ha egyszer Veronkám talán még Grófné is lesz. Igaz ugyan, hogy az inas, a' ki ezt Potrohosinak besúgta, majd felényivel megnagyobbította a' dolgot, de az is igaz, hogy Hadasiné ebben nem volt egészen büntelen. Naponkint tapasztallyuk, melly türehetetlen büszkeséggel néznek minden emberre még a' legalábbvaló csürhék is, a' kik nagy Uraknál izolgálnak, vagy magokat egyébkép kegyelmeikben lenni gondollyák.

Potrohosi, ki a' Grófot szerette, ki hűgának a' Gróf' kezét jószágával együtt szívbül

kívánta, ki a' vadászatot majdnem olly nagyon kedvellén, mint hűgát, Hadasinak a' szarvaslövést megbocsátotta ugyan, de el nem felejtette, 's ki azonkívül Hadasiéket már most abban sántikálni hitte, hogy Manczi^a a' Grófnak kezétül megfosszák, felette nagyon megharagudott, 's Húzához menvén, Manczi' úgymond, a' te gyanúságaid helyesek. Hadasiék valóban a' Gróf' keze után lösekednek, és Veronka neked nagyon útabban van. De majd adok én ennek a' gaz népnek illy magosra kapaszkodni! Elvagdalom, azt hidd el, minden órán elvagdalom büszke körmeiket. Erre elbefélléte Manczinak, a' mit az inastúl hallott. Manczinak feje szinte szédelgett bele, 's egy szempillantásban százféle plánum repült át szívénn, mellyekkel Hadasiékonn bosszút állhasson.

Hadasi az utolsó szarvast szükségbül lőtte ugyan le, de katona létére a' vadászatnak egyébkép is nagy baráttya volt. Most a' Grófnak pártfogásában bizakodván, a' titalmas helyekre is bebe csúszott, mikor puskájával madarakra ment. A' vadászok tehát erős parancsolatot kaptak, hogy minden lépésére vigyázzanak. Még maga is a' Kisasszony jó jutalmat ígért annak, a' ki Hadasit valaminn rajta kapja.

El lehet gondolni, hogy Hadasit az ígért jutalom kevés napok alatt törbe kerítette. Közve hozták be a' tilalmas erdőből a' kastélyba. Merészen lépett ő a' bíró' elejébe; de a' buzgóság, mellyel vádolói ama' régi károkat, melyeknek tévői ki nem bizonyosodtak, szemtelenül rá fogták, a' jelenvalót pedig képtelenül megnagyobbították, annyira megdöbbenette, hogy rezketni kezdett. Hafztalan' esedezett ő engedelemért, hogy az ifjú Gróf Kaczajfalvihoz folyamodhasson. Nagy kegyelemnek kiáltották mindnyájan, hogy az Uraság csak a' faluból űzi ki örökre büntetésül.

Felesége és leánya erővel betörték az Uraság' elejébe, a' nélkül hogy őket az inasok visszatarthatnák volna, kiknek kemény parancsolatok volt, hogy őket be ne ereffzék.

Áh! Nagyságos Uram! mondá Hadasiné ne űzzön el bennünket születésünk' helyéből. Idegen vidékenn felemészti bennünket a' nyomorúság. Hisz' az Isten is irgalmas. Könyörüllyön meg rajtunk Nagyságod is.

Takarodgyatok szemem elől! mondá Potrohsi, ki atúl félvén, hogy szíve meg ne lágyúllyon, az esedezőkre tekinteni nem mert.

Óh! könyörögjön érettünk, édes szép Kisasszonykám! mondá Hadasiné, Manczi előtt térgyeire esvén.

Manczi Veronkára bámúlt volt, ki távúlabb állván, könnyező szemeit kötőjével törülgette. A' Kisasszonynak, mikor ötet Hadasiné megfzóllította, szinte a' Grófnak ama' szavai jutottak eszébe: Veronkának jobban illett a' sírás, mint neked a' te ránczolt homlokod! 's Veronkárúl el nem fordítván szemeit, én rajtakok, úgymond, nem segíthetek.

Nem segíthet? Óh hát segítsen rajtunk az Isten, édes gyermekem! mondá az elkeseredett anya, leányához fordulván. A' Kisasszony rajtunk nem segíthet! Hallottad-e Veronka? Koldúlással kell tehát szegény öreg atyádot táplálnunk. Óh szegény férjem! Óh szegény gyermekem!

Veronka nemes bosszonkodással megfogván zokogó anyjának kezét, jöjjön Anyám asszony! úgymond; itt a' mi könnyörgésünk fogatlan. Jöjjönsze! Ő minket el nem hágy.

Istentül, embertül elhagyott szegények hová legyünk? kiáltá Hadasiné, ki leányának szavait nem hallotta.

Ő minket, mondom, el nem hágy. Ne sírjon Anyám asszony! Kisegít ő minket e' bajból is. Lehetetlen, hogy ki ne segítsen.

Veronka e' szókra rélzént azért fakadt, mivel a' Grófnak nemes szívűségét ősmerte, rélzént pedig azért, mivel magában érzette, hogy itt ökökét kézfakartva nyomják. Az elhagyott

nyo-

nyomorúlttnak végső bizodalma szólott ki belőle, melly még egy segedelmet tud.

Úgy-e? mondá erre Manczi, kellemetlen nevetést böffentvén ki meggörbített ajakiból. Ez a' reménység is megcsalhat tégedet, balgata tag leánya!

Veronka elpirált. Manczinak úgy látszott, mintha Veronka' ajakinn mosolygást vett volna észre. Oda sietett tehát Bátyához, 's fülebe egy pár szót súgott. Potrohosi ránczba vonván homlokát, megfontolta magában röviden a' dolgot, 's Hadasinét leányával együtt a' hajdú által elvitette a' kastélynak egyik szobájába azzal a' parancsolattal, hogy onnan ki ne bocsássa. Majd azután megnézte az Uraság' könyveiben Hadasi' vagyonyának egész értékét, megőcsültette hamarjában mindenét, egész jószágának árát Hadasinak letette, feleségestül, leányostül feltetette egy szekérre, a' nélkül hogy könyörgéseikre többé figyelmezett volna, 's egy pár hajdúnak őrzése alatt kivittette a' faluból, erősen megparancsolván ezeknek, hogy őket csak a' szomszéd vármegyének határainn tegyék le, Hadasiéknak pedig, hogy semminémű színfogás alatt meg ne mutassák többé magokat e' környékben, ha póru járni nem akarnak.

Hm! mondá Potrohosi ránczolt homlokával és komor tekintettel, minekutánna Manczi-
val

val maga maradt, kifizettem a' gaz embernek minden jószágát, vegyen magának mást. A' lyánkát sajnálom. Gyönyörű gyermek.

Manczi kiduzmasztván ajakát, rátartó fakép! úgymond, ki énmiattam bízvást itt maradhatott volna, ha az apja, mint megrögzött vadtolvaj, ezt a' büntetést meg nem érdemlette volna.

Ha úgy van a' dolog, utánnok küldök, és visszahozatom ökö, mondá Potrohosi haragosan, az ajtó felé indulván. Manczi megdöb-bent, elhalaványodott, megmeg elpirúlt, 's azon szempillantásban megfogta bátyjának karját mind a' két kezével. Potrohosi tehát visszafordulván úttábúl hozzá, hogy te, úgymond, attúl a' tekervényes járástúl el nem szokhatsz! Tudod, hogy énelöttem az egyenes és nyílt szív legszébb tulajdonság. Azonban légy nyugodtt elmével! Tettem én jó rendelést, hogy az a' friss ajakú, és tüzes szemű leányka vissza ne jöhessen.

Valóban gondgya is volt Potrohosinak nem csak erre, hanem még arra is, hogy Hadasiek a' Grófhoz ne folyamodhassanak. A' melléjek rendelt hajdúk közül volt az egyiknek a' szomszéd vármegyében Rósafi Pál Úr testvérének falujában háza és gazdasága, melyet sógora árendában birt. Feküdt e' helység Manczi' szülőinek lakásátúl majd húsz mértföld-

földnyire. Az útonn a' hajdú oda ajánlotta e' vagyonkáját Hadasinak, 's mindaddig dicsérte és magasztalta, még ez vele alkura lépett. Ez köztök hamar meglett, mivel a' hajdúnak Potrohositúl parancsolattya volt, hogy ne sokat alkudgyon, hanem engedgye oda neki, ammint kéri, visszaérkeztvén pedig, jelentse magát nála. Ő nem csak kárát szívesen kipótollya, hanem még azonfelül meg is jutalmazza. Vitt a' hajdú ezek iránt levelet is a' Viczispány' testvérehez, kit Potrohosi arra kért, hogy Hadasiéknak kedvezzon. Hadasi új lakásába érvén, 's a' gazdaságot egynehány nap alatt rendbe szedvén, hamar elfelejtette előbbeni lakóhelyét. Ha Veronka ollykor a' Grófot nem emlegette volna, Hadasi a' Viczispány' falujának még nevét is elfelejtette volna.

Még a' szerelemföltés Veronka' fejére e' szélvést hozta, a' Gróf otthon napról napra jobban megösmerkedett mind jobbággyaival, mind a' jó földes Uraságnak kötelességeivel. Már a' mezőnn volt a' szántóvető gazdáknál, már a' majorokban a' gazdasszonyoknál, már a' pásztorokhoz szaladt ki a' legelőre, már a' kertekben mulatott a' falunak gyermekei között, 's valamerre ment, segítő angyal gyanánt hagyta maga utánn mindenütt jótévő szívének kellemetes nyomdokit. Az öreg Grófrak tudni illik tellyes ügyekezete azonn volt, hogy fiát

át a' szegényekhez való irgalmasságban kivált-
kép gyakorollya, jól tudván, hogy e' kötelék u-
raikhoz a' jobbágyokat legbizonyosabban és leg-
kellemetesebben oda kapcsollya. Egy napnak
sem kellett elmúlni, a' nélkül hogy az ifjú Gróf va-
lamelley háladatostúl egy pár közzönő könyhúllaj-
tást ne lásson, vagy szíves kézszorítást ne vegyen.

Megtanúlta e' mellett lassankint a' polgári
rendeknek, sőt még az egyy rendű emberek-
nek külömbiségeit is, a' nélkül hogy szívének
érzékeny jósága, vagy józan észének egyenes-
sége legkisebb fogyatkozást szenvedett volna.
Egynehány látogatások, mellyekkel Gróf Ka-
czajfalvi megtiszteltetett, 's mellyekkel ő is
vizsontag a' szomfzéd Uraságokat fiával egygyütt
megtisztelte, lecsillapították ezeknek vizsgasá-
gát, 's e' természetesen nevelt híres úri le-
gényhez szíveiket mély tiszteletre gerjesztették.

Az ifjú Gróf a' látogatásoknak alkalmatos-
ságával sok és külömbféle Kisasszonyokat lá-
tott, 's jóllehet némelleyeknek közülök azt mon-
dotta: te majdnem olly szép vagy, mint az én
Manczim! csak Manczi volt még is az ő szí-
vének állandó királynéja.

Eljött végre a' nap, hogy Mancziját ismét
meglássa. Oda nyargalt tehát Rózsafi Úrnak
falujába. Manczi majdnem megörült örömé-
ben, nem annyira hogy ismét látta, hanem
hogy ollyannak tapasztalta, a' minő olly ke-
vés

vés üdö alatt lett. Ama' különös módosság tudni illik, melly nem a' könyv nélkül megtanultt köszöntésekbül, és tánczmesteres complementumokból állott, hanem egyenesen és egyedül csak szívének jóságából származott, 's melly már most naponkint jobban szembe tűnt, mivel naponkint kevesebbek lettek amaz ösmeretlen tárgyak, mellyek mindaddig, még előtte újjak voltak, gyermekes álmélkodásra ragadták; úgy szinte ama' derültt egyenesség és nemes nyíltszívűség, melly majdnem finom büszkeségig emelkedett, mivel magát másokkal összehasonlítván, jóságát és derekasságát érzeni kezdette; a' józan ész azonkívül, melly már most belölle nyilvánban kiragyogott, mivel kevesebb alkalmatosság adta elő magát, mellyel tudatlannak kellett látszania, 's végre ama' kellemetes elmésség és nyájasság, melly természetességébül eredett, minden embernek szívét hozzá vonta, Mancziét pedig egéltzen megbájoalta.

Az első örvendezésnek buzgásai lecsillapodván, Hadasirúl és Veronkárúl kívánt Manczitúl a' Gróf tudósításokat. Manczi fél vállrúl, de elég nyájasan, azt felelte neki, hogy Hadasi elhagyván eselédestül előbbeni lakását, más vármegyébe költözött, hol magának ócsó pénzenn szép gazdaságot vett.

Kár! mondá erre a' Gróf. Veronka szép leány, és jó is egyszersmind. Olly jó, édes Manczim! mint a' jótévő nap. Én ötet tiszta szíveimből szeretem.

Manczi allig tudta a' komorságot, melly orczájánn támadni kezdett, erőltetett mosolygással elborítani. A' melly ifiú, mondá viszontag Manczi, még is rossz leány biz ő. Te ötet nem ösmered. Balgatag czevere létére már szeretői vannak.

Hifzen szeretőd, Manczi! neked is van.

Manczi elpirúlt, és a' beszédet más tárgyra fordította. A' Gróf ugyan elkezdett még vagy kétszer Hadasiékrúl szólani, de Manczi jó móddal ismét elvonta rólok figyelmetességét. Végre azt kérdezte, micsoda helységbe költöztek légyen? mire a' Kisasszony azt felelte, hogy a' helységnek nevét nem tudgya, de azt bizonyosnak hallotta, hogy negyven egynehány mérttföldnyire fekszik.

A' Gróf végtére feldücselkedett Manczinak először azzal, hogy az attya ötet nem sokára egy nagy városba vezeti, azután pedig azzal, hogy Manczit és a' Viczispányt e' napokban maga meglátogattya. Eggy vagy két nap magát Manczi' társaságában kedvére és kellemelesen mulatván, édes attyához és jobbággyaihoz Kaczajfalvára ismét visszatért.

TIZENHATODIK SZAKASZ.

A' jó Atya.

Egynehány nap múlva megjelent az öreg Gróf fiával együtt Rósafi Pál Úrnak és Asszonyának tiszteletére. A' kertnek hátúlsó ajtajánál leszállván a' lovakról, rövidebb úton mentek gyalog a' kertenn keresztül a' kastélyba, hogy ennek Urát véletlenül meglepjék. Az ifjú Gróf bevezette atyát ama' szobába, a' hol Rosafiek nappal együtt mulatni szoktak volt. A' Viczispány és a' hozzá tartozandók üléseikről felkelvén, elejébe mentek a' Grófnak. Az ifjú Grófnak szemeibül diadalmas öröm ragyogván ki, oda sietett Manczihoz, 's megölelvén, elvezette az öreg Grófhhoz, kit imíy szólított meg: íme! Atyám, ez az én Manczim! Nézd-ize meg jól, ha nem olly szép-e, mint a' most nyíló rósa? Látod-e, melly szépek szemei, melly szelídek tekintetei? Manczi! mutasd-iz meg az atyámnak egyszer gyönyörű szemeidet!

Ezeket mondván, már atyára mosolygott, már meg Manczira, ki a' nemes szívű öreg

Gróf

Grófesótt piruló hajnal gyanánt állván, rá nem merte szemérmes szemeit vetni. Szóllani akart valamit, de az ígék mellyében elhalván, csak ajakait mozdította meg vagy kétszer kelleme-tesen.

És jó is egyszerismind, édes Atyám! folytatá ditséreteit az ifjú Gróf. Olly jó, mint én vagyok. Ő neked megigéri, hogy ha egyszer anya lesz — —

Óh hallgasson a' Gróf, kérem! mondá erre kegyesen fenyítő tekintettel a' Kisasszony. Aludni láttam egyszer. Óh akkor ő olly szép volt, hogy ki nem mondhatom. Amott a' vastag Bátyya tudgya. Ezt mondván, Potrohosira mutatott.

Így magasztalta ő Manczi' tökéletességeinek már egyikét, már másikat, ammint eszébe jutottak, úgy hogy sem az atya, sem Potrohosi, sem Manczi' szülői szóhoz nem juthattak.

Az öreg Gróf megfogván végtére a' Kisasszonynak kezét, Manczi! úgy mond kelleme-tes férjfiúszózáttal, az én Lászlóm nemes szívű ifjú, ártatlan, és szép tehetséggel olly tellyes, mint maga a' természet, mellynek keblében neveltetett. Neked, édes Leányom! nagyon nemesen kell gondolkodnod és érzened, ha szí-vét birni akarod. És ha jó vagy, olly tisztá szívből jó vagy, mint ő, vedd atyai csókomot

atyai

atyai áldásommal együtt. Ezzel Manczít megcsókolta, ki hangos zokogásra fakadván, érzékeny csókot tűzött az öreg Grófnak kezére. Szóllani akart, de ajaki nem mondhattak egyebet, hanem csak e' szócskát: Atyám!

Már most a' többiek is szóhoz jutottak. Az öreg Grófnak együgyű módossága, melly nemes büszkeségétől kellemetesen meglelkesítetett, úgy meghódította mindnyajokat, hogy még a' vidám Potrohosi is zabolát vetvén elméskedő jó kedvének, olly komor tisztelettel állott előtte, mint mestere előtt a' nevedék ifiú. Az új pár eltűnván közülök, az öreg Grófnakint elkezdett fiának Manczihoz való szerelméről szóllani.

Potrohosinak vélekedése az volt, hogy az ifiú párnak boldogságát nem kell sokára elhatalasztani. A' Viczispány sem talált az ellenzésre semmi legkisebb okot; de annyival többet az öreg Gróf. Uraim! mondá ez, énnekem semmikép' sem szándékom, fiamnak kívánságát elfojtani, ügyekezését meggátolni, és kedvét fzegni. Szabad ember ő; cselekedgyen, a' mi neki tetszik. Ámde mivel tudom, hogy szabad ember létére csak gyarló ember még is, atyai kötelességemnek tartom, arra vigyázni, hogy választásában meg ne csalatkozzon. Ő azt szerelemnek nézheti, a' mi nem egyéb a' természetnek gerjedelménél. Manczival szinte úgy

lehet a' dolog. Én tehát jónak tartom azt, hogy az öfzveadással egygy keveset késedelmeskedgyünk, ne talán két olyan szívet kapcsoljunk öfzve, mellyek egymást, a' helyett hogy boldogokká tegyék, keserű nyomorúságba ejtenék. Ha szabad az Uraknak az igazat úgy megmondanom, ammint szívemenn fcklzik, én Lálzló fiamot ösmerem, és azt tartom felölle, hogy roffzabbnak kell neki előbb lenni, mint a' micsodás, ha azt akarjuk, hogy magát még a' legjobb és legnemesebb szívű Kisasszonyok karjai között is boldognak érezhesse.

A' mi Manczink, Méltóságos Gróf Uram! mondá Potrohosi, a' Magyar Kisasszonyoknak igaz dífze.

Én errül nem kételkedek, felelé a' Gróf. A' mit mondtam, azzal csak azt akartam mondani, hogy az én fiam természetesen van nevelve, és hogy a' természet nem könnyen hagyja járását meggátolni. Hibáztam én talán, hogy fiamnak szívét ettül a' közönséges anyától olly nemesnek, olly egyedül egynek nevelni engedtem. De a' mi sok esztendő alatt épült, azt egyszerre veszedelem nélkül lerontani nem lehet. En már egyszer mellyében ezen ifiúnak, kinek bizodalma minden emberhez háttáratlan, gyanakodást vettem eszre Manczi' jósága elton. Kívánnám, hogy ez többszörne történnyen. Koczára veti Viczispány Uram

Kisasszonyának boldogságát, ha fiamnak kezébe adgya, minekelőtte nem bizonyos, ha e' szerelmesek egymáshoz illenek-e, vagy sem? Az én fiam minden tartóztatás nélkül elhagyná hitvessét, mihélyt méltatlan lenne arra, hogy hitvesse legyen.

E' nyíltt szívűséggel tett jegyzéseket, Méltóságos Gróf Uram! úgy vegyük-e, mint annak tekervényesen előadott jelét, hogy e' házasságot atyai szíve helyben nem hagyja? kérdezé a' Viczispány.

Semmikép sem, kedves Viczispány Uram! Én senkitül sem félek a' világon; nincs tehát okom arra, hogy tekervényes útakon járjak. Itt egy leányka lakott, ammint hallom, Hadasi Veronka, ki fiamnak rajzolása szerint ártatlan és kellemetes alkotmányka lehet. Ez már nincs a' faluban, úgy-e?

Én szinte olly egyenes és nyíltt szívű ember lévén, mint Méltóságod, mondá Potroho-si, tartóztatás nélkül megvallom, hogy mink ezt a' leányt innen eltakarítottuk.

Nekem úgy látszik, hogy az én fiamnak hajlandósága Veronka között és Manczi Kisasszony között fel volt oltva.

Ugyanazért takarítottuk el láb alól.

Ugyanazért inkább itt kellett volna hagyni. Veronka próbaköve volt ama' szerelemnek, melyet fiam Manczi Kisasszonyhoz mutatott.

Igaz!

Igaz ! De hát ha Veronka lett volna a' nyertes , akkor is szabad akarattjára hagyta volna Méltóságod az ifjú Grófot ?

Éggy két éftendeig elhaláztottam volna egybekeléseket , és ha ezen üdönek elfolyása után is szerették volna még egymást , Veronka hitves társa és jószágimnak holtom után örökös asszonya lett volna.

Méltóságodnak tréfálni tetszik.

Én soha sem tréfálok , mikor a' kérdés fiamnak egész boldogságát illeti ; és ez hathatós bizonyság gyanánt szolgálhat arra is , hogy fiamnak Manczi Kisasszonnyal való egybekelését nem ellenzem. A' juhpásztornak leányát , ha fiam szeretné , szinte olly atyai szívességgel ölelném meg , mint akármellyik herczegét. Higgyék el az Urak , hogy én ama' magányos életben , mellyet szerencsés völgyemben több éftendeig viseltem , tökéletesen meggyőződtem arról , hogy az igaz erkölcs egyedül az , a' mi e' világon az embert valóban megboldogíthatja. Én fiamnak boldogságát soha sem fogom akadályoztatni ; de lépéseit ellenben úgy vezérellem , hogy valaha belső meggyőződéssel mondhasssa : boldog vagyok !

Ezzel a' Gróf a' Viczispány' elejébe terjesztette feltett szándékát , hogy előbb fiát a' nagy világgal akarja megösmerkedtetni. Elvisezem magammal , úgymond , a' főbb városok-

ba. Tanúllya meg ott nevetni, és megvetni, az emberi agyvelőnek fondorkodásait, utálni az emberi szívnek alacsony gonofzságát, hogy annyival hamarább visszakívánkozzon a' völgybe, mellyben neveltetett, önnkint megvallván magának, hogy ezen kívül a' nyugodalmat és az igazságot hafztalan' keresi. Ha egyebütt leányt nem talál, a' kivel boldogabb életet remélhetne, mint Manczi Kisasszonnyal, maradjon ennek szomszédságában egy egész esztendeig, hogy tapasztalásai által megnyílandó eszével még ezen egybekelést is bővebben megfontolhassa. Ha ezen üdőnek elfolyása után ismét megkínállya szívével és kezével a' Kisasszonyt, akkor Viczispány Uramnak gyermekét minden szorgalom nélkül úgy ölelem meg, mint leányomat, 's mint jószágaimnak örökös asszonyát. Földi paradicsomnak fogom társaságát nézni, mivel bizonyosan fogom tudni, hogy karjai között fiam földi menyországot lelt.

A' Grófnak okait könnyű volt átlátni, és így Viczispányék is könnyen rá állottak, hogy e' házasság még egynehány esztendeig halasztasson.

Még az öregek között ezen alku végre hajtattott, addig az ifjú Gróf külömbféle már örvendetes, már szomorú kifejezésekkel megbeféltette Manczinak, hogy hat holnapra tölle elbúcsúzik. Elmegyek az atyámmal, úgy mond, a' nagy városokba.

Manczi elejénte nem hitte, azután pedig sírva fakadt. Szomorú sorsokat panaszolván egy darabig egymásnak, végre Manczi a' Grófot arra kérte, hogy hozzá hű maradgyon. A' Gróf ezt nem értette, 's Manczi által a' hűséget megmagyaráztatván magának, megígérte neki, hogy ötet minden bizonyalezerfzerjobban fogja szeretni, mint a' nagy városokban lakó Kisasszonyokat. És írj nekem mindennap, édes Laczim! mondá azután Manczi; egyébránt búmban meg kell halnom.

Áh kedves Manczim! én írni nem tudok, felelé a' Gróf. Taníts meg rá, kérlek.

Ezt Manczi megint nem hitte, 's elpirúlván, arra kérte a' Grófot, hogy ezt meg ne mondgya senkinek. A' Gróf pedig újra azt kívánta tőlle, hogy tanítsa meg írni. Felfaladtak tehát együtt Manczi' szobájába. Manczi egy árkus papírost vévén, rá rajzolta neki az első betűt. Utánna rajzolta ezt azonnal a' Gróf is. Ezt cselekedték a' többi betűkkel is. Majd azután silabákat, 's végre egész szavakat íratott vele. Valahányszor a' Gróf a' kimondott szót helyesen kiírta, mindannyiszor Manczine, ki a' jó tanulásért apolásokkal fizetett. Egy pár óra alatt a' Gróf írni tudott, Manczi pedig örömeben majd megbódult.

A' firkálásnak már most nem volt vége. A' Gróf felírta Manczi' nevét. Manczi ezt előle

le elkapván, 's a' szobában vele örültt gyanánt idestova izökdösvén, olly nagy lármát tett, hogy az öregek alól nem tudták, mit gondolyanak? Felmentek tehát hozzájok, 's az egyiket a' tanításban, a' másikat pedig a' tanulásban serényen foglalatoskodni látván, megörültek, hogy a' szerelem olly hamar kigondolta 's olly könnyen végbe is vitte azt, a' mi az ő viszontag való szövetségeknek fenntartására és táplálására olly elkerülhetetlenül szükséges vólt, 's a' minn fejeket az öregek szinte azon órában alól haszontalanúl törték.

Már most az öregek is segítették az oktatást, 's más nap egy vázsonfalnak egyik részén az egyik, a' másikon pedig a' másik ülven, rövid leveleket írtak egymásnak, melyekben szerelmeket érzékeny kifejezésekkel ki nyilatkoztatták, 's hűséget nagy ígéretekkel pecsételék. Öszvehajtván azután levelkéiket, áthagyították egymásnak a' vázsonfalonn, melly megül minduntalan' kiszaladtak, hogy egymást jutalomúl megölellyék. Így mulattak együtt egynehány napig.

Eljött végre az óra, hogy egymástól elvállyanak. Megölelvén egymást, egyik a' másikonak karjai közül ki nem tudta magát fejteni. Isten hozzád Laczi! Isten hozzád Manczi! kiáltották váltólag. Azután ismét megölelvén egymást, zokogtak, 's egymástól újjra el-
bú-

búcsúztak. Végtére Potrohosib kiragadván a' Grófnak karjai közül hűgát, azzal fenyegette, hogy erővel a' szobába viteti, ha a' Gróft még egyszer megöleli. A' Gróf a' lóra felülvén, könnyező szemmel és csak lassú lépésekkel hagyta el édes attyávalama' kedves helységet, mellyben Manczija lakott.

TIZENHETEDIK SZAKASZ.

Az ifjú Gróf a' városban.

Még azon estve megtetettek minden rendelések az útra, és más nap reggel az öreg Gróf kedves fiával együtt elindúlt Pestre. A' mezővárasokot, mellyekre úttyokban akadtak, csak a' nagyságban találván az ifjú Gróf a' faluktúl különbözni, türelmetlenséggel várta, hogy a' fő városba beérjen. Ötöd napra estve felé feljutván a' Pesti részenn a' Czinkotai látó hegyre, egyszerre szemébe tünt egész Pestnek és Budának pompás tekintete. A' kocsi' szögletébül, mellybe ledőlt volt, felemelvén fejét,

át-

átnézte szóttalan álmélkodással vagy kétszer ennek a' nagy lakóhelynek hosszát. Elze felséges gondolatokra emelkedett, izíve pedig gyorsabban dobogott. Majd azután a' szöke Dunának széles vizét szent Gellért' hegyétül Csepely felé pompásan folyni, mellette pedig a' sashegy alatt fekvő térséget Budaörs felé kieszen kinyúlni megsejtvén, mosolyogva emlékezett meg a' sík mezőrül, mellyet gyermek korában ama' hegynek tetejéről legelőször meglátott, melly nevelésének helyét a' többi világtól elkülönözte.

Minekutánna ama' nagy képet, melly két várost környékeivel együtt elejébe terjesztette, egészen átvisgálta volna, különös részre és szembetünőbb épületeire függesztvén figyelmét, vizsga kérdésekkel kezdette irántok az öreg Grófot ostromlani, ki oktató egyszermind és gyönyörködtető feleleteivel fiának szívét egészen megbájolta. Végre beértek a' városi életnek e' gyönyörű paradicsomába, hol a' büszke gazdagságok a' vajudó szegénységgel, a' vásott gzőnyörúségek a' rettenetes nyomorúsággal, a' fellengő filozofia a' babonás ostobasággal, a' legnemesebb jóságos cselekedetek a' legiszonyúabb gonofzságokkal együtt uralkodnak.

Más nap reggel az első órákot az ablaknál töltötte az ifiú Gróf, mellytül elvonni lehet.

hetetlen volt. A' számtalan emberek, a' kik a' vendégfogadó előtt az útlzánn idestova tola-
kodtak, a' hintóknak, kocsiknak és szekerek-
nek szünetlen zörgése, a' magos és pompás há-
zak, új jelenések voltak előtte, mellyek képző
tehetségét kellemetesen mulatták. Majd azu-
tánn az öreg Istókkal betolakodott a' piaczon-
a' nép közé, melly ott a' héti vásárra öszve-
gyült, 's mellynek zajgását már messzéről hal-
lotta. Ez itt nekem tetszik! mondá egynehány-
szor Istóknak, ammint vele a' szekerek közt,
a' bótok közt, vagy a' kofák, molnárok, mé-
szárosok és kertélzek között felsalá járt. De
mihelyt olyan útszakba jutott, a' hol kevesebb
nép volt, 's mellyektől a' nagy házak miatt
a' szabad mezőre ki nem nézhetett, 's még az
égből is csak egy darabkát láthatott, megmeg-
fordult Istókhoz, és azt mondotta neki: én e-
zek közt a' falrakások közt a' viláért sem
lakhatnék. Minduntalan' azt gondolom, hogy
fogságban vagyok.

Haza érkezvén, arra kérte az atyát,
hogy, mivel a' nélkül is feltett szándéka, a'
vendégfogadóból valamelly polgári házba köl-
tözni, fogadgyon inkább a' külső városban ol-
lyan szállást, melly mellett kert is van.

Az öreg Gróf rendeléseket tett, hogy fiá-
nak kívánsága betelleyesedgyen. Az új szállás-
ra költözvén, az ifjú Grófnak első kérdése,
mel-

mellyet a' gazdasszonynak tett, az volt, ha van-e kertye? Azok között a' kőrakások között én tovább nem maradhattam volna, úgymond. A' szabad térség, Asszonyom! a' szabad térség, a' mi nekem legjobban tetszik.

Ezt Nagyságod az én kertemben feltalálja, azt fogadom, mondá a' gazdasszony, 's elvezette a' kertbe.

Az ifjú Gróf egy tekintettel átnézvén a' kertet, 's a' gazdasszonyhoz fordúlván, te minden bizonnyal soha életedben nem láttál még szabad térséget, úgymond.

A' gazdasszony mosolyogván, és kezét a' Grófnak vállára tévén, nem de szép és nagy kert? úgymond. Ebben Nagyságod mindennemű mezei szépséget feltalál.

Áh kedves Asszonyom! mondá viszontag a' Gróf, az ilyen kert, jobb volna, ha inkább nem is volna. A' fák benne szintollyanak, mint az idevaló emberek. Nincs benne sem elegendő épség, sem elegendő nedvesség.

A' gazdasszony meggörcbítette a' száját.

De semmi! folytatá szavait a' Gróf. Te ennek oka nem vagy. Szép várasi kert lehet. Űdövel még talán meg is szeretem.

Az ifjú Grófnak kedve napról napra jobban komorodott, ammint a' várassal és ennek lakossáival naponkint jobban és jobban megösmerkedett. Könybe borúltak többnyire szemei,

mei, valahányszor sétálásairól haza tért, melyeket vagy az attyával, vagy az öreg Istókkal, vagy Mályvási Kapitánnyal, az öreg Grófnak régi baráttyával tett, mivel valamerre ment, mind csak nyomorúságra akadt, mellynek elegendő segedelmet nem nyújthatott, kesergést hallott, mellyet meg nem enyhíthetett, könyhullajtásokat látott, mellyeket meg nem vigasztalhatott. Keserőségében annyira ment, hogy felét a' várasnak örültnek, felét pedig gonofznak mondotta. Ellenben pedig az ő falujáról, kertyéről, Manczijáról, és gyönyörű völgyéről, mellyben neveltetett, olly indúlatoosan beszélt, hogy az öreg Mályvásit sokszor egészen megbájolta.

E' próbáltt és érdemes vitéz, ki Pestenn penziójából és vékony ősi vagyonyából élt, az ifjú Gróft úgy megszerette, hogy végtére szüntelen' körülötte volt. Egészen akarattyára hagyta ő e' különös ifiút, és csak imitt amott intette meg, hogy vigyázzon magára, mivel jó szívével egyikét gaz ember már visszaélt volt.

Az első pintekenn reggel a' Budai várat akarván megnézni, valamerre tekintett, csoportonkint látta a' rongyos koldúsokat házról házra járni. Az elsőknek pénzt adván, hozzá csüdültek a' többiek is, a' kik adakozását még messzéről megsajdították. Az egész váronn ke-

refztül menvén, allig látott egyebet koldúsnál, és pénze egészen elfogyott. Ez történt vele más nap Pestenn is. Hogy van az, édes Bácsim! mondá Mályvásinak, hogy e' gazdag városokban annyi szegényt látni, holott a' mi szegény falunkban egy sincs?

Egy sincs? kérdezé álmélkodva a' Kapitány, 's minekutánna neki a' Gróf bizonytalmondotta volna, hogy az első koldúsokat e' városokban látta, nem tudott neki egyebet felelni, hanem hogy a' kis helységben könnyebb a' szegényeket mind számba venni, mind segíteni, mintsem a' nagyobb városokban. Az atya neki otthon e' kérdésre imígy felelt meg. A' mi falunkban, édes fiam! kevesebb ugyan a' nép, és így a' szegény is; de csak járnának koldúlni némelleyek még is, ha azt a' rendelet nem tettem volna, hogy mindaddig, még a' szegény dolgozhat, munka nélkül ne maradjon; a' többieknek gyámolítására pedig a' templomban zártt pösöly tartasson, mellybe kiki annyit tegyen, a' mennyi tölle ünnepeknél kitelhet. Ehhez az Uraság annyit ad, a' mennyi szükséges az erőtlen szegényeknek tisztességes eltartására.

Ezt a' nagy városokban végbe vinni lehetetlen, mondá a' Kapitány. A' szegények' institútuma nem győzi őket tartani.

Elhiszem, felelé az öreg Gróf; mert a' házrúl házra kolduló szegényeknél sokkal több az olyan, a' ki dolgozni nem akarván, vagy munkát nem kapván, a' házi szegénynek neve alatt az alamisnához fúrja magát, nem annyira hogy szükségéit megenyhítse, mintsem hogy jobban élhessen. Én jobbakkal tartanám a' műházakat, mellyekbe a' házrúl házra járó koldúsokat egybe kellene gyűjteni, 's mellyekbül még a' házi szegényeknek is munkát lehetne adni. Fő törvénynek pedig azt tenném, hogy az egészségesek közül az vegyen több segítséget, a' ki többet dolgozik.

Már akkor, tudom, fele is elenyészne a' házrúl házra járó koldúsoknak, mondá a' Kapitány; mert sok van közöttök olyan, a' ki egész hétenn kofáskodik, vagy könnyű munkából jól él, és pintekenn vagy szombatonn rongyokba öltözködvén, a' külső városból bejön és koldúl. Sokan közülök jobban élnek, mint mesterembereink.

Tudok éna' külső országokban olyan műházakat, folytatá szavait az öreg Gróf, mellyekben még a' legerőtlenebb személyeknek is tudnak munkát adni. Eggyikben olyan machinát láttam, mellyet egy ülő öreg ember saját terhével hajtott, mint a' vasgolyóbis, melly a' nyársot forgattya. Minden második órában más öreg embert ültetnek egy födelet-

len ládába, 's vele együtt jó magosra felvon-
nyák. Az ilyen műházak külső segítség nél-
kül nem szükölködven, az alamisnát, melly a'
templomokban öszvegyülne, mind az ispitályok-
nak lehetne adni.

Az ifjú Gróf ispitát még soha sem látott.
A' Kapitányt tehát arra kérte, hogy vezesse el
más nap a' betegekhez; az attyátúl pedig is-
mét pénzt kért.

Hallod-e, Laczi! te engemet koldúsnak
tefzel, ha olly bőven adakozol.

Az ifjú Grófnak könybe borúltak szemét,
's attyátúl a' pénzt szinte félve vette el.

Mályvásit kéz alatt arra kérte a' Gróf,
hogy ösmertesse meg fiával minden tartóztatás
nélkül a' várasí nyomorúságot, és hogy könyö-
rületes adakozásának semmi akadályt ne ves-
sen. A' ki, úgymond, maga szerencsétlen nem
volt, vagy legalább az idegen szerencsétlenség-
nek keserű következéseit saját szemeivel nem
látta, másokonn könyörülni nem tud. Re-
mémlem azonkívül, hogy fiamot a' várasí nyo-
morúságnak rettenetes képei hamar visszaüzik
örökös jószágába, hol, Istennek hála! a' cse-
des boldogság uralkodik.

Az ifjú Gróf megjárván az ispitályban a'
nagy szobákat, a' hol a' betegek fekszenek,
elosztogatta ezeknek ismét az egész sommát,
mellyet attyátúl vett. A' gyógyulók' szobájá-

ban meglátott végtére egy halavány ifjú embert egy kesergő menyecskével. Mind a' ketten kopott ruhában, és gondolatokba merülve ültek egymás mellett. A' férjfi, könyökére támasztván fejét, meredtt szemmel nézett maga' elejébe; az asszony pedig sírdogálni látszott. Az ifjú Grófnak irántok való kérdezkedésére az ispitálynak lelki pásztorja imígy felelt. Ez egy szerencsétlen asztalos mester, úgymond, feleségestül. A' ház, mellyben mint kezdő zfel-lérkedett, a' házi gazda' kocsissának gondatlansága által meggyúlván, ennek a' szegény embernek is fája, deszkája, szerfzama, egy szóval minden vagyonya elégett. Ezt ő úgy szívére vette, hogy halálos nyavalyába esett, melly egy üdeig még eszétül is megfosztotta. Felesége kézi munkájával elejénte mind beteg férjét, mind magát két kis gyermekével együtt tartogatta, de hosszas lévén a' nyavalya, végtére a' keresztény irgalmassághoz folyamodott, csak azt kérvén a' várastúl, hogy még ő magát gyermekeivel együtt mosással és varrással, ammint lehet, táplálgattya, nyavalyás férjének gondgyát viseltetni méltóztasson. Most már veszedelmes nyavalyájából kigyógyúlt ugyan, de a' búbanat és szorgalom jövendőbéli kenyere iránt olly nagyon epeízti, hogy eszét újra féltjük.

Erre a' Gróf az asztaloshoz közelítvén, könyörű tekintettel kezét nyújtott neki, mondván: Szegény szerencsétlen ember! ne aggódj oly annyira szomorú sorsodonn. Bízz az Istenben! Attya ő minden ügyefogyott embernek.

Az asztalos felemelkedvén üléséről, kezét fogott az ösmeretlen Gróffal. Csak ez a' gondolat is egyedül, mondá bádgyadtt szózat-tal, melly bennem a' lelket feltartya. Mert a' mennyei Atya nem lehet oly irgalmatlan, hogy engemet a' veszedelmes nyavalyábúl csak azért segített volna ki, hogy ártatlan gyermekeimmel együtt koldúlni járjak. De ah! mit tévő legyek? hová fordúlyak segítségért? mindeddig nem tudom.

Mennyi pénz kell neked arra, hogy magadnak szerfzámokot és fát szerezhess? kérdezé a' Gróf.

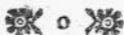
Az asztalos nyomozó szemmel nézvén reá, könnyen kitanúlta tekintelébül, hogy e' kérdést neki nem csupa mulatságnak okáért, hanem oly szívvel teszi, melly rajta, ha csak lehet, minden bizonnyal segít. A' bizodalom tehát gyenge szívében véletlenül feléllédvén, erőtlen inait oly hathatósan megillette, hogy a' székre le kellett dőlnie. Felesége sírva fakadt félenk örömében, mellyet benne a' Grófnak reménytámaztó kérdése okozott, 's férjének órrát és halándékait eczettel mosogatta.

Magához térvén az asztalos, áh Uram! úgy-
mond, sok kell ahhoz, felette sok! Nem hi-
szem, hogy e' szük üdőkben jó ösmerősseim-
től csak negyed részét is öszveszedhessem. Az
ösmeretlen emberektől pedig mit várjak?

A' Gróf azalatt nem tudta könyörülésé-
ben, mit tévő legyen? Már a' Kapitánytól
akart pénzt kölcsön kérni, már a' lelki páfz-
tornál tanácsért esedezni, már meg zse-
bébe nyúlt, 's üresnek találván, elkeseredett.
Az asztalos' feleletét hallván, még egyszer kér-
te, hogy mondgya meg, mennyivel lehetne
rajta bizonyosan segíteni?

Legény koromban, mondá az asztalos,
száz tallérkát szereztem magamnak öszve. Fe-
leségem szinte annyit gyűjtött leány korában
kézi munkájából. Ézzel a' sommával tettem
meg a' kezdetet.

A' Gróf ennél többet nem akarván [tölle
hallani, légy jó reménységgel, úgymond, sze-
gény ember! én neked ennyi pénzt azonnal szer-
zek. Kapitány! siessünk haza. Ha térgyenn
állva kell is az atyámat kérnem, ennyit még
kikérek tölle. De azután, édes Bácsim! az-
után búcsút veszek azonnal Pest' várassátúl,
és haza megyek. Én itt ezt a' sok irtóztató
nyomorúságot többé nem nézhetem.

Haza érkeztén, egyenesen az atya' szobájába szaladt, de üresen találta. Az inastól hallván, hogy az öreg Gróf csak későn estve fog haza érkezni, hol vegyek pénzt, édes Bácsim! mondá a' Kapitánynak, hogy azt a' szerencsétlent megvígáztalhassem?

Mályvási vállat vonítván, csak azt felelte kérdésére, hogy az tőlle, mint szegény legénytől, ki nem telik; egyébaránt tiszta szívből adna neki kölcsön, a' mennyit kívánna.

Azalatt meggondolván magát a' Gróf, tegnap érkeztek el, úgymond, utánunk paripáink; én az enyímet eladom. Gyalog is eljárhatok én; az a' szerencsétlen pedig e' pénz nélkül mit csinállyon?

A' Kapitány mellyéhez szorítván a' Grófot, a' háznak gazdája talán megveszi, úgymond. Ehhez tehát a' Gróf a' Kapitánnyal együtt azonnal lement. Hallod-e, házi gazda! adgy te nekem a' paripámért három száz forintot!

Nagyságos Uram! nekem paripa nem kell. Én még számáronn sem tudnék ülni, nem hogy lovagollyak.

A' Kapitány szemeivel jelt adván a' gazdának, de ha paripáját lezálogollya Kelmednek a' Gróf, úgymond, még az atya hazajön, csak ad Kelmed neki annyi pénzt kölcsön?

Két száz forintot adok rá, de többet nem.

Adgy.

Adgy, kérlek, háromszázat! Éppen ennyire van szükségem, hogy egy szegényt megboldogíthassak.

A' gazda a' Kapitányt jól ösmervén, és jeladásait megértvén, oda adta neki a' háromszáz forintot. Ezzel a' sommával visszafaladt ő az asztaloshoz. A' Kapitány allig győzött utánna ügetni. Itt a' háromszáz forint, mondá a' Gróf, ammint az asztalost meglátta; végy magadnak rajta szerzámot és fát!

Az Isten fizesse meg az Úrnak e' különös jó akarattyát. Én azonnal írást adok magamról, hogy mind az interest, mind pedig üdővel a' tökepenzt is köszönettel visszafizetem.

Nekem a' te írásod, jó ember! nem kell. A' pénzt pedig nem azért adom, hogy nekem visszafizesd, hanem hogy rajta szerzámot és fát végy. Isten hozzád!

Boldog Isten! sohajtá az asztalos, az égre emelvén szemeit; de, azon szempillantásban sietni látván magátúl a' Gróft, még egy kéresem van az Úrnál, kiáltya vala utánna. A' Gróf visszafordult, és megállott. Micsoda nevet nevezek, folytatá szavait az asztalos, ártatlan gyermekeimmel az Istennek színe előtt, mikor jótévőmért velek imádkozni fogok?

Én Gróf Kaczajfalvi Lázló vagyok, felelé a' Gróf könybe borúlt szemmel. Ha újjra megíszorúlsz, Kaczajfalvánn feltalálhatsz.

A' környülállók a' gyógyuló szegényekkel együtt sírva fakadtak ezen érzékeny eseten; a' várasban pedig allig tudták magokkal az emberek elhíttetni, hogy egy ösmeretlen ifiú egy ilyen szegény emberenn segített légyen, a' nélkül hogy tölle legkisebb háfnót várjon.

Az ifiú Gróf mindedig pazarlött; de a' pénznek nagy böcsét az efféle alkalmatosságokban ösmerni megtanúlván, fősvénykedni kezdett. Eljött az öreg Grófhhoz egy reggel kü-lömbféle drága portékákkal egy kalmár. Ez a' szép zsebóra gyönyörű emlékezet volna Manczinak, mondá az öreg Gróf. Az ifiú Gróf szinte elnyelte vizsgáló szemeivel az órát. Manczinak? úgymond, 's megkérdezte az árát. Azután kezében tartván, és sokáig nézegetvén, még egyszer mondotta lassú szózáttal: Manczinak? örök emlékezetül? és ezt mondván, mosolygott.

Azalatt Mályvási megpanaszolta rövid szókkal az öreg Grófnak, hogy ma korán reggel házi gazdájának szerencsétlen vejét az ispitályba kellett vitetni.

Az ispitályba? kérdezé az ifiú Gróf, 's visszaadta a' kalmárnak lassacsckán az órát, a' nélkül hogy szemeit rólla elvonta volna. A' kalmár ócsón akarta neki oda adni, de ő nagyot sohajtván, áh! úgymond, én meg nem vehetem.

Az öreg Gróf elfordulván fiátúl, felemelte örömkönyekbe borúltt szemeit az égre, 's hálát adott magában az Istennek. Mályvási pedig megnyomta kezét, e' szókat súgván elejébe: szerencsés Atya! Az ifjú Gróf azonban megnézte a' többi drágaságokat is, sohajtozott, 's végtére semmit sem vásárlott.

Estvénkint Manczinak írdogált leveleket, mellyekben, a' mit látott, hallott és tapasztalt, mind tudtára adta. Az óra, édes Manczim! szép, felette szép volt. Áh! melly örömet megvettem volna számodra! De ha meggondolom, hány szerencsétlenre akadhatok még e' két nagy városban, még az atyámnak dolgai miattitt kell mulatnunk? hány háladatos könyhullajtást láthatok még azoknak bádgyadtt szemekben, a' kikenn segíthetek? Óh bocsáss meg, édes Manczim! egy ilyen könyhullajtás édebb örömet, kellemetesebb elégedést okoz énnekem, mintsem ha száz órát adnék neked, ki az ilyen csecse nélkül, tudom, nem szükölködsz.

Így múlt el egy holnap. Az ifjú Grófnak epekedése a' városi élet ellen naponkint nevededett, mivel naponkint több és több szerencsétleneket, nyomorúlttakot és szegényeket látott, a' kikenn nem segíthetett. Ha valaha a' Pesti és Budai szerentsétleneket elfelejthetem, mondá az attyának, csak akkor lehetek egé-

egészen boldog. Vajha e' várasokat soha sem láttam volna! Fájni fog szívem, még élek, valahányszor az idevaló nyomorúság eszembe jutand.

TIZENNYOLCZADIK SZAKASZ.

A' dupla öröm.

Amint egyszer Mályvásival az ifjú Gróf a' Duna mellett sétálgatott, hozzá sompolyodván egy öreg asszony, Nagyságos Uram! úgymond, legyen, kérem, olly kegyes, és látogasson meg egy szegény asszonyságot, a' ki Nagyságoddal igen örömet megösmarkedne.

Az ifjú Gróf oldalvást Mályvásira tekintvén, szinte kérdezni akarta tőle, mit tévő legyen? De a' Kapitány az öreg asszonyra mosolyogván, Annyok! úgymond, most egyszer megcsalódtál. Ez a' legény nem a' te hállódba való ponyty!

Ha ezen Úrfi Gróf Kaczajfalvi László, minden bizonnyal meg nem csalódtam, és ha Tiszt Uram-

Uramnak az ifjú Gróffal utánnam jönni tetszik, saját szemeivel láthattya, hogy meglett és beteges asszonyosság, a' ki a' Gróffal szóllani kíván.

Az öreg asszony elvezette őket egy házba, 's felmenvén velek a' garádicsokonn, megnyitott egy ajtót, 's beeresztette őket a' beteg asszonyosághoz, ki egy karszékekben ült. Halavány orcáját futékony pirosság borította el, ammint a' Gróft meglátta. Fel akart kelni, de erőtlensége nem engedte. Megdölvén könyökével a' székek karjára, könyező szemeit a' kezkenővel eltakarta ugyan, de zokogásait el nem titkolhatta.

Eggykét szempillantásig tartó hallgatás után Mályvási megszóllítván, az Asszony, úgymond, ezen Ifjúval szóllani kívánt?

Igen is, mondá visszontag az asszony, szembetünőképen azonn iparkodván, hogy illetődését eltitkollya; de örömet négy szem közt szóllanék vele egy két szempillantásig. Az Úr tehát engemet nagyon lekötelezne, ha vele magamot hagyna.

A' Kapitány meghajtván magát, kiment.

Az Úrfi Gróf Kaczajfalvi Jánosnak a' fia, és a' neve László?

Az vagyok és Lászlónak hínak. — Te — az Asszony, látom, rosszul érzi magát.

Hallod-e Laczi! — Nekem egy fiam volt — ezen egyetlen egy fiamot elvesztettem —

Iste-

Istenem! hová legyek? — Cselkedgye meg nekem, haldokló asszonynak; a' Gróf azt a' barátságot, és látogasson meg némellykor! — Óh Laczim! édes Laczim! — A' Gróf nagyon észembe hozza nekem az én kedves fiamot! Őtet is Laczinak hítták. — Az atyád — a' Grófnak Ura Attya mint van? Nem szomorodik-e?

Óh! ne grófozz te engemet, kérlek! Mond nekem: Te! Én is örömeztőbb beszélek így veled. Te szerencsétlen vagy, úgy-e?

Felette szerencsétlen! Az atyád boldog-e?

Aza yám? — Boldogabb nehezen lehetne. Segítheteke rajtad valamivel, jó Asszony?

Az édes anyádról soha sem hallottál semmit.

Az édes anyámról? — Nem hallottam. — Te nekem rendesnek tetszel! — Az atyám soha sem szóllott nekem rólla semmit. — Ősmerted talán? A' Gróf ezt mondván, közelebb lépett hozzá.

Az asszony oda nyújtotta neki kezét, ő pedig ezt ajakihoz nyomta. Amaz még közelebb vonván magához a' Grófot, megölelte, és sírva fakadván: Fiam, úgymond, édes Lázló fiam! Ezer hála neked, felséges Istenség! hogy halálom előtt nekem ezt a' nagy kegyelmet megadtad! Laczi! én vagyok a' te szerencsétlen anyád.

Az én anyám? az atyám' hitvesse? kérdezé hangos szóval és mély álmélkodással a' Gróf. De miért nem laksz tehát férjeddél? Vagy talán csak tréfálsz? De igazat kell mondanod, ammint látom, mert sírsz!

A' te szíyed, édes fiam! semmit sem mond neked?

Az én szívem? Semmit sem. De mit is mondhatna? Én téged' nem ösmertelek, és azt soha sem hallottam, hogy velem valaha jó tettel volna.

Az asszony az égre emelvén töredelmes-séggel, 's bűnének megvallásával tellyes tekintetét, ennél, úgymond, egyebet, Istenem! nem érdemlettem.

A' Gróf átvisgálván az asszonyt, megrázta vagy kétszer bizodalmatlanúl fejét, 's még egyszer azt kérdezte tőlle, miért nem laksz tehát az atyámmal? Második kérdésére sem vévén feleletet, egyszersmind pedig a' szerencsétlennek sírása által nagyon megilletődvén, egyszerre megfordúlt, és a' szobából kiszaladt. Az asszony fel akart kelni, de a' fájdalom a' székre visszavonta. Laczi! úgymond fenn szóval, Laczi! ne hadd el szegény édes anyádot! Az ifjú Gróf magán kívül lévén, a' szerencsétlennek kiáltását nem hallotta.

Hová olly sietve? kérdezé Mályvási.

Az atyámhoz, felelé a' Gróf, ide hívom az anyámhoz.

A' Kapitány utánna sietett, de semmikép el nem érhetette.

Az atyához berohanván a' Gróf, igaz-e? atyám! úgymond, hogy nekem van még anyám?

Az öreg Gróf megijedvén, mit kérdezelt, úgymond, boldogtalan fiú! mikép jutsz e' kérdéshez?

Felette természetesen, mert szinte magától az anyámtól jövök. Ő nekem nem akarta megmondani, miért nem lakik veled? E' mellett pedig sír, és azt mondgya, hogy szerencsétlen. Te csak nem vagy talán az oka, hogy szerencsétlen?

Nagy illetődéssel felkelvén üléséről az öreg Gróf, az anyád ugyan él még, fiam! úgymond, de meg nem érdemli, hogy te az ő fia légy. Erre elbeszéllette fiának olly kímélléssel, amint csak lehetett, a' mit az Olvasó e' könyvnek elejébül már tud. Egynehány rövid fejtegetés után átlátta végtére az ifjú Gróf, hogy az édes anyja férjét elhagyván, nagyot vétett. De annyival állhatatosabban megmaradt annál, hogy már most könyörülést érdemel, mivel szerencsétlen.

Ő boldogtalan, mondá az atyának, a' nélkül hogy ellenkezésének okaira figyelmeztet

volna, te férje vagy, én pedig fia vagyok. Jer velem hozzá! Hányszor mondtad te azt nekem, mikor oklattál, hogy a' szerencsétlennek nincs egyéb neve, hanem *szerencsétlen*, és hogy e' név izent just ad neki, akárki és akármilyen, a' mi segedelmünkre. Óh atyám! mondá végtére, ammint vonakodását látta, te legjobb vagy amaz emberek között, a' kiket ösmerek! Ha az indulatok a' te szívedet is elzárhattyák a' boldogtalanok elől, ne gúnyold nekem többé a' Nagyokat, kiknek szívét a' büszkeség úgy megedzi, hogy az idegen nyomorúságot hideg vérrel nézhetik. Jer velem, édes atyám! jer, kérlek, velem! Lám! mondom, hogy szerencsétlen.

Az atya tovább ellent nem állhatott. Eggy fertály óra múlva kinyitotta neki az ifjú Gróf amaz ajtót, melly szerencsétlen anyjának szobájába nyílt. Az öreg Gróf megállott a' küszöbön, az affzony pedig felemelvén karjait az égre, irgalmas Isten! kiáltya vala szűszorúlással, hát még sem elég? Azután pedig képét a' kezkenővel eltakarta.

Az ifjú Gróf hozzá sietvén, Anyám! úgymond, édes Anyám! Én ugyan még nem szeretlek, de látom, hogy kevés idő alatt szeretni foglak, mert bánod, hogy férjedet elhagytad. Megfogván azután kezét, megcsokolta, és szívéhez szorítgatta.

Gróf

Gróf Uram! mondá az asszony az öreg Kaczajfalvinak nagy illetődessel, ha talán azért jön hozzám — — Zokogásában többet nem szólhatott.

Az asszony, reményelem, bocsánatot éntölem nem vár, mondá komoran az öreg Gróf.

Dehogy nem vár, kiáltá visszontag az ifjú Gróf. Atyám! e' kebel adta nekem az életet, ezen emlők tartották azt fenn bennem. E' kezek hordoztak engemet, e' kezek apoltak. Édes szülőim! tik énbennem együtt éltek; miért nem akartok egyébaránt is együtt élni? Íme Atyám! ez az én édes Anyám! bocsáss meg neki, fiadnak és az ő fiának kedvéért!

Mindenható Isten! mit hallok? mondá az asszony, álmélkodó tekintetet vetvén az ifjú Grófra, 's azon szempillantásban fiának lábaihoz borúlván, és térgyeit átfogván, ne bocsáss meg nekem, úgymond, méltán bosszonkodó férjem! a' te bocsánatod nélkül is szerencsés vagyok én, mert e' nemes szívű ifjú az én fiam! Az ifjú Gróf felemelte és megölelte az anyját, ez pedig vállára bocsátván fejét, könyekkel áztatta fiának orcáját. Az ifjú Gróf férjfiás tekintetet vetvén atyára, Atyám! úgy mond fontos szózáttal, az én anyám jó! Én a' Mindenhatónak hálákat adok, hogy rá akadtam. Megátkozom - e ezen órát, mivel a' w

Szíved a' nemes erkölcsöz , a' magába térô szerencsétlenhez hideg?

Az öreg Gróf az égre tekintvén, oda ment hitvesséhez , megfogta kezét , eggy darabig rá nézett, azután rezketni kezdett, 's orczáját fiának másik vállára bocsátván, Veronka! úgymond , én neked megbocsátok.

Az ifiú Gróf az attyát eggyik karjával, az annyát pedig a' másikával magához szorítván, ártatlan mellyénn találkoztak öszve szülőinek ajaki a' békecsókra. Azután az öreg Gróf karjai közé vévén hitvessét , menny fiam! úgymond , és rendeld ide a' hintómot. Az ifiú Gróf nyil gyanánt szaladt haza a' hintóért, a' szolgát szülőinél hagyván. Azalatt az öreg Gróf még egyszor bizonyossá tévén bocsánattyáról hitvessét , lerajzolta neki rövideden fioknak nevelését, érzékeny szívét , ártatlanságát és nemes erkölcsét a' végbül, hogy édes anyja iránta való itéletében meg ne tévedgyen.

A' hintó elérkezvén, haza vitték a' hálados öröm és az anyai szeretet között édesen habzó affzonsyágot. Az ifiú Grófnál nem volt széles e' világonn szerencséesebb ember. Lángoló szemmel nézegette szülőinek már eggyikét, már másikat, 's valahányszor édes attyát édes anyjára barátságosan tekinteni vagy mosolyogni látta , mindannyiszor édes attyának nyil.

nyilván vagy legalább szívében mély tisztelettel hódolt.

De még egy másik öröm várakozott e nemes szívű ifiúra, színte mintha az eset meg akarta volna nagy tettét jutalmazni, melly által szülőit egymással kibékéltette.

Mályvásival ki akart ő menni a' várasnak erdőcskéjébe, ammint a' külső várasnak egyik útféljében a' kocsiból meglátta, hogy egy felház előtt a' nép ölzvegyül. Közelebb jutván, értelmesebben látta, hogy a' várasnak egy hajdúja kezénél fogva húz maga után egy tisztes öltözetű leányt, a' másika pedig szitkok közt bottal fenyegeti, ha vezetőjét jó szerével követni nem akarja. A' leány elejente viaskodott, azután pedig szívreha ó sírásra és jajgatásra fakadt. Egyszerre az útfélnek túlsó végéről a' sereghez látszott nyargalni egy ifiú ember. A' lovat, mellyről sebesen leugrott, a' lovásznak adván, a' szerencsétlen leányhoz tola- kodott. Áh! segítsen Nagyságod rajtam, mondá hangos és keseredett szózat- tal a' leány, ammint meglátta, az Istenre kérem, segítsen rajtam!

Eresszétek el! mondá az ifiú ember a' hajdúknak, kik azonnal szót fogadtak. Kivéven azután zsebéből pénztartóját, a' leány' fülébe valamit súgott. Az ifiú Gróf azalatt a' kocsival közelebb érkezett a' sereghez, de a' leányt, ki hozzá háttal volt fordúlva, szemébe

nem

nem vehette. A' leány egybekúcsolván kezeit, 's mellyére homorítván bús fejét, gondolatokba merült, mintha magával tusakodott volna. De kevés szempillantások után felemelvén kezeit az égre, kétségbeeséshez hasonló indúlattal felkiáltott: Mindenható Isten! ments meg te engemet; egyébaránt elveszek.

Lyánka! ne vonakodgy, mondá az ifjú ember. Öt minútum után késő lessz minden segítség.

Gonosz lelkü ördög! kiáltá visszontag a' leány, szeme közé pokvén; te vagy az, a' ki engemet szerencsétlennek teszel! Azt gondolod talán, hogy nem tudom? Útálatos szívű gaz ember!

Hurczollyátok el, mondá erre az ifjú ember mosolyogva; majd meg láttyuk, ha nem szelídül-sz-e meg? A' hajdú a' leányt újjra megragadta; ez pedig teli torókkal felkiáltott; segítetek, jó emberek! az Istenre kérlek benneteket, segítetek! Én ártatlan vagyok!

Szilaj szózatyanak iszonyú hangja nyilgyanánt hatott be a' mi Grófunknak érzékeny szívébe, ki a' kocsiból kiugorván, mint a' villanat a' roppant épületnek falait, úgy hasította szét a' népet, 's a' hajdúkhöz áttörvén, ályatok meg! úgymond. Kicsoda ez a' személy?

A' leány rá vetvén tekintetét, Gróf László! úgymond hangos szózattal, Gróf László!

's karjai közé omlott. Hadasi Veronka volt a' fzerencsétlen leány. A' G ófelsikótotta magát örömeben, megölelte a' leányt, megcsókolta, nem győzvén e' szókot kiáltani: Veronkám! kedves jó Veronkám!

A' hajdú ki akarta a' leányt a' Grófnak karjai közül ragadni, de ez megfogván melly ruhájánál, úgy ellökte, hogy hanyatt esett. Azon szempillantásban amaz ifiú ember vonta magához a' leányt, kit ez imént öszve gazemberezett. A' Gróf a' hajdút leökvén, Veronkához lépett, és újra megölelte. Az ifiú emberrel is minden bizonyal megverekedett volna, ha öket Mályvási, mint közbenjáró, le nem csillapította volna. Hallván a' Gróf, hogy Veronka semmit sem vétett egyebet, hanem hogy házi gazdasszonyának, ki ötet Pestre csalta, 's mindeddig ingyen tartotta, most pedig rajta a' tartásért való költséget követi, meg nem fizethetett; oda vetett a' hajdúknak egynehány forintot borra, és azt mondotta nekik, hogy a' házi gazdasszonyt küldgyék hozzá; ö neki, ha igazsága van, a' leánynak tartásáért megfizet. Megmondotta nekik azután mind nevét, mind szállását. A' leány a' Grófnak nyakába borúlván, szinte magán kívül kiáltotta diadalmas szózatokkal: Szabadítóm, örző angyalom, mindenem!

A' nép , melly körülöttök állott , tapsolni kezdett, azután pedig hangos szitkokra fakadt amaz ifiú ember ellen, kit a' leány lefizdott, 's ki most a' leányra és a' Grófra egygyü tekíntettel és csak messzérül nézett. Csak egy hajzálonn állott, hogy a' nép sárral meg nem hagyigálta.

A' Gróf ezzel legkisebbet sem gondolván, Veronkát a' kocsiba emelte, mellybe Mályvával együtt maga is beült. A' kocsiban a' leányt nem engedte szabadon ülni, hanem ölébe vette és magához szorította, mintha attül félt volna, hogy valaki elne ragadgya. Haza érkeztén, egyenesen bevezette az attyához, 's megállván előtte, Atyám! úgymond nagy örömmel, az én Veronkámot is feltaláltam. Ez az! Már most mind a' kettőnknek van Veronkája. Elejente az öreg Gróf ki nem tanulhatta, mi csoda új Veronka az, a' kit neki a' fia hozott? mert az ifiú párral sokáig csak egy okos izót sem lehetett izóllani, olly nagy volt örömök! Az ifiú Gróf azonn örvendezett, hogy Veronkáját [feltalálta, a' leány pedig azonn, hogy a' gonofzságnak körmei közül megmenekedett. Csak lassanlassan lehetett Veronkának következendő esetét kitanúlni.

Veronka az attyánál lakott abban a' faluban, mellybe ökot Potrohosi számkivetette, 's melly Kaczajfalva és Pest között oldalvást fe-

Term. Em. M küdt.

küldt. Közel volt e' helységhez Gróf Bujafi jószága. Ennek fia Veronkát meglátta és megszerette. Nagyon utánna járt, 's már ígéretekkel és ajándékokkal, már hitetésekkel és apolásokkal ostromolta, hogy valamikép megejttesse. A' leány akár állhatatosságból, akár ártatlanságból Bujafinak minden ügyekezését sokáig megjátsszotta; de mivel incselkedéseit a' Gróf még sem szakasztotta félbe, végre az attyának a' dolgot megpanaszolta. Az öreg Hadasi bottal fenyegette az ifjú Bujafit, és fenyegetéseit katonás merészségével és szörnyűesküvéseivel olly hihetősöknek is tette, hogy Bujafi a' leánynak nyilvánvaló üldözésétől elállott. De hozzá lévén kicsinységétől fogva ahhoz szokva, hogy rendetlen kívánságától semmit se tagadgyon meg, kéz alatt annyival buzgóbban folytatta fortélykodásait, hogy e' szeplötelen virágot meghervassza.

Eggy nagy nemű és gazdag Dáma megáll egyfzer valamelly színfogás alatt Hadasiháza előtt, leszáll a' hintóból, bemegy Hadasiekhoz, megláttya Veronkát, beszéllget vele, megszereti, és szülőitől elkéri, szentül ígervén, hogy édes anyja helyett édes anyja lesz. A' szülők rá állanak, és Veronkát erővel rá bírják, hogy Ő Excellentiájával Pestre menyen. Pestenn a' nagy nemű és gazdag dáma leveti

az álorczát, 's Veronka egyfzerre Bujáfi' kerítőjének ösmeri.

A' leány minden segítség és ösmeretség nélkül lévén, noha még ifú és félénk volt, elegendő bátorsággal birt még is arra, hogy e' két nyomorútt embernek mindennemű fortélykodásait semmivé tegye. Minekutánna egynehányszor már el is akart szökni, elvégezték magok között e' földi ördögök, hogy a' végső ostromlásra minden erejeket megvetik. A' kerítő asszony Veronka' szobájába sompolyodik egy reggel, és azt mondgya neki: Veronka! én a' veled való bajlódást elúntam. Ha tened olly kevés elzed és olly balgatag lelkiösmereted van, hogy tulajdon szerencsédet lábaidal tapodod, menny, a' hová tetzik!

Veronka lábaihoz borúlván, megköszöni jó akarattyát, egyikét nyalábba ruháit öszverakja, és el akar menni. Nem úgy, édes angyalom! mondá az asszony. Fizess te nekem előbb a' szállásért és a' tartásért száz tallért, azután elmehetsz. A' leány megijed, pénze nincs, esedezik, ígéreteket tesz; az asszony pedig hideg vérüséggel ott hagyja, és a' szobát rá zárja. Allig múlik el egy fertály óra, ott termenek a' hajdúk, 's fogadott bérért lerajzollyák a' leánynak előre a' fogságnak rettenességét. A' leány állhatatoskodott, 's az asszonynak ságásaira megvetéssel felelt. Ennek in-

tésére tehát a' hajdúk a' házbúl kihurczolták. Bujafi a' kerítő asszonnal elvégezte volt előre, hogy Veronkára, ha inkább árestomba vitetné magát, hogysem akarattyokra álljon, még tolvajságokat is fogjon. Az együtt koholtt plánumhoz tartozott az is, mint fő dolog, hogy mikor a' hajdúk a' házbúl kiviszik, Bujafi véletlenül oda érkezzen, és Veronkának segedelmet ígérjen, ha arra rá áll, a' wit az útszánn, ammint már felyebb megírtam, fülébe súgott.

Ennek az esetnek elbeszéléésénél senki sem csudálkozott úgy, mint a' mi ifiú Gróf Kaczajfalvink. Az neki fejébe nem tudott menni, hogy Veronkát Gróf Bujafi Izereti, és még is szerencsétlennek akarta tenni.

Csak szeretőjének kívánta, mondá Mályvási, nem pedig hitvessének.

'S ezzel ő vétett volna? kérdezé az ifiú Gróf.

Kétség kívül, mondá az attya, mert ez nem csak a' leányt, hanem még a' gyermekeket is megböcsteleníti, mellyek tőle, mint pulzta szeretőtől, születnek.

De — hiszen ha Veronka anya akar lenni, előbb asszonymnak, ha pedig asszony akar lenni, előbb szeretőnek kell neki lenni, mondá az ifiú Gróf. Tik nekem csudálatos embereknek látszotok lenni! Eggy szóval, meg nem tudta ő Gróf Bujafi' szándékát fogni, még az

attya, minekutánna Veronka a' Grófnéhoz hívatott volna, az egész dolgot értelmesebben e. lejébe nem terjesztette, a' nélkül mindazáltal, hogy szemérmességét megsértette volna. Megértvén a' dolognak alacsonyságát, úgy megharagudott Gróf Bujafira, hogy helyben megverte volna.

Ezen esetet minden környülállásaival együtt megírta ő Manczinak, sőt egyeneszívűsége még azt a' kimondhatatlan és majdnem az örüléshez hasonló örömet sem hallgatta el, mellyre fakadt, mikor Veronkát véletlenül feltalálta. Egész levele csak Veronkáról szólott, és arról a' boldogságról, mellyet érez, mióta ezt a' jó leányt a' gonofságnak körmei közül megmentette. Manczi öszvegyürte, gyötörtte kínnyában a' levelet, 's három egész napig tusakodott magában, ha felellyen - e reá vagy sem?

Egynehány nap múlva az öreg Grófot originális fiával együtt ebédre hívatta a' kertbe Gróf Barnai. Ennek mulató házába felmenvén attyával az ifjú Gróf, az első tárgy, melly szemébe akadt, Gróf Bujafi volt, Veronkának üldözője. Az ifjú Gróf Kaczajfalvinak szemei semmit sem láttak többé az ártatlanságnak ezen útálatos ellenségénn kívül. Gróf Bujafi elpirúlt egy keveset, nem ugyan szemérmességből, hanem mivel ifjú Grófunak tekintetétől,

mel-

mellyben haragot és megvetést látott, egy keveset megdöbbsent. Hogy színének változását elpalástollya, egy Kisasszonyhoz fordult, kivel már Kaczajfalviéknak érkezésekor is beszéllgetett, és ezzel előbbeni értekezését nagy indulatosággal folytatta.

A' mi ifjú Grófunk a' beszéllgető párhoz menvén, szép Kisasszonykám! mondá barátságosan, őrizkedgyen, kérem, ettül az alacsony szívű gonosz embertül. Könnyen meggondolhattya kiki, melly kellemetlen érzést okoztak e' szavak az egész társaságban. Gróf Bujafihalaványodván, mondani akart valamit, de a' jakit meg nem nyithatta. Szomszédgyához fordulván kiki, errül vagy amarrül a' kicsinységrül kezdett beszélleni. Az érzékenyebbek még balgatagságokra is fakadtak, csak hogy elhitesseék másokkal, hogy ők az ifjú Gróf Kaczajfalvinak szavait nem hallották.

Gróf Bujafi az öreg Gróf Kaczajfalvihoz osontván, Gróf Uram! úgymond, a' bolondokot be kell záratni, nem pedig úri társaságba hozni.

Az én fiam, mondá viszontag az öreg Gróf, ész nélkül nem szükölködik, hanem egy keveset egyenes szívű, ammint a' Gróf csak imént is tapasztalhatta.

Haggya tehát Gróf Uram a' parasztok között, a' kik közé egyenes szívűsége miatt tartozik.

Ha a' Gróf megengedi, felelé az öreg Gróf, hogy az én fiam a' társaságnak azt az esetet elbeszéllye, melly egynehány nap előtt a' külső várashan Hadasi Veronkával történt, meglátta a' Gróf, hogy ő a' dolgot koránt sem parasztosan, hanem úgy fogja elő adni, amint illik.

Gróf Bujafi elhalaványodván, elhallgatott; az öreg Gróf pedig fia helyett bocsánatot kér tőlle, és így a' köz elégedés az egész társaságban élledni kezdett.

Gróf Bujafi ezzel meg nem elégedvén, ifjú Grófunkot ebéd után egy ablakba vont, hol fülébe valamit súgott. Az ifjú Gróf Kaczajfalvi fenn szóval felelvén, a' város' erdejébe? úgymond; és ott azután mit csinállyak?

Engemet löjjön agyon, ha végbe viheti, mondá fenn szóval Gróf Bujafi, ellenségének hidegvérűsége által nagy bosszonkodásra gerjedvén.

Az Úrnak nincs esze, mondá viszontag az ifjú Gróf. Azt ugyan, hogy az Urat, agyon löj-jék, megérdemelte, de én hóhér nem vagyok. Zárassa be magát az Úr.

Már e' sok' már e' türhätetlen! mondá Gróf Bujafi, szemeit és ökleit az égre emel-

vén, 's űezkető ajakit idestova vonogatván. Az egész társaság úgy tetette megint magát, mint ha semmit sem hallott volna. Gróf Bujafi lement a' kertbe, hogy könnyebben magához térhessen. Az öreg Gróf Kaczajfalvi látván az ablakbűl, hogy ezen ifű ember felsalá sétálván, magában dűhősködik, a' beszédet a' piztollal való lövődözésre csavarta, 's egy Gróffal felfogadott, hogy bizonyos száműlépésekre piztollal a' czélt eltalállya.

Lemenvén azonnal a' társaság a' kertbe, piztollakkal kezdettek a' kitett czélra lövődözni. Némellyek eltalálták, némellyek elvétettek. Végre az ifű Gróf Kaczajfalvit is megkínálták a' lövéssel. Hatszor egymás után úgy eltalálta a' czélt Gróf Bujafinak álmélkodására, ammint kellett.

Az öreg Gróf hozzá közelítvén, én a' Grófnak, úgymond, azt tanácslom, hogy fiámot ne vigye magával a' váras' erdejébe. Látta a' Gróf, hogy ő a' czélt piztollal szinte olly bizonyosan eltalállya, mint szóval. Gróf Bujafi haza ment, és a' hol az ifű Gróft tudta, ott meg nem jelent. Az ifű Gróf Kaczajfalvi sem Pestenn sem Budánn vele többé őzve nem akadt.

TIZENKILENCZEDIK SZAKASZ.

A' nyavalya megújjúl.

Az ifjú Gróf egynehány napig Veronka' társaságá'ban kimondhatatlanul boldog volt. Manczihoz írt levelei tömve voltak az érzékeny örömnök indúlatos csevegéseivel; Manczi pedig mindenik levelénél mélyebb és mélyebb kesergésbe süllyedvén, vígasztalhatatlanul sírá'kozott. Bizonyosnak tartotta szegény, hogy tölle az ifjú Grófnak szíve e' vezedelmes társaságban örökre elidegenedik. Veronkát keservesen átkozván, az öreg Grófra kiváltkép hofzonkodott, hogy a' leányt fiának karjai között a' neki ígért hűségnek rövidségével csüggedezni hagyja. Sőt sokszor még az ifjú Gróf ellen is indúlatos szitkokra fakadt.

Azalatt az ifjú Gróf naponkint udvariabb lett, és a' *Te* szóval csak legbizodalmasabb baráttyait illette. De tudományai is naponkint gyarapodtak, mert a' históriákat, 's kiváltkép a' históriának filozofiáját és az útazásokat nagy

buzá

buzgósággal olvasta. Magaviselése szemlato-
 mást nemesedett, szavának hangja férfiaso-
 dott, 's valamint tekintetéből a' rettenthetetlen
 bátorság, úgy minden mozdulásából a' nagy-
 ság ragyogván ki, tiszteletre gerjesztette magá-
 hoz, valamerre ment, a' férfiakot, a' legne-
 mesebb szívű és legszebb kiaszonyoknak szíveit
 pedig magához hódította. A' természetes ne-
 velésből, mellyet atyától a' völgyben vett,
 semmit sem tartott meg magán egyebet, ha-
 nem a' jóhoz való mély és indúlatos hajlandó-
 ságot, a' legkisebb rossznak vagy kényfszerítés-
 nek kimondhatatlan gyűlöletét, és az igazság-
 nak olly buzgó szeretetét, melly vele még a'
 legkisebb igazságtalanságot is azonnal megérez-
 tette és megboszáltatta.

Egynehány hét múlva Veronkát haza vit-
 te. Ennek szülői nagyon megörültek, hogy le-
 ányok a' gonofságnak körmei közül megme-
 nedett. Az ifjú Grófot úgy nézték, mint
 házacskájoknak angyalát. Nagy volt a' hála-
 datosság, mély volt a' tisztelet, mellyel hozzá
 viseltettek. Maga az öreg Hadasi sem tudott
 már vele olly barátságosan beszélni, mint
 azelőtt, a' nélkül hogy féltékenységének okát át-
 látta volna.

Hadasiéktól elbúcsúzván a' Gróf, bizo-
 nyossá tette Veronkát, hogy hozzá való sze-
 retete meg nem csökken, még él, 's egyszer-
 mind

mind arra kérte, hogy akármelly bajában és szükségében minden kétkedés nélkül hozzá folyamodjon. Hidd el, Veronkám! mondá a' leánynak, az, a' mi az én tehetségemben áll, mind a' tiéd.

Veronka Pestenn az öreg Grófnak házá-
nál úgy tartatván, mint a' famíliának bármel-
lyik tagja, hamar bele tanúlt a' finomabb tár-
salkodásba, 's olly nemesen viselte magát,
mintha valóban a' famíliához tartozott volna.
Nem volt már ő ama' természetes, tudatlan,
és ártatlan Veronka, ki a' serdülő Laczit mel-
lyéhez szorította. Szerencsétlensége által a' vi-
lágal megösmerkedvén, úgy megfínomodott,
hogy még szabadítójának is szerelmet ajánlani
illetlennek tartván, csak örökké tartandó tisz-
tletet ígért. Veronka eggy szóval finom vára-
si leányka lett. Az ifjú Gróf annyi jövedelmet
rendelvén neki, a' mennyi szükséges volt arra,
hogy tisztességesen élhessen, visszátért Pestre,
hol egész üdejét a' tanulás és a' levélírás kö-
zött felosztotta. Nevette ugyan még magá-
ban a' világnak bolondságait, de a' bevett szo-
kásoknak törvényei alól magát ki nem vette.
Ebből látni, mondák az öreg Grófnak ösme-
rössei, miként formállya Pest az ifjú embert.
Gróf Lázló hasonló volt a' nyers drága köhöz.
Eggy ezttendeig legyen még Pestenn, egészen
megfényesedik.

Így múlt el a' hat holnap a' fő városban. Elvitte azután magával az atya Bécsbe, hol egykét holnapot töltvén, az ősznek végével Kaczajfalvára visszatértek. Az ifjú Gróf azonnal lóra ülven, Manczihoz nyargalt. Manczi az ablakból látta a' lórúl leszállani, és meg nem ösmeri; látta a' szobába jönni, és meg nem ösmeri; látta magához sietni, és meg nem ösmeri. Édes Manczim! mondgya végtére örvendetes szózáttal. Az Istenért! az én Laczim, kiáltya Manczi, 's karjai közé omlik. Majd azután eltolván magátúl egy keveset a' magán kívül elragadott Kisasszony, nem gyözők rajtad, úgymond, eleget álmélnkodni, kedves Laczim! úgy megváltoztál, 's átnézvén tetétül fogva talpig, újra karjai közé borúlt.

A' Gróf megköszöntvén azután Manczi' szülőit, Potrohosiak barátságosan kezet nyújtott. Erre Potrohosi egy tréfát mondott. A' Gróf férjfiás tekintetet vetvén reá, csak mosolygott, és a' tréfa csak fél tréfa lett. Nézetekfe, mondá Potrohosi, micsoda felséges a' termete, micsoda hódító a' tekintete! Előtte még a' nyájasság is elhal.

Manczi a' Grófot eddig szerette, most márt isztelte, majdnem imádtá is. Szemeitről la el nem fordíthatván, ajakira bámúlt, mikor beszéllett, és bámulásában elfelejtkezett arra vigyázni, a' mit mondott. Ha a' Gróf rá

talált beszédgye között tekinteni, lebecsátotta szűz szemeit, mellyekkel rá bámúlt volt. Érzette egy szóval, hogy a' Grófra nézve egész belseje megváltozott. Szinte nem is mert már vele olly bizodalmasan enyelgeni, olly gyermekesen nyájaskodni, mint azelőtt, mivel fellyebbvalóságát látta és tisztelte. Feltette volt ő magában, hogy Veronka miatt jól megszidgya, hogy vele legalább egykét óráig trucczol, és hogy meg nem bocsát neki mindaddig, még meg nem fogadgya, hogy Veronkával egészen felhagy; de most már e' leánynak csak nevét sem merte említeni. Mikor a' Gróf megcsókolta kezét, ezt ő olly nagy tiszteletnek tartotta, hogy szinte körül nézte magát büszkén, ha láttyáke mások azt a' nagy böcsületet, mellyben ötet e' különös úri legény tartya? Nagyobb társaság gyűlvén őszve, egybe hasonlította vele a' többi ifiakot, és szemeibül értelmesen kiragyogott ama' diadalom, hogy az ő kedvesse valamennyiek között a' legszebbik, a' legnemesebbik, mind termetére, mind szívére nézve.

Más nap a' régi bizodalom megújult ugyan köztök, de bizodalmas játékaikban a' izemélyeket felcserélték. Most már a' Gróf volt Manczinak oktatója és kalauzza, valami nt azelőtt az övé Manczi volt. Ha Veronkáról szó történt, és a' Gróf e' kedves barátnéjának mag

g alz-

gafztalására fakadt, Manczi ugyan ezt sajnosan hallgatta, de azért vele nyilván még sem mert ellenkezni, hanem elfordulván, csak titkon nyomogatta ki könyveit kesergő szemeibül. Még egy levelet is mutatott neki Veronkátúl, melly módosan volt írva, 's melly Manczinak szívét hegyes tör gyanánt átjárta. Az örök barátságának olly forró fogadásait, és a' Grófhoz való hajlandóságának olly bizodalmas tónussát lelte ő benne, hogy olvasására szemei elhomályosodtak, tekintete pedig elkomorodott. Kimentvén, egy egész óráig sírt, és mélyen epekedett.

Az öreg Gróf elérkezvén, hogy fiát hazavigye, szó történt az ifiú párnak öszveadásáról, és ő már most maga is azt vélte, hogy veszedelem nélkül öszve lehet őket adni, ha nekik még egy darab üdö engedtetik arra, hogy egymást jobban megösmerjék.

Én Manczit úgy szeretem, mint önnön magamot, mondá az ifiú Gróf, és én reméllem, hogy megboldogítom. Jóbban szeretem Laczimot saját életemnél, mondá Manczi, és én még akkor is tökéletesen boldog volnék, ha vele a' legsúlyosabb nyomorúságot felolztanom kellene. Az öreg Gróf mosolygott. Fia Manczi' szívére hocsátván kezét, ha e' szív, úgymond, csak felét érzi annak, a' mit e' szép ajakok mondanak, én szerencsés ember leszek.

Csak jó légy, édes Manczim! hogy szavadot megtarthatd. Ezzel búcsút vett kedvességül, 's édes attyával eggy holnapra a' bányákba ment, hogy ezekkel is bővebben megösmerkedgyen.

Manczi ennek a' négy-hétnek hosszú napjait szomorúan számlálgatván, nem győzte bevárni ama' szerencsés szempillantást, melly őtet a' Gróffal örökre megegyesítse. Potrohosi álmokképnek nevezte, mert ammint jártkelt, szüntelen' álmodozni látszott, olly annyira hogy a' kérdésekre fonákul felelt, 's tréfáló bátyyára olly bámúlással mosolygott, mintha tréfáját meg sem értette volna. Édes álmodozásai-ban Veronka is többnyire fontos személyt játszott. Manczi őtet csábító szépségnek tette, ki a' Grófnak kelepczéket rak, 's kinek mesterkedésit az a' szánóság mind megírta. Végtevére csábításait megútálván, elhagyta. A' Gróf végtevére csábításait megútálván, elhagyta, és boldogságát hű Manczijának karjai között kereste.

Ezen álmodozások arra a' gondolatra vezették Manczit, hogy nem ártana talán Veronkát megkémleni. E' gondolatból hamar forró kívánság lett. Potrohosi által tehát arra biratta szülőit, hogy édes attyának testvéréhez abba a' faluba rándúllyanak, a' hol Hadasiék laktak. Itt Manczi az első két nap hasztalan'

várákozott amaz esetre, melly Veronkát véletlenül elejébe hozza, 's mivel harmad napra dél után szülői már hazafelé készültek. kénytelen volt Hadasiékhoz menni, hogy czéllyát elérhesse. Megcselekedte ő ezt ama' színgóság alatt, hogy látni akarja, ha új lakások jobb-e a' réginél? Megnyitván a' szobát, egy tisztességes öltözetű leányt látott az asztalnál írni. Veronka volt. Veronka felkelt, elejébe ment, és módos tisztelettel fogadta.

Veronkában Manczi többet talált, mintsem gondolta. Sorsához illendő ugyan, de fellette jó ízlésű ruhában úgy állott előtte, mint egy Grátia, és Manczi a' személyt, mellyet Veronka előtt játszani akart, egészen elfelejtette. Egy kérdés jött nyelvére, mellyel Veronkát meg akarta alázni, 's bosszonkodott magában, hogy Veronkának szép magaviselése e' kérdéstől ötet elijesztette.

Módos kis lakása van itt a' lyányasszonynak, mondá végtére Manczi hegyesen.

Gróf Kaczajfalvi Lálzló Úr olly kegyes hozzám, hogy tisztességesebb lakásomról és élelmemről gondoškodik. Ő engemet barátjának nevez.

Úgy-e?

És én e' névre nem tartom magamot méltatlannak.

Én sem. A' lyányasszony elég szép arra, hogy e' nevet viselhesse.

Elég szép? A' Gróf, ammint én ötet ösmerem, nem böcsüli a' szépséget olly nagyra, hogy egy pufzta lárvát barátságával megtisztelhessen.

Így beszélgettek a' leányok egy darabig, megmeg bökvén egymást izóval, 's minden bökéstre megpirúlván. Manczi azonban átlátván, hogy az efféle beszélgetés, ha az ifiú Grófnak füleibe megy, szívében kellemetlen indulatot okozhatna, megfordította lassankint a' köpönyeget, és Veronkával olly barátságosan bánt, hogy ez vele tökéletesen megelégedett. A' búcsúzás hasonlóképen barátságos volt.

Manczi haza utazván szülőivel, foglaltos képzésének sokat engedett, melly vilzontag szívébe ezer meg ezer hegyes töviseket szúrt. A' hintónak szögletébe megdőlvén, szinte tellyes erővel ügyekezett azonn, hogy magát kínozza. Meg találta ő Veronkának mondani, hogy ő nem sokára a' Grófnak hitves társa lesz. Akkor neki úgy látszott, mintha Veronka mosolyogva és gúnyoló izózáttal mondotta volna e' kételkedő kérdést: *Úgy-e?* Megemlékezett arról is, hogy Veronka azt mondotta, hogy a' lakadalom előtt kívánna a' Gróffal még egyszer izóllani. E' kicsinységek-ből Manczi a' következő idomában rajzola-

tot alkotta öszve: Veronka mosolygott, amikor én neki azt mondtam, hogy a' Gróf engemet elvesz. Mintha azt akarta volna mondani: ab-ból nehezen lesz valami. Minekutánna pedig át kezdette látni, hogy egybekelésem a' Gróf-fal bizonyos, azt kívánta, hogy a' Gróffal la-kadalmunk előtt még egyszer beszéllhessen. Mi végből akar ő a' Gróffal beszélni? és miért éppen lakadalmunk előtt? Ennek egyéb oka nem lehet, hanem hogy csábító fortélyjaival meg akarja a' Grófot még egyszer tántorítani.

Igaz ugyan, hogy Veronka mosolygott, és csupán csak e' szóval *úgy-e?* felelt, de ko-ránt sem gúnyoló szózattal, hanem inkább szí-ves örömből. Elhitette ő magával, hogy őtet a' Gróf szereti, mert ő is leány volt, valamint Manczi. Igaz ugyan, hogy magától a' Gróf-tól sokszor hallván, hogy Manczit elveszi, nem tudta, mit gondollyon a' dologrúl? De ha ellenben látta, melly buzgó szeretetet mutat hozzá a' Gróf? melly hevesen ölelgeti? melly édesen apollya? ismét megerősödött vé-lekedésében, hogy őtet a' Gróf szereti. Azt ő magában jól érzette, sőt szóval is megval-lotta, hogy neki a' Grófnak szerelme nagybö-csületére válik, de egy homályos érzés arra bírta őtet még is, hogy a' Grófhhoz hidegma-radgyon. Ha ennek okát magában nyomozgat-ta, végső gondolattya mindenkor csak az volt, hogy

hogy ő a' Grófnak szerelmére nem méltó. Ő azonban eltökéllette magában, hogy kezét minden vonogatás nélkül oda nyújtya a' Grófnak, ha kívánni fogja, és e' végből Pestenn minden erejét megvetette, hogy magának olly tulajdonságokat ízerezzen, mellyek egy nemes asszony-ságban megkívántatnak. Csak egy szempillantást sem hagyott elmúlni, a' nélkül hogy arra ne fordította volna, a' mi őtet alkalmatossá tegye annak a' nagy böcsületnek elfogadására, mellyet neki a' Gróf készíteni látszott. Egy szóval, rövid üdö alatt olly nevelést adott maga magának, hogy mint Kaczajfalvi Grófné akárhol megjelenhetett volna.

Vélekedésében e' jó leányka még jobban megerősödött, mikor a' Gróf őtet az attya' házához Pestrül visszavitte, 's iránta olly rendeléseket tett, hogy kegyelméből Kisasszony gyanánt élhetett. Azonban inkább háladatosság volt, mint szerelem, a' mőt a' Grófhhoz érzett, és errül kevés üdö múlva maga is tökéletesen meggyözödött. Meglátta ő tudni illik egyszer attyának új lakóhelyében Szádnokit, az odaváló Tisztartónak a' fiát, 's minekutánna a' legény is mindgyárt az első alkalmatossággal értelmesen kinyilatkoztatta neki szerelmes tekintetei által, hogy szívét meghódította, másféle érzéseket tapasztalt ő szívében gerjedezni, mintsem azok voltak, mellyek őtet eddig a'

Gróffhoz ragadták. A' tekinteteket nem sokára szerelmes szavak is követték. Szádnoki megvallotta neki sűrű fohászkodások és könyhülajtasok között, hogy birtoka nélkül nem élhet. Veronka semmit sem felelt ajánlására, hanem csak szemei borúltak könybe, 's mikor kezét Szádnoki' kezéből kivonta, ezt véletlenül megnyomván, mélyen fohászkodott.

Szádnoki nyomában volt mindenütt, 's valahol vele szólhatott, mindenütt azt mondta neki, hogy hozzá való szerelme forróbb nem lehet. Veronka oda nem adhatta neki kezét, mivel erre úgy tekintett, mint a' Grófnak sajáttyára; de érzette egyfzersmind, hogy szíve viszontag Szádnoki' sajáttya majdnem azon szempillantástúl fogva, hogy legelőször meglátta. Manczitúl tehát megértvén, hogy ő a' Grófnak jegyesse, és hogy egybekelések minden óránn ünnepeltetni fog, malomkö gyanánt esett le szívére a' bánat, mellyel Szádnoki miatt aggódott. Most már ennek szabadon megmondhatta, hogy szereti. E' gondolattermesztette ajakinn a' mosolygást, mellyet Manczi gyanúsnak nézett; e' gondolat foglalta úgy el egész elzét, hogy az úgy-e? szónál egyebet nem felelhetett.

Mikor Manczi búcsút vett tőlle, megtalálta ennek még azt a' kívánságot is vallani, hogy a' Gróffal a' lakadalom előtt örömezt beszél.

széllene; mert most már egyenesen megmondhatta a' Grófnak is, hogy Szádnokit szereti, sőt még arra is kérhette, hogy szerezzen vagy adgyon szeretőjének tiszteességes hivatalt, mellybül Veronkáját gyermekeivel együtt eltarthassa. A' lakadalom előtt kívánta ezt a' Grófnak megmondani, mert Manczi' férjétől nem tudott annyit reményleni, a' mennyit Manczi' hűségétől várt.

Mihelyt Manczi haza ment, Veronka azzonnal kísértelt, harisnyát kötven, a' szomszéd bokrosba, hol Szádnoki magányosan keseregni szeretett. Elpirúlt, ammint a' legényt meglátta. Szádnoki megcsókolta kezét, fohászzkodott, és kellemeit nedves szemmel vizsgálta. Veronka is fohászzkodott, és Szádnoki' orcáján a' szerelmes bánainak vonásait mosolygással nézte. Szádnoki keseregve tekintett szeméi közé. E' tekintetnek Veronka ellent nem állhatott. Szádnoki! úgymond. Veronka! felelé Szádnoki, 's megölelvén egymást, örök frigyöt kötöttek.

Még Veronka Szádnoki' karjai között a' szerelemnek édeségeiben gyönyörködött, addig Manczi' szívét a' dühös szerelemfélétség irtóztatóképen szaggatta. Ezer plánumot csinált ő magában, mikép takaríthassa el úttya bül Veronkát? 's ezer plánumai közül egyik sem volt lehetséges. Sírva szállott ki a' hintóbúl, és azon estve türehetetlen volt. Potrohosi körülöt-

lötte lappangván, már eggyet, már mást kérdezett tőle, és csak rövid feleleteket vett. Végre bizodalját csak ugyan felélesztette. Higgye meg Uram Bátyám! mondá Manczi könyezve, az a' leány engemet még szerencsétlenné tesz. Egész vagyonomot oda adnám, ha azt hallhatnám felölle, hogy férjhez ment.

Édes húgom! mondá viszontag Potrohosi, ha csupán csak ez a' bajod, a' leányt én könnyen férjhez adom.

Bátya' nyakába borúlván e' szóra Manczi, háladatos csókjaival majd megfojtotta. A' plánomot hamar megcsinálták. Potrohosinak egyik jószágát egy szép ifjú ember árendában birta, ki szinte házasodni akart. Ezt magához hívatván Potrohosi, hallod-e Gazari! úgymond; én tudok neked egy szép leányt, egy jó leányt, egy várasi nevelésű leányt. Ha el akarod venni, én neked adok vele ötfüz forintot. Gazari azonnal kezét csapott, és más nap el is indult Potrohosi' levelével, mellyben ez Hadasinak megígérte, hogy Veronkának ötfüz forintot ad, ha Gazarihoz megy.

Gazari a' leányt meglátván, örömeiben majd megőrült. Az öreg Hadasi pedig, minekutánna a' levelet elolvasta volna, Gazari' nyakába borúlt. Veronka e' czeremóniákat látván, mosolygott; de mosolygását azonnal halálos

ha-

halaványság követte, mikor az atya Gazarit, mint jövendőbéli férjét, elejébe állította.

Meggondolom majd magamot, mondá rebegve Veronka.

Minek itt a' meggondolás? mondá az atya. Adgy neki kezet és csókold meg. Gazari oda nyújtotta kezét, de Veronka meg sem mocczant. Az öreg Hadasi katonásan kezdett villogni és dörgeni, Gazari pedig gazdaságát és pénzeit számlálta elejekbe, a' mi amazt még katonásabb szitkokra és parancsolatokra ingerlette. Végre Veronka magához Gazarihoz folyamodott, hogy édes attyánál szószóllója legyen. Ez hafznált. Gazari azzal biztatta Hadasit, hogy Veronka meggondollya majd magát; Hadasi azt vitézte csattogó szitkokkal, hogy rá kell neki magát gondolnia, vagy akarja, vagy sem; a' szegény Veronka pedig síránkozott.

Még az nap, ammint Hadasi onnan házról el talált menni, Veronka egyenesen megmondta Gazarinak, hogy ő inkább meghal, mintsem hozzá mennyen. Gazari ellenben Hadasi' ígérétehez és Potrohosi' ajánlásához tartotta magát, és reménységével olly annyira fel nem hagyott, hogy a' visszaérkező atyától a' leányt újra megkérte. Hadasi esküvéssel ígérte neki, hogy veje lesz, és Veronkát iszonyúképen fenyegette.

Majd azután titkos tanácsot tartván Gazarival a' katonás atya, elvégezték magok között, hogy a' leányt szép szóval ostromolják. Hadasi négy szem között kezdette leányát apolni, kérlelni, okokkal szorongatni. Veronka ellenben könyörületességre indító esedezésekkel, szívreható könyhúllajtásokkal, 's koronkint közbeközbe zokogó jajszókkal felelt, és édes attyát annyira megtántorította, hogy egynehányszor e' szókkal: vigyen hát a' tatár! az egész dolognak végét akarta szakasztani. Gazari azt remélvén, hogy Veronkának az álom jobb tanácsot fog talán adni, az öreg Hadasit végtére arra kérte, hogy a' dolognak befejezését más napra haggya. Azonban e' várakozásában is megcsalatozott.

Hadasi félbe szakasztván leányának ostromlását, elkésérte Gazarit, mint jövendőbeli vőjét Potrohosihoz, hogy ezzel is az ötszáz forintról magával végezessen. Ammint Potrohosinak Hadasi megpanaszolta, hogy Veronka nem akar Gazarihoz menni, kell neki akarni mondá fenn szóval Manczi. Kelmed az attya; kényyszerítse reá. Ha mához egy hétre a' lakadalmat végbe viszi Kelmed, én az ötszáz forinthez még kétfázat adok.

Eggy szó, mint száz, kedves Kisasszonykám! Hogy az a' gaz leány ezt a' nagy kegyelmet meg nem akarja ösmerni!

De szígyen is volna Kelmednek, mondá Manczi, ha katona létére még csak saját leányával sem bírna. Azután hadi tetteit emlégetvén, mint indító okokat e' gyáva harcznak serény végzésére, úgy fellázította Hadasit, hogy ez végre a'következendő ígéretekre fakadt: Szemembe mondgya a' Kisasszony, hogy az ellenség előtt úgy szaladtam, mint az agár előtt a' nyúl, ha mához egy hétre a' lakadalom meg nem történik.

Ezzel haza ment. A' szobába lépván ránczolt homlokkal, oda vetette fegyverét a' szögletbe. Veronka az ablakban ült és sírdogált. Hadasit azt várta, hogy Veronka kezdgyen szólni; de Veronka hallgatott.

Megjött e már az eszed? Iyánka! mondá végtére komor tekintettel.

En hozzá nem mehetek, és ha Atyám Uram kényyszerít, tudom, mit cselekízek?

'S még te, nyomorúltt pondró! fenyegetődzöl? Ezzel megfogta kezét, felvezette egy padlászobának az ajtajához, 's bele taszítván haragosan, űt lefelé, úgymond, zár alatt kényérenn és vízenn mindaddig, még azt nem mondod, hogy Gazariné akarsz lenni.

Veronka ledölvén az ágyra zokogott, 's mivel attyát jól ösmerte, a' kétségbeeséstül nem messze volt. Hadasit ritkán ment haragjában annyira, hogy kedves leányát megkeserít.

se; de szavát ellenben átalkodott szívvel megtartotta még akkor is, mikor igazsága nem volt. E' nélkül, úgymond, az embernek tekintete nagy rövidséget szenved. Mintha az ilyen rövidség az igazságtalanságnál gyalázatosabb volna!

Szádnoki Hadasiékot meglátogatván, bámulva hallgatta Veronka' attyától az egész esetet, és ennek olly dühös haragját látta, hogy Veronkáért még csak esedezni sem mert. De minekutánna beestveledett, és a' leánynak szüldői lefeküdtek, a' szép fogolynak ablakja alatt mindaddig köhögött, még Veronka észre nem vette. Megnyitván az ablakot, arra kérte Kedvessét, hogy hozzon neki papírost, kalamost, tintát, tűszerszámot és gyertyát. Szádnoki a' kívántt szerekenn kívül még eledelet is hozott. Veronka Potrohosinak levelet írt, mellyben az Istenre kérte, hogy szerencsétlennek ne tegye. Szádnoki a' levelet kéz alatt elküldötte, mellyre feleletet harmad nappra maga Gazari hozott.

Hadasi a' válaszzt Veronkának beadván, innen, úgymond, ki nem szabadúlsz, ha kilenczvenkilencz esztendeig itt ülsz is, még Gazarihoz nem mégy. Gazari itt van. Mit mondgyak neki?

Nem megyek hozzá, édes Atyám! Inkább meghalok. Az attya hangos szitkok közt elment,

went, 's Veronkát bezárta; ez pedig a' levelet, a' félelem és a' reménység között habozván, rezkető kezzel megnyitotta. Manczi ebben az írta neki szárazan, hogy édes attyának akarattyával ne ellenkezzen, és hogy sem ő, sem bátyja soha olly rossz tanácsot az öreg Hadasinak nem fognak adni, melly átalkodott leányát e' külörős szerencsétül megfollza.

Laczim! szabadítóm! őrző angyalom! hol vagy? kiáltá keserűségében a' leány, 's leülvén, a' következő levelet írta az ifjú Gróf Kaczajfalvinak:

„ Minden embertül elhagyva, az embereknek legjobbjához, Gróf Kaczajfalvi Lászlóhoz, folyamodik a' kétségbeeséssel küzködő szerencsétlen Veronka. Kétszer már megmentettél, ments meg még harmadszor is a' gonolizok' kezébül, kik öszveesküdtek, hogy engemet örökre szerencsétlennel tegyenek. Hadas Veronka. “

E' czédulát le hagyította Szádnokinak, ki azonnal bepecsételte és Kaczajfalvára küldötte.

HÚSZADIK SZAKASZ.

Az irtgység magának ás vermet.

Veronka' levele nem találta otthon az ifjú Grófot, ki egynehány nap múlva édes attyával haza érkezvén, a' kocsibul ki sem szállott, hanem a' nélkül, hogy Veronka' levelét látta volna, egyenesen Manczihoz sietett. Karjai közé repülvén, enyím vagy Manczi! mondá diadalmas szózáttal, enyím vagy, a' mikor akarod. Ma, vagy holnap; a' mikor akarod. Az Atyám már rá állott. Óh én édes szép Manczim!

Manczi a' Grófnak mellyénn a' leggyönyörűebb érzések között csüggedezvén, jövendő napjainak boldogságát e' szorosabb ölelésben előre ízlelte. A' Gróf szinte tántorgott gyönyörködésében. Elbeszéllette ő a' magán kívül elragadott leánynak, hogy édes attyának engedelmét az egybekelésre megnyerte már egyszer, és hogy holnap maga is eljön, hogy jövendőbéli menyére atyai áldást adgyon. Így

tartott az öröm egész éjfélig, el nem tudván a' szerelmes pár egymástól szakadni, 's jövendôbéli boldogságaikról ébren álmodozván. Más nap reggel a' Kisasszony édes atyának karjai közül édes anyjának mellére borúlván, óh! melly szerencsés vagyok, édes Atyám! óh! melly boldogok lesznek életemnek napjai, édes Anyám! mondá szülôinek kimondhatatlan érzékenykedéssel.

Az öreg Gróf reggel tíz óraker megérkezvén, a' szerelmes pár nagy örömmel kocsijához szaladt. Átölelvén amaz mind a' kettôt, édes gyermekeim! mondá könyezve, a' mindenható Isten áldgjon meg benneteket, 's adgjon nektek igaz bölcsességet, és szent erkölcsöt. Manczi lyányom! itt a' mennyországnek szent bóttya alatt még egyszer kérdezlek: van-e szíved Laczihoz? kegyes vagy-e? emberfzeretô vagy-e? Ha jó vagy, Lyánka! szerencsésebb asszony náladnál nem leléz széles e' világon; de ha — —

Jó vagyok, édes Atyám! jó lesznek, az égnek szent bóttya alatt fogadom! mondá viszonttag Manczi, mélyen megilletôdvén, 's az öreg Grófnak mellyénn érzékenyen zokogván.

Azalatt az inas, a' ki az öreg Gróffal jött, kezébe adta az ifjú Grófnak Veronka' levelét. Kitül? kérdezé a' Gróf. Eggy idegen ember hozta tegnap előtt a' kastélyba, felelé az inas.

Az ifjú Gróf megnyitván a' levelet, elolvasta és elhalaványodott. Mi bajod? édes Laczim! kérdezé Manczi szorgalommal. Semmi egyéb, kedves Manczim! hanem hogy egy szerencsétlennek mentésére kell sietnem. Hozhatok-e neked ennél kellemetesebb nászajándékot? Atyám! add nekem egykét napra kölcsön a' kocsidot, 's maradj itt addig, még visszajövök.

Laczi! hisz arra mászor is lesz üdö, kiáltya vala Manczi.

A' szerencsétlennek mentését csak jegy szempillantásig is elhalasztani, alacsony embertelenség volna. Ezzel Manczit megölelvén, és megcsókolván, mihelyt visszaérkezek, úgy mond, egyenesen az oltárhoz megyünk. Atyám! vigasztald addig Manczimot! Az öreg Gróf Manczit bevezette, fia pedig a' kocsira ült, és Veronkához hajtatott.

Hadasi' háza előtt a' kocsi megállván, leszállott a' Gróf, bezaladt a' házba, 's kinyitván a' szoba' ajtaját, hol van Veronka? úgy mond. Hadasi, kinek belső részeit e' kérdés mennykö gyanánt átjárta, elő kezdette adni az egész dolgot. Hol van Veronka? mondom, megújította kérdését a' Gróf, és Hadasi' beszédgyét meg sem hallgatta. Oda fel van, mondá végtére Hadasi; a' Gróf pedig azonnal felfzaladt. Veronka! hol vagy? E' szózatot

Veronka meghallván, Laczi! úgymond harso-
gó szóval, Istennek hála, ezer hála, hogy
itt vagy.

Nyisd meg az ajtót, Veronka!

Nem nyithatom meg. Kivülről vagyok
bezárva.

Bezárva? Egyszerre orczájába löködött
egész vére. Szinte be akarta törni az ajtót,
ammint Hadasi a' kúccsal érkezett. Az ajtó
megnyílván, Veronka a' Grófnak karjai közé
omlott. Magán kívül volt egy darabig mind
a' kettő. Veronka lement a' Gróffal, a' nélkül
hogy atya ellenzeni merté volna.

És miért voltál te bezárva? édes Veron-
kám! Kicsoda zárt be? Hadasi! mit vétett ne-
ked a' te leányod, az én Veronkám? Hadasi!
Hadasi! én tégedet nagyon szerettelek; de mond
meg nekem, mivel bántott meg tégedet az én
Veronkám?

Kedves Grófom! az én Istenem tudja,
hogy én ezt a' leányt nagyon szeretem. De
most egyszer bolondúl megharagított.

De mit cselekedtél tehát? Veronka!

Veronka elbeszéllette, mikép akarták ötet
arra kényyszeríteni, hogy Gazarihoz mennyen?
mikép zárták be, mikor rá nem bírhatta szí-
vét, hogy olyanhoz mennyen, a' kit nem sze-
ret? 's mikép sírdogált e' fogságban minden
embertől elhagyva, a' nélkül hogy sűrű köny-

hul-

hullajtásai 's keserves panaszai valakit könnyő-
rületességre indíthattak volna?

Könnyű meggondolni, hogy e' panaszok kimondhatatlanul megillették a' Grófnak szívét, ki semmit olly iszonyúképen nem gyűlölt mint a' kényfszerítést, kivált az illyen dolgokban. Neki állott tehát az öreg Hadasinak, 's kegyetlenségét olly hevességgel hányta szemére, a' minőt magában mindeddig maga sem keresett volna. Hadasi mentegette magát, a' hogy csak lehetett; de a' Gróf ellenben elővévén egyenkint mentegetéseit, olly világosan megmutatta azoknak helytelenségét, hogy Hadasinak el kellett némúlni. Hadasi! mondá neki végtére haragos tekintettel, te nem vagy méltó, hogy a' világ Veronka' attyának nevezzen, mert úgy bántál vele, mintha nem édes atya, hanem pogány török voltál volna.

Hadasi oda nyújtván kezét a' Grófhhoz, Isten láttya lelkemet, úgymond, hogy ezt a' Grófon kívül senkiül a' világon el nem iszenvedném. Adgyon nekem kezet a' Gróf, és valyon engemet keresténynek.

A' Gróf kezet adott neki, és megcsókolta.

Meg kell azonban azt is vállanom, mondá tovább Hadasi, hogy csak nem bántam volna még is vele olly keményen, ha fel nem bizgattak volna.

Ha fel nem bizgattak volna? kérdezé ál-
mélkodva a' Gróf. És ki volt az a' kegyetlen
ember, a' ki tégedet felbizgatott?

Manczi Kisasszony.

A' Gróf két lépésnyire hátra löködvén, rá
merezttette szemeit, 's bosszonkodva kérdezte
tőlle még egyszer, kicsoda? kérlek, kicsoda?

Rósafi Manczi Kisasszony.

Hadasi! te! nem tudod, mit mondasz?
Manczi bizgatott volna fel tégedet arra, hogy
Veronkát bezárd? Nagy csöppek verődtek ki
a' Grófnak izzadó homlokából.

Hadasi erre az egész esetet elbeszéllette.
A' Gróf leült, 's kezeibe takarván orcáját,
sírní, zokogni kezdett. Majd azután felugor-
ván, lehetetlen, úgymond, hogy ezt Manczi
cselekedhette volna. Akármiképp van a' dolog,
te őbenne megcsalatkoztál.

Veronka erre oda nyújtotta a' Grófnak a'
levelet, mellyet Manczitól vett. A' Gróf elol-
vasta, megtüzesedett, és rezketni kezdett. És
ezt teneked Manczi írta? Ezt mondván, na-
gyot fohászkodott, és szemeit az égre emelvén,
kiment.

Szomorú gondolatokba merülvén, és Man-
czi' levelét kezében tartván, egy egész óráig
sétált a' szabad levegőben. Visszaérkezvén,
leült Veronka mellé, 's mellyéhez szorítván
kezét, szegény szerencsétlen leányka! úgy-

Term. Em.

○

mond.

mond. Ezentúl senki se üldözzön többé! E szempillantástúl fogva úgy nézlek, mint sajátomat.

Szinte megnyitotta volt ajakit a' leány, hogy szabadítójának Szádnokihoz való szerelmét megvallya, de a' Grófnak utolsó szavait hallván, megborzadott, és ajakit megmeg zárta. A' Grófnak kérésére el kellett azután Veronkának az egész dolgot környülállással együtt azon renddel mondani, mellyel történt. Azalatt, hogy a' leány ezt végbe vitte, a' Gróf egybe kúcsolgatván kezeit, imígy kiáltgatott fel: Szegény leányka! mivel bántottad te meg Manczit? Szegény ártatlanka! mit vétettél neki? Hát csak nem találok jó szívű embert e' világonn? Mit vétett neked, Manczi! ez a' szegény leányka, hogy úgy üldözted? Áh! vége van köztünk mindennek, Manczi! Nincs más mód benne, mindennek vége van.

Illyen panaszok között múlt el az este. Veronka Manczit mentegezni kezdte. Ne mentegsd, kérlek, mondá viszontag a' Gróf. Azután kezét szívére tévén, 's egy pár nagy könyhúllajtás arczainn legörögvéu, e' szív őtet, úgymond, eleget mentegegi, és sokkal buzgóbban, mint te, de haszontalanúl. Te neki semmit sem vétettél, te ártatlan voltál, és ő tegedet örökre lizerencsétlennek akart tenni, Pedig jól tudta, melly nagyon szeretlek.

Ugyan.

Ugyanazért, mivel engemet szeretsz, mon-
dá Veronka. Hozzád való szerelemből akart
ő engemet arra kényszeríteni, hogy Gazarihoz
mennyek.

Hozzám való izerelemből az ártatlant a-
karta szerencsétlenné tenni? Óh te véghetet-
len irgalmú felséges Isten! adgy neki emberi-
ebb szívet!

Könyező szemmel ment az ágyba, 's e-
gész éjszaka nem aludt. Más nap Veronkát
még hajnalkor felköltötte. Készülly fel az
útra, mondá neki komor tekintettel; ma-
gammal viszlek 's magamtúl többé el sem
eresztelek. Én leszek a' bátyja, melyet a-
zoknak a' gonosz embereknek le kell előbb
rontaniok, hogysesm üldözéseikkel tégedet ér-
hessenek. Veronka elfordulván tőle, keser-
vesen sírt. Egynehányszor akart ő ama' val-
lásával, hogy Szádnokit szereti, a' Grófhhoz
folyamodni. Kinyújtotta e' végből a' Gróf fe-
lé karjait, hogy figyelmét megkérje; kinyitot-
ta ajakait, hogy titkát elejébe terjessze; meghaj-
totta térgyét, hogy előtte leborúllyon. De mi-
vel a' Gróft az ablakonn komoran az égre
nézni, könyeit pedig arczaian sűrűen legörge-
ni látta, nem volt annyi bátorsága, hogy szí-
vét e' szempillantásban a' Grófnak megnyissa.

A' lovakot azonban befogták. Veronka
olly nyughatatlan lett, hogy már az ablakhoz

szaladt, már az ajtóhoz, megmeg nyomván a Grófnak kezét, a' nélkül hogy ez komor gondolattyaiból felébredt volna. Beülvén végtére Veronkával a' kocsiba, az öreg Hadasifeleségestől szerencsés útat kívántak neki. Veronka a' kocsiból szüntelen' visszanezegetett szomorú szívvel Szádnokinak lakóhelyére; a' Gróf pedig megmeg rázván fejét, Manczinak gonofságát morogva panaszolta.

Nem hiszem, hogy akármelley félénk leánya úgy megijedhessen, mint Manczi megijedt, mikor a' kocsizhoz rohanván, a' Gróf mellett Veronkát ülni látta. Szinte a' Grófnak nevet akarta kiáltani, de tátva maradtak ajaki, a' nélkül hogy közölök legkisebb szózat hallott volna. Az inas megnyitotta a' kocsit, de Veronka a' kifzállással késedelmeskedett, a' Gróf pedig meredett szemmel nézett Manczira, a' nélkül hogy a' kocsiban megmozdult volna. Az öregek, kik az ajtó előtt állottak, azt gondolták, hogy valami szerencsétlenség történt, 's mindnyájan a' kocsizhoz siettek.

Manczi az ifjú Grófnak szemeiben haragot látván, elhalaványodott, és rezketni kezdett. Örömet szóllott volna valamit, de csak egy szót sem tudott ajaki közöl kihozni. Veronka a' kocsiban sírt, a' Gróf pedig bizonyossá tette buzgó fogadások által mind oltalmárúl, mind barátságárúl.

Az öreg Gróf elvégre kíségtette Veronkát a' kocsibúl, és ez utánn az ifjú Gróf is kifzálott. Manczi olly merevenyen állott, mint a' bálvány; Potrohosi nem tudta, mit csinállyon? Veronka fenn szóval zokogott; az ifjú Gróf pedig, még Veronkát vígasztalta, oldalvást nézegetett Manczira nedves szemmel.

Az öreg Gróf megrázván fejét, és Manczinak oda nyújtván karját, jöjjsze Leányom! úgymond. Manczi bámúltt szemmel nézván reá, bement vele a' szobába. Az ifjú Gróf utánnok vont a Veronkát is.

Rósaí Viczispány Potrohosit meglátván, mi történt? úgymond, Sógor! mi bajotok?

Ostobaságok történtek, mondá Potrohosi hevesen, 's pokolbéli zúrzavar a' végek. Ezt a' leányt minduntalan' lábunk alá hozza az ördög szegény Manczinak bosszúságára.

Mindnyájan bejutván a' szobába, Manczi egy almárjomhoz dült, mérgében rezketett, 's már elpirúlván, már meg elhalaványodván, szemeit a' földre sütötte. Csak némellykor vetett orozva egy félénk tekintetet az ifjú Grófra, és ha ennek tekintetével öszveakadt, szemeit azonnal ismét a' földre szögezte. Az ifjú Gróf Veronkát tartotta kezénél fogva, és átható tekinteteket hányt már Manczira, már az égre. Veronka sírt és orczáját a' kezkenövel eltakarta, Potrohosi megrúgván legkedvesebb

kutyáját, melly körülötte fatyinkálkodott, eredgy pokolba, úgymond, ostoba pára! Az öreg Gróf az ablakba dülvén, fiának indulat-tyait vizsgálta, Rósafrék pedig egymásra tekintettek. Kiki érzette, hogy nincs olly rendben minden, a' minőben lennie kellene, a' nélkül hogy tudta volna, mi van a' dologban?

Az ifjú Gróf elvégre, ammint Veronkát kezénél fogva tartotta, Manczihoz fordulván, Manczi! úgymond szelíd szózattal, én tégedet szerettelek, — szeretlek még most is, mint ön-
nön magamot! Mond meg nekem, mit vétett neked ezen ártatlan leányka, hogy örökre meg akartad rontani?

Veronka itt hangos zokogásra fakadt.

Ne sírj Veronka! mondá tovább az ifjú Gróf, ne sírj, édes szép Veronkám! A' te Laczidnak oltalma el nem hágy.

A' te Laczidnak? mondá bőfögő szózat-
tal Manczi, skárlát veresre pirulván. A' te Laczidnak. És te gaz leány! te csábító! még szemem' elejébe merész — —

Veronka az ifjú Grófhöz szorúlt ijedtében, ez pedig felkiáltván, ne féllj Veronka! úgymond, legkisebbet se féllj! Az én oltalmam alatt vagy!

Manczi az ajtóhoz sietett, de az ifjú Gróf megfogván kezét, ne menny el, úgymond,

Man-

Manczi! hanem mond meg nekem előbb, mit vétett neked ezen ártatlan lélek?

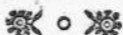
Manczi kiragadván a' Gróf' kezébül kezét, és dühös tekintetet vetvén reá, hódollyak talán neki? kérdezé gúnyos szózáttal. Ennek a' nyomorúltt alkotmányának én hódollyak? Mit kívánsz töllem?

Boldog Isten! mit látok? Ez volna az én szelíd Manczim? mondá a' Gróf' érzékeny irtózással, 's édes atyához repülvén, lerogyott bánattyában előtte, 's térgyeit könyeivel áztatván, nem szólhatott zokogása miatt többet ezen ígéknél: Áh atyám! melly ifzonyúképen megcsalatkoztam.

Az öreg Gróf' felemelvén fiát és mellyéhez szorítván, édes fiam! úgymond, a' bírónak nyugodt elméjü embernek kell lenni. Térj magadhoz. Manczi talán ártatlan.

Ártatlan? mondá az ifjú Gróf. Nézdíze, micsoda tekinteteket lökdös a' jó Veronkára! Atyám! bezárták ezt a' szegény ártatlan leánykát. Manczi az attyát, az öreg Hadasit, saját leánya ellen húzította fel. Gondoldíza meg jól: az attyát saját gyermeke ellen! Fel-séges Isten! ezt Manczi cselekedhette! — Óh Manczi! érzed-e súllyát a' bosszúságnak, mellyel az én kedves Veronkámot illeted?

Az én kedves Veronkámot? Ezen ígék Manczit a' haragnak legfőbb pontyára ragadták.

ták. Rettenetes tekintetet vetvén oldalvást Veronkára, egyfözerre neki fordúlt, 's mérges szóval megriasztván, takarodgy, úgymond, szemeim elől, te alávaló szemet! takarodgy ki házambúl töstént!

Az ifjú Gróf felemelvén egy hangos áh! szó után karjait, oda ugrott Veronkához, ölebe vette, felemelte, 's a' szobábúl kivitte. Laczi! Laczi! kiáltának utánna mindnyájan egyfözerre. Laczim! édes Laczim! mondá Manczi rettenetes szívszorúlással. De az ifjú Gróf nem hallván szavokat, Veronkát a' kocsiba tette. A' lovak ki nem voltak fogva, mivel Veronkát Kaczajfalvára akarta küldeni. Felugrott azután a' leányhoz a' kocsiba maga is, 's a' zokogó szerencsétlent ölébe vévén, Kaczajfalvára! kiáltya vala a' kocsisnak. Szinte megcsapta ez a' lovakot, és a' kocsi repülni kezdett, mikor Manczi kirohant, hogy Lacziját tartóztassa.

Manczi látván, hogy későn érkezett, vizsgálta a' szobába, 's iszonyú jajgatásra fakadván, áh! örökre elvesztettem szívét, úgymond, örökre oda vagyok! A' többiek egymásra nézvén, azt kérdezték, mi adhatott az ifjú Grófnak okot arra, hogy Veronkát ide hozza? Potrohosi a' szomszéd ebédlőben nagy lépésekkel felsalá sétált, és haragjában egész erejéből fütyült. Az öreg Gróf megvallotta,

hogy

hogy az egész esetnek csak felét sem érti, és hogy legjobbnak itéli, ha fiának paripáján a lovással együtt haza megy, és ott a dolgot bővebben kitanúllya. Ezzel búcsút is vett Rósafiéktúl, megigérvén, hogy ökönt azonnal tudósítani fogja mindenrül, mihelyt valami bizonyost kinyomozhat.

Azalatt az ifiú Gróf Veronkával Kaczajfalvára érkezvén, szinte erőltette magát, hogy nyugodtt elmével lenni tessen, és Veronkának egy szobát nyittatott. Nézd, Veronkám! itt neked szép lakásod, és gyönyörű kilátásod lesz. Ezzel megnyitott egy ablakot, 's azonnal betette ismét, minekelöttc azonn Veronka kitekinthetett volna. Azután leomlott a szófára, 's mély szomorúságát el akarván fojtani, itt mink együtt boldogok leszünk, úgymond. Ott mindennek vége van.

Veronka hasonló szomorúságba merülvén, már a Gróft vizsgálta, már meg szemeit a földre függesztette, és gondolkodott. Szádnoki lebegvén fejében, tiszta szívbül kívánta, hogy Manczival a Gróf mennél hamarább kibékéllyen. De látta, hogy most az ő fejében sokkal iszonyúabb a zavarodás, hogysem az ilyen dolognak csak említését is elviselhetné. Hallgatott tehát, és magában a reménységet ez iránt hűven táplálgatta, még a Gróf a két-ségbeesésnek mélysége felett lebégett.

Az öreg Gróf haza érkezvén, elővette egyenkint, legelőször fiát, azután Veronkát, 's kitudakozta tőlök az egész esetet, mellybül látta, hogy Veronkának üldözésére Manczita' szerelemfáltás birta. Fiát tehát ezen alkalmatossággal megösmerkedtette a' szerelemnek e' tulajdonságával is; de az ifjú Gróf azt vítatta, hogy a' jó embereknél még a' szerelemfáltásnak is mentnek kell lenni minden igazságtalanságtól. Örömet hallotta mindazonáltal még is édes atyának és Veronkának ama' tanácsát, hogy Manczit ártatlanabbnak nézze, mintsem eddig tartotta; a' mire szíve is felette nagyon hajlott.

Mennél jobban lecsillapodott az ifjú Gróf, 's mennél befédesebb lett Manczihoz való szeretete, annál vidámabb lett vizontag Veronka is. A' Grófnak Manczival való egybekelése volt minden sohajtásinak legfőbb czéllya, olly annyira hogy a' Grófnak már most Szádnokhoz való szerelmét is megvallotta volna, ha ettül ötet a' következő kis hiúság vissza nem tartóztatta volna. Pártyát fogta ő tudni illik Manczinak, minden kigondolható módokkal azonn ügyekezvén, hogy a' Grófnak Manczihoz való hajlandóságát újra felgerjessze. Magasztalta szépségét, dicsérte nemes tulajdonságait, mély tisztelettel szólott szívének természetes jóságáról, megvallotta, hogy ő a' sze-

fzerelemföltésnek hasonló esetében a' haragot és bosszúállást még tovább üzte volna, 's mind ezeket minden erőltetés nélkül olly természetesen terjesztette a' Gróf' elejébe, hogy maga az öreg Gróf nem győzött nagyszívűségénnel elegendőképen álmélnodni, Fia pedig mind csak nemes szívű barátnéjának nevezte. Azt ugyan Veronka magában jól érzette, hogy az ő nagyszívűsége haszonra néz, de azt magától még sem nyerhette meg, hogy ezt nyilván megvalya. Az öreg Gróf nemes szívű leányának hitta, az ifjú Gróf majd hogy nem imádta, a' Grófné pedig felölle azt vallotta, hogy ebben hozzá fogható leányt soha sem látott. Nem lehetett tehát azt kívánni tőle, hogy nagyszívűségének igaz okát megvallván, ennek a' nemes gondolkozású és fő nemű háznak magasztalásait elkoczkázza. Hallgatott inkább, és békességes türéssel viselte Szádnokitúl való távullétét, kinek mindazáltal egy rövid levélben meghagyta, hogy hozzá való szzeretetének állandóságáru legkisebbet se kételkedgyen.

Az ifjú Grof azonban a' kibékéllésre csak egy lépést sem tett, és ha erre Veronka némellykor készttette, egész felelete csak abbúl állott, hogy erre ő magának üdöt akar hagyni. Halkkal kell ezt a' dolgot vinni, kedves Veronkám! azt szokta volt mondani, hogy bizonyo-

nyosan kitanúlhassam, ha engemet Manczi igazán szeret-e, vagy sem? Feltette ő tudni illik magában, hogy az első lépést a' kibékülésre meg nem teszi, hanem Manczitúl várja. Ezzel én, édes Atyám! mondá az öreg Grófnak, Manczi' szerelmét akarom próbaköre tenni, egyfzersmind pedig szívét arra birni, hogy jövődöben a' hasonló indulatosságtúl őrízkegyen.

Ez Veronkának nagyon sokáig tartott. Manczinak tehát alattomban egy levelet írt, mellyben tudtára adta, hogy az ifjú Gróf szinte olly buzgón szereti, mint azelőtt. Eltökélette ő magában, úgymond, hogy a' Kisasszonyt egészen saját szívének és szerelmének vezérlésére hagyja, és erősen hiszi, hogy ezek a' Kisasszonyt az ő szívéhez visszavezetik. Ha a' Kisasszony csak egyszer látná e' nemes szívű ifiat, mikép sohajtya annak az órának érkezését, mellyben e' szókot: édes Laczim! kedves Manczijának ajakibúl ismét hallhassa, elfelejtkezne minden kétkedésről, 's megsiettetné ama' kívántt szempillantást, melly a' Kisasszonyt e' jó és nemes lelkű ifjúval örökre megegyesítse.

Manczi nagyot kiáltott örömeiben, ammint e' levelet elolvasta. Nyakába borúlt volna Veronkának, ha jelen volt volna. Reménységei egyszerre feléledtek, és álmodozásait a' szerelemnek és elragadtatásnak jelenéseivel újra
meg-

megettöltötték. Azonban képzése lassankint lecsillapodván, fontolgatni kezdette a' dolgot. A' levelet Veronka írta. Kellemetlen állapot, úgymond, hogy az illy örvendetes hírt annak a' gyűlöletes leánynak kell köszönnöm! De azonkívül még titkos szándékokról, törökről, kelepczékről is kezdett gyanakodni, mivel a' levél Veronka' kezéből érkezett.

Majd azután a' levelet még egyszerátolvasván, másféle gondolatoknak eresztett zabolát. Nincs külömben! mondá végtére. Veronka kénytelen volt, nekem e' levelet írni. Laci nállam nélkül nem élhet többé. Az a' család leány nekem ezt az örömet nem tette volna, ha kénytelen nem volt volna vele. A' Gróf tehát kívánna velem kibékülni, de az első lépést nem akarja megtenni? Mosolygott, mikor ezt magában meggondolta, 's új álmódásokba merült, mellyekben a' szegény Gróft majd nem tántoríthatatlan engesztelhetlenséggel kínozza. Térgyeinn állott előtte, és ő neki csak hűszas esedezések után bocsátott meg. Majd azután arról gondolkodott, mikép lehetne jó módgyát ejteni annak, hogy a' Gróffal öszvejöhessen? Mellyéhez szorította gondolattyában ismét, megbocsátott neki, 's édes Manczija volt ismét. De büntetést, egy kis büntetést csak érdemlett még is, úgymond, noha.

noha ő az, a' ki a' kibékülésre az első lépést e' levél által megtette.

Manczinak könyei elállottak. Derültt tekintettel jelent meg régtől fogva ma legelőször a' társaságban, 's részt vett nem csak a' beszélgetésekben, hanem még a' nyájaszkodásokban is.

Azonban, mennél tovább vizsgálta a' dolgot, annál bizonyosabbnak lelt'e, hogy a' levél a' Gróftól származott. E' gondolat hízelkedett neki, és érzéseit csiklandotta. Nem csoda tehát, hogy annak életét meghosszabbítani kívánta. Óh! hogy az ember soha sem elégzik meg azzal a' diadalommal, mellyet neki az eset, vagy saját hiúsága szerez! Szegény Manczi! Előkéllente ő magában, hogy a' visszafutó Gróftot előbb megbünteti. Drágán veszed meg, Laczi! mondá diadalmaskodó szózatallal, most egyfizer drágán veszed meg a' békecsókot!

HUSZONEGGYEDIK SZAKASZ.

Ebből a' Kisasszonyok felette hasznos tanúságot vonhatnak.

Hogy Manczinak plánumát helyesen elő adhassam, szükséges az Olvasót egy külföldi emberrel megismerkedtetnem. Manczinak édes anyja, a' Viczispányné, Bécsben neveltetett. Volt ott neki egy szíves barátnéja, Berg Anyicska, egy Bécsi Tanácsbelinek gyönyörű leánya. Ezt az akkori Ánglus követségnek Russel nevű Secretáriussa megszerette, naponkint látogatta, 's végtére el is vette. Russelnek volt Bécsben egy öccse, kit magánál neveltetett, mivel szülőik Londonban elhaltak. Ez azután Bátyyával együtt hazájába visszater-
vén, hadi szolgálatba állott, és Regementyével együtt Indiába jutott, hol a' honbéliiek a' jövevény Ánglusokkal szinte hadakoztanak. Egynehány esztendő múlva az öregebbik Russel ismét visszajött Bécsbe, mint Angliai követ, 's minekutánna Indiában az első lázúlasok el-
foj-

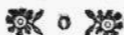
fojtattak, Kapitány öccse is kijött utánna szabadtsággal, kiváltkép a' végből, hogy úttyában amaz országokat lássa, mellyekkel még meg nem ösmerkedhetett. Bécsbül végtére Magyar Országba jött, 's minekutánna egynehány Vármegyét megjárt volna, ángyának régi barátneját, Rósafinét is, felkereste.

Ezen alkalmatossággal Manczit meglátta, 's közelebbrül megösmervén, meg is ismerette. Ammint Bécsbe visszaérkezett, ángyához folyamodott, hogy vegye ki jó móddal Manczinak szülőibül, ha leánnyokhoz való ismerete nem volna - e ellenekre? Manczibül pedig, ha nem átallaná - e kezét és szívét egy olyan férjfiúnak adni, a' ki emberséges ember és eléggazdag ugyan, de jövevény egyfzersmind, és valamivel megletebb amaz ifiaknál, a' kik Manczi körül forgolódnak. Ángya e' fontos dolgot eleven szóval végezni jobbnak itélvén, mint levelek által, a' Kapitánnyal együtt elment Bécsbül Rósafiékhoz. Manczinak Szülői e' házasságot nem ellenzették, ha a' leánynak szívét a' Kapitány arra birhattya, hogy idegen embernek kezét adgyon. Elejénte tehát az okos férjfiú csak azonn ügyekezett, hogy a' Kissasszonynak barátságát megnyerhesse. Ez meglévén, haza kísértette ángyát, 's azonnal Londonba írt egynehány jó - akaróinak, hogy ismerzenek neki valamellyik Ánglus Regimentnél

nél Óbester hivatalt. Volt eladó egynehány,
's az egyiket közülök meg is vette.

Azalatt, még ezek történetek, Gróf Kaczajfalvi Lászlóval Manczi megösmerkedett,
's ammint az Olvasó már tudgya, szerelmes
szövetséget is kötött. Az Obester szinte akkor
érkezett Rósafiékhoz harmadszor, mikor Man-
czi a' Gróffal legnagyobb haragban volt. A'
mim van, édes Kisasszonykám! mondá ő ér-
zékeny nyíltszívűséggel, azt mind oda aján-
lom. Ha több volna, szívesen feláldoznám a'
Kisasszonynak azt is. Egyenes szívbül áll min-
denem, igaz szeretetbül, annyi gazdagságbül,
hogy velem együtt tisztességesen élhessen
belöle, de kivált mindennemű kíméllésbül,
melly életem' fogytáig tartand, mivel jól át-
látom és mélyen tisztelem én amaz áldozatot,
mellyet nekem az által tesz, hogy kezét negy-
ven ezrendös férjfiúnak adgya.

Manczi talán adott volna Russelnek egy-
kis reménységet, ha azt, hogy ez által a' Gróf-
ot megbosszontya, gyaníthatta volna. De a'
Gróf a' szomszéd faluban úgy élt, mintha Man-
czi a' világonn sem volt volna. Russelnek
tehát akkor egyenesen azt felelte, hogy kéze-
re ne tartson számot. Most ellenben, mikor
a' Gróft ismét lábainál feküdni, és kegyeie-
mért esedezni vélte, Russelt, mint bosszúállá-
sának eszközt, csalogatni kezdte. Barátság-

sabban beféllgetett vele, örömet hallgatta a-
maz indiai ütközeteknek rajzolását, mellyek-
ben jelen volt, az indiai szokásokról külömb-
féle kérdésekkel ostromolta, karjann a' kertben
örömet sétálgatott, 's végtére: olly érezhetet-
lenül, ammint csak lehetett, arra a' gondolat-
ra vezette, hogy nem volna rossz az öreg Ka-
czajfalvi Grófot vadászatnak okáért megláto-
gatni.

Ez megtörtént. Az ifjú Grófnak Russel
nagyon megtetszett, Russel pedig estve Rósa-
fiékhoz visszaérkezvén, nem győzte Manczinak
az ifjú Grófot elegendőképen dicsérni. E' va-
dászatnak természetes következése az volt,
hogy Rósafi Viczispány is mulatságot adott vi-
szontag az öreg és ifjú Kaczajfalvi Grófoknak.
Elküldötte tehát hozzájuk más nap egyik ír-
deákját, és ebédre hívatta őket. Manczi allig
győzte a' követnek visszaérkezését várni, és
estve felé jó messze elejébe ment. Eljönnek-e?
kérdéze tőlle, mihelyt vele szólhatott, 's meg-
értvén feleletébül, hogy tiszteletére lesznek,
szinte megtüzesedett örömében.

Azon estve Manczi szüntelen' az öltözetek
között habzott, el nem tudván magában tö-
kélleni, ha más nap czifra ruhát vegyen ma-
gára, vagy csak olyan természetest, a' mi-
nőt az ifjú Gróf szeretett? Egész éjszaka nem
tudott e' miatt aludni, és csak hajnalkor izen-

dtredett el egy keveset. Más nap reggel még súlyosabb lett állapotja. Haját legelőször fodrokra égette, felvizálta, 's mivel a' Grófnak kedvéért már azelőtt nagyra nevelte volt, befonta; azután pedig ismét kifésülte, kiegyengette, és vállainn szabadon lebegtette. Székeinn rendre függtek a' selyemruhák, 's végtére csak még is a' legközönségesebb öltözetet választotta. Sok pántlikahurkot tűzött azonban e' ruhára; haja közé fűzér gyöngyököt font, és kalapjára sokféle tollakat és bokrétákat tett. Lássá! úgymond, hogy egészen elfelejtettem ő kigyelmét! 's még egy ragyogó kőrözfácskát dugott a' hajába. A' tükör előtt azután külömbféle orczavonásokat próbálgatott, mellyek hidegvérűségét, vagy még megvetését is jelentsék, és nagyon örült, hogy ezen indulatokat orczájann olly érezhetőképén lerajzollyák. Mikor lovakot hallott a' ház felé jönni, olly piros lett, mint a' rósa, és rezketett. Amazok közelebb érkeztén, felugrott a' székrül, és a' tükörtül az ablakhoz, az ablaktül ismét a' tükörhöz szaladozott. A' ruhákat az egyik székrül a' másakra hányta; a' szobában idestova futosott, és mikor ismét lovakot hallott az ablak alatt menni, a' tollakat hirtelen' mind lerántotta fejtül, és az asztal alá szórta.

Útazók voltak, kik a' ház mellett ellova-
goltanak. A' tollakat tehát ismét felszedte,
hogy előbbeni helyeikre visszatűzze. Azonban,
mintha mély gondolkodásában elfelejtette vol-
na magát, nem csak a' tollakat vissza nem tűz-
te, hanem még a' gyöngyököt és a' kőrözfát is
kiszedegette hajából, melly már most vállain
minden ékesség nélkül természetesen lebegett.
Azon szempillantásban megsajdította az ablak-
rúl az öreg Grófot, paripájárúl leszállani, 's
vissza ugrott az ablaktúl a' szoba' közepére.
Mellye már megszorúlt, már felemelkedett.
Majd azután az ajtóhoz szaladt, és bezárta;
onnan pedig visszasietett a' tükörhöz, hol ru-
hájárúl a' pántlikákat mind leszagatta, és a'
földre hányta. Ez meglévén, hallgatódzott,
de semmit sem hallhatott.

Lemennyen-e vagy sem? el nem tudta
magában tökélleni. Tízszor is felnyitotta egy-
más után az ajtót, és csendesen ismét betet-
te. Ebéd előtt nehezen ment volna le, ha egy
inas által le nem hívatták volna. Érzette,
hogy arczaí égnek, mikor a' garádicsokonnle-
andalgott. Rézketve fogta meg az alsó szobá-
nak ajtókilincsét, 's ammint azt azon szempil-
lantásban a' szobaleány, ki a' kávéét bevitte
volt, belőlről találta megnyitni, úgy megijedt,
hogy majd hanyatt roskadt.

Belépvén, mély térgyhajtást csinált, a' nélkül hogy szemeit fel merte volna vetni. Az én jó Manczim! mondá az öreg Gróf. Manczi rá emelte szemeit, de az ifjú Grófit mellette meg nem sajdíthatta. Leült azután, és szüntelen' az ajtóra nézegetett. Kávét töltött a' findzlákba, és mindenik findzlánál elöntötte, mivel az ajtóra kacsongott. Még újjait is megégette, mivel az ajtónn volt a' szeme. Az ifjú Grófit azonban nem láthatta bejönni, mivel otthon maradt.

Hadasi Kaczajfalvára érkezvén, hogy leányát meglátogassa, az nap, hogy az ifjú Grófnak Rósafiékhoz kellett volna menni, reggel megbetegedett. Az ifjú Gróf tehát otthon maradt, hogy Veronkát vigasztalja, ki édes atyát a' haláltúl szörnyen féltette.

Szegény Manczi! E' hírre ő szobájába felrepült, a' szófára ledült, zokogott, és Veronkát a' pokol' mélyére átkozta. Veronka, úgymond, és mind csak Veronka! Eggy fertály órányi szörnyü tusakodása után pedig, várjatok! mondá, nem maradok adósotok. Ezzel lement. Az öreg Gróf megfzöllította, de ő csak röviden felelvén, az Óbesterhez fordúlt. Szemei csak Russel' orczájánn legeltek, fülei csak Russelt hallgatták. Ha némellykor az öreg Gróffal beszédbe eredt, csak azért történt, hogy Russelt dicsérje. Óh az Óbester nemes

egy szívű és felette derék ember! mondá Laczi' Attyának egynehányszor. Ha ösmerné Gróf Uram! melly természetes, 's egyszeremind melly finom nevelésű férjfi ő! Hozzá hasonlót nem ösmerek. Tökélletes mindenben, a' mit a' világ a' férjfiaktúl kívánni szokott. A' sétálásnál úgy csüggött ő Russel' karján, mintha hozzá volt volna kötve, 's mikor az öreg Gróf elbúcsúzott, akkor ötet Manczi bizonyossá tette a' felül, hogy magát mindaddig szerencsésnek tartya, még Russel édes Attyának házánál marad.

E' diadalommal felment Manczi a' szobájába, hogy ott magát kinevesse; de a' nevetés helyett, mellyre magát hasztalan' erőltette, sűrű könyhúllajtásokra fakadt. Az öreg Gróf, még Rósafiéknál volt, egynehányszor megrázogatta fejét. Manczinak ügyekezete, mellyel magát az Óbesternek kellette, olly buzgó volt, hogy azt az öreg Gróf igaznak vélte. Hazalovagolván, majdnem hálákot adott az egeknek, hogy fiának és Manczinak szerelmes szövetsége félben szakadt. Állhatatlan szívű és könnyen gondolkodó leánynak lelte ő Manczit, mert csak egyszer kérdezte tőle, mit csinál Laczi? és még akkor is azonnal Russelhez fordúlt, a' nélkül hogy a' feleletet megvárta volna. Ha mindgyárt csak tetetés! volna is! mondá magában az öreg Gróf, 's megrázta fejét.

Ha.

Haza érkezvén, az ifjú Grófnak első heves kérdése az volt: mit csinál Manczi? emlékezik-e még rólam? Szeret-e? — Az öreg Gróf elbeszéllette fiának, a' mit Manczitúl látott és hallott, és fia lesütvén fejét, egészen elnémúlt. Én azt tartom, mondá végtére az atya, hogy Manczi tégedet soha sem szeretett. Én is azt tartom, felelé az ifjú, és mosolygani akart, de szemébül a' könnyek erővel kiütöttek. Erre édes attyának nyakába borúlván, arczaihoz nyomta könyes orczáját, és a' szobából kiment.

Veronka utánna sietvén, érzékeny buzgósággal kérte, hogy legyen nyugodtt elmével. Hidd el nekem Laczi! Manczi tégedet még szeret.

Engemet? kedves Veronkám! Engemet Manczi szeret?

Veronka alkalmasint kitalálta Manczi' plánumát.

Nem! édes Veronkám, mondá erre az ifjú Gróf. Inkább akarom én, hogy Manczi engemet többé ne szeressen, mintsem hogy megcsallyon. Azt mondod te, hogy ő engemet bosszontani, és szerelemféltsre akar birni. Óh édes Veronkám! melly boldogtalan volnék én, ha az ő szíve illy csalárdságokra vetemedni képes volna. Haggy magamot egy kevéssig, Veronkám! Eredgy az atyámhoz.

Ki.

Kimondhatatlan nyughatatlansággal és tusakodással járkált felsalá az érzékeny ifiú, meg nem tudván magát határozni, ha édes anyjának higgyen-e, vagy Veronkának? Más nap korán reggel, mikor még az egész ház nyugodott, lóra ült, és Manczihoz nyargalt. Potrohosi hangos örömkialtással fogadta: Isten hozott, édes Laczim! Isten hozott hozzánk!

Manczi elvetvén magárúl a' paplant, kiugrott az ágybúl, és az ablakhoz szaladt. Füle meg nem csalta. Laczi volt, a' kinek szavát hallotta. Vizsgán kacsongott le az ablaknak már egyik már másik üvegtábláján, de Laczit nem láthatta, mert Potrohosi előtte állott, és vastag derekával az ifiút egészen eltakarta. Csak egyik karja tűnt egyszer szemébe, és szíve azonnal dobogni kezdett. Felöltözött hamar, a' nélkül hogy tudta volna, mit csinál? Azután kirepült a' szobábúl, és a' garádicsokon le akart menni Laczinak karjai közé; de a' harmadik garádicsonn éfzre vette, hogy mellytakaróját a' szobában felejtette. Vilzasiertet tehát, bekilincsezte az ajtót, és jobban felöltözött.

Az öltözködés alatt szinte érezhetetlenül tértek vissza emlékezetébe a' tegnapi napnak, Laczi' elmaradásának és Veronkának képei, s azonnal érezte azt is, hogy szerehnét a' bosszúállás után való esdeklés fojtogatni kezdi! E-

géfzen felöltözködven, le akart menni. Maga sem tudta még, mikép visellye magát? Szinte be akart lépni a' szobába, a' hol Laczi beszélgetni hallotta, ammint a' kertnek nyílt ajtaján megajdította Russelt, a' legfélesebb fasorok között sétálgatni. Hozzá szaladt tehát a' kertbe, karjába akasztódott és szörnyű szívdobogással fel 's alá kezdett vele járni.

Az ifjú Grófnak első kérdésére, hol volna Manczi? azt felelte Potrohosi, hogy még minden bizonytal az ágyban. Minekutánna Rósafiéket megköszöntötte, megújította kérdését; Potrohosi pedig kiintette a' szobából, és felvezette magával a' garádicsokonn azzal a' reménységgel, hogy hűgát az ágyban találja. Ott nem lévén, az ágyra tette kezét, melly még meleg volt. Gyere ide Laczi! úgymond, és tapasztald, hogy nem rég kellett neki felkelnie. Laczi az ágyra tette kezét, 's gondolatokba merülvén, vissza sem vonta egy üdeig. Mi a' tatárt csinálsz? kérdeze tőlle ivégtére Potrohosi.

Az ágyat nézem, ha meleg-e még? felelé a' Gróf bizodalmas szózáttal.

Potrohosi elkaczagván magát, jöjjsze velem, úgymond, keressük fel.

A' garádicsokonn lepenvén, megajdította Manczit a' Gróf a' kertben és Russel' karján. Amott van, úgymond, újjal mutatván

a' kertbe, és elhalaványodván; Russellel sétál a' kertben.

Manczi maga megett Izózatot hallván, erőltetett kaczagással nevetett valamin, a' mit neki Russel mondott, és ennek karjához még jobban oda kúcsolta magát. Ammint megfordultak, meglátták Potrohosit, ki a' Gróft hurczolta inkább feléjek, hogysem vette.

Manczi! kiáltá Potrohosi, Laczi van itt. Manczi el nem pirúlhatott, mert a' nélkül is vollyan volt már az orczája, mint a' tűz, mióta a' Grófnak szavát maga megett meghallotta. Örömet sietett volna bátyja' elejébe, de Russel' karjainn kellett maradnia, mivel rezgettett. Így az ő sétálása hasonló lett a' félek tapogáshoz. Azalatt a' Gróf és Potrohosi a' kertnek hantgarádiccsainn lejutottak, és Manczihoz érkeztek.

Mint van a' Gróf? kérdezé Manczi feletve nagy háborodással, 's a' nélkül hogy a' feletetet megvárta volna, azonnal Potrohositól kérdezett valami kicsinységet. A' Gróf elkonorodott, és nem ok nélkül; mert ammint a' házhoz érkezett, ő is felnézett Manczi' ablakjára, és csak egyik karját sajdította meg, mivel orczáját szemel elől Potrohosi eltakarta. Azt gondolta tehát, mikor Potrohosival felment, hogy szobájában leli. De Manczi a' helyett,

lyett, hogy a' Grófot megvárta volna, lement Russelhez a' kertbe, noha tudta, hogy a' Gróf már a' háznál van. Nem kellett tehát a' Grófnak több ennél, hogy édes attyának mondását igaznak lellye.

Russelt szereti! így szólott magában, és az egész dologról semmi egyéb gondolat nem tűnt eszébe. Így állottak egy üdeig egymásnak általellenében e' szerelmesek, a' nélkül hogy egymashoz csak egy szót szólottak volna, még ökököt Potrohosiinak hangos kaczagása álmaikból fel nem verte. Erre bementek. A' Gróf fontos dolgokról beszéllgetett Russellel és az öreg Viczispánnyal; Potrohosi pedig azonban Manczit hidegsége miatt jól megleczkézte.

Legyen Uram Bátyám nyugodtt elmével, mondá Manczi. Fogadom, hogy az egész dolognak jó vége lesz.

Lyánka! az ifiú Gróf oíly legény, a' kit órránál fogva hurczolni nem lehet. Ne rontsd el nálla dolgodot; hanem azonn ügyekezzi inkább, hogy homloka felderáílyön.

Haggyon nekem békét Uram Bátyám. Fogadom, hogy meg fog velem elégedni.

Ezzel Russelhez és a' Grófhoz! fordúlt. Amarra édes mosolygással nézett; mikor pedig a' Grófra tekintett, szemének e' kis fordulásával édes mosolygásának legalább fele elenyészett. A' Gróf komor volt ugyan, de egy-

szers-

szersmind' olly nyugodtt szívű is, hogy orcáján a' belső háborodásnak legkisebb jelét sem lehetett látni. E' hidegvérűsége Manczit nagyon bosszontotta. A' beszéd közt kezét Russel' kezére tette, és a' Grófnak még sem változott meg színe, sem tekintete. Sőt Russelt szinte olly érzékenyen látszott ő szeretni, mint Manczit, kit a' figyelmetességben, mellyel az Óbesternek beszédgyeit hallgatta, még mellé fel is haladott.

Manczi elvégre egy pár szót ejtett, melyekből a' Gróf könnyen észre vehette, hogy a' kertbe megy. Oda várta ő maga után a' Grófot, és reménységében meg nem csalatkozott. Manczi azonnal azt kérdezte tőle, miért nem jött el tegnap ebédre az öreg Gróffal? A' Gróf pedig minden tartózkodás nélkül azt felelte, hogy neki otthon kellett maradni a' végből, hogy Veronkát vigasztallja.

Veronka' kedvéért tehát? mondá erre Manczi, 's meggörbítvén ajakit, sétálni kezdett. Mikép tetszik a' Grófnak az Óbester?

Én ötet úgy szeretem, felelé a' Gróf, mind az édes atyámat. Higgye el nekem a' Kisasszony, hogy megtanulván az embereket ösmereni, igen keveset találtam köztök, kiket örökre magamhoz kapcsolni kívánnék; de e' kevesek közé tartozik Russel is.

És Russelenn kívül kicsoda még? kérde-
zé Manczi.

Az Atyám, Veronka, az Anyám, Mály-
vási, az én öreg Istókom, és — itt egy kö-
nyecske gördült ki komor szeméből, — de most
már ennek vége van.

Manczi elhallgatott, és rezketni kezdett.
Égynehány szempillantás után ismét megszól-
lítván a' Grófot, 's azt gondollya talán a' Gróf,
úgymond, hogy Veronka a' Grófot valóban
szereti?

A' Gróf mellyére tévén kezét, hidd el ne-
kem Manczi! úgymond, hogy Veronka engem'
szeret, mert én is vízontag őtet szívemből sze-
retem. Oh! ha te tudnád, melly jó leányka
ő? 's melly tüzesen védelmez tégedet?

Engemet? Hm! az ő védelmezésére ne-
kem semmi szükségem sinesen, mondá Man-
czi hegykén. És ki ellen védelmez ő enge-
met? A' Gróf ellen talán csak nem? Ezzel a'
fáradsággal magát megkímélheti. Az olyan
emberektől én semmit sem kívánok, a' kiknél
nekem Veronka' védelmezésére van szükségem.

Manczi! mondá erre a' Gróf intő szó-
zattal.

Manczi a' beszédet félbeszakasztván, Rus-
selre fordította. Én őtet szívvel kedvellem,
úgymond, és ő engemet minden bizonnal hū-
ven szeret. A' Gróf erre nyughatatlanságot

mutatott, Manczi pedig diadalmaskodott. Ő engemet, úgymond, Szülõimtül megkért!

És te Manczi? kérdezé a' Gróf szomorúan; mit mondasz hozzá?

Most már kezemben vagy! gondolá magában Manczi. Russel nagyon nemes szívü férjfiú, mondá a' Grófnak kérdésére.

Az õ minden bizonnyal! felelé a' Gróf, Manczitül egy keveset félre fordúlván.

En szerencsés asszony lennék, ha hozzá mennék. Önalla legalább Veronkának közbejárására semmi szükségem sem volna.

Minden bizonnyal nem! monda' a' Gróf, az égre emelvén szemeit, és a' Kisasszony kiváltkép azért lenne általa szerencsés asszony, mert, ammint látom, szereti. Ezt mondván, a' kertnek ajtaja felé fordúlt és Manczitül el-
sietett.

Laczi! mondá] erre Manczi, de hirtelen ijedése miatt olly halk szózáttal, hogy a' Gróf nem hallhatta, ki gyors lépésekkel a' kastélyba visszament. Egymást érõ könyek görgöttek le arczainn, és zokogását még Manczi is meghallotta. Utánna sietvén, és karjait utánna terjesztvén, Laczim! úgymond, kedves Laczim! A' Gróf megfordulván, megcsókolta tüzesen kezét, és szelíd's egyszersemind indulatos szózáttal imígy szólott hozzá: Haggy fel édes Manczim! az én szerelmemmel! Sokkal
jobb

jobb Russel énnálamnál. Az én feleségem Hadasi Veronka legyen.

Manczi elmerevedett. Veronka? kérd ezé fülékony szózáttal; Veronka a' te feleséged? Eredgy tehát hitfzegő! a' hová indúltál.

A' Gróf elment; Manczi pedig még e ggy darabig a' kertben maradt, hol kezeit kúc solgatta, és zokogott. Végre egy inast akart a' Grófhhoz küldeni, hogy jöjjön hozzá még e gyszer a' kertbe; de a' büszkeség és harag ismét elcsábította e' gondolattúl, úgy hogy el nem tudta magában tökélleni, mit tévő legyen? Tízszer is rá tehelt kezkenőjére, hogy szemeit vele megfzárítsa, és szinte annyiszor újra megindúltak szemébül a' könnyhullajtások. Illy kísírtt szemmel be nem mehetett, sőt még inással sem szólhatott, ha csak az egész dolgot el nem akarta árúlni. E' mellett pedig kimondhatatlan szorongatásokat érzett a' miatt, hogy a' Gróf haza ne mennyen.

Azalatt a' Gróf bement a' szobába. Szemei nedvesek voltak. Rá tekintettek mindnyájan, és elhallgattak. Potrohosi mosolygott és suttogva azt mondta vagy kétfszer magában: óh asszonyok! mennyire vizzitek még rajtunk való hatalmatokat!

A' Gróf oda sompolygott Russel mellé, 's alkalmatosságot várván arra, hogy vele

magányosan szólhasson, Óbester Uram! úgy-
mond, az Úr Manczit szereti, úgy-e?

Russel nagy szemeiket vetvén reá, igen is,
úgymond, kedves Gróf Uram! én Manczi Kis-
asszonyt tisztán szívemből szeretem.

Az Úr ötlet már meg is kérte?

Szülőitül, jó üdeje már, hogy megkértem.

Édes Óbester Uram! tegye Manczit bol-
doggá, kérem, és legyen vele szerencsés ma-
ga is. Ezt mondván, elfakadt sírva, és Rus-
selt megölelte.

Russel rá bámúlván, én tegyem, úgy-
mond, Manczit boldoggá? Mi jut, kérem,
eszébe a' Grófnak? Hisz én azt hallottam,
hogy Manczi el van már ígérve. De mikép
jön a' Gróf vallyon e' gondolatra?

Csak imént mondta nekem maga Manczi,
hogy az Úrnak karjai között szerencsés asszony
leend.

Ezt a' Grófnak Manczi mondotta volna?
Laczi! te minden emberhez nyílt szívű vagy!
Én legyek-e a' világon egyedül, a' kivel csa-
lárdúl bánhatnál? 'S Manezi mondotta volna
ezt a' Grófnak? Hisz én azt gondoltam, hogy
a' Gróf maga veszi el!

Én? Kedves Óbester Uram! Én Hadasi
Veronkát veszem el. A' mit én elébb mondot-
tam, azt nekem, higgye meg az Úr, maga

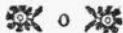
Man-

Manczi vallotta meg imént. Édes Russelem! kérlek, tedd Manczit boldoggá.

Russel megölelte az ifút, és kirepült a kertbe. Manczi még felsalá sétálgatott, mi- nekutánna éppen annyira hozta volna szívének nyugodalmát, hogy egyikét izempillantás múl- va bemehetett volna. Russel hozzá sietvén, óh kedves Manczim! úgymond, ajakihoz nyom- ván a' Kisasszonynak kezét, és megcsókolván, óh drága Kisasszonykam! bocsásson meg, hogy kimondhatatlan örömemet el nem titkolhatom. Szinte egy tudósítás, melyet a' Grófnak aja- kiből vettem, olly boldog embernek tett en- gemet, hogy meg nem cserélnék izéles e' vi- lágonn senkivel. A' Kisasszony azt reményli, hogy az én karjaim között izerenc és asszony leend? A' mi izent találtatik az égben és a' földönn, arra igérem, hogy eggyetlen eggy ü- gyekezetem lessz, még élek, a' Kisasszonynak mindenlegkisebb kívánságait tellyesíteni. Csak a' Kisasszonynak boldogsága legyen az enyim egyedül.

Manczi e' beszéd alatt úgy elhalaványo- dott, mint a' haltt test. Szóllani akart, de eggyáltallyában csak izót sem ejthetett. Térgyei nem gyözvén testét viselni, remegni kezdettek. Russel ezt észre nem vévén, nagy örömmel vezette be a' kastélyba. Manczi ma- gánn kívül volt, úgy hogy Russelnek eggyéb

Term. Em. Q *iza-*

szavait nem hallotta, vagy legalább nem értette, és a' körülötte lévő tárgyakot meg nem ösmerte.

Viczispány Uram! mondá Russel Manczi' Attyának könybeborúlt szemmel, ide vezetem az Úrhoz Manczi Kisasszonyt. Csak imént tett engemet bizonyosnak a' felül, hogy őáltala boldog férjfiú leendek. Áldgyon meg bennünket, kedves Atyám!

Kiki rá merefztette álmélkodó szemeit. Potrohosi már a' Grófra tekintett, ki az ablakban állott, és olly halavány volt, mint a' fal, már meg Manczira, ki Russel' karjáról csüggvén, és háborodott szemeit a' földre szögezvén, magánn kívül látszott lenni. A' Gróf, ammint Potrohosi még egyszer rá tekintett, kezét nyújtott neki, a' szobából sebesen kiment, lóra ült, és haza nyargalt.

A' Gróf haza nyargal, kiáltya egyszerre Potrohosi; mire Manczi az egész jelenést egy ifzonyú kiáltással végezvén, Russel' karjára roskadt, és az ágyba vitetett. Itt ő szegényke, mintha semmivé tiporták volna, meredt szemmel nézte a' szobának bóttyát, a' nélkül hogy tudta volna, mit akarjon? Bátyjának ezer kérdéseire, mi történt legyen vele, hogy erre vetemedett? csak' egy szót sem felelt. Eggyetlen egy kérése az volt, hogy magát hagyják. Potrohosi elvégre e' kérésének enged-

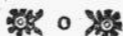
vén,

vén, Akaratos Lélek! úgymond. Csak úgy van, mikor a' gyermekek engedelmeskedni nem akarnak.

HUSZONKETTEDIK SZAKASZ.

Ezt egy okos Kisasszonytól nem vártuk volna.

A' Grófnak állapotja szinte olly rettenetes volt, mint Manczié. Hazaérkezvén, egyenesen az a'tya' szobájába szaladt, ki Veronkával sétálni volt. Innen azután a' kertbe ment, hol nagy lépésekkel felsalá járkált, 's egész veszteségét átfontolván, érzékenyen epekedett. Mellyénn keresziül voltak fonva karjai, feje lecsügö t, és szemeibül könnyek görgöttek. Manczi! mondá egynehányszor, megmeg állván, vallyon mit vétettem én neked? Semmit sem tartott ő tudni illik bizonyosabbnak annál, hogy Manczi Russelt szereti. Visgálni kezdette tehát magában, miért szereti Manczi Russelt jobban, mint őtet? és

az Obesterben sok szép tulajdonságot talált, mellyek nélkül ő még szükölködött. Csak azt érezte tehát, hogy ő szerencsétlen, a' nélkül hogy benne Manczi ellen vagy Russel ellen legkisebb gyűlölség támadt volna. Sőt még a' levegőben kastélyokat is épített, ébren álmodván a' jövődőségrül, mellyben ő Manczi szerelmét ismét megérdemelvén, szívéért a' nemes lelkű Obesterrel szép erkölcsök és buzgó szeretet által versengeni fog. Ezen álmodozásokat ő olly édeseknek lelte, hogy az öreg Grófnak szavát hallván, a' kertnek hátúlsó ajtaján a' mezőre kiosontott, csak hogy azokat félbeshakasztás nélkül folytathassa. Mind hiába! mondá végtére; én őtet örökre elvesztetem! 's ezt mondván, észre vette, hogy a' nedves fűben egy bokor mellett ül, és az estvének mély homályjátúl már környülvetetik. Allig tudott haza akadni.

Atyához szaladván, mellyére bocsátotta fejét, és átölelvén mind a' két karjával, odavan, úgymond, minden örömem! Manczi Russelhez megy férjhez.

Russelhez? Laczi! ez lehetetlen.

Ah édes Atyám! mikor leszek én boldog? Édes Veronkám! én szerencsétlen vagyok, felette szerencsétlen! Manczi azt nekem magamondotta.

Maga mondotta? kérdezé az öreg Gróf mély álmélkodással. Ha tégedet így megcsalhatott, képes ő mindennemű gonofzra.

Megcsalhatott? Hiszen mondom neked, hogy ő ezt nekem maga megvallotta. Erre az ifjú Gróf az egész esetet felette indulatos panaszolkodással elmondotta.

Szerelemfáltés! csupádon csupa szerelemfáltés, mondá Veronka. Nyugodgy meg, Laci! Manczi tégedet szeret. Rossz ember! melly szörnyen megijesztetted Veronkádót!

Veronkának vélekedését helyben hagyta mind az öreg Gróf, mind a' Grófné.

De mikor nektek mondom, elkezdé ismét az ifjú Gróf, hogy nekem maga Manczi világosan megvallotta, hogy Russel' karjai között szerencsés asszony lesz.

De mind haszontalan volt ellenkezése, 's minekutánna vélekedésétől mindnyájan elállottak, no majd meglássuk, úgymond mosolyogva. Kívánom, hogy meg ne csalatkozzatok, jóllehet meg nem foghatom, mi végből csalna meg Manczi engemet? Ezen ígéknél mély gondolatokba merülvén, de meg kell-e, úgymond, annak lenni, hogy Manczi engemet megcsaljon? és hogy e' szívből, melly őtet olly hűven, olly igazán szereti, csúfot üzzön?

Veronka azt vítatta, hogy az ilyen csalárdságot könnyen meg lehet bocsátani.

Áh édes Atyám! mondá azután az ifjú Gróf, melly nagyon fáj az énnekem, hogy Manczi kénytelen engemet megcsalni. És ha én most őtet elvesztem, hol találok én olyan embert, a' ki engemet nevelésének, mellyel ösmerős nem vagyok, és erkölcsének, mellyeket meg nem foghatok, kegyetlenül fel ne áldozzon? Ki tudgya, édes Atyám! ha te e' szívet inségre nem nevelted-e? mert azonn, hogy Manczi kénytelen, engemet megcsalni, én kimondhatatlanúl epekedek. E' szóknál könyek nyomúltak ki szomorú szemeibül. Kiment azután, 's egynehány szempillantás múlva ismét visszatért komor tekintettel. Megvárom a' végét, úgymond féltörött szózattal. Russel nagyon nemes szívű férjfiú! Azután megölelte Veronkát, 's érzékeny tekintettel nézvénszeme közé, nem de Veronka! úgymond, te engemet meg nem csalnál, ha szeretnél?

Manczi azalatt magában egész éjszaka tusakodott. Már az Óbesternek akarta odanyújtani kezét, hogy Laczinn bosszút állyon, már meg Kaczajfalvára akart repülni, hogy a' megbántott Ifiúnak lábaihoz botúllyon. Mint a hajót a' habok, úgy hányták idestova szívét az állhatatlan gondolatok. Russel előtt szígyenlett megjelenni. Mer: mit is mondhatott volna ő ennek a' férjfiúnak, a' ki tőle határatlan tiszteletet érdemlett? Elpirúlt, valahányszor er-
rül

rül csak gondolkodott is. Azt mondgya - e neki, hogy Laczival csak tréfált, mikor neki azt mondotta, hogy Russel' karjai között szerencsés állszon lesz? vagy azt, hogy Laczit Russelnek szerelmével csak bosszontani, és szerelemfáltásra akarta gerjeszteni? Áh! mit mondgyak én ennek a' nemes szívü férjfiúnak, felkiáltott végtére, 's azonnal utánna vetette szívének legmélyebb rejtekében: vajha Indiának közepénn volna inkább nemes szívével együtt!

Más nap tudakozódtak egésségérül, és ő azt felelte, hogy ma még meg nem jelenhet. Átlátván azután, hogy e' dolognak sebes véget kell vetni, az ifiú Grófnak ilyen levelet írt:

Ha Manczit valaha igazán szerette a' Gróf, és ha szívében meg vannak még e' Manczihoz amaz érzemények, mellyekrül a' Gróf több ízben azt vallotta, hogy örökké fennmaradnak! — Óh Laczim! Russel abban a' boldogtalan vélekedésben van, hogy én ötet szeretem. Eből a' tévelygésből, mellyre ötet te vezetted, ki nem lehet ötet egyébkép vonni, hanem ha te neki világosan megmondod, hogy engemet szeretsz. Ezt én szeretetedtül reményilem, jó szívedtül pedig még meg is várom. Szeretlek viszontag téged én is! Ösmerd meg nagy érdemét amaz áldozatnak, mellyet neked e' válástétellel egy leányzó tesz, és jöjj el még ma.

ma. Még bizonyosan elvárlak, vagyok örökké a' te Rósafi Manczid.

Az ifjú Gróf e' levelet vévén, lekiáltott az ablakonn egy inasnak, hogy nyergeltessen. Azalatt ő a' szobában felsalá sétált, 's a' levélnek szavait egyenkint fontolgatta. Elment azután a' levéllel az attyához. Jól mondtad, édes Atyám! úgymond, hogy Manczi engemet tegnap előtt megcsalt. Ihol a' levele, olvasd el. Az öreg Gróf átfontolván az írást, azt kérdezte fiátúl, mit akar e' levélre cselekedni?

Én a' levelet nem értem, felelé az ifjú Gróf; talán ismét új csalárdság van benne. Azt a' vallástéelt, hogy ő engemet szeret, áldozatnak nevezi, mellyet ő nekem tesz. Édes Atyám! én Manczit szeretem, és nagyobb gyönyörüségem nincsen, mintsem ha én neki, és az egész világnak azt mondhatom, hogy őtet szeretem.

Eredgy tehát oda, mond meg ezt neki, 's mond meg Russelnek is, hogy Manczit szereted, és hogy Manczi viszontag téged' is szeret.

Úgy de tegnap én neki azt mondtam, hogy Veronkát veszem el. Így hát Russel engemet is csalárd embernek tartana. Atyám! nekem valami jut eszembe. — Kívánnám, hogy Manczit ne szeressem! mondá egyszerre, félbeszakasztván előbbeni szavait, és hogy Mnnczi Russelt szeresse!

De mi jutott tehát eszedbe?

Atyám! én Manczit kimondhatatlanul szeretem. A' múltt éjszaka és tegnap szerencsétlenebb ember nálamnál, széles e' világonn nem volt. De még is, ha engemet Manczi viszontag nem szeretne, inkább Gróf Bujasival élnék, mintsem az ő karjai között. Mikép tudhatnám én azt meg bizonyosan, ha ő engemet szeret-e, vagy sem? Ő ugyan nekem azt írja, hogy szeret; de vallyon igaz-e? vallyon nem új hazugság-e, a' mit ír? Ezt én tehát próbaköre akarnám tenni. Russel ötet szereti, Russel már szülőitől meg is kérte, és Russel nemes egy szívű férjfiú. Ha Manczi engemet szeret, lehetetlen, hogy ő ezt Russelnek meg ne vallyya, bátor oda nem megyek is.

Hát ha Russelnek oda adná kezét?

De lám-e mondom, hogy, ha engemet szeret.

Ezt én hallom; de ha csak ugyan még is — —

Atyám! mondá erre meredtt tekintettel az ifjú Gróf, te Manczit rosszabbnak tartod, mintsem a' micsodás. Ő Russelnek minden bizonnyal azt mondaná: én Laczit szeretem. És ha ő képes volna azt cselekedni, a' mitől te tartasz, óh édes Atyám! akkor csak egy üdeig volnek szerencsétlen; egyébaránt pedig

valaha lennék az, mikor már a' dolgot meg nem orvosolhatnám. De nem! Manczi azt a' nemes szívű férjfiút meg nem csalhattya. Ha engemet igazán szeret, oda nem adgya kezét Russelnek, és akkor boldogabb ember nálamnál nem lesz e' földönn. Akkor azután bizonyosan tudom, hogy engemet szeret, és akkor még azt is elfelejtem neki, hogy az én jó Veronkámot megbánthatta. Ezt cseleklizem, édes Atyám! Ez legyen az ő szerelmének próbaköve. Én oda nem megyek, és ha ő e' próbát kiállya, óh Atyám! melly kimondhatatlanul boldog lesz a' te szerencséilen fiad!

Az öreg Gróf mosolyogván, mit felelész tehát, úgymond, neki?

Fia homlokára szögezvén egyik újját, azt tartom, úgymond, hogy semmit sem.

Édes Fiam! az illendőség azt kívánnya, hogy a' kérdésre feleletet adgyunk. Írd meg neki azt, a' mit nekem imént mondottál.

Azt meg nem írhatom. Vajha kénytelen ne volnék vele, hogy szívét próbaköre tegyem. Édes Atyám! az nekem sokszor jut eszembe, hogy neked, Veronkának és nekem egy tulajdon világ kellene, mellyben éllyünk. Minek csalt meg engemet legelőször Manczi? Mi szükségé volt neki arra, hogy szívét előllem elzárja? Ezt én neki soha sem felelthetem el. Én neki egyenesen megírom, hogy Russelhez való

fzerelmérül, mivel maga megvallotta, legkisebbet sem kételkedhettem.

És ha Russelhez azért talál férjhez menni, mivel azt gondolja, hogy tégedet örökre elvesztett?

Russelhez mikép mehetne, ha nem szerezti? Nem, édes Atyám! ezen alacsonyságra ő tellyességgel nem képes.

Azonban az öreg Grófnak e' végső ellenvetése arra birta őtet még is, hogy e' próbának bal fordulását megelőzze. Leült tehát és Manczinak illyen levelet írt.

Kedves Manczim! Kötelességedet tudod, a' nélkül hogy reá megemlékeztesselek. Eltökéltem magamban, hogy hozzád nem megyek, mivel megcsaltál, 's mivel a' csalásnak még legkisebb látfattya is, há tovább tartana, nekem felette nagy és türehetetlen kellemetlenséget okozna. Russelnek azonkívül azt mondtam, hogy Veronkát veszem el; és én azt el nem viselhetem, hogy egy oly nemes szívű férjfiúnak, mint Russel, legkisebb oka legyen, azt gyanítani, hogy meg akartam csalni. Laczi.

Kitetfzik e' czédulából, hogy az ifjú Gróf Manczinak hozzá való szerezetében és egyeneszívúsé-ében tökéletesen bízott. Az ő szíve szerínt, melly gyanakodni nem tudott, 's melly soha sem érzett mást, hanem a' mit ajaki mon-

mondottak, Manczinak magyarábban nem írhatott volna. Ösmered kötelességedet, azaz: Russelnek köteles vagy megmondani, hogy őtet nem szereted, mivel engemet szeretsz. Engemet megcsaltál, és így ama' vallás által, mellyet Russelnek teendész, az én habzásomat is le kell csillapítanod, melly szívemben hozám való szerelmed iránt támadt. Én semmit sem tehetek, mivel Russelnek azt mondtam, hogy Veronkát veszem el; mert ha én most neki azt mondanám, hogy szeretlek, azt gondolhatná, hogy őtet vagy a' minap akartam, vagy most akarom megcsalni.

Hogy Manczi e' czédulát rosszul értse, és megijedvén, még hathatósabb szerelemféltesre gerjedgyen, azt az ifjú Gróf meg sem állmodta volna.

Kötelességedet tudod! Ez annyit tesz, mondá Manczi bosszónkodva, hogy Russelhez mennyek férjhez. Óh te háladatlan! te gonosz szívű! te alacsony lelkű! Én Russelhez mennyek? És ezt te még kötelességnek is mondod? olly hideg vérrel, olly csúfolódva mondod? Nem akar eljönni, mivel megcsaltam! Veronkát akarja elvenni!

Erre öszvegyömrötte a' levelet, és ha most hevenyében elejébe akadt volna Russel, egyenesen oda nyújtotta volna neki kezét haragjában. Ah! csak egy felette picziny remény.

ménység tartóztatta még attúl vissza, hogy Russelt önkint fel ne keresse! Hihe:ősnek találta tudni illik, hogy a' Gróf ötét még szereti, és hogy e' szerelem minden bizonynal visszahozza még egyszer szívét karjai közé.

De ellenben lángoló és felette mérges gyűlölségre lobbant Veronka ellen, kit vele a' Grófnak szerelméért versengeni gondolt. Áh! most ő van, úgymond, körülötte! Ő oltogattya el szegény Manczijához való szerelmének utolsó szikráit könnyen elcsábítható szívében! Ő öli meg minden legkisebb rügyecskéjét ama' hajlandóságnak, melly talán még mellyében hozám újra kizsengene! Így gyanakodott ő Veronkárúl abban a' szempillantásban, mikor e' jó leányka egész ügyekezettel azonn volt, hogy a' Grófnak Manczihoz való szerelmét elolthatatlan lángra lobbantsa.

Manczi azután az asztalra könyökölvén, 's fejét karjára támasztván, sírni 's végtére zokogni kezdett. Ezen szempillantásban meglepte ötét Russel. Kedves Kisasszonykám! úgymond, az én tegnapi heveskedésem a' Kisasszonyt, ammint látom, kellemetlen állapotba helyeztette. Én férjfi vagyok. Ama' szavát, mellyel nekem tegnap, nem tudom, mikép? olly nagy örömet okozott, a' Kisasszonynak ismét visszaadom. Szívének e' miatt csak egy ellenes gondolattal se legyen terhére. Az én sze-

rencsém felette drága volna, ha csak egy könyecskéjében telne is. Ezzel Manczinak kezét megcsókolta, és kesergését nagyon megkönnyebbitette.

Nemes szívű férjfiú! mondá viszontag Manczi, és szemeit leütötte. Az én szívem olly tele van, hogy csak az Isten a' megmondhatója. Az Úrnak mindent meg mondhatok.

Nem! kedves Kisasszonykám! felelé Russel. Ha elegendő emberségem van is arra, hogy szavának megtartására ne kénytelenítsem, arra mindazonáltal, hogy biztossa legyek, nem vagyok elég hideg. Ezzel Manczinak kezét még egyszer megcsókolta, és elment.

Manczi a' levelet még egyszer elővette, s átolvassván, azt találta, hogy lehet neki jobb értelmet is adni. Óh Laczi! mondá azután lágy szózáttal, ha tudnád, micsoda szorongatásokat okozol te nekem, régen megbocsátottad volna már szerencsétlen vakmerő égemet, mellyel kínozni akartalak. Érzékeny mosolygás vegyült e' szavainál könnyhúllajtási közé.

Kaczajfalván is jobb látzatot kezdett nyerni a' dolog. Veronka vég ére meggyőzte a' Grófot a' felül, hogy ő Manczitúl ezen áldozatot igazsággal nem kívánhattya. A' Gróf tehát eltökéllette magában, hogy ebéd után Manczihoz megy, és ott a' zavarodást határozottabb feleletével szétoszlattya. Veronka vele

ment,

ment, hogy az útonn szükséges oktatásokat adgyon még neki a' felül, mit kellyen ezen esetben szólania, mit cselekednie? A' kocsi és a' paripa távúlról mentek utánnok.

Befzéd közt olly meffze gyalogoltak együtt, hogy az útnak már felét meghaladták. Itt tehát leültek együtt a' gyöpre, még a' szolgák hozzájok érkezhetnének. Veronka buzgón kérte a' Grófot, hogy Manczit még csak meg se emlékeztesse ama' kis csalárdságra, melyet rajta elkövetett. E' kérését még könyhüllajtásokkal is támogatta. A' Gróf meg nem ígérte ugyan neki, de meg sem tagadta tölle egészen. Azután egy darabig némán ültek egymás mellett. A' Gróf az ő szép Manczijáról gondolkodott, Veronka pedig Szádnokirúl.

Áh kedves barátném! mondá egyszerre a' Gróf, átölelvén az álmodozásba merültt leányt, ha Manczinak olly jó szíve volna, mint neked!

Édes jó Laczim! felelé Veronka, és le-bocsátotta fejét a' Grófnak mellyére, hogy csókjait elkerüllye.

Azon szempillantásban kiugrott nagy és szitkos kiáltással egy bokor megül Manczi, 's elejekbe állván, dühös tekinteteivel szegény Veronkát majd hogy el nem rémítette.

Ebéd után ő is a' Kaczajfalvi útra ment, 's mély álmodozásba és a' Gróf után való

esdeklésbe merülvén, messzebb andalodott. Egyszerre meglátta a' Grófot Veronkával egy bokornak árnyékában ülni, és szerelemfélése új lángokra lobbant. Látta, mikép hízelkedett az ifiú a' leánynak, 's megéjek lopózkodott. Akkor történt, hogy Manczirúl való tanácskozásai után elhallgattak. Erre a' Gróf a' leányt megölelvén, ama' boldogtalan 'szókat találta ejteni, mellyekre Manczi a' bokor megüdühös orofzlyán gyanánt kiütött.

Gyalázatos csábítóné, izemtelen gaz leány! mondá végtére Veronkának, minekutána lélekzethez jutott. Veronka elhalaványodván, szinte megmeredt. A' Gróf erre megfogta Manczinak kezét, Manczi pedig kirántván a' Gróf' kezébül a' magáét, eredgy szememelő, úgymond, te alacsony Izávü, semmirevaló, rossz ember! Inkább kígyónak adnám kezemet, mint neked!

Manczi Kisasszony, az Istenre kérem! mondá Veronka félénk és könyörgő Izózáttal. —

Hallgass te Izörnyet! egyébaránt — — Ezt mondván, neki szökött rettenetes indulatossággal, 's mind a' két öklét rá emelte.

A' Gróf mindeddig meredett szemmel nézte Manczit; most pedig közéje és Veronka közé szökvén, újra megfogta kezét, és azt kérdezte tőlle, ha meg akarja-e csendesen hallgatni?

En hallgassalak meg tégedet? kiáltá Manczi dühösen. Hűtelen bolond gyanánt gyűlöltelek mindeddig, most pedig még a' pokolnál is jobban gyűlöllek.

Gyűlöltél és gyűlölsz? kérdezé a' Gróf, 's az égre tekintvén, Boldog Isten! úgymond, mivel bántottalak én meg tégedet, hogy engemet gyűlölsz?

Mancziban a' legfőbb dühösség a' legfőbb ájúlással tusakodott. Már elhalaványodott, már meg elpirúlt. Takarodgyatok boldogtalanok! mondá végtére, takarodgyatok szemeim elől! 's ezt mondván, elfordúlt tőlök és menni akart.

A' Gróf megfogta karját, hogy el ne essen, mert állig járhatott. Vagy ötven lépésnyire mentek, ammint elejekbe jött a' Viczispány' inassa. Mennyen a' Gróf, úgymond törött szózáttal Manczi, mennyen Isten' hírével haza, és soha magát többé szemeim előtt ne mutassa. Az inas vezessen engem' haza. Ezzel az inas' karjába kapaszkodott. A' Gróf utána nézett, még láthatta; azután pedig visszafelé Veronkához, 's nyakába borúlván, Istenem! úgymond, Manczi volt-e ez igazán? Áh Veronkám! bár csak én ezen szempillantásban kísérteteket tudnék hinni, mint a' mi paralytyaink! Azután vissza indultak Kaczajfalva felé, 's előtalálván a' kocsit, beültek

Term. Em. R mind

mind a' ketten. Halavány orczával zokogott a' Gróf. Némán ült mellette Veronka, és zokogásait hallván, érzékenyen sírdogált.

HUSZONHARMADIK SZAKASZ.

Most már Veronkán van a' sor.

Az ifjú Gróf bemenvén szobájába, öszvekücsolta kezeit, 's fel'salá sétált. Mázfa gyanánt feküdt szívén a' búbánat. Az egész esetből ő semmit sem értett. Azt tudta egyedül, hogy Manczi ezen alkalmatossággal a' legrettenetesebb Fúriához hasonlított. Veronka azonban az öreg Grófhhoz szaladt sírva, 's elbeszéllette neki az egész esetet. A' gondos atya nagyon tartott attúl, hogy fiában e' történet valamelly bal változást ne okozzon. Oda osontott tehát ajtajához, 's minekutánna sétálni és sóhajtozni hallotta volna, bement hozzá. Az ifjú Gróf nyakába borulván, áh! úgymond, édes Atyam! mi lett az én szegény Manczimbúl? Melly ki-
mond.

mónthatatlanúl fáj az énnekeim, hogy Manczi olly gonosz!

Az öreg Gróf ötet csak általlyában vígasztalgatta, a' nélkül hogy a' jövcndőt megillette volna. Sőt Manczit még mentegezni is kezdette. De fia semmit sem felelt reá, hanem az' ablakhoz fordúlt és sírdogált. Más nap már csendesebb és magába merültt volt, és keveset szóllott. Még ebéd előtt lement a' kertbe, hogy szomorú gondolatnak szabadabb szárnyat engedhessen. A' sétálás közt észre nem vette, hogy eső esik, még egészen át nem ázott.

Dél után megfogván kezét az öreg Gróf, édes fiam! úgymond, én csak abban a' hiszemben vagyok még is, hogy Manczi tégedet buzgón, felette buzgón szeret.

Az ifiú Gróf komor mosolygásra fakadván, de én viszontag Manczit, úgymond, nem szeretem többé.

Te is, édes Fiam! te is jobban szereted még, hogysem gondolnád.

Nem, édes Atyám! A' mit én magamban érzek, abbúl áll, hogy szeretném, ha Veronkának ollyan termete volna, mint Manczinak. De még ezt sem! mert csak láttad volna ötet tegnap! Eggy szóval, édes Atyám! én Manczit többé nem szeretem. Kívánom, hogy megjobbúllyon, és szerencsés legyen.

Hát ha töredelmesen lábaidhoz borúl?

Felemelem, és azt mondom neki: Manczi! én tégedet többé nem szeretlek! Hidd el, Atyám! hogy köztem és közte mindennek vége van.

És valóban vége is volt. Manczi ugyan helyre akarta téríteni a' dolgot; de mind haszontalan volt. Az ifjú Gróf, mihelyt öszve találkozott vele, egyenesen azt mondta neki komor tekintettel; Manczi! én tégedet többé nem szeretlek! A' jó Isten jobbítson és boldogítson meg! Veronka haszontalanul próbálgatta szívéét Manczihoz visszateríteni. Fogamatlan ügyekezetére mind csak azt felelte: Manczinak szíve nem jó; én őtet nem szeretem.

Egynehány haszontalan próba után oda nyújtotta végtére kezét Manczi Russelnek, és egybekeléseknek napján az ifjú Gróf egészen magába merült. Tudta ő az órát, mellyben Manczi Russellel öszve fog adadni. Ennek elfolyása után édes atyához ment, megölelte, mellyéhez szorította, 's orczáját ezen ígékközött: Manczi már szerencsés! Russel a' férje! forró könyeivel megharmatozta.

Víg ugyan nem volt, de nem is epekedett. Úgy látszott, mintha gondolattjai váltólag már érzékenyek, már kiesek voltak volna; mert már mosolygott, már meg szelíden könyezett.

Más nap reggel Veronkát arra kérte, hogy mennyen vele sétálni. Édes Veronkám! mondta neki bizodalmasan, én Manczit szerettem, és hihető csak azért, mivel ő volt az első leány, a' ki szemembe tűnt. Ha tégedet lattalak volna előbb, tégedet szerettelek volna. Manczi már most Russel' felesége, és én — ezt mondván, orczáját Veronka' orczájához értette — én, Veronka! tégedet szeretlek, mert színtollyan jó vagy, mint én. Azt ugyan még nem mondhatom, hogy feleségem légy, mert mellyem tele van még Manczival; de kevés üdö múlva, reménylem, egészen rendben leszek.

Veronka úgy megijedt, hogy egészen elhalaványodott. Magához szorította tehát a Grófot, hogy háborodását eltitkollya. Ezt ő valóban észre nem vette. Mihelyt Veronka maga maradt, ezerféle képek repültek fejénn keresztül. Érzette ő, mennyivel tartozik ezen ifiúnak? Átlátta, hogy kezére és szerelmére neki, mint jótévőjének, tagadhatatlanul legfőbb jussa van. De egyfzersmind érzette azt is, hogy csak Szádnokit szereti, és hogy csak Szádnoki' karjai között boldogúlhat. Azonban nagy szívvel azt tökéllente el magában, hogy a' Grófnak oda nyújtya kezét, sőt hogy hű szerelmével még boldoggá is teszi, ha talán a' Grófnak barátságából szerelem válna. Reménylette

lette ugyan, hogy lát talán a' Gróf még valahol olly leányt, a' ki szívét megbájollya; de azonban kész volt, háladatosságból kezét oda ajánlani. Dücsösségére pedig ezen alacsony születésű leánykának azt mondhatom, hogy mikor erre magát eltökéllette, a' Grófnénak ragyogó neve még csak ezébe sem jutott.

Látta ő azonban, hogy az ifiú vele naponkint barátságosabban társalkodik. Egész órákot töltött nálla; vele sétált, vele járt ki kocsin, vele mulatott egész nap. E' mellett pedig óránként derültebb lett, és belső nyugalma óránként gvarapodott. Veronka egy szóval közelíteni látta azt a' szempillantást, mellyben neki a' Gróf azt fogja mondani: Veronka! én tégedet szeretlek, én tégedet elveszlek.

Az ifiú Grófnak még egy szomorú napja volt. Meghallotta tudni illik, hogy Russel nejével együtt Angliába, és innen Indiába költözik. E' hírre ő sokáig tusakodott magában, fel'salá sétálván. Végre lóra ült, és villámgyanánt Rósafiéknál termett. Bejelentés nélkül rohant be a' szobába, és Manczi, amminthirtelen' megsejtette, szörnyen elsikótotta magát. Oda sietvén Manczihoz, megcsókolta mély tisztelettel kezét, 's nyughatatlan tekintettel nézvéen réa, édes Manczim! úgymond, te Russellel innen elköltöazol? Óh Russel! én a' te Manczi-

ezidot szerettem, kimondhatatlanúl szerettem. Ezt mondván, bal kezét szívére tette, jobbát pedig oda nyújtotta a' reá bámúltt Óbesternek-Russel! Szeresd, kérlek, Manczidot, és tedd őtet boldoggá. Ha pedig ezt magad meg nem tehetnéd, parancsolly vagyonommal. Fele nem csak mindenemnek, hanem még életemnek is Manczié.

Manczinak szemei könybe borúltak. Istenem! óh Istenem! mondá akarattyáan kívül törött ugyan de még is elég értelmes szózáttal. Azután hozzá fordúlván az ifjú Gróf, Manczi! úgymond, lehetetlen volt, hogy még egyszer ne lássalak, és arrúl bizonyossá ne tegyelek, hogy az örök Istenségnél csak azért esedezek, hogy tégedet áldgyon és boldogítson meg. Isten hozzád, szeretett Manczim! Ezzel megölelte. Manczi magán kívül ragadtatván, fejét a' Grófnak mellyére homorította. A' Gróf lebocsátotta karjai közül egy karfákra, 's Russelt megölelvén, Isten hozzád, úgymond, édes Russelem! Tedd Manczit szerencsésnek!

Ezt mondván, megfordúlt, 's Manczira függesztette még egyszer tekintetét. Szemei megteltek forró könyeivel. Feltekintvén azután az égre, és egybekúcsolt kezeit felemelvén, Kitudgya, úgymond fülékony szózáttal, talán csak jó volt még is! Én pedig — — Itt szemeit kezével eltakarta. De most már késő!

mondá azután bádgyadit szózáttal. Isten hozátok! Ezzel a' szobábúl kiandalgott, lóra ült, és képzésének álmodozásai között haza ment.

Háromnap andalgott ő idestova magányosan, és szemei szüntelen' nedvesek voltak. Veronka örült, mivel ebből világosan látta, hogy a' Grófnak hozzá való szerelme gyökeret még nem vert. De harmad nap múlva ismét derülni kezdett, és egy beszélgetésben a' szerelemről azt mondta Veronkának: Bocsáss meg édes Veronkám! Manczi lakik még ebben a' szívben, de nem sokára egészen a' tiéd lesz.

Kedves Laczim! mondá erre Veronka komoran, visgáld meg előbb jól, ha engemet igazán szeretsz - e? Boldogtalannak tennéd magadot Veronkával együtt, ha nem szeretnél, és én feleséged lennék. Tedd előbb szorgalmatos próbáköze hozzám való szerelmedet.

A' Gróf elbocsátván karjai közül, helyesen szólász Veronkám! úgymond. Szoros próbák alá vetem előbb indulatomot. Boldognak kell lenned, akárhogy teszem szerét. Próbánélkül tudom azt, hogy sokkal jobban tisztellek és szeretlek, hogysem csak egy könyhülajtásodnak oka lehetnék. De engemet, Veronka! szeretsz - e vizzontag?

Veronka megszorította kezét. Egy mély sóhajás, melly a' jövendőt illette, elfojtotta ajaki között e' szócskát: szeretlek! mellyel a'
Gróf.

Grófnak felelni akart. Lebocsátotta azután fejét a' Gróf' mellyére, és gondolatokba merült, mellyeknek tárgya Szádnoki volt.

Manczinak képe elenyészett lassankint a' Grófnak szívéből; Veronka pedig bájos termetű leányka volt, kinek szépségét Szádnoki után való titkos búja a' Grófnak izemeiben még ingerlőnek is tette. Az öreg Gróf is nagyra kezdette a' leányt böcsülöni. Láta ő fiával való társalkodását. Láta, melly nagy benne az egymáshoz való bizodalom, melly tiszteséges barátkozásokat felette kellemetesnek tette. Láta ezerféle alkalmatosságban a' leánynak érzékeny gondoskodását, mellyel az ifjú Grófhöz viseltetett, 's mindezeket szíves szerelemnek tartotta, noha csak a' puszta háladátságának gyümölcsei voltak. Láta tovább azt is, melly nyugodtt szívvel nézte Veronka, ha Laczinak figyelmetességét valamellyik Kisasszony magára vonta. Láta még azt is, hogy maga a' leány az ifiút a' vidéknek legkellemesebb szépségeire minden tartózkodás nélkül figyelmetessé tette. Azt gondolta ő, hogy ez által Veronka az ifjú Grófnak szerelmét próbálni és állandó lábra akarja állítani, és így lehetetlen volt, hogy a' leányt illy előre látó okossága miatt nagyra ne böcsüllye.

Most már maga is beszéllgetett olykor vele amaz üdökrül, mikor kedves fiának fele-

sége lessz; Veronka pedig elpirúlván, soha sem felelt neki egyebet, hanem hogy ő nem méltó arra a' szerencsére, hogy az ifjú Grófnak szívét bírja. Édes alázatos Veronkám! mondá végtére neki egyszer az öreg Gróf belső megelégedéssel, e' vallástételed még királyi kézre is méltónak tesz tégedet.

Lassankint a' távúllét miatt Veronkának Szádnokihoz való szerelme is valami kevéssel hidegecskébb lett. Sokszor, ammint az ifjú Grófot lopva vizsgálgatta, vállára homorítván fejét, de miért nem szeretem én őtet, mondá magában, ki a' szerelemre olly annyira méltó? Miért kell az én háladatlan szívemnek tele lenni egy ollyan legénnyel, kit felényire sem ösmerek olly jól, felényire sem böcsülök úgy, mint ezen ifjú Grófot? Melly boldog lehetnék, ha őtet úgy szeretném, mint Szádnokit szeretem!

Így befzélletett ő sokszor önnön magával, mindenik befzélletése után el akarván szívével hitetni, hogy az ifjú Grófhoz való hajlandósága nevedik, Szádnokihoz való szerelme pedig fogy. Azonban, ha az Indiai fővárasnak, Madrásznak rajzolattya mellett az ifjú Grófot ülni, és azonn az útszákot tüzes tekintettel vizálni látta, vállára böcsátván kezét, mutasd meg nekem, Laczi! mondá mosolyogva, hol lakik Manczi? Az ifjú Gróf rá

bocsátván mutató újját az útfára; itt, úgy-
mond, ebben az útfában lakik. Russel adta
a' Grófnak e' rajzolatot, megmutatván neki
az útfát és a' házat, mellyet magának Madráz-
ban ízerzett.

Veronka azután leült a' Gróf mellé. A'
rajzolat közök feküdt. El kezdett ő a' Gróf-
nak Mancziával külfölbéle esetecskéket belzél-
leni, mellyek még gyermekkorában történtek;
a' Gróf pedig az asztalra könyökölvén, édes-
deden hallgatta. A' könyecskek lopva görgöt-
tek le orzájáról. Azután gondolattyával meg-
járta Rósaft Viczispánynak kertjét, oda ült,
a' hol Manczival sokszor üldögélt, és a' kert-
bő ~~.....~~ ama' szókkal tért megmeg haza-
áh ~~.....~~ idgya? talán csak ártatlan volt ő
rr

czi Russellel Madrázba ment; és ez
a' Gróft nagy erővel vonta arra, hogy Indi-
ával megösmerkedgyen. Elolvasta ő az úta-
zóknak írásait, kik e' tartományt látták,
és így az odavaló népnek tulajdonságait egé-
szen kitanúlta.

Valahányszor az Attya amaz utazásokról
szóllott, mellyeket fiának még tennie kellett
volna, a' belzélgetés mindenkor Indiával vég-
zödött. Ezt az ifú Gróf a' földnek tartomán-
nyai között a' figyelmetességre legméltóbbnak
tartotta. De miért? kérdezé az Attya. Mert
a'

a' többi nemzeteknek bölcsője volt, felelé az ifjú Gróf. 's mivel Manczi Indiában lakik, oda függeszté Veronka. Én valóban szerencsés volnék, mondá erre az ifjú Gróf, ha Manczit még egyszer megláthatnám; 's ezt mondván, úgy mosolygott egész tekintete, mint a' tavaszi ég.

Kedves Barátom! így szóllott azután Veronka, nagyon meffze, vagy még te a' hozzám való szerelemtül. Egész szíved még Manczié.

Nem az övé, Veronkám! felelé a' Gróf, hanem csak a' Manczi nevet szeretem olly különösen. Ha tégedet Manczinak hínának, azt tartom, még önnön magamnál is jobban szeretnélek.

Egyszer ököt a' szomszédságbúig gatta Ő Excellentiája Baky Grófné, kébb asszonyság egész Magyarország em volt. Férje kétszer volt Párisban, és ishon nagy tisztségeket viselt; magát pedig Lehel' familiájából tartotta eredni, ki ama' hét vezérnek volt egyike, kik Magyarországot Árpád alatt felosztották.

E' Dáma mindgyárt elejénte kegyelmébe vette Veronkát, maga mellé ültette, szép gyermekének, kedves ifjú barátnéjának nevezte, ruházattját magasztalta, 's tetteinek mindenkét felette nagyon dicsérte, mivel Kaczajfalviékhoz rokonságnak vélte. Végtére megkérdez.

dezte egyszer az ifjú Grófot, melly közelről való atyafi legyen e' szép és jó leányka a' Kaczajfalvi házhoz ?

Veronka nekünk nem rokonyunk, felelé a' Gróf.

Nem-e? Kicsoda tehát az attya? úgymond. Valóban szép és nemes magaviseelésű Kisasszonyka!

Nagyon nemes, mondá a' Gróf. Az attya Hadasi György, egy paraszt ember.

Micsoda? paraszt ember? E' leánynak az attya paraszt ember? A' Dáma felfintorította az órrát, 's ammint Veronka a' szobába jött, nem csak hidegen bánt vele, hanem még gorbomaságokkal is illette. Szemére hánytá neki a' többi között azt, hogy magát úri társaságokba fúrja. Veronka, kinek szemei könybe borúltak, ki akart a' szobából menni; de az ifjú Gróf megfogta 's mély tisztelettel megcsókolta kezét, imígy szólván Balkynéhez: Grófné Asszonyom! mindeddig e' leány, kit a' Grófné meg akar alázni, nem akarta elfogadni kezemet. Ihol Veronka! még egyszer megkínállak itt nyilván mind kezemmel mind szívemmel. És így reménylem, Grófné Asszonyom! hogy ezentúl Gróf Kaczajfalvi László' hitvesséhez illendő tisztelettel fog viseltetni.

Balkyné felvetette fejét, 's egyikét szót mondott az öreg Grófnak, úgy tetetvén magát,

gát, mintha az ifiúnak szavait nem is hallotta volna. Folyamatba jött ismét a' társaságos beszélgetés. Egyfzerre Balkyné rosszul lett, és fzempillantásonkint jobban és jobban halaványodott. Végtére ágyba kérészkedett, és magamellé komornát kívánt. Komorna a' háznál nem lévén, Balkyné pedig kívánságául el nem állván, Kaczajfalviék nem tudtak hirtelenében mit csinálni.

Hát a' bolondok' háza olly tele van már, mondá az ifiú Gróf, hogy ez a' Dáma helyt benne nem találhat? 's ezzel elment. Más nap reggel e' Dámának előszobájában egy tiltán felöltözött komornát talált. Maga Veronka volt. Egy komornának piperétlen házi öltözetébe rejtven magát, bement e' büszke Dámához, és arra kérte, hogy ezen éjszaka szolgálattyaival élni ne átallyon. Fél pirúlással csak elfogadta még is végtére a' Grófné Veronkának nemes ajánlását. Az ifiú Gróf ezt hallván, térgyre esett előtte, 's áfognán lábait, óh! te megfoghatatlanúl jó leányka, úgymond; jobb vagy te, látom, sokkal jobb vagy még nálamnál is.

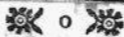
Veronka elmosolyogta magát; az ifiú Gróf pedig erővel elvezette ezen öltözetben az öreg Grófhhoz, a' ki ezen esetrül hasonlóképpen semmit sem tudott. Mellyéhez szorítván ezen érzékeny atya a' leányt, az Isten' áldása szállyon

lyon rád bőven, édes leányom! úgymond, és boldogítson meg érdemed szerint.

E' szempillantástúl fogva az ifjú Gróf szüntelen' Veronka mellett forgott. Felette-érzékeny tekintettel nézegetett szeme közé, meg-meg csókolta kezét, lábaihoz borúlt, a' nélkül hogy egy szót ejtett volna, csak mosolygó kérleléssel nézvé fel térgyeirül orczájára. Veronkának szemei, mikor őtet maga előtt így látta, elhomályosodtak. Ah! ama' szempillansást érezte ő közelíteni, mellyben neki az ifjú Gróf azt fogja mondani: Veronka! én tegedet szeretlek!

És e' szempillantás valóban hamar elérkezett. Egy reggel Veronkához menvén, Veronkám! úgymond, Manczit már elfelejtettem. Én tegedet szeretlek. Légy hitvesem, és tégy engemet boldoggá. Ezzel oda nyújtotta kezét. Veronka rá tette a' magáét e' szókkal: Laczi! én a' tiéd vagyok! Ezen áldozat mindazonáltal keserű könyhúllajtásiban telt, mellyeknek gátot semmikép sem vethetett.

Az ifjú Gróf szinte tántorgott szívragadó örömében. Elszaladt az attyához, és hírül vitte neki, hogy Veronka az övé. Veronka utánna lappangott, és a' szobának küszöbében bűnös alázatossággal megállván, Méltóságos Gróf Uram! úgymond.

Kedves fiamnak drága Jegyesse ! mondá visszontag az öreg Gróf, 's hozzá sietvén, melyéhez akarta szorítani. Veronka térgyre esett előtte. A' könnyező Atya megáldotta. A' leány azután az ifjú Grófnak karjai közé borúlt, titkos búbánattyát csendesen görgő könnyekkel enyhítvén.

Az ifjú Gróf azonnal egy embert küldött az öreg Hadasihoz ; megüzente neki , hogy leányával kezét fogott, és arra kérette , hogy jöjjön Kaczajfalvára. Örüllyön velünk , monda a' követnek , és legyen tanúja öszveadásunknak. Harmad napra az öreg Hadasi leányának karjai között volt. Százszor is megesküdött napjában katonásan , hogy soha sem hitte volna , hogy egy Gróf olly nemes szívű lehessen , a' micsodásnak jövendőbeli vejét láttya. Lehetetlen , úgymond , hogy az ifjú Grófnál széles e' világonn jobb ember legyen.

Az öröm közönséges lett. Szívragadó vigasság terjedt el az egész falunak lakossaira. A' jobbágyok egy pár követet küldöttek az ifjú Grófhhoz , és sok szerencsét kívánván házasságához , azt üzenték neki , hogy az Isten meghallgatta könyörgéseiket , mikor Veronkát falujokban földes asszonynek választotta. Veronka sírtörömében. Látod e Veronka ! mondá neki az ifjú Gróf , hogy te királynénak termettél. Neked minden bizonnal

az egész föld hódolna, ha tégedet az emberek egy ösmernének, mint én.

Közelített már a' lakadalomnak napja. Veronkának szíve felettébb dobogott, valahányszor ez neki eszébe jutott. Öklét tette sokszor szívére, hogy ennek lázúlását fenyegetésével lecsillapítsa. Nyughatatlansága szempillantásonként nevededett. Léjjelenként sírdogált, hogy nappal mosolyoghasson. Édes attyátúl még csak azt sem merte kérdezni, ha él-e az ő kedves Szádnokia, vagy sem? Ezerszer jött neki nyelvére napjában e' kérdés; de azonnal ismét elfojtotta. Nem! úgymond végtére egy csendes éjszakának közepénn; eleget teszek, és egész szívvel teszek eleget kötelességemnek! Ezzel vánkossába rejtette nedves szemeit, 's erővel azonn volt, hogy esze az ifjú Grófról való elmélkedésben foglalatoskodgyon. Képzése a' Gróf helyett Szádnokit állítván elejébe, minden ügyekezését megjátszotta.

HUSZONNEGYEDIK SZAKASZ.

A' természetes embernek nagyszívűsége.

A' lakadalom előtt egynehány nappal hamarabb egy ember levelet hozott, melly Veronkának szóllott. Az ifiú Gróf elveszi tőlle, 's ammint be akar vele repülni Jegyesséhez, ama' kérdés tünik eszébe, ki lehet az, a' ki Veronkának ír? Az én barátnémnak, az én jegyesemnek nincs titka, mellyet velem ne közlène. Ezt mondván, feltöri a' levelet, és elolvassa.

„ Kedves Veronkám! Lehetetlen, hogy szívemnek szorongatásait valakinek e' világon meg ne panaszoljam; valakinek, a' ki úgy tudgyon érezni, mint én. Hol talállyak pedig hamarjában illy könyörű szívet, ha csak nem Veronkában, ki minden búbánatomnak egyetlen egy oka? Kedves Veronkám! mikép volt lehetséges, azt a' tiszta és égő szerelmet elfelejtened, mellyel szívem hozzád viseltetik? “

Az ifiú Gróf a' levélnek ezen szavaira rezketni kezdett, és következendő sorainn sebesen átrepült.

„ Nem ajánlhattam én jószágokat, sem pompás Grófnevet, mint vőlegényed. Buzgón szerető szívből, tisztelettel tellyes szerelemből állot minden, a' mivel Veronkámot, az én elfelejthetetlen Veronkámot megkínálhattam. Óh Veronka! nem dobogott-e erősebben szíved, mikor kezedet más férjfiúnak adtad? Mikép enyészhettek el emlékezetedből amaz esküvések, mellyekkel nekem örök szerelmedet ama' gyönyörű órákban megígérted, mellyek örökre eltűntek?

„ Nem azért írom én ezeket, hogy szívemhez visszaédesítselek. Látod, hogy akkor írok, mikor már reménységem egészen élenyészett. Csak fájdalmamot akartam érzékeny szívednek panaszolni, hogy meg ne öllyön. “

„ Az ifiú Gróf Kaczajfalvit felette nemes szívű embernek hallom lenni, és így vele minden bizonytal szerencsés leszel. De bármelly nagy lelkű és nemes szívű legyen is, Veronkát buzgóbban és tisztábban nem szeretheti, mint én, ki halálosan megsebesedett szívvel ugyan, de még is indulatos buzgósággal azt kérem az Istentől, hogy tégedet vőlegényeddel együtt bőven megáldgjon. “

„Élly szerencsésen, elfelejthetetlen drága Veronkám! Adgyák meg neked az Egek azt a boldogságot, mellyhez szívednek birtoka által én jutottam volna, és szerencsésebb állományi személy náladnál széles e' világonn nem lessz. — Szádnoki.“

E' levelet a' Gróf elolvasván, olyan lett, mint az élettelen bálvány. Végre kezét homlokára tévén, a' kertben fél óráig fel'salá sétált. Egyszerre letörülvén orczájáról a' bűnnek komor fellegét, szemeibül pedig a' születő könyet hevesen kinyomván, megállott, kereftül kúcsolta karjait, feltekintett az égre, és Veronkához indúlt.

Édes Veronkám! mondá ennek, hadd kérdezzek én tölled valamit. Ammint most a' kertben sétáltam, egyszerre nekem az jutott eszembe, ha jte vallyon engemet igazán szeretsz - e ?

Kedves Laczim! felelé Veronka; te nekem szabadítom, te nekem jótévőm vagy.

De ha úgy szeretsz - e, mint Manczi? Ha én neked szabadítód, ha neked jótévőd nem volnék, ha e' helyett tégedet megbántottalak volna, szeretnél - e még is? Manczi engemet nagy bosszúsággal illetett, és én ötet még is szerettem.

Veronka e' kérdésre elkomorodott.

Kérlek, édes Veronkám! nyisd meg nekem szívedet! Szeretsz-e e' világonn más valakit nálamnál jobban?

Veronka hangos zokogással karjai közé omlott. A' Gróf megcsókolta, 's egynehány kérdés után, mellyek e' dologhoz nem tartoztak, egész beszédgyét félbeszakasztotta. Az asztalnál már nyájaskodott, már meg komoran ült, és gondolatokba süllyedt. Holnap után, édes Atyám! Veronka' férje vagyok. Veronka tányérjára sütötte szemét.

Hát Veronkának édes annya, így folytatta szavait a' Gróf, ne áldgya meg a' lakadalomnál gyermekeit? Örömem nem volna tellyes, ha egybekelésünk ollyas valakiuek hijával menne végbe, kit Veronkám szeret.

Veronka epirúlt.

Átrándulók érte. Holnap estvére ismét itt termék. Veronka örülni fog, ha édes anyát megláttya. Nem igaz? Veronkám!

Veronka az asztalonn keresztül oda nyújtotta kezét; az ifjú Gróf pedig megcsókolta.

Étel után befogatott, és elment. Hada sinének öröme kimondhatatlan volt, mikor hallotta, hogy a' Gróf a' lakadalomra magával elviszi. Még ő legszebb ruháit öszverakta, addig a' Gróf a' faluban egynehány meglett emberektül Szádnoki iránt tudakozódott. Senki

sem tudott rólla rosszat mondani. Dicsérte ki-ki, és magasztalta.

Végre a' Gróf magához Szádnokihoz ment. A' kertben találván, Szádnoki Uram! úgymond igen barátságos tekintettel, az Úrnak, ammint hallom, egy szeretője volt?

Szádnoki, egy halavány és búbánattal tellyes ifjú, rá szögezvén tekintetét, és nagyot sohajtván, az Úrban, úgymond, kit tisztelek?

Én Gróf Kaczajfalvi László vagyok, úgymond.

Szádnoki úgy megijedt, hogy rezketni kezdett.

Ne ijedgyen meg Szádnoki Uram! így folytatta szavait a' Gróf. Az Úr Veronkát szereti; szeretem én is. Veronkát én szerencsétlennek nem tehetem. Ha engemet az Úr bölcsületes embernek tartott, miért nem fordult már régen hozzám? Édes Szádnokim! ha Veronka tégedet szeret, Veronka a' tiéd. Nem vagyok én olly gonosz lelkű, hogy két embert, kik egymást szeretik, szerencsétlennek tehessek. Én Veronkát szívemből szeretem; de színté azért rajta is leszek, hogy szerencsés legyen. Férjfi létemre elég erőm van nekem arra, hogy fájdalomban meg ne hallyak, ha Veronka tégedet választ. Nagyon hihető pedig előttem, hogy inkább neked adgya kezét, mint nekem.

A' Gróf még egy egész óráig beszéllhetett volna, mert Szádnoki úgy állott előtte, mintha kővé vált volna. A' Grófnak izeme közé merelztvén egy darabig tekintetét, végre térgyre esett előtte, és rebegő szózáttal csak azt mondhatta? Óh nagy lelkű, óh felérhetetlen szívű ember, kinek párja széles e' világon nem találtatik!

Nagy lelkű? kérdezé a' Gróf, felemelvén az ifiút. Micsoda nagy lelkűség kívántatik ahhoz, hogy az ember egy leányt annak a' férjfiúnak engedgyen, a' kit szeret? Ez valóban szinte olly természetes dolog, mint azt életben hagyni, a' ki az útonn előnkbe akad. Jöjjsze, Szádnoki! jöjjsze te velem! Veronka nagyot vétett, hogy nekem e' dologrúl semmit sem szóllott, mihelyt látta, hogy mind a' hármunknak szerencsétlenségénn kezdek tudtom nélkül munkálgodni. De te, édes Szádnokim! lóra ülsz, és úgy jössz utánnunk lopva Kaczajfalvára. Menny ott a' lelki pásztorhoz, és ne mutasd magadot mindaddig, még én nem mondom.

Szádnoki magán kívül ragadtatván, nem talált ígéket jótévőjéhez való háladatosságának kifejezésére. Köszönet gyanánt csak fejét és testét hajtogatta. Hallod -e, édes Szádnokim! idegeneknek én is csinállok már most illyen complementomot. De Veronkának szeretőjében

ben én jó barátomat akarnám lelni. Jöjjsze! Ezt mondván, csókot függesztett ajakira, és Hadasinéhoz visszament, kivel más nap reggel Kaczajfalvára indúlt. Szádnoki utánnok lovagolt. Szerencsésen oda érkeztén mind a' hárman, Szádnoki a' Prédikátorhoz, Hadasiné pedig a' kastélyba szállott.

Más nap szegény Veronkának lakadalomnapja volt. Egész éjszaka be nem húnyta szemeit, mellyek veresek, valamint ellenben arcjai halaványok voltak. Tekintete olyan volt, mintha az nap halálra akarták volna vezetni. Ha valaki rá tekintett, lesütötte szemét, orzá;ánn pedig könyek gördültek le. Az ifjú Gróf hozzá érkeztén, a' jelenlévőket arra kérte, hogy Veronkával egyg üdeig magát hagyják.

Hallod-e, édes Veronkám! te olyan halavány vagy, mint a' halál, és szemeid a' könnyezéstül még most is nedvesek. Én téged szerencsétlennek tenni nem akarlak. Ha rád tekintek, lehetetlen, hogy rajtad ne szánakodgyak. Édes Veronkám! te engem' nem szeretsz.

Laczim! felelé a' leány, a' Gróf' kezére támaszkodván.

Énkivülem nem szeretsz te más férjfiút e' világonn?

Édes Laczim! mondá Veronka csüggedő szózattal, ne kínozd, kérlek, Veronkádót.

Szádnokit sem?

Veronka megborzadván, 's halavány orczája még jobban elhalaványodván, a' Gróf felé ki akarta terjeszteni karjait; de ezek lesüllyedtek, maga pedig a' Gróf' mellyére roskadt és elájúlt. Minekutánna magához tért volna, a' Gróf megsimogatván arczeit, édes Veronkám! úgymond, légy hozzám igaz! Te Szádnokit szereted. Mivel érdemlettem meg bizodalmatlanságodot?

Veronka átkúcsolván a' Grófot, nem titkolhatom el tovább előlled, úgymond, hogy Szádnokit szeretem.

A' Gróf ránczba vonván egy keveset homlokát, édes Veronkám! úgymond, miért titkoltad te ezt mindeddig előllem? De ma nincs a' szemrehányásoknak üdeje. Az én Veronkám boldogtalan ne legyen! Ezzel kirepült az ajtónn, és öt minútum után lélekszakadva visszaérkezvén Szádnokival, kit Veronkához maga utannerővel behurczolt, Tégedet választott! úgymond; légy boldog vele együtt.

Veronka elkiáltotta magát, 's egy székre ledült. Szádnoki némán állott meg előtte, 's már kétkedő már gyönyörködő tekintettel vizsgálta. A' Gróf megfogván Veronkának egyik kezét, és könyeivel megáztatván, térj

magadhoz , Veronkám ! úgymond ; ez a' te Szádnokid, az én barátom. Te az ő felesége leszel.

Veronka , Szádnoki, és a' Gróf a' szígyenek, félelemnek, háladatosságnak, szeretetnek és elragadtatásnak külömbféle érzéseinn áthabozván, végre megnyugodtak. Óh te mennyek angyala, te nagy lelkű ember, kinek párja széles e' világonn nem lehet, mondá végtére Veronka, 's a' Grófnak lábaihoz borúlván, kezét forró könyhüllajtásokkal áztatta, tüzes csókokkal ápolgatta.

Az öreg Gróf álmélkodott, Hadasi haragosan rázogatta fejét, Hadasiné pedig morgott, már ostobának, már esztelennek nevezvén foga között leányát. Az ifiú Grófnak egész tekintete nem volt elegendő arra, hogy őket a' templomba indítsa ; erőszakosan kellett neki őket oda üznie. Eggy óra alatt Szádnoki és Veronka öszve voltak adva.

Az ifiú Gróf estve Szádnokinak egy marok bankó czédulát adott. Veronka fel nem vidúlhatott. Szomorú szemeit allig merte fel emelni. Soha menyasszony vőlegényének ölébe szomorúabban nem alkonyodott. Laczil mondá zokogva estve , te nekem egy tövist szúrtál szívembe. Áh! tartok tőlle , hogy ki nem vonhatom belőlle mindaddig, még boldognak nem tudlak. Boldog pedig a' te szíved.

veddel mikor lehetsz? Sehol sem találsz te olly szívet, mellyet végtére megvetni kénytelen ne lennél.

Az ifiú Gróf mosolyogván, boldog vagyok én, édes Veronkám! úgymond, ha tégedet boldognak látlak.

Az új pár Kaczajfalván mulatott még két nap; azután pedig Hadasiékkal haza ment. Veronka az ifiú Gróftól el nem tudott válni. Allig feslett kiharjai közül, ismét nyakába borúlt. Erővel kellett a' kocsiba vinni. Az ifiú Gróf utánnok nézett, a' meddig lehetett. Mihelyt szemeibül a' kocsi eltűnt, ő is azonnal setét álmodozásokba merült, bármelley jó kedvű volt is, minekelőte Veronka elment.

Szomorú vagy te Laczi! ammint látom, mondá az atya.

Jó cselekedetben foglalatostkodtam, édes Atyám! és még is — itt egy keveset elhallgatott — és még is sok könyhúllajtásomban telik. Veronka már boldog; de én! Óh Atyám! ha ő talán e' világonn amaz egyetlen egy leány, a' kinek hozzám szíve van! Szádnokihoz való szerelmét akarta ő nekem feláldozni! Ez nem volt tőlle igazságos! De vallyon az igazságtalanság lehet-e egyszersmind nagylelkűség? Gondold meg csak Atyám! azt a' két leányt, a' kiket én szerettem! Manczi engemet szeretett, és kezét még is másnak adta. Ve-

ronka pedig engemet nem szerezett, és kezét még is nekem adta. Mikor szokhatok már én egyszer ezekhez az emberekhez? mikor fogom őket csak ösmerni is? Érzem én magamban, hogy korán vagy későn csak kénytelen leszek végtére, völgyembe zárkozni, és ott magányosan élni, magányosan meghalni.

Most már felette szomorú képzelődéseknek eredt. Szíve fel volt ostromolva Manczi és Veronka között. Azonban sebét az üdö, ifjú kor, egészsége, természetes vidámsága, és kivált szívének szép kegyessége ismét meggyógyították. Azután az utazás jutott eszébe. Elment édes atyával Magyarországnak különböző megyéibe. Sok Kisasszonyra akadt, kik neki tetszeittek; de minekutánna őket közelebből megösmerte volna, az volt mindenikéről utolsó szava: csak nem Manczi! csak nem Veronka! Egyiktől a' hiúság taszította el szívet, a' másiktól a' büszkeség, ettől a' piperéskedés, amattól pedig a' kaczkiság, Atyám! mondá végtére ránczos és felette komor homlokkal, emberi forma van rajtuk, és egyéb semmi. Nem szereznek ők egyebet szép ruhánál és hízelkedésnél. A' legasszonyosabb, és leglágyabb férjfiú öelőttök legkedvesebb.

Ezzel haza mentek. Az ifjú Gróf meglátogatta Veronkát, és szívében egy tövissel többet

bet hozott haza. Ők olly boldogok, úgymond, e' szív pedig hasztalap' érez. Hol találok végtére embert?

Az atya mindent elkövetett, hogy kedvét felderítse; de ő nyugtát sehol sem talála. Külömbféle munkákat űzött, a' nélkül hogy valamelyikéhez különösebben ragaszkodott volna. Jobbággyainak különbféle mulatságokat adott, mellyeknél csak ő volt egyedül, a' ki vídám nem lehetett. Nagy szorgalommal nyomozta ő ki a' szerencsétleneket, hogy rajtok tehetsége szerínt segítsen, és ha ezek lábaihoz borúlván, hálákat zokogtak elejébe, megilletődött ugyan, sőt érzékeny könyhúllajtásokra is fakadt, de egy óra múlva magában, vagy édes attyához illyformán szóllott: Mi ez énnekem? Csak ezt a' kevés jót sem cselekedhettem volna, ha nekem az eset sok pénzt nem adott volna. Jöjjön rám egy másik eset, melly szegénynek tegyen, boldog Isten! jobbnál jobb szívemmel csak egy könyecskét sem záríthatok meg a' szerencsétlennel orczájánn.

Édes Fiam! mondá az atya, embereket a' vészélybül kiragadni, te kicsinységnek tartod?

A' pénzt kell előbb böcsülni tanulnom, kedves Atyám! felelé az ifjú Gróf, ha olyan cselekedeteknek akarok érdemet tulajdonítani, mellyek csupán csak pénzben telnek. Az em-

berek pénzemet imádják, szívemet pedig magoktól eltaszítják. Atyám! én csak az én völgyembe való ember vagyok. A' többi világgal nem tudok megegyezni. Manczi és Veronka, kiket legjobb embereknek tartottam, megcsaltak. A' többiektől mit várhatok?

HUSZONÖTÖDIK SZAKASZ.

Az első szerelem el nem hűl.

Az Etna' hegyének költeményes rajzolása, mellyet egy estve olvasott, egészen elragadta az ifjú Grófnak képzelését. Olaszországot akarnám megnézni, mondá más nap reggel édes Attyának. Az Egek engedgyék, felelé az öreg Gróf, hogy ott szívednek nyugodalmát feltalállyad. Egynehány nap múlva, minekutána édes atya megáldotta, és pénzváltó levelekkel megrakta volna, búcsút vett Kaczajfalvátúl. Tele volt szíve, mikor honnyát elhagyta, amaz édes kívánsággal, hogy legalább

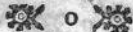
lább hazájánn kívül akadgyon olyan emberre, a' kinek szívét oda adhassa.

Azonban valamerre ment, zárttszívűsége mindenütt nevededett. Az embert mindenütt az elõítéleteknek hódolni lelte, mellyek szívét megkeményítették, természetének szép érzeménnyeit pedig elfojtották. Olaszországban Signáni Grófot a' haláltúl megmentette. Signáni nagy ragaszkodást mutatott e' nagy szívű Magyarhoz, és barátságáért buzgón esedezett.

Mikép lehessen én barátod, mondá Gróf Kaczajfalvi, mikor még nem ösmerlek?

Signáni meg nem szünt esedezni, még Grófunknak bizodalját és szeretetét meg nem nyerte. Hamar átlátta õ Gróf Kaczajfalvinak fellengõ idéáit az erkölcsrül, és így saját vélekedéseit elõlle szorgalmatosan eltitkolta. Majd azután a' mi Grófunk megmentett Signáni' kezébül egy ártatlan leányt, kit amaz szeretõjének karjai közül elragadott. Visszavezetvén mátkájához a' leányt, ifzonyodással hallotta tõlle ama' rettenetes módokat, mellyekkel ártatlanságát e' buja olasz ostromlotta.

Megneheztelvén Signánira, kit még barátjának tartott, házához repült, és a' nálla lévő társaság elõtt gonofzságát könyezõ szemmel és hathatós intésekkel szemére hányta. Signáni nevetett, és azt akarta vele elhitetni, hogy a' világ e' kis galanteriákat vétkeknek nem tartja.

tya. Kaczajfalvi ellenben azt mondta neki, hogy ő azt, a' ki így gondolkodik, gonosz lelkű gaz embernek tartja. E' vetekedésnek vége az volt, hogy Signáni őtet kardra vagy egy pár pisztolyra kihívta. Kaczajfalvi könyörületos mosolygással oda nyújtván neki kezét, Isten hozzád, Signáni! úgymond; mink, látom, egymásnak barátjai nem lehetünk.

A' Pedemontiumi tartományban egy földművest a' szükségnek és nyomorúságnak mélységéből kiragadván, cselédgyeihez haza vezette. Egész háza lábaihoz borúlt, leánya pedig, egy tizenöt esztendőös és gyönyörű szüzecke, nem győzte jótévőjének kezét csókolni. E' helyezettetés hasonló volt amaz esethez, melly őtet Veronkával megösmerkedtette. A' szép olasz Julis tehát az ő szemében Veronka volt. Szívének titkos indulattjától ösztönöztetvén, e' földművesnek házánál megmaradt. Julissal való társalkodása naponkint bizodalmasabb lett. Kősziklákra mázott vele, megjárta vele az erdőt, 's a' forró nyári napoknak legnagyobb részét a' falu mellett lévő hűs barlangokban vele töltötte. A' leánynak szülői mosolyogtak, mikor sétálásaikról éjjél tájban érkeztek haza. Nyoszolyáik között csak deszkafal volt, és a' Grófot a' felkelő nap többnyire Julis' ágya mellett a' székenn, és nyájas beszél-

széllgetésbe merülve lelte. Julis ötet szerette; ő pedig magát menyországban vélte lenni.

Veronkát ismét feltaláltam, így írt végtére Szádnokinénak; a' Pedemontiumi hegyek között találtam fel ötet. Ő engemet szeret. Ő az enyém lessz nem sokára, és engemet minden bizonnyal boldog embernek tesz.

Szülőitül végtére Julist megkérte. Ezek elbámúlván, lábaihoz borúttak; Julis pedig megállott előtte, 's nevetve azt mondta neki: Lázló! én téged' szeretlek. A' Gróf a' leányt mellyéhez szoríván, az öregeket már most arra is kérte, hogy vele és menyasszonyával Magyar országba költözzenek.

Magyar Országba? kérdezé az Asszony. Magyar országot pápisták lakják-e?

Pápisták is, Protestánsok is, Ráczok is, Zsidók is, felelé a' Gróf.

Az asszony kérésztet vetvén magára, fejét rázta; férje pedig gyanakodó tekintetet vetvén a' Grófra, de a' Gróf, úgymond, talán csak pápista?

Nem vagyok, felelé a' Gróf mosolyogva.

Az elízomorodott atya az égre emelte szemét, felesége új kérésztet vetett magára, Julis pedig könybe borútt szemmel vizsgálván szeretőjét, boldog Isten! úgymond, hogy lehet az, hogy ő nem pápista?

A' Gróf minden erejét megvetette, hogy e' jó embereket a' nem pápistáknak gyűlöléséből kigyógyítsa; de ügyekezete mind haszontalan volt. Ő az ő szemeikben útalatos eretnek maradt, és Julis a' Grófhoz való forró szerelmét a' belé gyökerezett előítéletnek feláldozta. A' Gróf mély komorsággal hagyta el e' völgyet, mellyben olly kimondhatatlanul boldog volt.

Bement azután Franczia országba, 's ott is valóság, igazság és emberfizeretet helyett mind csak előítéleteket talált. Visszamegyek az én szerencsés völgyembe, így írt ő végtére Veronkának. Sehol sem találok szívet, melly úgy érezzen, ammint emberhez illik. Valahová megyek, az ember az emberhez mindenütt hideg, mindenütt érzéketlen. Pénzenn ugyan vehettem volna szerelmet eleget, de szívemenn nem. Veronka! te voltál egyedül, a' ki e' szívet böcsülted. Te és Manczi! Most már egyedül magam vagyok széles e' világban. Sírok, fogatlanul sírok ebben a' képtelen nagy sírban, hol eleven bálványok emberi formában lappanganak és egymást kínozzák. Isten hozzád, Veronkám! Én ama' kellemetes völgybe térek vissza, mellyben nevedtem. Abban akarok élni és halni.

E' levelet Bresztiából írta, melly városnál Franczia Országának leghíresebb révpártya fekszik.

fekszik. Estve vacsorálni menvén, öfzvétalálkozott a' kávéházban egy ánglus katonatífztel, kinek orczájánn egynehány ö meretes vonásokat látszott elfzre venni. Megfzöllítván, nevét kérdezi.

Engemet, úgymond a' tífzt, Russelnek hínak.

Russelnek? kérdezi a' Gróf hevesen, és szemeit komoran leüti. Én, úgymond tovább, mélyen foházkodván, egy Russelt ösmertem, a' ki most Indiában van.

Az nekem rokonyom, feleli a' tífzt; az édes atyámnak az öccse. Ha írni akar neki az Úr, én most ötet felkeresem. A' hadi fogságból kiváltatván, Londonba megyek, és innen Indiába. Ott talán szerencsésebb leszek, mint Európában.

Szerencsésebb? kérdezé a' Gróf csudálkozva, és arra kérte, hogy ötet szállásánn más nap látogatná meg. Indiába megy! Manczit megláttya! E' két gondolat volt, melly képzését egész éjszaka mulatta. Russel helyett álmában ö ment Indiába. Indiának partyait úgy látta, mintha minden egyéb országok homályban feküdtek volna előtte, és a' nap csak Indiát világosította volna meg.

Russel más nap hozzá érkezvén, India volt az egész beszéllgetésnek tárgya. A' Grófnak kedvét elfzre vévén a' tífzt, az útazást olly

könnyűnek, és Indiát olly szépnek rajzolta, hogy amannak képzése egészen meghevült. Egynehány szempillantásig könyökére támaszkodván a' Gróf, egyfzerre felugrott. Én az Úrral, úgymond, Indiába megyek. Azt a' boldogságot ugyan ott fel nem találom, melly utánn esdeklek, de csak elmegyek az Úrral még is.

Harmad napra hajóra ült Russellel, 's Angliába átevezvén, Londonba ment. Itt egynehány nap alatt beszerezvén mindent, a' mi az Indiai úttazásra megkívántatott, Russellel együtt a' hajóra költözött. Mikor édes atya Kaczajfalvänn levelét olvasta, mellyben tudára adta, hogy Indiába megy, már akkor ő Afrikának csúcsát megkerülte volt, és fze-meit egyenesen arra szögezte, a' hol Indiát fekdüni tudta. Egész nap a' hajó' födelénn ült, 's magában előre ama' jelenést rajzolgatta, mellyel ötet Manczi fogadni fogja.

A' tengerenn az úttazás szép volna, mondá neki egyfzer Russel, ha olly felette únalmas nem volna. Én magamot el nem únom, felelé a' Gróf, ismét India felé fordítván tekintetét, hol már gondolattyában a' partraki szökvén, Manczit egy pálmafa alatt állani, azután kiterjesztett karjaival elejébe szaladni látta.

Végtére a' Nemzeteknek bölcsőjéhez, és Manczinak hazájához elérkeztvén a' Gróf,
allig

allig várhatta, hogy kikössenek. Befzaladt azonnal Madrász' várásába. Hol lakik Russel Úr? kérdezé egy ánglus katonátúl, kit az útfzänn élötalált.

Az én Óbesterem? úgymond ez. Mindgyárt elvezetem az Urat hozzá.

A' Grófnak szíve felette nagy dobogásnak eredt. A' katona nem gyözött mellette szaladni, olly sebesen ment. Itt a' háza, mondá amaz. A' Gróf megajándékozván, bement, kinyitott egy szobaaajtót, és Manczit ott találta. Szinte egy székenn ült, és gyönyörű fiacskájával, kit ölében tartott, mosolyogva játszdogált.

A' Gróf lélektzakadva megállott előtte, a' nélkül hogy egy szót szólhatott volna. Csak kezeivel csinált egynehány mozdúlást, mellyeket Manczi nem érthetett. Megijedvén a' Gróftúl, felugrott a' székrül, és gyermekét a' szőnyegre letévén, szemeit az ösmeretlen vendégre merezttette. Szinte cselédgyét akarta az Óbesterné kiáltani, ammint a' Gróf szívreható és érzékenységgel tellyes szózáttal a' Manczi nevet elejébe zengte. Szavárúl Manczi megösmervén, Laczi! úgymond a' belső megilletődésnek hasonló hangjával. Idegen hallgató e' két szóban a' legförrőbb szerelemnek szózátyát könnyen megösmérhette volna.

A' Gróf azután oda repült hozzá, lábaihoz borúlt, térgyeit átkúcsolta, szók helyett czikelyezetlen hangokat rebegett, sírt, sohajtozott, szemei közé felnézett, felugrott, karcú testét átölelte, mellyéhez szorította. Manczinak szemei örömkönyekbe borúltak, még a' Grófnak karjai között csüggött. Szemeit nem mervén a' Grófra vetni, idestova tekintett hevesen, mintha ölelései ellen segítséget keresett volna. Csak karjai árútták el szívének indulatját, mellyek a' Grófnak derekát átfogván, szinte tudta nélkül mellyéhez szorították.

Ismét az enyím vagy egyszer, mondá végtére a' Gróf; ismét megölelnék annyi üdö után egyszer utánad esdeklő karjaim! Az indulatnak szélvész helyt adott azután a' szelídebb örömnök. Kezeiket tartván, 's egymás' szemébe érzékenyen nésvén, tízszer is tették egymásnak egy végben e' kérdéseket: Csak megemlékeztél végtére még is rólam? édes jó Laczim! — Szereted - e még Laczidot? édes szép Manczim!

E' kérdésekre egyik sem felelt; csak mosolyogva nézték egymást, csak kezeiket szorították. Szemeiket egymásról elfordítaniok lehetetlen volt. Az Óbesterné e' szempillantásokban minden egyéb szövetségéiről elfelejtkezett, és tudta nélkül Manczi Kisasszony lett.

lett. Mellyének indúlatos érzései elborították benne a' inúlttnak emlékezetét, és csak akkor jutott eszébe, hogy Russel' hitvesse, mikor a' szőnyegenn mászkáló fiacskája ruhájába kapaszkodott, és nyöszörgő sírással ölébe kéredzkedett.

Szinte megint karjai közé akarta a' Gróf szorítani. Manczi elpirúlván, ölébül magát kifejtette. Az Istenért, Gróf Uram! úgymond egy mély fohászkozással. Tessen, kérem, leülni. Ezt mondván, leült, és a' gyermeket ölébe vette. A' Grófmelléje telepedvén, elbeszéllette neki, hogy széles e' világonn nem talált még szívet, melly az övének megfelelne. Áh Manczi! csak a' tiéd, a' tiéd egyedül! Manczi leütötte szemét, és fiának orcájára egy pár forró könyecskét ejtett. Hallgassunk erről, mondá végtére, kezét oda nyújtván neki, szemeit pedig fiára függesztvén.

Most már Russelt szereted. Engem' szeretned nem szabad! Így fejezte be beszédgyét a' Gróf, 's felkelvén székéről az ablakba ment. Manczi semmit sem felelt, 's még a' Gróf az ablakban állott, fiát csokolgatta, hogy könyeit elnyomhassa, vagy legalább eltitkolhassa. Édes Manczim! elkezdte ismét a' Gróf, megfogván és megcsókolván kezét, szeretsz-e még engemet?

Laczi! mondá erre az Óbesterné, felkelvén, és karjainn gyermekét a' Gróf' elejébe tartván, te még az én fiamot még sem csókoltad!

A' te fiadot? felkiáltott a' Gróf, a' te fiadot? Szemei sebesen és tüzesen oda estek a' gyermekre, kit karjaira vett. Nem győzte nézni, és ammint nézte, orczája szempillantásonkint derült. Manczinak a' fia! mondá ismét és a' gyermeknek orczáját csókjaival és örömkönyeivel egészen elborította. Manczinak a' fia! mondá még egyszer belső elragadtatással. De igaz-e, Manczi! hogy ez a' te fiad? Az Óbesterné' bizonyítását hallván, a' gyermekkel a' szobában tánczolni kezdett.

Szinte akkor megnyílt az ajtó, 's az Óbesterné a' szobába lépett. Isten hozott, édes Kacszajfalvim! úgymond; Isten hozott, édes jó Laczink! 's ezzel a' Gróft megölelte.

Óh nézdse, nézdse Russet! mondá a' Gróf; ez Manczinak a' fia. Istenem! melly boldog ember vagyok én! Manczinak a' fiát látom! Sok fáradságban telt, még ötet ama' részegítő örömből észre hozhatták, mellybe ötet a' Manczi' fiáról való gondolat helyeztette. Átvisgálta azután a' gyermeket, és orczávonásait Mancziéval öszve hasonlította. Könyek gördültek ki e' foglalatosságnál vidám szeméből. Most már te anya vagy Manczi! mondá vég-

végtére; azután pedig az Óbesternét sokáig vizsgálgatta, mintha a' leány Manczival az anya Manczit akarta volna öszvehasználni. Anya vagy! mondá még egyszer, 's megcsókolta Manczi' kezét, térgyre esett előtte, és kezét még egyszer megcsókolta. Azután a' gyermeket anyjának karjaira adván, e' képre érzékenyen mosolygott, 's megmeg amaz igékre fakadt: anya vagy!

Erre sebesen Russelhez fordúlt, 's mellyéhez szorítván, karjaim között vagy egyszer megint, úgymond, édes Russelem! Annyi üdö múlva ismét látlak! Manczi anya lett azóta, te atya lettél, én pedig — én szerencsétlen vagyok. Szerencsétlen? Nem vagyok! Szerencsétlen valóban nem vagyok! Én veletek együtt szerencsés vagyok.

Russel mosolygott. Te a' mi jó és drága Laczink vagy. Manczi a' te húgod; én pedig bátyád vagyok.

A' Grófrá merefztette szemeit; azután pedig oda nyújtván lassacskán kezét, Russel, úgymond, az én bátyám! Manczi! te az én húgom vagy! Erre kezét fogott Manczival is, ki Russelre mosolyodott.

Most már az Óbester tudakozni kezdette tölle Indiai útazásának okát; ő pedig egyenesen megmondotta neki, hogy Manczit kívánta látni. Manczi hamar felkapván gyermekét, ját-
fza-

szani kezdett vele, hogy a' pirúlást eltitkollya, melly szép orczáját a' Grófnak e' vallására elborította. Russel azután elvitte magával a' révparthoz, 's a' nélkül hogy oda-meneteleknek okárúl egymással csak egy szót ejtettek volna, házához vitette a' Grófnak jószágát a' hajórúl. Otthon az Óbester a' Grófot ama' szobába szállította, melly Manczinak nappali szobájába nyílt. Itt, úgymond, a' te hűgodot minden szempillantásban láthatod, 's akkor beszélhetsz vele, a' mikor akarsz. A' háladatos Gróf ezen ajánlásra az Óbester' nyakába borúlt.

HUSZONHATODIK SZAKASZ.

A' ki a' tilalmas szerelmenn győzedelmeskedni akar, tanúllyon futni.

Eggykét nap múlva a' Gróf, minekutánna Russel' engedelmebül egész üdejét Manczival töltötte volna, maga volt egyfzer az Óbesterrel.

rel. Hallod-e, Laczi! mondá neki az Óbester bizodalmasan, te Manczit szeretted?

A' Gróf erre a' figyelmetes Óbesternek el-lentállhatatlan nyílttszívűséggel, érzékeny köny-húllajtások között, indulatosan, és olly tüzzel, melly minden tekintetét, minden mozdulását, sőt még szavának hangját is átjárta, elbeszél-lette Manczival volt egész esetét. És még most is, édes Russelem! még most is olly hat-hathatósan szeretem, hogy lehetetlen kimonda-nom. Szeretem még azokat is, a' kik hozzá tartoznak. Szeretlek tégedet is, mivel férje vagy. Szeretem a' fiát, óh! a' te fiadot — Óh Istenem! add meg nekem azt a' boldogsá-got, hogy én e' gyermeknek szeretetét meg-nyerhessem!

Russel megölelte, de olly nyughatatlan tekintettel, hogy még a' Grófnak is szemébe tünt. Hallod-e, Laczi! úgymond; szeresd te Manczit, szeresd fiamot, szeress engemet; csak egyet ígérj meg nekem, csak egyetlen egyet!

A' Gróf rá meresztette szemét.

Légy hozzám nyílt szívű, így folytatta beszédgyét az Óbester; ne titkolly el énelöl-lem semmit! Ezt az egyet meg akarod-e ne-kem cselekedni?

Megcselekszem, Russel! felelé a' Gróf.

Ha majd némelykor megkérdezlek: mi-kép mulatod Manczival magadot? meg fogod-e nekem az igazságot tökéletesen vallani?

Szívesen megvallom.

Mulasd tehát vele magadot, ammint tet-fzik. Ha valami ollyast cselekszel, a' mi el-lenemre volna, azt én neked meg fogom mon-dani. Gonofztévő az én Laczim nem lehet.

Gonofztévő az én Laczim nem lehet! E-zen ígék az ártatlan Grófnak nagyon szemébe-tűntek, 's mihelyt lehetett, egy magányos-gallyasba ment, hogy azoknak értelmétül el-mélkedgyen. Megvizsgálta szívének minden leg-kisebb rejtekét, és semmit sem talált bennee-gyebet, hanem csak Russelhez és Manczihoz-való buzgó és tiszta szeretetet. Jól mondottad Russel! így szólott elvégre magában: a' te La-czid gonofztévő nem lehet.

Ezzel visszament Manczi' szobájába, 's átvizsgálván forró tekintetekkel ezen affzonság-nak kellemetes szépségét, azt érzette magában, hogy még sem kíván tölle semmit egyebet ba-rátságánál. Bizodalmasan ült mellette, vígan nyájaskodott vele, örömet játszdogált fiacská-jával, és ha Russel véletlenül bedobbant, ba-rátságosan oda nyújtotta neki kezét. Így múl-tak el a' napok, így a' hetek, így a' holna-pok. Russel a' Grófot Manczival barátkozni gyanú nélkül nézte, 's mikor haza érkeztén,

hit

hitvesse mellett ülni, egyik karjával ezt átölelni, a' másikkal pedig fiacskáját ápolgatni szemlélte, odaült mosolyogva Manczinak másik oldalára, tréfálgatott velek, nevetett, bezzéllgetett. Kellemetesebb napokat és estvéket nem lehet gondolni, mint az övék voltak.

Melly szerencsés vagyok, édes Russélem! mondá a' Gróf sokszor. Manczi engemet szeret, te is szeretsz, én pedig titkeket szeretlek. Másképp lehetne ugyan sorsom, de így is jó. Russel ötét viszontag megölelyén, az Isten adgya, úgymond, hogy boldogságunk állandó legyen!

Mancziban Russel kimondhatatlanúl bízott. Elbeszéllette neki mindazokat, a' miket a' Gróftól hajdani szerelmek iránt hallott. Tudom én, édes Manczim! hogy te a' Gróftól még most is szereted. És kicsoda ne szeresse e' nagy lelkű, szép erkölcsű, és jó szívű ifiút? Szeresd ötét, mint testvéredet; de, kérlek, ne legyen előttem semmi titkod. Légy hozzám nyílt szívű! Képes volnék én neked mindent megbocsátani, azt az egyet kivévén, ha meg akarnál csalni.

Manczi a' Gróffal barátságosan társalkodott; de azért férjét még is kimondhatatlanúl szerette, mert anyja volt. Mellyében olly nyugodalmat érzett, melly miatt magát méltán nagynak tarthatta. Férjére mosolyogván, én

a' Grófot, úgymond, szeretem, de szívemet előlled el nem zárom.

Egynehány holnapot töltöttek illy boldogságban e' jó emberek, ammint Manczinak szemei egyszerre borúlni kezdettek. Sohajtozott ő, és lopva tekintgetett a' Grófra, mikor vele maga volt; rezketett, mikor ez megölelte; elpirúlt, mikor apolgatta. Mi bajod? édes Manczim! kérdezé a' Gróf.

Manczi rá emelte csendesesen szemeit, s azonnal megmeg lesütötte, a' nélkül hogy kérdésére megfelelt volna.

Van Indiában egy gyönyörű fa, mellynél szebb talán az egész világonn nincsen, s melly pagódafának, vagy a' Bániának' fájának is neveztetik. Ágai, szinte miként a' szőlő vesszők, lehomorodván, gyökeret vernek, és a' földből ismét kinőnek. Egy ilyen fa, körülötte nevedő fiaival együtt, több lombos ernyeket formálván, egész sereg embernek képes, árnyékkal kedveskedni. Illyen fa alatt feküdt egy estve Manczi a' hűsben és szendergett. A' szomszéd lomb alatt ült Manczinak fiával a' Gróf, és Mugri nevű virágokból, mellyek felette gyönyörű illatúak, Manczi' számára nyakravalót font. A' kis gyermek adagatta kezébe e' virágokat. Mindenik Mugrinál, mellyet a' Gróf a' koszorúba kötött, Manczira is tekintett egyszer smind, mosolygott, és

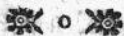
munkáját tovább folytatta. Egyszerre szilaj tekintettel felugrott, Manczihoz repült, megragadott egy kobrakígyót, melly a' fűben szinte Manczi felé lappangott, 's elvetette. Eggy Indiai leányzó, ki Manczi mellett ébren ült ugyan, és affzonyát legyezte, de a' nagy fű miatt a' kígyót észre nem vette, meglátván a' Grófnak tettét, felkiáltott, oda szaladt hozzá, és rettegéssel kérdezte, ha nem harapta-e meg a' kígyó? Szerencsére mindgyárt a' feje megett ragadta meg a' Gróf, kinek tehát semmit sem árthatott.

Errül bizonyossá tévén a' leányzót a' Gróf, és arra kérvén, hogy e' miatt lármát ne üssön, elment a' kertnek legtávúlabb fekvő gallyasába. Azon szempillantásban felébredt Manczi. Kérdésére, mi történt legyen? elbeszéllette neki a' megijedtt leányzó a' Grófnak bajnoki cselekedetét, 's megmutatta neki a' kobrakígyót, mellyet a' Gróf olly erővel hagyított a' bambussövénynek, hogy azonnal megdőglött.

Boldog Isten! kiáltá Manczi; a' kígyót a' kezével fogta meg? és semmi baja sem lett?

Legkisebb baja sincs, felelé a' leányzó. Áh Affzonyom! melly boldog az, a' kinek olly bátyja van, ki hűgáért életét adgya!

Manczinak szemei könnybe borúltak. A' Gróf utánn sietvén, meglátta mellzérül, hogy eggy

b okor mellett öszvetett kézzel, 's az égre emelt szemmel térgyepel. Érettem imádkozik, monda Manczi csendes szózattal, 's hasonlóképen térgyre esvén, és arcczal a' földre borúlván, óh! miért nem kellett neki, úgymond, az enyímnek lenni!

Ezzel visszatért és szobájába bezárkozott. Ezen estvétül fogva magaviselése a' Grófnézve egélzen megváltozott. Semmit sem szólott ő a' Grófnak a' kígyóról, valamint a' Gróf sem neki. Könyező szemmel vizsgálta e' nagy szívű ifút, valahányszor lopva lehetett, és csak egyszer csókolta meg orozva ama' kezét, mellyel a' kígyót megfogta, mikor véletlenül a' háznak erkénn szenderegni lelte.

Bár mennyifér kérdezte tőle baját a' Gróf, Manczi neki csak néma sohajtással felelt; e' mellett pedig nyughatatlansága, a' helyett hogy fogyott volna, naponkint nevededett inkább, 's naponkint szembetünőbb lett.

Elejénte, mikor a' Gróf Madrászba érkezett, elhajlott tőle Manczi, valahányszor a' polta; visszavongatta kezét, valahányszor megfogta; a' földre sütötte komor szemeit, valahányszor édes Manczijának nevezte. Még egy tíz elztendős leánykát is vett maga mellé a' szobába, valahányszor előre tudta, hogy férje egész dél után haza nem fog jönni. Most

pedig nagyon habzó és állhatatlan lett a' Gróf-
ra nézve Manczinak magaviselése. Már kiragadta magát hevesen a' Grófnak karjai közül,
a' szobának túlsó részére vonódván; már meg
a' Gróft szinte olly hevesen mellyéhez szorí-
totta. A' bizodalmas beszéllgetések, mellyeket
a' Gróffal azelőtt tartott, egélzen elenyésztek.
Óránkint ültek már most némán együtt. Ha
a' Gróf beszéllgetni kezdett, Manczi leütötte
szemeit, és nem felelt. Mi bajod? édes Man-
czim! kérdezé illyenkor a' Gróf; de Manczi
bizonytalan, félénk, szomorú és rövid tekinte-
tet vetvén reá, elfohászkozta magát, szemeit
az égre vetette, és semmit sem felelt.

A' Gróf ezt látván, szomorúan ült mel-
lette, megmeg nyomván üdönkint kezét. Man-
czi ezt az övébül kiragadta ugyan, de a' Grófnak
kezét viszontag eggykét szempillantás után ismét
megragadta, mellyéhez szorította, megcsókol-
ta. Manczi' mellyében szinte forrott a' szere-
lem ama' háladatossággal együtt, melly jó-
tévőjének mindent feláldoz. Áttört ő a' ten-
gerekenn, hogy Mancziját lássa; életét a' leg-
rettenetesebb veszedelembé ejtette, hogy Man-
cziét megmentse. Manczi eggy szóval boldog-
talan volt, és magányosságot kezdett keresni,
hogy magát kisírhassa. És áh! a' mi az ő
szívének legviselhetetlenebb terhére vált, az
volt, hogy e' szeretetre méltó ifiú, e' nagy szí-
Term. Em. vü

vü jótévője, e' gyönyörű legény, szüntelen' körülötte forgott. Manczija mellett ült ő egész nap, hogy tekinteteiből szívének indulatlyait kitanúlhassa. Manczinak legkisebb komorsága neki szorgalmat, legkisebb mosolygása részegítő örömet okozott. Ő, egy szóval, Manczi' lélekzetéből élt. Jaj nekem! óh jaj nekem! mondta Manczi, hogy az övé nem vagyok.

Állhatatos változása alatt a' Grófhoz való keserű hidegségének, és indulatos szerelmének csak becsúsztak még is a' Gróffal való társalkodásába némelly felette mély barátkozások. Megmeg látogatta őtet a' Gróf még akkor is, mikor az indiai szokás szerint délután a' sátor alatt aludt, hol ágya mellett egész órákot azzal töltött, hogy Mancit legyezte. Estve öszveülvén, majd egész éjfélig mulattak sokszor együtt a' pagódafának ernye alatt, 's ammint az estveli hajnal alkonyodott, úgy Manczi is csendesebb, de egyfzersmind barátságosabb és érzékenyebb is lett.

Sokszor hevesen ragadta meg a' Gróft, és sírva szoritotta mellyéhez, azon szempillantásban ismét eltávozván magátúl, és az ernyekenn kereftül hazafelé szaladván. A' Gróf utánna ment, 's még homályosabb lomb alatt és sírva találta.

Egyik estve megfogván a' Grófnak karjait, hallod-e? Laczi! úgymond; nem látod

te könyhúllajtásimot? nem látod a' búbanatot, melly szívemet emészti? Nekünk, édes Laczim! el kell válnunk!

El kell válnunk? kérdezé a' Gróf. Te talán engemet már nem szeretlíz?

Manczi lesütvén szemeit, szeretlek! úgymond, de el kell még is válnunk. Ha azt akarod, hogy boldog legyek, menny, édes Laczim! menny el házamtúl mennél hamarább.

A' Gróf nagyra meredett szemmel rá nézvén, én tehát tégedet azért haggyalak el, úgymond, hogy te boldog lehess? A' te boldogságod kívánnya, hogy elválljunk?

A' mindenható Isten a' bizonyságom, hogy úgy van a' dolog, mondá Manczi hevesen.

A' Gróf megborzadván, megölelte, a' nélkül hogy legkisebbet szólott volna, 's bement könyező szemmel a' házba. Manczi utánna sompolygott, és hallotta, hogy embereinek az útazásra való készületek iránt parancsolatot adott. El kell mennem! oda vetette parancsolattyához érzékeny szózáttal.

El kell mennie? mondá magában Manczi, 's kimenvén a' háznak erkére, leült és sírt. Látta innen a' Gróft még egyfizer a' kertben, hová a' parancsolat utánn visszatért; látta nagy lépésekkel fel'salá sétálni, 's magában tusakodni. Lerepült tehát hozzá, 's karjai közé omol-

ván, ne menny el, úgymond, töllem, édes Laczim! ah! kérlek, ne menny el. Meg kell a' te szegény Manczidnak halnia, ha elhagyod.

A' Grófszinte megmeredt álmélkodásában. Ammint Manczit karjai között tartotta, leereszkedett a' megette lévő hantülésre. Szavát az indulatoknak küzködése elfojtotta. Azon szempillantásban, hogy Manczitúl e' hirtelen változásnak okát akarta kérdezni, a' szél a' hajlékony gallyakba megütközvén, elsuhogott előttiök. Manczi felijedvén, kiragadta magát karjai közül és elsietett; de azonnalismét visszatérvén, te tehát, édes Laczim! nálunk maradsz, mondá neki sűgő szózáttal, 's a' kertnek gallyassai közé eltűnt.

A' Gróf elmélkedésekbe sűllyedvén, át kezdte homályosan látni, hogy mostani állapottyával szövetségben lehetne Russelnek ama' mondása: gonofztévő az én Laczim nem lehet. — Nem lehet! mondá e' gondolatra magában, valóban nem lehet! Azután külömbféle képzelésekbe merült, külömbféle indulatokkal tusakodott, még el nem szenderedett. A' felkelő nap a' kertben találta. Felébredvén, még egyszer mondta magában: Laczi gonofztévő nem lehet!

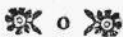
Manczi e' jelenés után egészen megváltozott. Rá nézegetett ugyan a' Grófra, de szemei semmit sem mondtak neki. Arra kérte

majd

majd naponkint, hogy maradna szobájában, mivel neki különös dolgai volnának. Felkereste Russelt, és karjába akaszzkodott, valahol csak lehetett, 's egyáltalában úgy viselte magát, mintha a' Grófot egészen elfelejtette volna. Kerülte a' vele való magányossétálgatást, magányos beszéllgetést, olly annyira hogy egy szép indiai leányzót mindenütt magával hordozott. Úgy látszott, mintha belőlle egészen más aszony vált volna.

A' Gróf ezt meg nem foghatván, gyötrődni kezdett. Egyszer csak ugyan magát lelven, lábaihoz borúlt, 's ama' kérésével: mondaná meg neki, mivel bántotta meg? sokáig kínoztta. Édes Manczim! mondá neki több ízben, küldgy el magadtúl, ha tetszik; cselekedgy velem, a' mit tetszik; csak szívedet ne vond el tőlem.

Manczi egy darabig habzott, ha felellyen-e, vagy sem? már jobbra, már balra nézett, csak hogy a' Grófra ne kellyen tekintenie; azután mosolygásra fakadt, végtére pedig zokogó sírásnak eredt. A' Grófnak karjait megfogván, mind haszontalan, úgymond, édes Laczim! tusakodásom mind haszontalan, mellyel indulatomon győzedelmeskedni akarok. Hallyad bajomot, és ne utálly meg. Szeretlek! sokkal jobban, buzgóbban és hevesebben szeretlek, mint akárkit e' világonn. Kö-

nyörülly meg tehát rajtam, és haggy magamot, hogy valaki bennünköt itt együtt meg ne lásson. Ezzel kitolta a' gallyasbúl, és Nákit, az indiai leányzót, fenn szóval kiáltotta.

A' Gróf úgy hagyván el a' gallyast, mint ha álmodott volna, mi lehet ez? úgymond magában; mit akar Manczi ezzel mondani? Egész nap elmélkedett Manczinak szavainn, a' nélkül hogy azoknak értelmét megfoghatta volna.

Manczi szinte olly hideg volt a' Grófhöz azután is, mint e' jelenés előtt, kivévén, hogy lopva, a' hol csak lehetett, már érzékeny tekinteteket vetett reá, már szemével integetett neki, már meg szerelmének olly különös jeleit adta, a' minököt tölle még eddig a' Gróf soha sem látott. Ha Russel kiment, és Náki talán elfordúlt, csüggedő tekintettel adta a' Grófnak értésére, hogy szívét az indulat dühösen szaggattya.

Egynehány nap múlva egy gyönyörű reggeltül fogva egész estig Russellel sokkalbarátosabb volt, mint egyébkor, 's a' Gróffal magányosan csak egy szót sem szóllott. Este ve felé a' Grófnak megsúgta, hogy a' jövő éjszaka jelennyen meg a' kertnek legtávúlabb fekvő gallyassában. A' Gróf úgy megijedt, hogy szinte rezketett, a' nélkül hogy okát tudta volna. Éjszaka? mondá magában. Olly különb-
féle

féle és többnyire nyughatatlanító gondolatok. ba merült erre a' Gróf, hogy egész estig szinte csak ébren álmodozott. Az éjszaka meglepte, minekelötte magát meggondolhatta volna. Elment ő a' kirendeltt gallyasba, hol kevés szempillantások után Manczi is megjelent rezketve. Óh Manczim! óh édes Manczim! mondá a' Gróf fenn szóval. Lassabban befélly, mondá susogva Manczi, hogy valaki bennünköt meg ne halljon. Boldog Isten! ha ezt Russel megtudná!

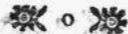
Russel? kérdezé a' Gróf komoran. — Mond meg nekem, Manczi! minek rendeltél te engemet ide?

Manczi szemérmétesen a' Grófnak karjai közé omolván, oda vagyok, úgymond mély sohajtással. Édes Laczim! én örökre oda vagyok!

Oda vagy? kérdezé a Gróf. Még az én karjaim között vagy, ne féllj te, édes Manczim! semminémű veszedelemtül. Jöjjsze velem! Itt nekünk nem szabad együtt lennünk, mihelyt Russel rólla semmit sem tud, semmit se tudgyon.

Erre Manczi hevesen kiragadván magát a' Grófnak karjai közül, térgyre esett előtte, és zokogva így szólott hozzá: Jól mondod, Laczi! itt nekünk Russel' tudta nélkül lennünk

nem

nem szabad. Isten hozzád, édes Laczim! Itt lennünk nem szabad. Isten hozzád! Óh! ha tudnád, micsoda mélységtől mentetted meg Manczidot! Köszönöm és köszönni fogom ezt neked, még élek! Ezzel a' házba szaladt, és a' Grófot magát hagyta. Ez a' kertben megvárván a' napnak keltét, Russelhez ment, 's megölelvén őtet hevesen, hallod-e Russel! úgymond, te azt jól mondtad, hogy Laczi gonosztévő nem lehet. Nekem tölletek el kell válnom. Russel! Szeretsz-e még engemet?

Szeretlek, Laczi! Testvéremet jobban nem szerethetném. Az Isten láttya lelkemet, hogy én a' te nemes szívedben mindenkor bízam, bízam még akkor is, mikor Manczinak hozzád való buzgó és majdnem lángoló szerelmét láttam. Te engemet el akarsz hagyni? Az Isten engedgye, hogy te és Manczi a' belső nyugalmat ismét feltalállyátok, mellyre nemes szíveitek olly annyira érdemesek. Ezt én tiszta szívemből kívánom, 's reménylem is. Én a' te szívedet ösmertem, és így csak egy szempillantásig sem voltam nyughatatlan. Hová akarsz menni?

Egy üdeig Indiában akarnék még mulatni; ah! édes Russelem! talán csak azért, hogy benneteket még egyszer láthassalak. Tedd boldoggá szegény Manczimot, 's légy boldog vele magad is. Ezzel kiragadta magát Russelnek

kar-

karjai közül, 's a' nélkül hogy Manczitúl búcsút vett volna, egy hü indiai emberrel, kit melléje inas gyanánt Russel ajánlott volt, elment Madráfzbúl, hol elejénte olly boldog volt, 's végtére olly boldogtalan lett.

HUSZONHATODIK SZAKASZ.

A' Kaczajfalvi völgynek mássa Indiában.

Russel azonnal Manczihoz sietett, 's érzékenyen megölelvén, a' mi Laczink, úgymond, édes Hitvesem! házunktúl búcsút vett. Az egek vígafztallyák meg nemes szívedet, és adgyák vissza neki mennél hamarább előbbi nyugodalmát. Szomorúságodban csak arra kérlek egyedül, hogy töllem barátságodot és bizodalmodot meg ne vond. Manczi előtte térgyre esett; de ő azonnal ismét felemelte, fiát ölébe vette, megcsókolta. E' gyermek, úgymond, a' te szívednek egyik részét nekem visszanyeri. Manczi erre férjét fiával együtt átkúcsolta. Szóllani akart, de szózatyát elfojtotta a' sírás, mellyel szemlátomást küzködött. Ne gátold könyeidet, monda

dá neki Russel; sírd ki magadot, hogy szíved megkönnyebbedgyen. Sírt vele maga Russel is, sőt csak egy napot sem hagyott elmúlni, hogy Manczival a' Grófrúl nem beszélgetett volna. Egynehány holnap múlva férjének karjai között hálákot adott az Istennek Manczi, hogy a' Gróf elment.

A' Gróf azonban megjárta Indiának nagy részét, 's érzékeny sebének fájdalma tűrhetőbb lett. A' kies természetnek vizsgálása, melly Indiának szelíd ege alatt annyiféle gyönyörköd-tető kellenetességekkel kedveskedik, érzékeny örömekre ingerlette szívét, mellyek tekintetét felderítették, 's nyílt homlokát a' komorránczokból kisimították.

Most már Delhi' várassából lefelé ereszkedett, 's elég erősnek ítélte magát arra, hogy Manczit ismét láthassa. Mély beszélgetésbe merülve gyalogolt indiai szolgájával, kit szinte arra akart birni, hogy vele Európába költözön. Egy nagy folyónak partyán vitte őket az út, mellynek másik szélén bambus nádból nőtt eleven sövény folyt. Egyfizerre a' tengerül nagy forgó szél érkezett, melly Indiában szörnyen uralkodik. A' víznek habjai felfel emelkedvén, rettenetes zajjal rohanta a' bambus sövényre. A' szélnek zuhogó ütközései egész homokfellegetek ragadtak fel falevelekkel megvegyítve az égbe, mellyek innen megmeg

lezuhanván, a' víznek egész partyát elborították. A' bambus nád lehomorodván, 's egymásba ütödvén, a' rettenetes zajt még retentesebbnek tette. A' folyó azután kiűtött, a' menydörgés ifzonyúképen csattogott, a' szél az égnek morgásai közé sivítván, félelmesen háborgott. Erre az égből egy setét felleg feketé éj gyanánt leereszkedván, az egész tartományt homályba borította. Csak a' villanások világosították meg - ollykor e' fénytelen zavart, utat mutatván a' Grófnak, hogy a' tájkzó haboknak veszedelemmel fenyegető árajtúl megmenekedhessen. Úgy látszott, mint ha az egész természet felháborodott volna, 's lakossait végső veszélyel fenyegette volna.

A' Gróf az inassal együtt a' magosabb helyekre ügyekezett, mellyekről a' hegyek felé megmeg bellyebb sietett azzal a' reménységgel, hogy ott talán valahol helysége akad. Nem sokára egy völgyhöz jutottak, melly magos kősziklával környül volt véve, 's mellynek mellyeibül az ég felé magos és vastag fák emelkedtek. A' szél, melly a' völgy felett keresztül zuhogott, meghomorítgatta ugyan e' fáknek hegyeit, de törzsökeik szinte olly mozdíthatatlanok voltak, mint ama' kősziktek, mellyek körülöttök függtenek. A' völgy az örök nyugalom' lakásának, a' háboríthatatlan békeesség' templomának látszott lenni. Az egy-

más-

másba kapaszkodó különbözőféle csemeték átfőték magokat a' vastag fáknak sorainn, és gallyaikból áthathatatlan falat csináltak. Itt bátorságban vagyunk, mondá a' Gróf, 's kivonván kardgyát, átvagdalta a' fák között öfvenött gallyakat, 's a' völgynek belsejébe nagy nehezen behatott. A' gallyszövevények nem mellze tartottak ugyan, de allig jutottak utazóink a' völgynek mélyére, a' kösziklákról a zonnal egész patakok zuhogtak le, mellyek a' rettenetes záporessöbül támadtak. Utazóink tehát kénytelenek voltak, a' völgynek túlsó és magosabban fekvő oldalára feliparkodni, hol mellzérül egy gunnyót, és ebben világosságot láttak.

Istennek hála! kimenekedtünk, mondá a' Gróf, 's a' gunnyó felé sietett. Hü szolgája visszataratóztatván, maradgy! úgymond. Te idegen vagy. Hadd mennek én oda magam. Ki tudgya, micsoda emberek laknak benne? Ezzel az Indiánus bement a' gunnyóba, 's egy szempillantás után ismét kitört belöle, fenn szóval kiáltván a' Grófnak: Szaladgy, mellze szaladgy! itt Pária lakik.

A' Gróf kirántotta öve mellül a' pisztolyt. Azt gondolta, hogy a' gunnyóban vad állattartózkodik. E' helyett megjelent az ajtóban egy öreg ember, kinek tekintete nem csak nem rémítő, hanem inkább kegyes volt. A' Gróf felé.

Méje indúlt; szolgálja pedig tellyes erejébül tartóztatta. Ne közelíts hozzá, úgymond, mert Pária.

Pária? kérdezé a' Gróf. Mit értesz te valyon e' név alatt?

Ollyan embert, a' kinek semmi hite sincsen, 's a' ki errevalónézve nem is ember, hanem még az oktalan állatnál is alábbvaló. Akarod-e, hogy megöllyem? Ezzel a' szolgálja előrántotta a' pisztolyt, mellyet kezébül a' Gróf azonnal kiragadott. Van-e eszed? úgymond, egy fegyveretlen öreg embertül félni! Nem bánt ő minket, abban bizonyos lehetfz. Jöjfsze, szólítsuk meg!

Én őhózzá az egész világért nem megyek, mert az én törvényem fzerínt kilencz egész holnapig volnék tiszttátalan, ha vele készakartva csak egynehány szempillantásig is egy hajlékban mulatnék. Még a' Pagódba sem volna szabad mennem. A' templomot az Indiabéliek Pagódnak nevezik.

Hífszen látod, mondá visszontag a' Gróf, hogy ember; nekünk pedig segítségre van fzükségünk. De mind haszontalan volt a' Grófnak beszédgye. A' szolgálja megmaradt a' mellett, hogy neki Páriához menni nem szabad.

Nekem pedig szabad! mondá a' Gróf, s a' gunnyó felé indúlt.

Élly tehát szerencsésen! felelé a' szolga, mert azután teveled sem szabad társalkodnom.

Isten hozzád! mondá a' Gróf, ki el nem tudta magával hitetni, hogy őtet e' szolga, ki egyébaránt jámbor ember, és hozzá nagyon hű volt, a' puszta erdőnek közepénn e' miatt elhagyhassa. A' szolga azonban sebesen elfaladt, a' nélkül hogy a' Grófnak kiáltására figyelmezett volna, mellyel még egyszer marasztalta. Eggy pár órapercz után a' fák közé eltűnt.

A' Gróf azután a' gunnyóhoz közelített. Az öreg ember mély tisztelettel hátrább lépven, én, úgymond, csak egy szegény Pária, és arra érdemetlen vagyok, hogy lakásomba lépj. De ha hozzám magadot megalázod, tiéd a' gunnyóm, tiéd mindenem, tiéd vagyok még önnön magam is.

A' Gróf az öreg embernek orcáját, melly a' kezében lévő fáklyátúl megvilágosított, közelebbrül vizsgálván, vonásaiban olly szelíd-séget, jámborságot és nyugodalmat talált, hogy lehetetlen volt, hajlandóságot hozzá nem éreznie. Oda nyújtotta neki kezét, mellyet az öreg szemeiben nyilván ragyogó és kimondhatatlan jószívűséggel mellyéhez szorított. Te, ammint látom, ember vagy, mondá a' Gróf;

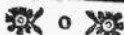
az vagyok én is. Engedd meg, hogy ezen éjszakát hajlékodban töltssem. Az öreg keresztül tévén mellyére kezeit, mélyen meghajtotta magát; a' Gróf pedig a' gunnyóba bement.

Erre a' gazda egy nyaláb vágott fát hóna alá, egy kosár gyümölcsöt egyik kezébe, a' fáklyát pedig a' másikba vévén, az erdőbe sietett. De minekutánna itt egynehányzor nagyokot kiáltott volna, kosarával 's fájával együtt komoran visszajött.

A' Grófnak kérdésére, kit kiáltott légyen? úti társodot, felelé a' Pária. Eledelt akartam neki vinni, és fát, hogy a' vad állatok ellen tüzet rakhasson. Az én hajlékomba be nem mer jönni, mivel Pária vagyok.

Jószívű öreg, mondá a' Gróf, még egyszer oda nyújtván neki kezét; te azokkal jót teszel, a' kik tégedet gyűlölnék 's megbántanak! Ezt mondván, illetődéssel tellyes szemeit az égre emelte.

Orczádnak színérül és ruházatodról látom, hogy te Indiánus nem vagy, mondá az öreg. Reménylem tehát, hogy hajlékomban éhségedet sem átallod megenyhíteni. Ezzel az asztalt bambus nádbúl fontt gyékénnyel megterítvén, megrakta külömbféle kosarakra osztott kókofzdióval, indiai fügével, mandulával, naranccsal, ananással, és egy tál riskásával

kókosztejben, maga pedig mély alázatossággal félre ült.

A' Gróf az asztalhoz vonta maga mellé, és kérte, hogy vele egyen. Az öregnek könybe borúltak szemei, Istenem! úgymond, nem hittem volna, hogy életemben még egyszer ember lehessek!

A' szélvész még háborgott, és a' Gróf egynehányszor kinézett az ajtónn, ha szolgálja nem tért-e talán vissza? De a' szolga valóban el-tűnt. A' Gróf csak a' Páriának szavára nyugodott meg, a' ki őtet bizonyossá tette a' felül, hogy a' völgyönn kívül nem messze egy falura akad, a' hol minden veszedelmenn kívül lessz.

A' gunnyó rezzenthetetlen volt. Ott állott ez, a' hola' völgy legszűkebb volt. Egy pagódafa alatt volt építve, mellynek fiútörzskéibül a' gunnyónak négy szöglete állott. E' fának ágai és levelei olly sűrűek voltak, hogy csak egy csöpp esső sem hathatott át rajtok. Azonkívül a' gunnyónak oldalai bambus nád-dal voltak beszöve, teteje pedig indiai fügefalevéllal befödve. Jóllehet a' szélvész a' mennydörgéssel együtt még nagyon háborgott, a' lámpás még is a' gunnyóban minden lebegés nélkül égett.

A' Gróf nem győzött az öregnek nyugodalmánn e' rettenetes mennydörgésnél álmélkod-

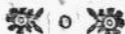
kodni. Csendesebb volt ő még gunnyójánál is. Azalatt az öreg ember egy cserép hűtőben, melly Indiában *gargulettának* neveztetik, két edényt hozott, mellyek kókoszdióból voltak készítve, 's mellyeknek egyikében pálmavíz, a' másikában pedig kókosztej volt. Kérte a' Grófot, hogy italait ne vesse meg; a' Gróf pedig jobb kedvű volt asztalánál, mintsem ha pompás vendégségnél ült volna.

Mond meg nekem öreg, mondá a' Gróf mosolyogva, minekutánna a' Páriának homlokát megcsókolta volna, mond meg nekem, mikép lehet sz te ennél a' rettenetes égi háborúnál olly nyugodtt elmével. Csak egy fa földbe tégedet ágaival; a' fák pedig a' mennykövet magokhoz vonnyák.

Pagódafába a' mennykő még soha sem ütött, felelé az öreg. E' fák alatt az ember nincs veszedelemben.

A' Gróf megvizsgálván a' fát, hihető, úgy mond lassúbb szózáttal, mintha csak magával szólott volna, hihető, mivel gyántássága fogyatkozó.

Ezt én nem értem, mondá az öreg. Hitvesem azt mondgya, hogy Bráma, az Indiánusoknak Istene, mikor e' földön járt, a' mennydörgés elől egyfzer pagóda alá vonódott. Én pedig azt tartom, hogy az Isten a' pagódafáknak azért adott olly sűrű és leveles

ágakat, hogy az emberek ebben a' tartományban, hol a' rettenetes mennydörgések olly szörnyen uralkodnak, az égi háborúk elől alájok vonódhassanak, és hogy erre való nézve nem engedi meg, hogy azokat a' mennykő megüthesse.

Tégedet tehát az Istenben való bizodalom tesz nyugodtt szívűnek?

Az Istenben való bizodalom, és jó lelki öméretem.

Mond meg nekem, édes jó apám! melyik indiai felekezethez tartozol te? Hol van a' Páriáknak a' temploma?

Mindenütt, felelé az öreg. A' mi templomunk az egész természet. Mikor a' napot völgyemre támadni látom, térgyre esek, és a' napnak alkotóját mély alázatossággal imádom; utolsó sugárának alkonyodásánál pedig mennyei jótévőmöt áldom. A' sizerencsétlentül soha sem tagadom meg segedelmemet. Feleségemet és leányomat olly boldogoknak teszem, a' minőknek tehetem. Még ebemet sem hagyom el szükségében. Így éldegelvén napról napra, életemnek végénn úgy várom halálomat, mint estvénkint az álmat.

A' Gróf érzékeny és tisztelettel tellyes tekintettel vizsgálta az öreget. Majd azután felkelt, 's a' gunnyóban vagy kétszer fel'salásztált. Ki volt a' te oktatód? kérdezé egyszerre hirtelen.

A' természet, felelé az öreg.

A' Grófnak azonnal eszébe tűnt ama' szent mondás : hogy az egek az Isten' dűcsösségét értelmesen befzélnek, remek munkáit nyilván hirdetik. De kicsoda tanított tégedet arra, úgymond tovább, hogy a' természetnek Izavát megértsed ?

Szerencsétlenségem, boldogtalan sorsom, felelé az öreg. A' Páriáknak útálatos és megvetett neméből származván, Indiánus nem lehettem. Kénytelen voltam tehát, ember maradni. A' társaság, melly az Indiai népekből áll, számkivetett. Mit tehettem tehát egyebet, hanem hogy a' természethez folyamodtam ?

Aldott, jó öregem ! felkiáltott a' Gróf érzékeny szózáttal. Mond meg nekem, kérlek, micsoda könyveket olvastál ?

A' Teremtőnek ama' nyílt könyvét, a' természetet, mellynek betűit minden ember ismeri. Más könyveket nem olvashattam; mert én sem írni nem tudok, sem olvasni.

Óh kedves Atyám ! mondá a' Gróf. Látom én, hogy itt a' természetnek és az erkölcsnek lakóhelyébe jutottam. Ha valahol, itt valóban az igazságot legkönnyebb feltalálni !

Én legalább tisztá és egyenes szívvvel kerestem, mőndá az öreg, mellyére bocsátván kezét.

'S feltaláltad - e ? kérdezé a' Gróf. Nincs e' világonn, nem mondom, két nemzet, vagy két familia, hanem csak két ember is, a' ki egy dologrúl egészen egyformán gondolkozna. Étzékenységeink elcsábítanak bennünköt, efszünköt pedig az érzékenységek vezérlik. Mi-kép keressem tehát az igazságot?

Azt tartom én, hogy azt egyenes és tisztá szívvel kell keresni, mondá az öreg. Az érzékenységek megcsalhatnak bennünköt, valamint az érz is; de az egyenes és jámborszív család nem lehet, és így minket el nem csábíthat.

A' Gróf egybe kúcsolván kezeit, igaz! úgymond. Az emberek mind egyformán érznek, a' mellett hogy kiki közülök, ammint különös hafzna kívánnya, külömbkülömbféleképpen okoskodik. Az egyenes tisztá és jámborszív soha sem mondgya, hogy valamit így ért, a' mit máskép ért, vagy hogy azt hiszi, a' mit nem hisz, sőt nem is hihet. A' jámborszív képes egyedül arra, hogy az igazságot illendöképen keresse, és voltaképen feltalálja.

Az igazság, mondá az öreg, hasonló az égnek harmattyához. Ha azt akarjuk, hogy tisztán maradjon, tisztá edénybe kell azt felfognunk.

Nekem egyenes, jámbor és tisztá szívem van, mondá a' Gróf; de mivel az igazságot

emberektől kell tanulnom, mikép ösmerhetem én ki e' sok mester közül azokat, a' kiknek hasonló szíveik vannak? Az embereket nem vakíttyák - e el többnyire külömbféle előitéleteik? nem vesztegetik - e meg hafzonkereső vágyakodásaik? Én a' földnek nagy részét megjártam, de az embereknek vélekedései között nagyobb külöbséget leltem, mint még nyelveik között is. Mirevaló tehát nekem e' két színü és csalárd nemzetségnél jó szívem? Azt te nekem már megmondottad, mikép kerested az igazságot; mond meg most azt is, hol találtad azt fel?

Saját szívemben, és a' természetben; az embereknél ritkán. A' természetnek nyelve változhatatlan; az embereké pedig vagy több értelmü, vagy érthetetlen.

A' természetben? mondá a' Gróf. Hisz ebben az állatok egymással szüntelen' harcolnak. A' természet tele van öldökléssel, háborúsággal, vizfálkodással. Még az elementumok is szüntelen' küzködnek egymás közt. Ezeknek példáját kövesse tehát az ember?

Nem! nem! mondá az öreg undorodással. Kérdezd meg szívedet, és ha jámbor, tiszta és egyenes, azt fogja neked mondani: hogy te másoknak azt cselekedd, a' mit töllök magad kívánsz, és hogy azt rajtok el ne kövesd, a' mit te töllök nem örömet szenvedsz. Szívünk

tanít minket kötelességinkre, a' természet pedig nekünk az Istent olyannak mutattya, a' minőnek gyengeségünk ösmerheti, és sorsunk kívánhattya, hatalmasnak, jónak és bölcsnek. Imádom én őtet, szeretem, és már könyörgéssimmal kérlelem, már meg háladásimmal tisztelem, a' nélkül hogy azt nyomozzam, mikép lehet ő az, a' minek a' természet lenni kiáltya.

A' Gróf könyökére támasztván fejét, és szemeibül a' könyvek kigördülvén, az igazságot tehát, úgymond, nem csak egyenes és tilzta szívvel, hanem benne is kell keresni. De mi vezérelheti, mi bírhattya még a' jó szívű embert is arra, hogy ezen igazságokat saját szívében és a' természetben keressé?

A' szerencsétlenség, a' vizontagságok, felelé az öreg.

Ezek az embert lenyomják, elméjét meghomályosíttyák, szívét lealázzák.

Csak egy bizonyos pontig, mondá az öreg; de azután, ha egyszer a' szerencsétlenség felette nagyon megsúlyosodik, az ember öfzveragadgya minden erejét, az elmehomálynak köteleit lerázza magárúl, 's a' hol eddig setétséget és tévelygést tapasztalt, ott egyszerre világosságot és igazságot lát.

Égész nemzeteknél ez talán megtörténhet, mondá a' Gróf, homlokára szögezvén újját; de magányos emberekenn, nem hiszem.

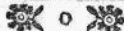
Én magányos ember vagyok, mondá az öreg, és én így találtam fel nyugtomot.

De te talán ebben ritka jelenés is vagy? Hány Páriát találni, a' ki úgy gondolkodgyon, mint te? És hány ezer Indiánus van, a' kiket a' szerencsétlenség arra nem bir, hogy szíveiket meghallgassák. Amaz igazságokat pedig, és kötelességeket, mellyekkel tégedet szíved és szerencsétlen sorsod megösmerkedtetett, minden embernek kellene tudni.

Az öreg Pária vállat vonítván, elhallgatott.

A' Gróf e' különös öreg embert sokáig vizsgálván, végre lesütötte szemeit, 's az isteni kinyilatkoztatásnak szükségéről, melly az embereket kötelességeikkel megösmerkedtesse, mély gondolatokba merült.

Ezekbül végtére felszerkenvén, hallod-e, öreg! úgymond; a' melly igazságokat te a' természetnek és a' szerencsétlenségnek oskolájában tanultál, azokra van építve az én keresztény hitem is, mellyet édes atyámtól tanultam. Az embernek fő kötelessége minálunk is, hogy másoknak azt megtegye, a' mit tőlök kíván, és hogy azzal ökök meg ne bántsa, a' mit tőlök nem örömet szenved,

Tinállatok tehát mind jámborok az emberek? kérdezé az öreg.

Azok volnának, ha a' keresztény hitnek törvényeit megtartanák.

Egyik szó a' másikat adván, elbeszélte az öregnek rövideden a' Gróf a' religióinak történeteit. Lerajzolta neki az emberi nemzetnek gyermek korát a' világ' teremtésétől fogva Mósesig, ki előtt az emberek az Istent a' természeti religióinak törvényei szerint szolgálták. Leírta azután az ó testamentomnak szolgálkhoz illő törvényeit; végtére pedig Krisztusnak új testamentomát, mellyben a' fiúiszeretnek törvénye alatt az Isten, mint köz atya, tiszteltetik.

Az öreg ember csupa-fül volt, 's minekutána egynehány kérdéseire a' Gróf szelíd és elégtű feleleteket adott volna, kikérte magának, hogy ezeket neki más nap még egyszer elbeszéllye.

Szívesen, felelé a' Gróf. De mond el nekem, édes apám! te is a' te életedet; mert neked felette szerencsétlennek kellett lenned.

Elmondom holnap; mert ma már késő volna, bele kezdeni. Az éjféel közelget. A' nyugalomra szükségünk van mind a' ketőnknek.

Ezzel ágyat vetett a' Grófnak pálmalevelekből és jó illatú füvekből, kezét fogott vele,

's nyugodalmat éjszakát kívánván, bement egy bambusznád ajtón a' hátúlsó gunnyóba.

A' Gróf lefeküdt. Álomképnek látszott neki, a' mi vele történt. Az öreghez mély tiszteletet érzett magában. A' gunnyót az Istenség' templomának nézte, 's a' legderültebb gondolatok között nyugodt elmével édesen elaludt.

HUSZONNYOLCZADIK SZAKASZ.

Az indiai völgynek gazdája elbeszéli életét.

Más nap korán reggel felébredt a' Gróf a' madaraknak csevegésére, mellyeknek félszkei a' gunnyó felett és körülötte függtek. Felugorván ágyából, hallgatódzott a' szomszéd gunnyónak ajtajánál; de csendes volt még nem csak ebben, hanem körülötte is minden. Azt gondolván, hogy az öreg még legjobb álmában van, kilappangott a' gunnyóból a' szabad

ég alá. Itt egy darabig az öregre várakozott; de mivel ez meg nem jelent, meg akarta kerülni a' gunnyót, 's egy áthathatatlan eleven sövényre akadt. Ennek ágait szétvonván, belátott egy kellemetes kertbe, hol mindenféle gyümölcsfák és vetemények részént virágoztak, részént már értek. Tovább ment a' sövény mellett, és ágai között a' kertbe egynehány-szor betekintett. Bö áldást látott benne mindenütt, mellyel az ég az öregnek munkáját szembetünőképen megjutalmazta.

Most egy szózatot hallott. Hamar szét-hajtotta a' gallyakat, 's a' kertben tíz lépésnyire a' sövénytől egy leányzót látott, ki a' kosárkába, melly karjánn függött, narancsot szedett. Örczáját nem láthatta, mert háttal állott hozzá; de termete karcsú, sугár és nemes volt. Testéhez fejer patyolat ruháját, melly csípei körül tele volt ránczokkal, világos kék övecske szorította. Most már a' fának tulsó részére ment narancsot szedni, 's a' Grófnak izemébe egy gyönyörű orcza tünt, tele mennyei kegyességgel, tele bájoló ártatlansággal. Kosárkája megtelvén, egy bokorhoz ment igen lassú, csendes és gondos lépésekkel, 's virágot szedett. Egy madárka a' bokorból kirepült. A' leány egyet visszalépvén, 's a' madárka után nézvén, csak felvertelek, még is, szegény kis anya! úgymond.

Lám!

Lám! három egész nap éltem virág nélkül, mivel te a' tojásonn ültél. Jöjj vissza szegény álarocska! A' jövevény elégedgyen meg másféle virágokkal. Ő tenedek nyughatatlanságot ne okozzon. Eltávozván a' bokortúl, kegyesen mosolygott, mikor látta, hogy a' madárka fészkébe ismét becsúfzott.

A' Grófnak érzeménnyeit megírni lehetetlen. A' leánynak szava tiszta és szelíd volt, mint egy távúl zengő sípnek a' hangja. Mikor ez magát a' kertben a' pamutfák megévette, a' Gróf is visszatért a' gunnyóba. Ennek ajtajában lelvén az öreg, ki már reá várakozott volt, megcsókolta derültt homlokát, 's befédbe ereszkedett vele, mellyet azonnal familiájára fordított. Megfögván a' Grófnak kezét az öreg, elvezette a' hátúlsó gunnyónkeresztül a' kertbe. Két sor pálmafa között egy illatozó gallyasba jutottak, hol az öregnek felesége és leánya egygyütt ülven, patyolatot szöttek. Felkeltek mind a' ketten, ammint a' Gróft jönni látták, 's egynehány lépésnyire elejébe mentek.

Ez a' feleségem! mondá az öreg, kezénél fogva oda vezetvén a' Grófhhoz az asszonyt. Ez pedig a' leányod? kérdezé a' Gróf. A' leány elpirúlván, lesütötte, 's ismét azonnal felemelvén, a' Grófra vetette egy szempillantásig szemeit. Nahida leányom, mondá az öreg mo-

solyogva, 's kezével a' leánynak szép homlokához ért.

A' Gróf nem győzte a' szép Nahidát nézni. Szép Nahida! én tégedet már ösmerlek, mondá a' Gróf szelíd szózattal, és érzékeny bizodalommal.

Engemet? kérdezé a' leány mosolyogva.

Egy mugribokornál állottál, és egy mádárkát félszékétül el nem akartál üzni; inkább engemet hagytál mugrivirág nélkül.

Ha ezért reám nem neheztelsz, én neked szedek még ma mugrivirágot. Édes atyámnak van még egy mugribokra, de csak egy! mondá Nahida szelíden, 's fejével a' Grófra kellemetesen hunyorítván.

A' Gróf erre megfogta kezét, és melyéhez szorította, szívragadó kéjjel nézvén szeme közé. Nahida is megnyomta vilzontag kezét, és elpirúlt.

Szerencsés férj! boldog atya! mondá a' Gróf, a' Páriának karjai közé omolván. Mond meg nekem, mikép jutottál te illy boldogsághoz? Most, drága öregem! most beszélld el nekem életedet.

Leültek a' gallyasban mind a' négyen. Az affzony szőtt. Nahida a' Grófnak egy kosárka narancsot hozott, kikereste közülök a' legszebbeket, 's oda nyújtotta neki mosolygó tekintettel. Magam szedtem, mondá a' Grófnak,

ki a' narancsokat néma de érzékeny köszönettel vévén, jó ízűen megette.

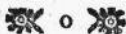
Erre a' Pária elkezdette, életét beszélleni. Az asszony azonban a' szövöszékre támasztotta karját. Nahida a' gallyasnak nyílásába ült a' Grófnak általellenében, 's pamutból övet kötött, de a' munka között felfel vetette szemét, 's már attyának beszédgyére figyelmeztvén, olébe hacsátotta le munkáját, már meg elővén a' kötést, errül a' Grófra salyगतott.

En a' Páriáknak nemébül születtem, elkezdette az öreg, melly Indiában a' legalábbvaló nem, 's melly minden embertül útaltatik.

Útáltatik? kérdezé a' Gróf; és mi okra nézve?

A' Bramínusok azt mondgyák, hogy ők a' Bráma Istennek fejbül, a' Páriák pedig lábaibül származtak, és hogy, ammint Bráma e' földönn egyszer egy hosszas útazása után elfáradván, egy Páriátül eledelt kért, ez ötet emberhússal kínálta meg. Bráma] e' miatt a' Páriáknak nemét megátkozta, kiknek azóta a' városokhoz még csak közelíteniek sem szabad. Akármellyik Náirnak szabad bennünköt megölni, ha hozzá úgy közelítünk, hogy ökök lélekze-tünk elérhesse.

Óh vélekedések, mondá erre a' Gróf hevesen, melly boldogtalanokká telzitek tik az em-

embereket! De mikép is vehetik a' Bramínusok egész Indiát arra, hogy e' mesét higgye?

Az oktatás által, mellyel az embereknek szívét gyermekkorukban elfoglallyák, 's az ilyen állításoknak mindennapi emlegetése által. Az emberek hasonlóak a' izajkókhoz. A' mit sokszor hallanak, azt végre csak elhiszik.

Hát te mikép tudtál e' közönséges megvetésnek bilincseiből kimenekedni, mellyekkel tégedet a' Bramínusok még születésedkor lelánczoltak? mert — ezt mondván, felkelt, — mert az embert rettenetesebb balság az egész természetben nem érheti, minisem ha úgy lealáztatik, hogy önnön magát útálni kényteleníttessen.

Jól mondod! folytatá beszédgyét az öreg. Én magam magamot a' természet' szemettyének néztem. A' többi polgári rendeknek hozzám való gyűlölségét igazságosnak tartván, elhittem magammal, hogy Bráma' haragjának súlya fejemen fekszik. Szemeimet fel nem mertem az égre emelni, mivel erre magamot méltatlannak véltem. Így éltem én tizennyolcz éftendeig! a' halálnak állhatatos veszedelmében, mivel életemet akármellyik Náir szabadon elvehette. Táplálékomnak szüke azután arra birt, hogy magamot egy puszta vidékre vonnyam. Itt egy elhagyott omlékony gunyóban lakván, a' gyümölcsből éltem, mellyel

lyel a' fák kedveskedni szoktak. A' gunnyó mellett riskásának való kertecske volt, mellyben a' hafzontalan gyomok és kórók elhatalmasodtak. Öfzvezedvén egynehány marok riskásamagot, felástam a' kertnek egyik szögletét és bele vetettem. Unalombúl történt ez inkább, mintsem eltökéllett szándékbúl; mert én Bráma' haragjával terhelt embernek tartván magamot, nem remélhettem, hogy a' töllem elvetett riskásamag kizsenghessen. Azonban kizsengett még is, felnőtt, kivirágzott, és bő gyümölcsöt hozott.

Lehetséges - e? mondám, mikor riskásámmal legelőször álmétkodva jól laktam, lehetséges - e, hogy engemet Bráma szeressen? Azon naptúl fogva fákat ültettem, riskása agyamba vizet vezettem, kerti veteményeket plántáltam, 's kertemben a' gyümölcs olly szépen megérett, mint akármellyik Bramínuséban. Ez bennem a' legelső kétkedést szülte ama' mondának igazságárúl, melly a' Páriáknak nemét olly útalatosnak tette. Ha Bráma engemet gyűlöne, lehetetlen volna, hogy éllyek. A' nap, a' helyett hogy engemet melegít, sűárival megölné. Szintúgy látok, hallok, ízlelek és érzek, mint a' Bramínusok. A' nap, a' hold, a' csillagok nekem szintúgy világosítanak, mint nekik. A' természet hozzám nem mostohább, mint hozzájuk. És Bráma engemet gyűlöllyön?

Brá-

Bráma énvelem jót tesz, mondám önnön magamnak fenn szóval, az ég felé terjesztvén ki kezecimet; azonn leszek tehát, hogy szeretetét, ha mindgyárt gyűlölné is, megérdemellyem. Az ő példája szerint jót akarok azokkal tenni, kiket gyűlölnöm kellene.

Most már gunnyómban nem volt nyugtom. Ama' gondolat, hogy Bráma' szeretetét jószágos cselekedetek által megérdemellyem, éjjel nappal ösztönözött. Gunnyómot elhagyván, hová mennyek? kérdezém magamtúl. Az emberek közé, kik halálos ellenségeid? Ah! ha ők ellenségeim, én legalább önnön magamnak hű baráttya leszek. E' végső tökélléssel elmentem az erdőkbe, a' folyóvizeknek partjaira, és gyümölcsből éltem. De kevés üdö múlva azt tapasztaltam, hogy a' természet a' magányos ember' számára igen keveset, a' társaságban élőknek számára pedig felette sokat tesz, és hogy léteimet azoknak léteéhez kapcsolta, kik engemet számkivetettek. A' természet pedig önnön magával, így okoskodtam magamban, illy szembetünöképen nem ellenkezhet.

Mikép jöttél te e' gondolatra?

Sokszor még csak ennivaló gyökerekre sem akadtam. Csak bajjal tudtam a' vad állatoknak gyilkos incselkedéseit elkerülni. Ebből azt következtettem, hogy csak a' társaságos élet adhat nekünk elegendő táplálékot, csak

a' társaságos élet óhat meg minket a' ragadó állatoknak dühösségétől, csak a' társaságos élet elégítheti meg mindennémű szükségünköt. E' gondolattal tartományról tartományra tébo-lyogtam, csak abból élvén, a' mit a' természetnek nagy tárházában leltem, e' mellett pe- dig a' földbe, valamere mentem, mindenütt hafznos palántamagokat vetvén, és a' faluknak riskásaföldgyeiből az állatokat kikergetvén. Ezek voltak ama' kis jóságos cselekedetek, mellyekkel ellenségimnek szolgálhattam, és már ezek is, bármelly csekélyek voltak, aztokoz- ták bennem, hogy nem érzettem magamot olly nyomorúittnak, mint azelőtt.

Az éhségtől kényfzerítettvén, bekullogtam egyszer egy hajlékba, hol egy ifjú Náir la- kott. Nem szóval, ne hogy talán lélekzetem elérje, hanem csak orczavonásokkal, és kar- jaimnak mozgatásával kértem tőlle egy kevés gyümölcsöt; ő pedig hagyíó nyilat lökött re- ám, és megsebesített. Kiragadván testemből bosszonkodással a' nyilat, a' szomszéd ligetbe osontam, hol ezen embertelen szív ellen felet- te dühös haragra gerjedtem. Három nap gya- koroltam magamot a' nyilvetésben a' végből, hogy e' kegyetlen Náirt meglessem, 's mihelyt magát találom, ugyanazon nyillal megöllyem, mellyel engemet megsebesített.

A' lesben feküdtem már hajlékátúl nem messze egy bokor megett, kezemben tartván az ölni kész nyilat. Egy hat esztendőös gyermek, a' Náirnak fia, a' ház előtt játszodogálván, ama' bokor felé futott, melly megett feküdtem. Egyszerre kiszökik oldalaslag egy másik bokor megül egy tigris, és egyenesen a' gyermeknek szalad. Hallottam én ellenségemnek, a' Náirnak, kiáltását, hallottam a' gyermek' anyjának hathatós sívását, 's kiu-gorván lesembül, átülöttem nyilammal a' tigrisnek oldalát, szinte mikor a' gyermekhez ért. A' tigris elesett, a' gyermek haza szaladt, én pedig a' nyilat kirántván a' tigris' bélébül, ismét visszasiettem a' bokor megé, hogy onnan a' Náirt meglessem. De ezen szempillantástúl fogva nem érzettem már hozzá gyűlölséget. Még segíthettem volna is rajta inségében. Mélyebben bemenvén a' ligetbe, érzeményimnek ezen változása iránt inély gondolatokba merültem.

A' jótétemény kedvesnek teszi előttünk azt, a' kivel jót cselekszünk. A' gyermekhez, kit a' haláltúl megmentettem, olly nagy hajlandóságot érzettem magamban, hogy még atyát is szeretni kezdtem. El nem hagyhattam e' vidéket, a' nélkül hogy a' gyermeket még egyszer meg ne lássam. Magát találván,
meg-

megcsókoltam, 's az erdőbe tűntem azzal a belső meggyőződéssel, hogy én az Istenség gyűlölésének tárgya nem lehetek.

Így jutottam én gondolatról gondolatra, így emelkedtem fel az egyik igazságról a másikhoz. A' Bramínusok' állítása előttem naponkint kétségesebb, naponkint bizonytalanabb, 's végtére pufzta mese lett, melyet ők csak a' végből hirdetnek, hogy általa nemeknek isteni származását megmutatván, magoknak egész Indiában tiszteletet és legfőbb tekintetet szerezzenek.

Lassankint egészen megjött belső nyugodalmam, 's már el is tökélettem volt magamban, hogy régi gunnyómot ismét felkeresem, mellyben élni és halni kívántam. Csak egy dolog volt még szívemenn. Várást még soha sem láttam. Minekelőtte tehát magányosságomba vonódtam volna, feltettem magamban, hogy valamellyikbe beosontok. Már mellzéről álmélkodásra ragadtak engemet sánczai, bástyái, magas házai, és pompás tornyai. Bámúlva néztem a' sok ezer embert, kik a' várába be, vagy a' várasbúl kitolódtak, és a' tevéknek külömbféle nyájait, mellyek ide Indiának minden kincseit öszvehurczolták. Vizsgálásomnak ellent nem állhattam. Itt, mondtam magamban, itt az emberek ezrenként szövettek öszve, hogy egymást boldogítsák, és

hogy egymásnak örömeiket tegyenek. A' váras, lehetetlen, hogy a' boldogító gyönyörűségeknek honnya ne legyen.

Delhi' várassa volt, melly előttem feküdt, 's mellybe estve beorozkodtam Egynehány útfzán atlappangván, a' Nagyoknak palotáinn, és a' sok bótokból álló pompás piaczkonn nem győztem elegendőképen álmélni. Elmentem azután, a' várasnak ama' vidékébe, hol az Omrák, az indiai nagy Mógolnak udvarnokjai, laknak, 's melly a' Gemma' vize mellett palotákkal és gyönyörű kertekkel tele van. Musikát hallván, bementem egy kertbe, 's álmélnodással néztem a' Bajadár nevű affzonyoknak tánczát. Sírta búbánatomban, hogy én az ilyen örömeiben nem részesülhetek.

Az Omra egy puha szófánn feküdt, és szolgáitúl környülvéve a' tánczosnéknak mesterséges mozgásaiban gyönyörködött. Irigyletem neki kellemetes örömeit. Egyszerre katonák rohantak a' kertbe. A' musika elnémúlt, a' tánczosnék remegő galambok gyanánt szétszaladtak, az Omra elhalaványodott, 's a' katonák' vezére fejét kívánta. Az Omra fegyvert rántott, de saját emberei voltak az elsők, kik rá rohanván, lefegyverkeztették. Fél fertály óra múlva a' küldött katonáknak kezében láttam már a' fejét, kik után becsúfztam a' nagy Mógolnak palotájába. A' katonák még
más

öt Omrának a' fejét is vitték , kik , ammint beszédgyekbül megértettem , felette gazdagok voltak. A' Mógol' palotájából engemet azonnal kikergettek , a' nélkül hogy abban valamit láthattam volna. Elmentem tehát új útszákba, hol a' paloták előtt sok koldúst találtam, kiket a' szerencseny szolgák fogamat nélkül üztek, kergettek, még ellenek botokat nem emeltek, vagy fegyvert nem vontak.

Eggy nagy és erős épületben lánczokat hallottam csörgeni. Benézvén a' vasrostélyos ablakonn, eggy egész sereg szerencsétlent láttam a' lámpásnak halavány világossága mellett bilincsekben sínleni. Ki sírt , ki sohajtozott, ki meg átkozódott, úgy hogy halálos veríték ütött ki homlokomon.

Éjfélt utánn tolvajokra akadtam, kik éppen eggy házba törtek. Hallottam lakosinak panaszkiáltásait, hallottam eggy haldoklónak végső hörgéseit. A' strázsa oda sietett. A' tolvajok erősen védelmezték magokat. Mind a' két részről elestek egynehányan. Szaladtam én a' város' kapujához, ammint szaladhattam, hogy a' pompának és a' nyomorúságnak e' vezedelmes honnyából kimenekedhessek.

A' Gróf e' rajzolásokra egynehányszor megborzadott. Minálunk, mondá végre, csak nem látni még is a' városokban illy ifzonyú rendetlenségeket. Nyomorúság benne elég van

van ugyan; a' rossz emberek is sokszor nagyon megkárosíttyák lakossáikat; de egyébaránt nagy Mógol helyett kegyes Atyák uralkodván rajtunk, a' méltatlan haláltúl; a' jószágoknak elragadásátúl, 's akármelly egyéb erőszaktúl sem Naggyainknak, sem köz embereinknek nincs mit félniek. Elbeszéllette azután röviden az európai városoknak rendtartásait, és jussait, azokkal a' rendetlenségekkel együtt, mellyek mindeddig orvoslást kívánnak.

HUSZONKILENCZEDIK SZAKASZ.

Az előbbeninek folytatása.

A' Grófnak rövid értekezése után imígy folytatta beszédgyét az öreg Pária. Kijutván e' veszedelmes helybül, térgyre estem, 's könnyező szemmél illy szókra fakadtam: Köszönöm neked, óh Bráma! hogy engemet olly nyomorúsággal méltóztattál megösmarkedtetni, melly az enyimnél sokkal nagyobb. Meg-
ta.

tanultam én ebből, békeségesebb türéssel viselni boldogtalan sorsomat, mint eddig viseltem. A' Páriák valóban nem olly boldogtalanok, mint e' gazdag városnak lakossai. Én az Istennek, Pária létemre, úgy szolgálhatok, ammint lelkiösméretem legjobbnak talállya, és ha önnön magamnak baráttya vagyok, senkitől sincsen mit tartanom.

Eggy darabig, még a' város' vidékében maradtam, 's amaz ételekből éltem, melyeket a' gyermekek vagy a' szülők boldogútt rokonnyaiknak sírhalmaira tenni szoktak. A' sírok között lakván, megtanultam, kevésre bőcsülni a' földet, szeretni az embert. Legalább éjfézakánkint boldog voltam, és csak ez is már felette sok volt.

De végre csak érzettem még is, és fájdalmasan érzettem, hogy magam vagyok. A' Páriák között kerestem tehát magamnak jó barátot, kivel inségemet örömmel együtt feloszom. A' balgatag vélekedések oktalan állatokká tették őket; elég szerencsétlenek pedig nem voltak még arra, hogy belőlök emberek válhassanak.

Azonban találtam még is nem sokára egy érzékeny, háladatos, hű és tántoríthatatlan jó barátot, nem az emberek között, hanem az oktalan állatok között. Ezen ebecskét értem. Ezt mondván, ölébe vette kutykáját, és meg-

czirógatta. Az asszony és a leány is magokhoz hitták és megsimogatták, mintha e' kegyességgel hálálni akarták volna urához való hűségét. Kicsinyke volt, mikor az útonn találtam, mondá tovább az öreg; 's mivel urat elvesztette, az éhség már majd agyon kínoztá volt. Felneveltem, és ő engemet ezért szeretett, és töllem többé el nem vált.

Nagy nyereség volt nekem, eleven valót találni, melly szeretett; de szívem vele meg nem elégedhetett, mivel emberi társaság után sohajtozott. A' kegyes Istenség többet adott, mintsem reménleni mertem; egy jó feleséget.

Itt az asszony felkelt, oda ment férjéhez, megnyomta kezét, és rá mosolygott.

Szavait folytatván az öreg, egy éjszaka, úgymond, ismét a' Bramínusoknak temetőjében voltam. Egy sohajtást hallván, körül tekinttem magamot, 's a' holdvilágnál egy ifjú Bramínát láttam lángszínű fátyollal félig betakarva. Tekintetére illy asszonyságnak, ki halálos ellenségeimnek nemébül való volt, két lépésnyire szöktem vissza ijedtemben. Ételeket rakott ő édes anyjának sírjára, ki magát egynehány nap előtt meghaltt férjével elevenen elégettette. Leborúlt azután zokogva a' sírra, 's könyhúllajtásival megáztatta, és karjaival megölelte a' földet, melly édes anyjának hamvait befödte.

Borzadásom elenyészett, mihelyt sírni hallottam. Boldogtalanabb volt ő nálamnál. Én legalább nyugodalomban élek síromnak szélén, mondám magamban, de te! — Sorsa jutott eszembe, ha talán férjnél volna, és férje meghalna. Ah! én csak akkor halok meg, mondám ismét magamban, mikor saját óráim elérkezik; de tégedet, ha tulajdon halálad a' sírba nem dönt is, férjednek halála fog ifjú létedre a' lángok közé lökni. E' gondolatra könyörületességből sírni, zokogni kezdtem. Rám vetvén szemeit, 's Páriát látván bennem, elfordult, 's a' fátyollal egészen betakarván magát, elment.

Más éjszakára ismét oda mentem. Ő is érkezett, és édes anyjának sírjára még több eledelt rakott, azt gondolván, hogy azokra szükségem lesz. Mivel pedig a' Bramínusok amaz eledeleket, mellyekkel rokonyaiknak sírjait megrakják, méreggel szokták vegyíteni, hogy azóktól a' Páriákat elijesszék; ő csupán csak külömbféle gyümölcsöt hozott, mellyeket méreggel megrontani nem lehet; értésemre akarván ez által adni, hogy azokat nekem szánta.

Hozzám való könyörületessége nagyon megilletett. Ez volt az első emberi szív, mellynek hozzám való hajlandóságát láttam. A' gyümölcs mellett térgyre estem, 's megáz-

tattam azokat könyhüllajtásimmal. Háladatos-
ságomat akarván vizontag mutatni, olly vi-
rágokat szedtem, mellyek minálunk háladatos
szívet jelentenek, 's a' gyümölcsre tettem, a'
nélkül hogy ezt megillettem volna.

A' következendő éjszaka szívragadó öröm-
mel és rezketve láttam, hogy háladatos-
ságomat meg nem vetette. A' virágok még fris-
sek voltak, mivel vízzel meghintette; a' sír-
túl pedig távúlabb egy új kosár gyümölcs ál-
lott. A' háladatosság felbátorított. Szóllani
vele nem mertem, ne hogy megbántsam. Hogy
tehát szívemnek érzeménnyeit még is tudtára
adgyam, olly virágokat szedtem, mellyek mi-
nállunk mély tiszteletet jelentenek, 's a' kosár-
ba tettem.

A' virágok más nap reggel frissek voltak,
mert vízzel meghintette. Szinte tántorogtam
örömemben, hogy tiszteletemet kedvesen fo-
gadta, 's merészebb lettem. Rezkető kézzel
tettem a' következendő éjszaka a' kosárba Mugri
virágot, a' szerelemnek jelét, ama' virágokhoz,
mellyek tiszteletet jelentenek. Áttekertem pe-
dig fekete virágokkal, értésére akarván adni,
hogy hozzá való szerelmem szerencsétlen. A'
hajnalnak első sugárával oda szaladtam a' sír-
hoz. Szívem képtelenül dobogott, kezeim rez-
kedtek. A' Mugri virág elhervadt, mert víz-
zel

vízzel meg 'nem hintette. A' többiek frissek voltak. Hangos kiáltással borúltam a' sírra, és szívemet a' búbanat egészen elfogta.

Az alkonyodó nappal reménységem nevedni kezdett. Fekete kelyhű és láng színű tulipánt tettem a' gyümölcsre, mint jelenségét ama' lángnak, melly szívemet emészttette. Majd azután magamot a' sírhalmok megé vontam. A' Bramína elérkezvén, körül nézte magát. A' tulipánt sokáig vizsgálván, nagyot fohászzkodott. A' többi virágokat vízzel meghintette, de a' tulipánt nem; jóllehet azt még az öntözés alatt is sokáig nézegette. Egyszer még vissza is tért, hogy a' tulipánt megöntözze; de úttjában megállván, az égre vetette szemeit, nagyot fohászzkodott, és kezét szívére tévén, elment.

Szebb gyümölcsöt nem hozhatott volna, mintsem nekem azon éjszaka hozott, de ah! a' fájdalommal és reménységgel olly tele volt szívem, hogy ajándékát meg sem kóstolhattam. A' reménység bennem estve felé ismét elhatalmasodott. A' gyümölcsre tövises rósát tettem, melly reménységemet kínommal együtt jelentsé. Ah! melly nagy volt más nap keserűségem, mikor elhervadt rósámot a' sírtúl távulabb a' földönn találtam. Kevés híjja volt, hogy szívemet a' fájdalom meg nem zavarta.

Eltökéllettem tehát magamban, hogy megszólítom.

Az éjszakával ő is érkezett. A' sírhalom megül kiosontván, letérgyepeltem előtte. Nyelvemenn elhaltak az ígék. Rezkedtem, zokogtam, 's a' nélkül hogy egy szót ejtettem volna, ismét rósát ajánlottam neki.

Ő el akart menni; én pedig előtte a' porba borúlván, átfogtam lábait. Körülnézvén magát, azután pedig reám tekintvén, nagyot fohászkodott, 's végtére így szólott hozzám: Szerencsétlen! te nekem szerelemről szóllasz, én pedig nem sokára megszünök lenni!

Erre én az égre emelvén karjaimot, Megszünsz lenni? mondám, tele rémuléssel; te, életemnek egy istápjá! te szünsz meg lenni?

Férjem meghalálozott, mondá a' Bramína. Gyermekkoromban adtak neki szülöimfeleségül. 'A' melly farakás az ő haltt testét megemészti, az engemet is hamuvá teend. Isten hozzád! Eredgy és felejts el! Harmad nap múlva sírj itt, ha hozzám jó vagy, hamvaimon.

Nyelvem még sem lévén képes szóllani, átfogtam térgyeit, és könyeimmel megáztattam. Végre imígy szóllítottam meg: Boldogtalan Bramína! te halni akarsz? És kicsoda kényyszerít tégedet erre szépségednek virágjában? A' te nemed? Óh! szaggasd el ama' kö-

teleket, mellyek tégedet hozzá és irtóztató törvényéhez lecsatolnak. Ezt te megteheted. Légy feleségem! Semmim sincs, a' mivel megkínálhatnád, ízívemet kivévén, melly tégedet soha el nem felejt.

Rám függesztvén egy darabig szemeit, mellyek illetődéssel tele voltak, áh! a' halált én elkerüllyem, úgymond, hogy gyalázatba essek? Ha szerezsz, haggy engem' inkább meghalni.

Högy gyalázatba ess? Szép Bramína! nem azért akarlak én tégedet keserűségedtül megmenteni, hogy az enyímmel megterheljelek. Ha te a' gyalázattúl félsz, siess velem a' legmélyebb erdőbe, hol magunkot könnyen elrejt-hettyük. Az emberekben nincs irgalmasság; mennyünk a' tigrisek közé; az egek bennünköt el nem hagynak. Siess, kérlek, és ne kétkedgy. A' szerezem, az éj, sőt még szerencsétlenséged és ártatlanságod is, mind részedenn állanak, menekedésre e' jó alkalmatossággal szemlätomást kedvezvén. Ne mulass, szerencsétlen özvegy! Férjednek haltt teste várakozik már reád, és a' farakás kézzen áll, melly férjeddel együtt feleméllzen.

Nagyot fohászokdván, érzékeny tekintetet vetett édes anyjának sírjára, azután pedig szemeit az égre emelte. Én térgyenn álva a' rósát még akkor is elejébe tartottam. Rám néz-

vén,

vén, jobbát jobb kezembe hocsátotta, ballyával pedig a' rósát töllem elvette. Felfzökvéntérgyeimről, szívragadó örömmel karjai közé rohantam. Megfogván azután kezét, el-siettem vele. Fátyolát a' Ganges' vizébe vettem, azt akarván ez által rokonyival elhí-tetni, hogy a' vízbe ugrott. Éjzánkint a' víz mellett mentünk, nappal pedig a' bam-bus nád között tartózkodtunk.

E' vidékbe értünk végtére, melyet a' ha-dakozás megnépetlenített. Behatottunk e' völgy-be, melyet a' szomszédságnak előbbeni lakosi egy rossz lélek' hajlékának tartottak. Itt épít-tem magamnak e' gunnyót, itt neveltem ma-gamnak e' kertet. Hitvesemet úgy tiszteltem, mint a' napot, úgy szerettem, mint a' holdat. Ő nekem mindenem volt, én neki mindene voltam. Az emberek számkivetettek bennün-köt társaságokból, de mink magunknak ele-gendők voltunk. Ő engemet szeretett, mert a' haláltúl megmentett. Én őtet szerettem, mert engemet megboldogított, és még most is boldogít.

Itt az öreg felkelvén, megölelte hitvessét, kinek szemei örömkönyekbe borúltak.

Azután anya lett, így folytató beszédgyét az öreg. Nahida leányomot szülvén, boldog-ságunkot nagyon megöregbítette. Azóta sem-mi' híjával sem vagyunk. Világunk, és a' mi
több

több, édes és ártatlan örömeikkel tellyes vilá-
gunk e' völgy. Itt valóban semmi' hijával sem
vagyunk. Van mindenünk, a' mit kívánunk.

Nahida ezt hallván, mélyen fohászzkodott,
's a' Grófra tekintvén, elpirúlt. Az öreg ölé-
ben tartván hitvessét, bizonyossá tette a' felül,
hogy szerelme és barátsága által kimondhatat-
lanúl boldog. Azután a' Grófhhoz fordulván,
te, úgymond, jó ifiú! csudálkozni látszol a-
zonn, hogy magamot boldognak tartom. De
hidd el, hogy valóban boldog is vagyok; bol-
dogabb, mint Indiának akármellyik lakossa.
Én itt magányosan élek, a' nélkül hogy enge-
met valaki ösmerjen. Valamennyi Indiánusok
között nekem egyedül szabad az, hogy egye-
nes szívű, könyörületes, igazságszerető, isten-
félő és vendégszerető legyek. Alacsonyságom
által elkerülöm nem csak a' sorsnak csapásait,
hanem még az emberi vélekedéseknek üldözé-
seit is. Mi' hijával vagyunk? Én hitvesemet
szeretem. Nahida itt ismét nagyot sohajtott.
Gyermekem van, ki engemet annyával együtt
szeret. Még a' madarak is szeretnek, mellyek
ágaimon laknak, mivel őket legkisebbel sem
bántom.

A' Gróf megölelte néma tisztelettel az öreg
embert. Soha embert érzékenyebb szívvel még
nem ölelt. Mellye nagyon tele volt illetődés-
sel. Kiment a' gallyasbúl, 's gondolatokba

merülvén, a' narancsfák alatt fel'salá sétáit. A' madarak százféle gyönyörű dalszózáival fogadták ezen új vendéget az ártatlanságnak honnyában. A' Gróf elejénte szomorú volt, de szomorúsága kevés szempillantások múlva tiszta öröme derült. Leült egy hantpadra, 's fejét könyökére támasztván, örömkönyek görgöttek ki érzékeny szemeibül.

HARMINCZADIK SZAKASZ.

A' természetes szerelem.

Ammint a' Gróf ezen ülésenn ama' gallyas felé fordította történetbül szemeit, mellyben Nahidát hagyta, maga mellett látta ezen ártatlan leányt állani, és mosolyogni. Óh! ne sírj, szép ifiú! mondá Nahida édes és bizodalmas szózáttal, melly a' Gróf' szívébe mélyen behatott; ne sírj, kérlek! Olly vidám vagyok én, mióta te itt vagy, hogy ki nem mondhatom; mert én azóta, hogy nállunk mulatsz, semmi' hijával sem vagyok. Fátyolának szé-

lét kezébe vévén a' Gróf, megtörlötte vele szemeit. Nahida melléje ülven, és szeme közé mosolyogván, nézdfze, úgymond, kezével a' környékre mutatván, melly szép itt körülöttünk minden! Légy jó kedvű, mert én tégedet szeretlek.

Te engemet szeretsz? jó Nahida! kérdezé a' Gróf, kezei közé vévén és megnyomván kezét. A' te kedvedért nem szomorkodok többé.

Jöjfsze velem, mondá Nahida, a' mugribokorhoz. Én neked mugrit ígértem.

Kezet fogván, elsétáltak a' fáknek illatozó virági és a' madaraknak kellemetes dallyai között a' mugribokorhoz. Nahidának szeme a' Grófnak szeménn függött.

A' kert szép, de kicsiny, édes Nahidám! mondá a' Gróf. Ha én az atyádnak volnék, az egész völgyet kertnek csinálnám.

Kicsiny? kérdezé Nahida, áttekíntvén az egész kertet. Hisz a' sétálásra nekünk elég helyünk van, 's azonkívül, nézd! mennyi gyümölcsfák és virágok elférnek benne! Mire való volna nekünk a' nagyobb kert? A' kolibri madárkának elég egy falevél. Erre rak fészket, ezenn költi ki tojássait.

Óh! te kevéssel megelégedő lélek! Te tehát semmit sem kívánsz?

Mit kívánnyak? felelé Nahida, leütvén, 's azonnal ismét felemelvén, 's pirúlva a' Grófrá vetvén szemeit.

Hallott ő már édes attyátúl valamit a' keresztény hitrül, mellyet ennek a' Gróf még az első éjszaka rövideden lerajzolt. Errül tehát a' Grófnak külömbféle kérdéseket tett, kinek feleletei nem csak mulatták, hanem meg is illették.

Az ebédnek üdeje elérkezvén, Nahida fűgefaleveleket terített egy gallyasban a' gyöpre. Itt ettek mind a' négyen. Bizodalom és belső nyugodalom ragyogott ki szemeikbül. Nahida a' legszebb gyümölcsöt rakta a' Gróf elejébe. Édes annyátúl tanulta ő ezt, ki férjének a' legjobb gyümölcsöt szokta volt minden ebédnél kiválasztani. Még az öreg belzélgetett, addig Nahida a' Grófnak hajával vagy ruhájával játszdogált, 's a' beszédnek közepénn egyszerre megszóllítván a' Grófot, Mi neked, úgymond a' neved?

Laczi, felelé a' Gróf.

Laczi? mondá mosolyogva a' leány. Oh Laczi! maradj te, kérlek, nállunk!

A' Gróf rá mosolyogván, allig tudta az öreg' beszédgyének fonalát megtalálni.

Ebéd után nem győzött a' Gróf már Nahidának, már az öregnek, már meg az asszonynak kérdéseire felelni, kik az európai tarto-

má-

mányokról és szokásokról külömbféleképen tudakozódtak.

Vannak - e Európában is Páriák ? kérdezé egyszerre az aszony.

Nincsenek, Isten' kegyelmébül, felelé a' Gróf. A' polgári rendek ugyan minálunk is külömbfélék, mert ezt az embernek társaságos életében maga a' természet szükségesnek tette; de mindenikének közülök van saját böcse, saját érdeme.

A' természet tette volna azokat szükségeseknek ? kérdezé a' Pária.

Minden bizonynal, mondá a' Gróf. A' természet teszi az emberi nemzetet képesnek ama' külömbféle tökéletességekre, mellyekhez a' világ' kezdetétül fogva lassankint feljutott. Ezeket pedig meg nem lehetne eszközteni, ha valamennyi emberek mind csak egyféle ügyekezetekben foglalatoskodnának. Némellyeknek tehát ésszel és okossággal kell a' társaságot kormányozni, némellyeknek fegyveres kézzel oltalmazni, némellyeknek oktatás által a' jó erkölcsökre vezérleni, némellyeknek táplálni, némellyeknek pedig mesterséges műdarabokkal gyönyörködtetni, vagy szükségéit enyhíteni.

Ezt helyesen mondod, felelé neki az öreg. A' méheknek társaságos szövetkezésében is észre vettem én azt, hogy a' természet külömbféle méhnemekre osztotta fel az egész társaságot.

nak különbféle munkáit. Némellyek csak nemzenek, némellyek pedig mézet gyűjtenek.

Ollyformán van a' dolog a' hernyóknak nemében is, mellyekbül a' lepkék támadnak.

Illy beszéllgetések között hamarább beestveledett, mintsem reméllették. Nahida a' Grófnak oldalátúl el nem szakadhatott. Elfelejtette ő, virágjait megöntözni, madárfészkeket meglátogatni, az öreg madaraknak a' szokott eledelt kihinteni. Ma Nahida csak a' Grófnak élt.

Éjszakára Nahida neki puha ágyat készített, és virágokkal meghintette. Tízszer is adtak egymásnak kezet, minekelötte elválhattak. Ezen éjszaka volt az első, mellyet Nahida e-gész életében nyughatatlanúl töltött. Sohajtásait hallván az atya, mi bajod? úgymond, Nahida! — Laczitúl nem alhatok, felelé a' leány, 's megfordulván, ismét a' szép jövevényrül kezdett álmodozni.

Más nap korán reggel vitt már neki egy kosár virágot és gyümölcsöt. A' Gróf még aludt. Nahida virággal csendesesen meghintette, azután térgyeire bocsátkozván, orczavonásait mind átvisgálta.

A' Gróf felébredvén, az én szép Nahidám! úgymond. Nahida megmaradt térgyein az ágy mellett és mosolygott. Te olly édesen aludtál, Laczi! úgymond; de én nem alhattam. Képedet láttam szüntelen' előttem le-
beg-

begni. Az éjnek árnyékában, 's a' felkelő napnak sугárában, melly a' sűrű levelekenn kereftül ágyamhoz osontott, mind csak a' te képedet láttam. Én semmit sem aludtam.

A' Gróf felkelvén megölelte, és kezét megcsókolta. Nahidának szemei könybe borúltak. Szép Nahida! te sírsz? kérdezé a' Gróf.

Nem tudom, felelé Nahida, mit tartsak e' sírásról? Könyeim nem fájdalmasak. A' mellett, hogy sírok, szívemet az öröm bájolja. Laczim! édes jó Laczim! mondá azután, mellyéhez szoritván a' Grófot.

Azon szempillantásban belépett hozzájuk az öreg Pária. Te már itt vagy? Nahida!

Már hajnaltúl fogva, felelé a' leány. Csak imént ébredett fel. Virágokkal hintettem meg, mikor még aludt.

Engemet pedig ma elfelejtettél, úgy-e?

Nem felejtettelek. A' te ágyadot is meg akartam hinteni; de mivel Laczi olly édesen aludt, elkéstem. Még édes atyával így beszélt, a' Grófnak kezét szüntelen' mellyéhez szorítgatta, és szemeit rólla el nem fordította.

Kimentek azután mindnyájan a' keribe, hol egy asztalt az asszony gyümölcscsel már előre megrakott. Az asszony gyümölcset nyújtott a' Grófnak; de ő abból evett, mellyet neki Nahida adott. Nahida örömeben ugrált és

tapsolt, szüntelen' azt hajtván: Anyám! az enyimből eszik. Nézdse! az enyimből eszik.

'S hát talán megharagudnál, kérdezé az anyja, ha az enyimből enne?

Nem haragudnék, édes anyám! felelé Nahida, egyszerre elkomorodván; hanem — — Emlekezel-e még rólla, hogy én az atyámnak sokszor gyümölcsöt hoztam; szedtél neki te is; ő pedig a' tiédből evett, mert tégedet jobban szeretett. Laczi tehát az enyimből eszik.

A' Grófok szíve örömeben szinte lebegett, mikor az ártatlanságnak és a' természetes szívnek ezen egygyüü nyelvét hallotta.

A' reggeli étel után elment a' Gróf a' kertből, hogy a' gunnyó előtt fekvő szép völgyet megtekintse. Nahidát arra kérte, hogy a' kertben maradjon. Elkísértette még is e' gész' a' gunnyónak ajtajáig, 's komor szemmel nézett utánna, mikor a' fák közé eltűnt.

A' Gróf egy fának árnyékában leült, és Nahidáról gondolkodott. A' gallyak közt még innen is látta feje körössét átragyogni; a' mi őtet bizonyossá tette a' felül, hogy még most is ott áll, a' hol hagyta, és hogy visszaérkezésére várakozik. A' Gróf felette nagy szívességet érzett magában ezen ártatlan emberekhez, és nem örömet gondolkodott amaz óráról, mellyben őket elhagyni kénytelen lézen. Nahida' sorsánn kiváltkép sajnálkodott.

Óh melly ifzonyú dolog, mondá magában, a' szerencsétlen szerelemnek kesergései között a' magányosságban elsínleni! Ez pedig az ő sorsa! Nagy vonzást érzett ő magában e' leányhoz: de egyfzersmind azt is érzette, hogy szíve tele van még Manczinak képével és kellemetességével. Ha Nahidának ártatlanságát és szépségét meggondolta, azt kívánta, hogy bár csak vele hamarább megösmerkedett volna, mint Manczival. Azután nyughatalánító álmódosásokba merült. Már el akarta hagyni Nahidát, a' nélkül hogy tölle búcsút vegyen, már meg arra hajlott, hogy ezen ártatlan szépségnél maradgyon. Végteére maga sem tudta, mit akar?

A' völgyet akarta volt megnézni; de most már elfelejtkezett rólla, 's egy órányi elmefuttatás után a' a' gunnyóba visszatért. Amint a' fák közül kiérkezett, Nahida el nem tűrhette tovább, hanem elejébe szaladt, megölelte, és hosszas elmaradását érzékeny szemrehányással feddette. Leült azután vele a' gunnyó előtt a' gyöpre, rá függesztette tekintetét, a' nélkül hogy csak egy szót is ejtett volna, 's már kezét nyomta meg, már szeme közé mosolygott, már meg szívére tette kezét, és dobogásában gyönyörködött. A' Gróf megcsókolván végteére kezét, belső nyughatalansággal vizsgálta e' kellemetes leánykát, kinek szem-

meiből mennyei kegyességet és érzékeny szerelmet látott tündökleni. Elménetelérül ma még nem gondolkodhatott. Felkelvén a' gyöpről, Nahida! úgymond szelíd komorsággal, mennyünk az atyádhoz!

Nahida felkelvén, és magát körültekintvén, melly kellemetes itt, úgymond, a' környék. Halk szózáttal mondotta ő ezt, mintha érzékenységeit, mellyek szívét e' helyenn elfogták, még csak saját szavának hangjával sem akarta volna háborgatni. A' Gróffal azután a' kertbe ment.

Nahida! a' palántákat kellene megöntözöd, mondá neki az atya. Nahida szomorúan a' Grófra tekintett. Segítselek - e? Nahida! kérdezé a' Gróf. Nahida minden egyéb felelet helyett a' nyakába borúlt és könyezett. Elementek együtt a' palántákhoz. Nahida az árnyékban ülést csinálván a' Grófnak, ide ülly, úgymond, drága Laczim! Most már a' palántákat örömezt öntözöm. Oda vezetvén azután a' Gróft az üléshez, ah! úgymond, ha csak látlak is, már is könnyebb a' szívem. A' Gróf segíteni akart neki. Azt nem engedhetem meg, mondá Nahida, mert elfáradnál. A' Gróf ellenben ajánlásátul el nem állott. Együtt hordottak tehát vizet a' forrásból, melly a' kertnek végénn egy kösziklábúl csurgott. Nahida neki a' kisebb edényt adta, és nagyon örült,

rült, hogy ezt a' Gróf észre nem vette. Út-
tyokban kezét adták egymásnak. Nahida sok-
szor letette az edényt a' földre, 's a' Gróf'
mellyére homorítván fejét, oh Laczim! mon-
dá érzékenyen! óh édes Laczim!

A' nap ismét elrepült. Mosolyogva néz-
te Nahida a' napot, mikor a' narancsfák megé-
elalkonyodott. Melly gyorsan fut ma a' nap,
atyám! úgymond. Nézdíze! már amott van.

Nekem is olly gyorsan futott valaha,
mondá mosolyogva az öreg, az első éfzien-
dőkben e' völgynek kellemetességei között.

A' Gróf leütván szemeit, homlokára szö-
gezte kezét, melly alól Nahidára lopva tekint-
gett, ki a' napot nézvén, fejét rázogatta.
Szegény leányka! mondá magában. El kell
nekem, látom, innen sietnem, minekelötte
szép szívébül a' nyugodalom el nem enyészik.
Atyám! mondá estve az öregnek, merre kell
nekem innen menni, hogy a' víz' partyához
jussak?

Nahida e' szóra sebesen hozzájok fordúlt.
Hát csak el akarsz már bennünköt hagyni? jó
Ifiú! mondá az öreg. Nahida elkiáltván ma-
gát, a' Grófnak karjai közé omlott. Kérlek,
Laczi! az Istenre kérlek, ne menny még el!
Földi Istenség gyanánt foglak szeretni. Ma-
radgy nállunk! Én neked szövök, palántákat

ültetek, mindent a' világonn örömet megte-
fzek, csak maradgy nállunk!

A' Gróf lesütötte szemeit, nem tudván,
mire tökélye el magát? Nahidának kezét nem
merte megszorítani.

Az öreg erre a' Grófnak egyik karját
megfogván, mellyéhez szorította, a' másikat
az asszony emelte fel ajakihoz, Nahida pedig
olly tekintettel állott előtte, mellyből a' legér-
zékenyebb keserűség és kérlelés szóllott. Ma-
radgy nállunk! mondá az öreg. Tedd még le-
galább egynehány napig boldoggá házamat,
melly tégedet kimondhatatlanúl szeret. Gya-
rapítsd csak ezzel is örömlünköt, mellynek vi-
rágzása olly annyira tölled függ.

Nahidának arczainn sűrűen folytak le a'
könyvek. Zokogva közelítvén a' Grófhhoz, 's
mellyére bocsátván fejét, Laczim! édes La-
czim! mondá keseregve, ne haggy el bennün-
köt! Ha te elmégy, én mindenbizonnyal meg-
halok.

Itt maradok még egynehány napig, mon-
dá a' Gróf mély illetődéssel. Nahida e' szóra
megölelte, mellyéhez szorította, 's az öröm-
tül magánn kívül elragadtatván, a' Grófnak
karjai között elcsüggedt. Óh édes Laczim!
mondá csendes szózáttal, maradgy nállunk!
Életemet adom éretted, csak maradgy nállunk.
Mindent elkövetek, hogy megboldogítsalak.

Az

Az árnyékba fektetek, 's még ott nyugzol, hős levegőt legyeztek reád. Saját munkámonn kívül még a' tiédet is mind elvégzem. Óh édes Laczim! maradj nálunk.

A' Gróf megígérte, hogy még egy üdeig nállok marad; mire mind a' hárman versengve mutatták neki mindennemű móddal háladatosságokat, és szívragadó örömköt. Semmi azonban a' Gróftot úgy meg nem illette, mint ama' mód, mellyel örömet Nahida mutatta. Felugorván üléséről, elment a' nyílt helyre, melly a' kerü' közepénn volt, 's a' porba borúlt. A' Gróf ötet bezzélleni és zokogni hallotta. Mit csinál amott Nahida? kérdezé a' Gróf az öregtül. Imádkozik, felelé az öreg, felvetvén nagy illetődéssel nedves szemeit az égre. Nahida visszatérvén, a' Grófnak kezét megcsókolta. Nahida imádkozott? kérdezé tölle az anyja. Megköszöntem a' jó Istennek, felelé Nahida síráncozván, hogy Laczi nálunk marad; mert ha ő elmegy, nekem meg kell halnom.

És te jó szívü Ifjú! mondá a' Grófnak az asszony, képes volnál-e arra, hogy e' szegény leányt megöllyed?

A' Gróf megölelte Nahidát, és szívéhez szorította. Érre én képes nem vagyok, úgy mond. Nahida! te az én húgom vagy; én pedig, Öregek! a' ti fiatok vagyok.

Nahida ezt hallván, nagy örökre fakadt, és sírva szökdösvén eggyiktől a' másikhoz, Laczi nekem bátyám, mondá, én pedig húga vagyok!

Ösmeretlen indúlatok lobbantak fel a' Grófnak mellyében, a' legderülttebb öröm, és a' kéjjel tellyes megelégedés öszve olvadván a' fájdalmas nyughatatlansággal. Nagyot sohajtván, mi lesz ebből? úgymond magában, 's minekutánna még egyszer sohajtott volna, Nahidának szökdöséseire elmosolyodott.

Korábban akarván a' Gróf lefeküdni, panaszolkodott, hogy nagyon elfáradt. Nahida bevezette a' gunnyóba, 's megvetvén az ágyát, De csak nem vagy, úgymond, még is' minden nap illy fáradt? Nézz csak engemet, melly friss vagyok! Mintha most keltem volna fel az ágyból. Egész éjszaka melletted ülhetnék, és szemeim, tudom, egész reggelig nyitva maradnának, csak tégedet láthassanak. Majd ha mászor olly nagyon meg nem fáradsz, mint ma, akkor az öregek mennyenek bár feküdni, ha tetszik; mink a' gallyasban együtt maradjunk. Ah édes Laczim! mikor te karjaim között vagy, akkor nekem olly könnyű a' szívem, hogy ki nem mondhatom. Mellyem ugyan ollyankor nagyon szoros, úgy hogy sohajtoznom kell, és még is' vídám vagyok mellette. Sírnom kell, mintha valamim fájna, és

még

még is azt érzem magamban, hogy illy boldog még soha sem voltam. De te elfáradtál, édes Laczim! Aludgy édesen! Jó éjszakát!

A' Gróf még karjánál fogva tartván, Érzékeny lélek! úgymond. Maradgy még, ha kedved tartya.

Nállad maradgyak? kérdező Nahida örvendezve. Óh! szívesen itt maradok. Karommon aludgy el, még másik kezemmel reád hűs levegőt legyézek. Óh Laczi! ha te engemet elhagynál! De te ezt nem eszelekzed. Te itt maradsz nállunk, vagy ha elmegy, elvized magaddal Nahidát is.

És te eljönnél velem? kérdező eleven figyelemmel a' Gróf.

Valahová neked tetszik, felelé Nahida. Ah! de ha tégedet, valahol az úton a' tigris szétfzagatna! Ezt mondván, megborzadt, 's a' Grófit magához szorította, mint ha ölébe akarta volna a' tigris elől rejteni. Akkor azután a' tigris a' szegény Nahidát is elfzagatná. Óh! maradgy te inkább nálunk, édes Laczim! A' mi gunnyónkhoz és a' mi kertünkbe a' tigrisek nem hatnak.

A' Gróf nagyot sohajtván, megígérte, hogy el nem hagyja; azután pedig megölelvén, Most már, úgymond, édes Nahidám!

dám! eredgy feküdni. Én álmos vagyok. Holnap korán felkellyünk, és e' dologrúl bővebben szóllyunk.

Óh! ne üzz el magadtúl, édes Laczim! mondá Nahida esedezve. De hiszen ma elfáradtál; én tehát elmegyek, hogy kialhasd magadot. De Nahidát el nem hagyod, ugye? Jó éjszakát! Holnap korán felkellyünk. Nemde? Felköltselek - e? Jó éjszakát!

Az ajtóban még egyszer megállott, és a Grófnak erőszakot kellett magánn tenni, hogy vissza ne híjja. Végre eltűnt 's a' kertbe ment, hol még egy darabig sírt és álmodozott. Visszatérvén, a' Grófnak ajtajánn hallgatódzott, és sohajtozni hallván, vele együtt sohajtozott, de háborgatni még is nem merészlette.

HARMINCZEGGYEDIK SZAKASZ.

A' természetes szerelemnek örömei.

Más nap reggel^o, a' napnak első sugárával a' Grófnál termett Nahida. Fel akarta költeni, ammint megígérte; de a' Gróf szinte olly keveset aludt, mint Nahida. Abban forrott az ő esze egész éjszaka, mikép egyesíthetné öszve boldogságát Nahidáéval, a' nélkül hogy ennek szülőit, vagy az öreg Gróft megzomorítsa. Hogy Nahida vele Európába elköltözik, és hozzá való szeretetből meg is kersztelkedik, arról legkisebbet sem kételkedett. Az öreg Pária mindenkor nagy örömet mutatott, mikor neki az európai törvényeket és szokásokat a' keresztyén religiónak szelíd rendtartásával együtt lerajzolta, de kiváltkép mikor a' felül bizonyossá tette, hogy Európában Páriák nincsenek. Az asszony a' nélkül is állhatatos veszedelemben volt a' Bramínusoknak üldözései miatt. A' Grófnak tehát könnyű volt még

még az öregektől is azt remélni, hogy Nahida' kedvéért Indiát elhagyják.

Azonban, ha ezt végbe nem vihetné, feltette magában, hogy Russel által édes atyjának hírt adat, kitől még azt is merte remélni, hogy Európában mindenét eladván, fiának indiai völgyébe költözik.

Képzése e' plánumokat nem csak könnyűeknek rajzolta, hanem még fel is ékesítette. Elze pedig végképen szívének azt mondta, hogy azon esetre, ha a' Pária gyönyörű völgyéből ki nem akarna mozdulni, megvárhattya legalább ennek elaluvását, azután pedig Nahidával és ennek anyjával együtt haza költözködhet.

Illy gondolatokkal mulatta ő magát még akkor is, mikor Nahida reggel hozzá érkezett. Te vagy? Nahida! mondá mosolyogva, és ágyából vídám orczával felugrott. Elmentek együtt a' kertbe, hol a' Gróf azon szempillantásban elkezdett szándékának végrehajtásán munkálkodni, a' nélkül hogy azt Nahidával nyilván közlötte volna. Nahida a' Grófnak oldalától el nem válhatott. Együtt dolgoztak a' kertben, együtt ettek, egy pohárból ittak. Nahidának kellemetes képe naponkint mélyebben és mélyebben beférkezett a' Grófnak szívébe, kinek világja ez által naponkint szűkebb lett. Nahida volt az egyetlen egy tárgy,

tárgy, melly őtet illette, 's melly szívét megalégítette.

Nem szólott már ő az elmenetelről, hanem valahányszor Nahidával az öregeknek társaságában lehetett, mind annyiszor a' beszédet Európára fordította. Nahida volt az első, a' ki Európának relígyióját és szokásait megtanulta, megszerette, és dűcsőítette. Hallode? Laczi! mondá egyszer víg orczával szűlői előtt, messze van-e ide Europa?

Nagyon messze, felelé a' Gróf, az öregre tekintvén.

De hogyha te onnan ide jöhettél, mink is csak elmehetnénk talán innen oda, úgy-e? kérdezé tovább Nahida.

Minden bizonnyal, mondá a' Gróf.

Nahida édes attyára vetvén szemeit, szinte kérni akarta, hogy vele és Laczival Európába költözzön; de komorságát látván, elhallgatott, és szemeit lesütötte.

Nahida! mondá erre édes attya, a' szűlők sokkal többet képesek tenni gyermekeiknek kedvéért, mint a' gyermekek az övékéért. Ha itt egészen boldog nem lehetíz, én az én boldogságomnak egyik részét a' tiédnek könnyen feláldozom.

Nahida édes attyát megölelte, 's orczáját könyeivel megáztatván, kezét mély érzékenységgel megcsókolta.

A' Gróf a' beszédet más tárgyakra fordította, ne hogy a' dolgot megerősítse. De más alkalmatossággal rajzolásait megint megújította, mellyeknek foganattya az volt, hogy reménységei plánumának szerencsés végrehajtása iránt naponkint nevedektek.

Így múlt el egynehány hét, mellyeknek végével egy reggel felébredvén, saját ruhái helyett egy indiai köntöst talált ágya mellett fejez patyolatból, egy kék övvel. Ebbe tehát felöltözködött. Régtől fogva látta ő Nahidát e' köntösön titkos örömmel munkálkodni. Óh Nahida! mondá magában, tehát csak egészen a' tiéd legyek én? 's körül tekintvén magát, maga magának megtetfzett.

Elment a' keribe. Örömkialtásokkal szökösött elejébe Nahida. Laczim! óh gyönyörű Laczim! Az öreg megölelte, az asszony mosolygott, Nahida pedig nyakába kapaszkodott. Érzékenyebb és vidámabb mind- eddig Nahida nem volt; érzékenyebb és csendesebb mind- eddig a' Gróf sem volt. Most már egészen a' tiétek vagyok, mondá végtére, megölelvén az öreget; de engedgyétek meg, hogy én is kérjek vilzontag valamit titölletek. Én az első lépést megtettem.

E' ruházat által hasonló lettem hozzátok. Engedgyétek meg, hogy Nahida is hozzám egy lépéssel közelebb jöjjön. Holnap elvezetem a' szomszéd faluba, hol az ánglusoknak egy lelki pásztorja lakik, és megkereszteltetem.

Óh engedgyétek meg, édes szülőim! mondta Nahida. Hadd legyen neki is énbennem olyan öröme, mint nekem ma ő benne van.

Az öregek legkisebbet sem ellenkeztek. Az volt egyetlen egy gondgyök, hogy, mivel magok a' Bramínusoknak és a' Náiroknak incselkedései miatt gyermekeiket a' faluba el nem kísérhetik, ezeket az útonn valami szerencsétlenség ne érje.

Még ezen ellenvetésre a' Gróf azt felelte, hogy ő az ánglusoktól Nahidát, Nahida pedig őtet az indiánusoknak bosszúságaitól megójjja, Nahida addig rajta a' hosszú köntöst ránczba szedte, és az övet szebben megkötötte. A' Grófot Nahida e' köntösben sokkal szebbnek tartotta, mint európai öltözetében.

Majdnem az egész napot azzal töltötték ők, hogy Nahida' kerestelkedéséről tudakozódtak; a' Gróf pedig kérdéseikre megfelelően, Nahidát azokra oktatta egyízersmind, a' miket annak, a' ki kerestény akar lenni, tudnia kell. Az estve már az eget elhomályosította, a' csillagok ragyogtak, az öregek a' hűsbül bevonódtak a' gunnyóba, a' Gróf pedig és Nahida a'

gallyasban maradtak, 's egymásra egy darabig némán néztek. Mennyünk aludni mink is, mondá végtére Nahida; mennyünk! mondá a' Gróf is; 's a' gallyasbúl még sem indultak ki. Jöjjfe már egyszer Laczi! jöjjfe Nahida! mondák egymásnak ismét, és útnak eredtek, de a' szomszéd gallyak alatt ismét megállottak. Végtére csak elértek még is a' gunnyóhoz.

Nahidának az ajtaja amarra nyílt, a' Grófé pedig erre. Nahida már megnyitotta volt az ajtót. Jó éjszakát Laczi! Jó éjszakát Nahida! Nahida! mond meg nekem, szívesen e te engemet igazán? Jobban, mint önnön magamot, mondá Nahida.

Óh lyánka! ha ez igaz volna! Istenem! ha ez igaz volna!

Szinte azon szempillantásban csúszott be Nahida az ajtónn, mikor a' Gróf ezen ígéket ejtette. Ha ez igaz volna? mondá magában Nahida; és ezt ő olly különös ízózáttal éjtette, mintha sírt volna. E' gondolatba merülvén, az övet magárúl leoldotta. Óh Laczi! így folytató magában az elmélkedést, melly kimondhatatlanúl szívesen én tégedet! Istenem! te tudod, melly igaz e' mondásom! Ő pedig sohajtva, sőt még sírva is, éppen mikor ide beosontam, azt mondotta: Istenem! ha ez igaz volna! Mi dolog lehet ez? Micsoda oka lehet annak, hogy ő az én szívesemről kételkedik?

Illy gondolatok közt elejtván kezéből az övet, a' gunnyóból kiment, 's a' Grófnak ajtajához lappangott. Óh Nahida! mondá ez éppen akkor fenn szóval, melly kimondhatatlanúl szeretlek én tégedet! Ha te engemet úgy szeretnél, melly véghetetlenül boldogok lehetnénk!

Nahida ezt hallván, megnyitotta az ájtót, 's bement a' Grófhhoz. Laczi! úgymond, a' mindenható Isten láttya lelkemet, hogy jobban szeretlek, mint önnön magamot. Rajtad áll, hogy véghetetlenül boldogok legyünk. A' Gróf felkelvén, 's érzékenyen megölelvén, azok leszünk, édes Nahidám! Itt a' kezem! azok leszünk. Most menny, aludgy békével. Holnap boldogok leszünk.

Más nap elvezette őket az öreg Pária feleségestül a' víz' partyáig. A' folyó mellett mennyetek felfelé, úgymond; a' falu a' víz' partyánn fekszik. Estve felé itt várlak meg benneteket.

A' Gróf elvitte magával mind írásait, mind pénzeit, mind fegyvereit. A' lelki pásztor őket kimondhatatlan örömmel fogadta, a' mi Nahidába új életet öntött. A' kerefsztség után azt kívánta a' Gróf, hogy adgya őtet öszve Nahidával, kit hitvessének választott. Megcselekedte a' Prédikátor ezt is, és az új párt megvendéglette.

Az útonn, ammint az öregekhez visszasiettek, megfogván Nahidának kezét a' Gróf, boldogok vagyunk-e már? édes hitvesem! boldogok vagyunk-e? szép Nahidám!

Óh Laczi! tégedet az én őrző angyalom küldött hozzám, mondá Nahida. Én tehát a' te hitvesed vagyok? Óh! nevezz engemet még egyszer annak! Én a' te hitvesed? Az vagyok-e igazán?

A' Gróf egy forró csókkal tette őtet er-rül bizonyossá.

És te már mindég az én férjem leszel?

Az leszek örökké, édes ártatlan Nahidám! Soha sem hagysz el többé?

Csak a' halál választhat el bennünköt.

Illy beszéllgetések között elértek szerencsésen ama' bokroshoz, mellyben reájók az öregek kimondhatatlan nyughatatlansággal vára-koztak. Megölelvén egymást, besiettek a' völgybe, és innen a' kertbe, mintha nem akarták volna, hogy örömköt ama' tárgyak lás-sák, mellyek boldog gunnyójokhoz nem tar-toztak. A' kertbe érkezvén, Nahida olly fel-séges tekintéttel, mint egy királyné, 's öröm-könyekbe borúltt szemmel, mint egy földi Is-tenség, megnyomta édes attyának kezét, és ajakira egy tüzes csókot tűzött, azután pe-dig édes anyyának nyakába borúlt. Nahidá-nak öröme olly nagy volt, hogy allig szólha-tott.

tott. Az öregeknek kérdéseire, melyek csak a' kereftelkedést illették, mivel az öfzveadás-ról semmitsem tudtak, csak röviden tudott felelni, a' bővebb magyarázásokat Laczijára bízván.

Ammint a' nap lealkonyodott, hozzá osontván a' Gróf, Nahida! úgymondj neki súgva, te nekem hitvesem vagy. Hozd el az ágyadot az enyim mellé. Nahida elpirúlt, és szemeit szemérmesen leütvén, megnyomta a' Grófnak kezét.

Édes atyám! mondá azután a' Gróf az öreg Páriának, én szívemnek indulatját követvén, Nahidát feleségemnek választottam.

Feleségednek? kérdezé az öreg mosolyogva. E' nemes szívüsedért áldgyon meg tégedet vele együtt az Isten! Ezt mondván, a' Grófnak homlokát kezével megillette. Az ő kegyelme által legyetek olly boldogok, mint feleségemmel én vagyok!

Az öreg ember oda kiáltván feleségét, tudtára adta, hogy Nahida a' Gróffal házas szövetségre lépett. Megölelték egymást rendre, 's az öröm közönséges és magyarázhatatlan lett. Az Isten áldgyon meg Nahida! Laczinak hitvesse! férjeddal együtt! mondá az annya.

Erre mindnyájan öfzvesegítvén, Nahida' ágyát átvitték a' Gróféhoz nagy örömmel; és ebből állott egyedül az egész náfzpompa.

Kicsoda rajzolhatná le méltóképen e' két pár embernek boldogságát? kicsoda ama' gyorsaságot, mellyel egész holnapok elfolytak? Nahida kedves férjének lábaihoz ülven a' gyöpre, nem győzte csókolni kezeit, vizgálni orczavonásait. Az gondolta reggelenkint, hogy szerelme nagyobbra többé nem nevededhet, és a' bizodalmas társalkodásban még is naponkint új okokat talált a' forróbb szerélemre. A' Gróf elfelejtette Manczit férjével együtt, elfelejtette Veronkát, és csak édes atya jutott olyankor eszébe, mikor az öreg Páriát Nahidára függesztett tekintettel érzékenyen mosolyogni látta. Óh édes atyám! mondá magában, ha tudnád, melly boldog a' te fiad, a' te örömed is illy érzékeny volna.

Így múlt el egynéhány holnap. Egy reggel Nahida az anyyával sokáig beszéllgetett. A' Gróf azonban az öreggel egy gallyasban ült. Egyfzerte meglátván Nahidát örömkialtások között feléjek szaladni, felugrott, és elejébe sietett. Karjai közé omolván Nahida, óh édes Laczim! úgymond, melly boldogok vagyunk! Kevés üdö múlva anya leszek. A' Gróf érzékenyebben és erősebben szorította magához, mint egyébkor.

Az örömek és az édes reménységek naponkint nevededvén, felderítették jelenvaló
bol.

boldogságaikat, megújították múltt szerencséseket, 's új kéjeket készítettek számokra a' jövődőségben. A' képzelés előre megkóstoltatván velek az atyai és anyai örömeket, napjaik még egyszer olly édesek voltak, még egyszer olly gyorsan folytak, mint ezelőtt. Ölében tartván Nahidát a' Gróf, édesen mosolygott reá. Mosolygással felelt neki Nahida, és szemeik örömkönyekbe borúltak. A' Gróf, mikor magát Nahidátúl sügő szózáttal atyának nevezni hallotta, majdnem megőrült örömében. Nahidának lábaihoz borulván, átfogta térgyeit, és csüggedő tekintettel nézett szeme közé, alig várván a' napot, melly atyának tegye.

E' nap is végtére szerencsésen érkezett. Nahidának mellyénn egy gyönyörű fiú függött. A' Gróf szinte tántorgott örömében. Fia miatt majd elfelejtette Nahidát, Nahida pedig őtet, azalatt hogy e' gyermek erősebb és kellemetesebb kötélekkel kapcsolta öszve szíveiket. A' Gróf elment a' szomszéd faluba, és a' lelki pásztort, ki szíves baráttya lett, a' völgybe vezette. Nahida azt kívánta, hogy a' gyermek a' keresztségben Laczinak neveztesse.

Óh édes atyám! óh Manczi! mondá már most többször magában a' Gróf, ha tik tudná. tok, melly boldog vagyok!

HARMINCZKETTEDIK SZAKASZ.

A' véres harcz.

Eggy reggel Nahida és a' Gróf egy gallyasban mulattak. A' gyermek előttök ült, és virágokkal játszott. A' szülők, kik egymást kezeknél fogva tartották, szinte előre hajlottak volt a' gyermekhez, hogy a' virágot, mellyet elejtett, kezébe visszaadgyák; ammint az öreg Páriát felkiáltani hallották. Kiáltása ijedést, veszedelmet, remülést hirdetett. Nahida felugorván, ölébe vette a' gyermeket; a' Gróf pedig kirohant a' kertbül a' gunnyóba.

Itt ő az öreg Páriát egynehány ánglus katoná között találta, kik épen azonn voltak, hogy kezeit hátra kötözzék. Az asszony a' földönn ájulásban feküdt. Ammint a' Gróf a' gunnyóba belépett, két katonátúl azonnal megragadtatott. Valld meg, mondá neki az egyik, egyébkép a' halált el nem kerüled, valld meg, hol vannak a' Marátok, a' kik tollünk ide szöktek?

Két

Két más ánglus katona elsietett a' Gróf mellett a' kertbe, mellybül az elémültt Nahidát gyermekével együtt a' gunnyóba vezették.

Tik itt Marátokat kerestek? kérdezé a' Gróf ánglus nyelvonn. És tik kik vagytok?

Befzédgyének hangjábül európai embernek ösmervén a' Grófit, az öreg Páriának kezeit azonnal feloldották. Nahida a' Grófnak karjai közé omlott gyermekével együtt.

Az ánglusok azután a' Gróffal befzédbe eredtek. Egy elztendeje már elmúlt volt, hogy Indiában a' hadakozás dühösködött. Illy sokáig oltalmazta meg szent hajléját az ártatlanság és a' szerdem a' hadakozásnak még csak hírétül is. Az ánglusok Häder Allival harczoltak. Egy ofztály ánglus katonaság a' völgy mellé telepedett, és azon északa az elfogott Marátok a' táborbül elföztek. Az ánglusok ezeket keresvén, a' völgyhöz jutottak, és ebbe egész' a' gunnyóig behatottak.

A' Gróf bizonyosakká tette ökö a' felül, hogy ő e' völgyben, légalább a' gunnyónak és a' kertnek környékében, senkit sem látott. Ő maga elvezette ökö a' völgynek minden szugaiba, hol még csak embertyondokot sem leltek. Visszatérvén a' gunnyóba, rakvataláltak abban az áztalt külömbféle gyümölcse, mellyekkel ökö az affzonyok és az öreg Pária megkínálták. Még a' katonák szomjúságokat eny-

enyhítették, a' hadi Tiszt a' Gróftól tudakozta, ki légyen? és micsoda eset vetette légyen ötet ide e' völgybe? A' Gróf megnevezvén magát, elbeszéllette neki röviden ama' rettenetes szélvélst, melly ötet e' völgybe űzte, valamint Nahidához való szerelmét is következőseivel együtt.

A' Tiszt rá akarta beszélni a' Grófot, hogy e' völgyet haggya el. Mikép élhet itt Gróf Uram, úgymond, jövedelem nélkül, böcsület nélkül, 's az életnek örömei nélkül?

A' Gróf megfogván Nahidának kezét, ki gyermekét éppen szoptatta, nézze meg Hadnagy Uram, úgymond, e' kellemetes menyecskét. Éz nekem gazdagságom, böcsüлетem, dücsőségem, örömem és mindenem!

A' Tiszt legalább arra akarta birni a' Grófot, hogy Indiában valamellyik ánglus városba költözzön; de ügyekezete mind haszontalan volt. Elvezette a' Gróf a' Tisztet a' kertbe, 's azt mondotta neki: Tud-e az Úr széles e' világonn ennél a' völgnél kellemetesebbet, árnyékosabbat, küsebbet? Itt nekem mindenem van, a' mi az embernek szükséges arra, hogy boldog lehessen. A' Király haszontalanúl kínálna meg engemet e' völgyért trónussával!

A' Tiszt megölelvén a' Grófot, tellyes boldogságot kívánt neki, és katonáival együtt el-

elhagyta a' völgyet, mellyben a' kevéssel megelégedő ártatlanságot olly boldognak lelte.

Helyre állott volt már a' völgynek lakosnál a' nyugalom, élledezett az öröm, 's éppen egy pagódafa alatt ebédeltek, aramint a' kertben ismét ánglusokat láttak. A' Gróf felugorván, elejebement. Laczi! kiáltá mefszérül az egyik; Russel! mondá visszontag örvendetes szózattal a' Gróf, 's egymásnak ölébe rohantak-

Russel volt a' vezére a' fellyebb említett hadi ofztálynak, melly ide a' végből küldetett, hogy az ánglus seregnek a' visszavonódást megkönnyebbítse, melly az előre nyomuló indiai seregnek ellent nem állhatott. Sírtak örömkben mind a' ketten.

Az ánglus Tiszt hírt adván az Óbesternek ama' haszontalan nyomozásról, mellyel a' Marátokat keresték, elbeszéllette neki a' völgyben történtt kis esetet is.

Mi a' neve ennek a' különös ifjú embernek? kérdezé Russel.

Kaczajfalvi Grófnak nevezte magát, felelé a' Hadnagy.

Russel azonnal lóra ült, és a' Grófhöz sietett.

Russel' elejébe vezette azután a' Gróf Nahidát fiával együtt. Az Óbester Laczi' hitvessét megölelvén, örömkönyekre fakadt. Óh

édes Laczim! mondá azután, melly buzgón
közföni szívem a' felséges Istennek, hogy meg-
boldogított. De itt, kedves barátom! nem
hagyhatlak. Jöjjfeze velem! Hadd lássa meg
Manczink az ő kedves bátyját, kit holtnak
sirat! Hadd lássa Nahidát, és gyönyörű
fiadot!

Ezen ajánlás a' Grófnak nagy tusakodást
okozott; de végre csak azt felelte Russelnek
még is, hogy ő e' völgyet még most el nem
haggya.

Erre ötet Russel félre vonván, hallod-e,
drága Laczim! Hider a' győzedelmeskedő in-
diai seregekkel előre nyomúl. Valahová lép,
mindenütt vérrel, kegyetlenséggel és zabolát-
lansággal jegyzi meg nyomait. Seregei szint-
ollyanok, mint maga. Egyenesen e' völgynek
jön. A' hegyek, és a' folyóvíz, melly innen
nem meffze van, arra birják majd ötet, hogy
itt megállapodgyon. Az ánglusoknak Gyene-
rálissa e' környékben akarja megvárni, hogy
vele megütközzön. Az indiai vad katonák ki-
kutattyák majd e' gyönyörű völgyet, hitvese-
det megmocskollyák, fiadot megölik, és tége-
det az európai népekhez való gyűlölségből a-
gyonkínoznak. A' mindenható Isten a' bizony-
ságom, hogy nyugodalmad, boldogságod, éle-
ted, mindened oda van, ha még egy óráig

mulatfz. En még csak óraperczeket sem veszt-
hetek. Ezt mondván, zsebórájára tekintett.

A' Gróf szinte megmeredt, a' nélkül hogy
képes volt volna magát eltökélleni.

Russel a' Gróf előtt térgyre esvén, az Is-
tenre kérlek, úgymond, fogadd szavamot. Tedd
meg, a' mit javaslók, nem az én kedvemért,
nem Manczi' kedvéért, hanem ezen ártatlanok-
nak kedvéért, kik rokonyid lettek.

Azon szempillantásban hírt hozott' Russel-
nek egy Tiszt, hogy Hider' seregei érkeznek.
A' porát már, úgymond, e' dühös hadnak
láttyuk.

A' Gróf ezekről az öreg Páriát tudó-
sítván, könnyen arra bírta, hogy a' völgyet
elhaggya.

Az öreg ember imádkozott még, mikor a'
Gróf már indulván, megintette, hogy siessen.
Az affzony elremültt férjének agg nyakánn
csüggvén, rezketett, nem annyira az ellenség-
től irtózván, mint a' Bramínusoktól. Nahida
a' Grófnak kezét megfogván, veled megyek,
úgymond, a' hová neked tetfzik. A' Gróf a'
gyermeket ölébe vévén, előre ment. Az öreg
Pária a' Grófnak karjába fogódzkodván, mel-
lette ballagott. Utánok az öreg affzony ment.
Hátul pedig Russel Nahidát vezette. Így hagy-
ták el ama' völgyet, hol a' boldogságnak, a'
sze-

szerelemnek, és az ártatlanságnak ölében olly gyönyörű napokat töltöttek.

A' Gróf egynehányszor visszatekintett kies paradicsomára. Az öreg Páriának szemeinn nagy könyvek {függtek. Kiterjesztvén még egyszer a' völgy felé karjait, megölelte utánna ballagó feleségét. Légy nyugodtt elmével, úgymond a' sírdogáló asszonynak. A' nagy Bráma mindenütt van, és minket, akárhová mennyünk, boldogoknak tehet. Hisz ártatlanságunkot nem hagyjuk ott a' völgyben. Ez szíveinkben van. Az ártatlanság pedig nem jár boldogság nélkül.

Allig menekedtek fel a' hegyre, azonnal meglátták a' túlsó hegyekenn kutató Hider' katonáit, kik a' fő seregnek úttját, és ennek mellékeit előre kivisgálták. Térgyre esvén a' völgynek lakosi, hálát adtak röviden az Istennek, hogy ökö't a' haláltúl megmentette. Az ánglus táborba érkezvén, parancsolatot adott azornal Russel, hogy az ott fekvő osztály magát visszavonnyá.

Nahida nem győzte visgálni az ezernyi ezer új tárgyakot, mellyek körülötte voltak. Egyik kérdése a' masikot érte, mellyekre a' Gróf mosolygva megfelelt. A' hadi tisztek egymás után siettek a' Grófnak tiszteletére, nem annyira hogy e' különös ifjú embert, mintsem hogy szép feleségét lássák. Nahida megnézte
 ökö't

ököt rendre, és nyájasan beszéllgetett velek. Kiki irigylette a' Grófnak e' gyönyörű menyecskét, kinek némelleyek még hízelkedéseket is mondtak. Nahida elmosolyodván, kegyesen és bizodalmasan felelt szép mondásaikta, egyszersmind pedig tüzes szemeivel a' Grófot kereste fel közöttök.

A' hadi sereg a' folyóviznek partya felé vonódott.. Az első szekerekkel tehát, mellyek ezen osztálytól a' fő városba küldettek, a' Gróf és a' szerencsés völgynek többi lakossai Madrászba költöztek, hol reájok új örömek várakoztak. Manczi meghallván a' Grófnak ajakiból saját nevét, karjai közé omlott. A' Gróf utánn Nahida belépvén a' szobába, és gyermekét ölében tartván, megállott és mosolygott, mikor férjét Manczinak karjai között és ajakinn csüggni látta.

Manczi megsejtvén Nahidát, kicsoda ez? kérdezé a' Gróftól.

Az én Nahidám, az én hitvesem, felelé a' Gróf, szép ölében pedig a' fiam.

Manczi egy szempillantásig Nahidát áttekintvén, nyughatatlan szívvel oda közelített hozzá, 's kezét nyújtván neki, megcsókolta. Azután pedig a' Grófnak fiát karjai közé vévén, könnyhullajtásával és tüzes csókjaival elaborította. Úgy látszott, mintha ezen gyermeknek vissza akarta volna adni mind amaz érzé-

keny apolásokat, mellyekkel az ő fiát a' Gróf fogadta volt, mikor Európából érkezett.

Kicsoda e' leányzó, kérdezé már most Nahida a' Gróftól, a' ki az én fiamot olly nagyon szereti?

Manczi! úgymond a' Gróf.

Manczi? kérdezé még egyszer hangosabb szózáttal Nahida. Ezzel Manczihoz sietett, átölelte, és csókjaival majd elfojtotta. Óh édes Manczim, mondá azután, óh te Laczimnak első szeretője! Mikép kívántalak én téged látni, hogy szeretetedet megnyerhessem! Óh az én egész szívem, az én egész lelkem a' tiéd, édes Manczim!

Manczi nagy szemeket vetett Nahidára, mellyek könyekkel azonnal megteltek. Nahidának vállára bocsátván azután fejét, óh te szerencsés asszony! úgymond; minek neked az én szeretetem? E' nélkül is olly boldog vagy te, hogy boldogabb nem lehetsz. De még is, légy öcsém, jó Nahida! légy bátyám, édes Laczim!

A' könyek és apolások megkönnyebbitették végtére e' három szerencsés személynek szívét.

A' Gróf Manczinál vett szállást. Nahidát Manczi naponkint méltóbbnak lelte mind barátságára, mind szeretetére. Manczinak kis leánykája Nahida' fiával együdüös volt. Leül-

vén ezen anyák, 's egymással beszéllgetvén, Manczi a' kis Laczit vette ölébe, Nahida pedig Manczi' leánykáját. A' Gróf szinte sírt és szökdösött örömeiben, mikor látta, hogy az egyik anya a' másíknak gyermekét szopattya. Megölelte mind a' kettőt. Sokszor még azt sem tudta, kit szeret jobban, Nahidát-e vagy Manczit? Manczi' leánykáját-e, vagy saját gyermekét? Lehetséges volt-e, mondá egynehány-szor az öreg Páriának, hogy boldogságom meggyarapodgyon? és még is, íme! melly kimondhatatlanúl megöregbedett!

Az öreg Pária ezekre komoran mosolygott. Russel' kertvében választott ő magának feleségével lakást egy pagódafa alatt. Itt ő úgy élt, mint valaha völgyében. De homlokárúl a' derültt vídámság elenyészett. Feleségét tudni illik büfzke nemének üldözésétül féltette, és nem ok nélkül; mert Manczinak egész tekintete megkívántatott arra, hogy e' szegény Páriát, és kivált feleségét a' Bramínusoknak bosszúkereső incselkedéseitül, és erőszakos fortélykodásaitül megoltalmazhassa.

Nahidának szeretete tartóztatta ökö't vissza egyedül, hogy magoknak az emberségesebb tigrisek között új pusztaságot ne keressenek. E' kedves leánnyok és onokájok volt csak képes, a' kedvetlenségnek fellegeit homlokaikrúl

ollykor elfozlatni, és mellyeikben a' búbánatot elfojtani.

Végtére Russel is megérkezett. Veszedelemes sebe, mellyet az ütközetben kapott, alkalmatlanná tette őtet a' további szolgálatra. Vele új örömek érkeztek a' házhoz. A' Gróf el nem nézhetvén többé Nahida' szülőinek rettegését, eltökéllette magában, hogy Európába visszater. Russel pedig megemlékezvén amaz ígéretről, mellyet Manczinak még házassága előtt tett, hogy mihelyt a' hadi szolgálatot elhaggya, Manczi' jószágában letelepedik, és az ő kedvéért mint magyar hal meg; kezét adott a' Grófnak, és megfogadta neki, hogy vele Magyar Országba Kaczajfalva mellékére költözik. Az öreg Páriának nagy volt az öröme mikor ezeket meghallotta, részént kedves felesége miatt, részént mivel a' Grófnak rajzolásából a' Kaczajfalvi völgyet már régen ösmerete és szerette. Az első hajóra felültek, és Angliában szerencsésen elérkeztek.

HARMINCZHARMADIK SZAKASZ.

A közönséges öröm.

Minekutánna Russel minden jószágát eladta volna Angliában, ismét hajóra ült úti társaival együtt, és francia! országba átszállott. Itt két kocsit szereztén, először Bécsbe, innen pedig Kaczajfalvára postánn szerencsésen elértek. Az öreg Gróf Kaczajfalvit a' faluban nem találták. Hitvessének halála után az öreg Istókkal ismét a' völgybe költözött, hol kedves fiának, kit holtnak gondolt, korán történt halálát siratta.

A' kocsikot a' Kaczajfalvi jobbágyok körülvették, és hangos örömkialtások között az öreg Grófhöz a' völgybe vezették. Nahida szinte olvadozott örömében, mikor a' jobbágyoknak vidámságát látta. Öreg szülői örömkönyvekben úsztak. Már messzéről meghallotta az öreg Gróf a' sokféle szózatoknak vegyült zúgását, mellyek neki a' völgyhöz közelíteni lát.

látszottak. Fredgy Istók! úgymond, nézd meg, micsoda kiáltások ezek?

Az öreg Istók kinyitván az ajtót, Laczinak karjai közé omlott. Gróf László! Gróf László! kiáltá Istók kétszer teli torokkal. Az öreg Gróf e' nevet hallván, és a' jobbágyoknak örömkkiáltásait megértvén, felugrott a' székről, de szívét elfogván hirtelen' az öröm, a' székre ismét visszadőlt. Rezketett még, nélkül hogy tudta volna, mi történik körülötte? mikor már lábainál feküdt kedves fia, és zokogva kiáltotta fel hozzá: Atyám! édes atyám!

Az öreg Gróf fiára függesztvén szemeit, nyakába borúlt. Nem szólhatott. Csak forró könnyek görgöttek le tiszteletre méltó arczainn, mellyekről amazokat érzékeny szívű fia lecsókolta. Szent csendesség támadt körülöttök. A' jobbágyok levett kalappal úgy állottak, mint ha előttök oltár volt volna. Russel Manczi' vállára tette kezét. Nahida zokogott, és ölében fekvő fiát csókolgatta. Az öreg Pária megfogván feleségének kezét, nagy illetődéssel az égre tekintett.

Végtére az öreg Grófnak ama' győzedelmeskedő szava: az én fiam! az én Laczim! a' csendességenn áttörvén, örömsíráásra fakadtak mindnyájan, kik körülötte állottak.

Csak akkor vévén észre Russelékét az öreg Gróf, az én Manczim! úgymond, és Russel Úr! Óh Istenem! melly holdog leszek én még halálom előtt!

És az én hitvesem fiammal együtt, mondá az ifjú Gróf hangos szózáttal.

A' te hitvesed? a' te fiad? Az öreg Gróf Nahidára függesztette szemeit, ki előtte térgyre esvén allig hallható szózáttal mondá: Laczinak hitvesse. Az öreg Gróf megölelvén, fiának drága hitvesse! úgymond. Azután szeme közé nézvén, és orcáját gyorsan át vizsgálván, homlokára tűzött egy csókot, a' nélkül hogy valamit szólott volna. E' helyett szemeit az égre emelte.

Nahida a' neve! mondá az ifjú Gróf.

Nahida? kérdezé az attya, nagyot sohajtván. Óh! engedgyétek meg, hogy egy keveset magamhoz jöhessek. Örömem olly nagy, olly sokféle, hogy megölhetne. Csak egy szempillantásig megnyugodván, kedves Nahidám! úgymond, édes leányom! Isten hozott! Ezzel fiának karjára borúlván, óh! édes fiam, úgymond, mennyi örömet hozol te nekem egyszerre! Fiad is van, mondád?

Az ifjú Gróf elvette a' kis Laczit Nahida' öléből, 's attyának adta. Az öreg Gróf felemelvén, Sok egyszerre, én Istenem! úgymond, sok egyszerre. Visszaadta azután a' gyer-

gyermeket, 's megsejtvén az öreg Páriát feleségestül, hát ezek, fiam! kicsodák? úgymond. Nahidámnak szülői, felelé a' fia.

Menyemnek szülői! Isten hozott benneket, úgymond az öreg Gróf, kezét nyújtván nekik. Lebocsátotta azután bádgyadtt tagjait egy karfékbe, 's a' jelenvalókat egymás után mind átvisgálta.

Lassanlassan megtérvén ereje és belső nyugalma, örömét végtére szabad szárnyára eresztette. Nahidát mellyéhez szorítván, a' gyermekkel, kit amattúl elvett, tánczolni kezdett. Azután ennek orczáját megnézvén, már Nahidának, már Laczinak orczájával vonásonkint öszvehasználtotta. Egészen elfelejtette ő e' foglalatosságnál, hogy Nahidán, Laczinn, és onokájánn kívül még más emberek is jelen vannak.

De Laczira még egy nagy öröm várt. Nagy kiáltással tört be a' völgyönn keresztül Veronka. Hol van? úgymond rezelve, mondgyátok meg, kérlek, hol van? Csak félig volt felöltözve. Szinte öltözködött, mikor meghallotta, hogy Laczi érkezett. Közel lakván Kaczajfalvához, ő volt egyedül, a' ki az öreg Grófnál a' völgyben egész napokat töltött, ő egyedül, a' ki szomorú szívét vígasztalni tudta. Hallván, hogy Laczi megjött, félbe szakasztotta öltözködését, 's a' nélkül hogy ott-

otthonn valamit szállott volna, elrepült Kazajfalvára, és innen a' völgybe. Lélekszakadva; repülő hajjal és rezketve rohanván be, csak azt mondhatta még, Laczi! 's az ifjú Grófnak karjai között elájult.

Még Veronka magához sem tért volt egészen, érkezett a' szomszéd helységből Potrohosi is, és Manczinak karjai közé rohant. Megölelte azután Russelt és az ifjú Grófot is. Nahidát látván, neki esett és megcsókolta. Nahida, úgymond, te az én leányom vagy. Manczi meg nem haragszik, ha az övéből egy részecskét neked adok. Oszályos testvér légy Manczival. Meg nem halhatnék jó ízűen, ha az én édes Laczimnak boldogságát legalább valami kevéssel meg nem gyarapítanám.

Az estve érkezett, és senki sem tudta, hová enyészett legyen a' nap? Későn ültek le az asztalhoz. Az öreg Gróf Nahida és Laczi közé ült, ölébe pedig onokáját vette. Örömeben allig evettj valamit.

Egynehány nap múlva a' szükséges rendelkezések megtetettek. Nahidának szülői a' völgyben választottak magoknak lakást, mellyet az öreg Gróf, a' mennyire lehetett, hasonlónak tetetett az indiai völgyhöz. A' jövevény öreg pár megmenekedvén a' Bramínusok' üldözésétől, szinte ifiodni látszott.

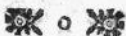
Az öreg Gróf fiával, menyével és onokájával Kaczajfalván lakott, Manczi és Russef Potrohosinál, Veronka pedig, kivel Manczi egészen kibékült, a' szomizéd helységben.

Jóllehet e' három felekezet külön élt, ritkán múlt el még is olly nap, hogy öszve ne jött volna. A' gyülekezetnek helye a' völgy volt. Az öreg Pária gyermekeinek és onokáinak ölelései között hazájának szelídebb egét, pagódafáit, és külömbféle kellemetes gyümölcsseit elfelejtette. Az öreg Gróf boldog volt kedves fiában, kinek kimondhatatlan boldogságát látta. Nahidát elejente a' Magyar Dámák ártatlansága miatt csúfolták, de azután boldogságát irigylették. A' jobbágyok e' jótévő aszronyi lelket áldották, szerették, majdnem imádásig tisztelték. Manczi és Veronka sokszor megvallották egymásnak, hogy Lacziban és Nahidában olly házas párt látnak, mellynek mássa e' földön nincsen. A' viszontag való szeretet, az egygyü erkölcsök, a' kegyesség, és önnön magoknak természetes kelletése voltak a' tulajdonságok, mellyekkel magát e' pár a' többiektől megkülömböztette. Vallyuk meg, édes Veronkám! mondá Manczi, megölelvén Szádnokinét, vallyuk meg, hogy miink illy férjre érdemesek nem voltunk.

Az ifjú Gróf, e' szerető és szeretett férj, e' szerencsés atya, e' jó fiú, az öreg Páriának karjai közé omolván sokszor, megtaláltuk mink, mondá, édes Apám! az igazságot és ezzel együtt a' boldogságot. Mind a' kettő olly szívben mulat, melly embertársát szeretni tudgya.

E' három familiának gyermekei úgy neveltettek, mint akármelly egyéb jámbor szülőknek magzattyai, a' jó embereknek jámbor példái szerint; és ha némellykor Manczi azt kívánta Laczitól, hogy gyermekeit úgy nevellye, mint őtet az öreg Gróf nevelte, Laczi azt felelte neki mosolyogva: Nevellyük őket jó erkölcsű magyaroknak, ne talán a' szerelemnek esztendeiben kénytelenek legyenek férjekért és feleségekért Indiába menni, hol, Isten tudgya! van-e még több Nahida, vagy sem?

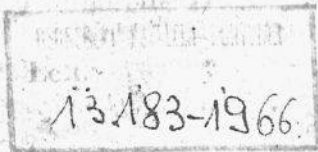
A' völgyben ők lassankint kicsiny és pompátlan de tiszta és szép lakásokat építettek. Itt sokszor együtt egész holnapokat töltöttek, és ha valamelly idegen őket a' szíves bizodalomban élni, együgyü és természetes öltözetben járni, a' munkát a' játékkal és egyéb multságokkal felváltani; ha gyermekeiket, a' nélkül hogy az öregektől tartottak volna, együtt játszani, és szülőikhez még is tisztelettel viseltetni, egyfersmind pedig valamint a' szépségben úgy az ártatlanságban is naponkint ma-

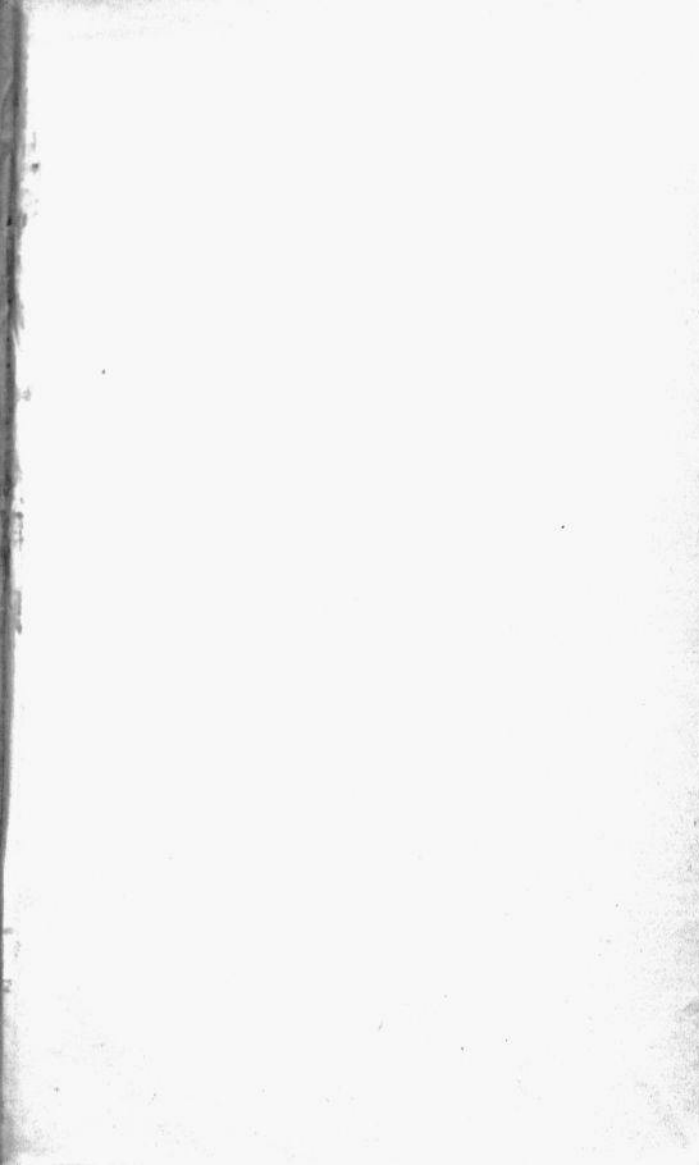

gosabbra emelkedni látta volna, meg kellett volna vallania, hogy a' régi poétáknak aranykora nem álom, nem mese. A' völgynek ajtaján ezen ígék olvastattak:

A' természetnek, a' szeretetnek, és a' boldogságnak lakóhelye!

*Vöved
jare*

120

44

20 84 6

753040